Premio ALFAGUARA
de novela 2007

LUIS
LEANTE

cât te mai iubesc

VELLANT

Luis Leante

Cât te mai iubesc

Traducere din limba spaniolă de
Luminiţa Voina-Răuţ

VELLANT

Pentru Nieves

Când sunt pe pământ străin.
Îţi contemplu culorile
Şi-ţi evoc isprăvile.
Cât te mai iubesc.

Steguleţ, eşti roşu.
Steguleţ, eşti galben.
Ai sânge, ai aur.
Adânc, în sufletul tău.

Las Corsarias[1]
Muzica şi versurile: Francisco Alonso

*

Doarme dimineaţa, doarme după-amiaza, aproape tot timpul doarme. Pe urmă stă trează cea mai mare parte a nopţii: o veghe intermitentă, cu momente de luciditate trecătoare şi altele de delir ori de abandon, adesea de leşin.

O zi după alta, săptămâni la rând. Fără hotar în scurgerea timpului. Când izbuteşte să stea trează o vreme, încearcă să deschidă ochii şi atunci alunecă iar în vertijul somnului: un somn adânc, din care îşi revine cu greu.

De câteva zile, în rarele clipe de luciditate, distinge glasuri străine. Le aude de departe, ivindu-se parcă dintr-o altă încăpere ori din străfundul visului ei. Doar uneori le aude lângă ea, foarte aproape. Fără a fi sigură, i se pare că necunoscuţii vorbesc în arabă. O fac în şoaptă. Nu

înţelege nimic din ce spun, dar vocile, departe de a o îngrijora, o reconfortează.

Îi vine greu să gândească; foarte greu. Dacă face vreun efort ca să-şi dea seama unde se află, simte o oboseală grozavă şi cade imediat într-un somn adânc. Încearcă să nu adoarmă, fiindcă halucinaţiile nu-i dau pace. E într-una asaltată de aceeaşi imagine: coşmarul cu scorpionul. Chiar şi trează se teme să deschidă ochii; dacă arahnida a supravieţuit visului? Dar, deşi încearcă, pleoapele îi rămân tot închise.

Când deschide ochii prima oară, nu reuşeşte să vadă nimic. Lumina din cameră o ameţeşte şi o orbeşte, de parcă ar fi stat tot timpul într-un beci întunecos. Pleoapele îi cad iar. Dar acum e în stare, pentru prima oară, să distingă între realitate şi vis.

— Schifak[2]? Esmak?[3]

— Zice cineva foarte încet.

E o voce de femeie care-i vorbeşte cu multă blândeţe. Chiar dacă nu înţelege cuvintele, cel puţin tonul i se pare cordial. Recunoaşte glasul auzit în ultimele zile, sau în ultimele săptămâni, uneori foarte aproape de ureche, alteori mai departe, ca într-o încăpere vecină. Totuşi, ea nu mai are putere să-i răspundă.

Conştientă încă, nu-şi poate scoate din cap imaginea scorpionului, care întrece orice alt coşmar. I se pare chiar că-i simte carapacea şi cleştii urcându-i pe pulpă. Se străduieşte să se convingă că asta nu se întâmplă cu adevărat. Încearcă să se mişte, dar nu are putere. De fapt a fost o pişcătură scurtă şi uşoară, ca înţepătura unui ac. Dacă n-ar fi fost ţipetele femeii, să-i atragă atenţia: „Sinorita, sinorita! Ai grijă, sinorita!”, nici măcar nu l-ar fi văzut. S-a întors să privească în clipa în care-şi vâra braţul în burnuz. Şi atunci a văzut scorpionul agăţat de căptuşeală şi a înţeles că tocmai o înţepase. A trebuit să-şi astupe gura ca să nu ţipe, dar până la urmă au convins-o strigătele

femeilor; aşezate ori stând pe vine, o priveau îngrozite.

Nu ştie care era ultima ei poziţie. Uneori se trezeşte cu capul în sus, alteori cu el în cearşaf. Astfel ştie că cineva îi schimbă poziţia, fără îndoială ca să nu se rănească. Mai întâi vede scorojelile din tavan. Printr-o lucarnă, aflată la înălţime, se strecoară puţină lumină. Habar n-are dacă se înnoptează sau dacă mijeşte de ziuă.

Nu pătrunde niciun zgomot care ar putea trăda viaţa de dincolo de încăpere. Lângă celălalt perete descoperă un pat deteriorat şi ruginit. Îi sare inima din piept când înţelege că e un pat de spital. N-are saltea. Somiera îşi expune cu neruşinare stricăciunea şi delăsarea. Între cele două paturi, o măsuţă metalică de un alb murdar, marcată de dezastrul degradării. Femeia simte pentru prima oară frigul. Ciuleşte urechile şi încearcă să recunoască vreun zgomot, cât de cât familiar. Degeaba; nu se aude nimic. Încearcă să vorbească, să ceară ajutor, dar e incapabilă să rostească vreun cuvânt. Îşi consumă puţinele forţe străduindu-se să atragă atenţia celor care ar putea s-o audă. Deodată se deschide uşa şi în pragul ei se iveşte chipul unei femei pe care n-a mai văzut-o niciodată. Îşi dă seama imediat că e o doctoriţă sau o infirmieră. Melfa[4], viu colorată, o acoperă din cap până în picioare. Pe deasupra poartă un halat verde, închis la toţi nasturii. Văzând-o trează, infirmiera îşi înăbuşă un strigăt şi trec câteva secunde până e în stare să reacţioneze.

— Schifak? Schifak? o întreabă în pripă.

Chiar dacă nu înţelege ce zice, presupune c-o întreabă cum se simte. Dar ea nu-şi poate clinti niciun muşchi al gâtului ca să răspundă. O urmăreşte mişcându-şi ochii şi încercând să recunoască trăsăturile fetei de sub melfa. Infirmiera iese din cameră, strigând în gura mare, şi revine imediat împreună cu un bărbat şi o femeie. Vorbesc repede, fără să ridice prea tare

vocea. Toţi trei poartă halat. Femeile, pe deasupra melfei. Bărbatul îi ia braţul şi-i caută pulsul la încheietura mâinii. Le cere celor două femei să facă linişte. Ridică pleoapele pacientei şi-i examinează meticulos pupilele. O ascultă cu stetoscopul. Femeia simte contactul metalului pe piept ca o torţă. Chipul medicului reflectă perplexitate. Infirmiera a ieşit din cameră şi acum revine cu un pahar cu apă. Cele două femei încearcă s-o ridice pe pacientă, dându-i să bea. Buzele ei abia se deschid. Apa se prelinge pe la colţul buzelor, curgându-i pe gât. Când o culcă la loc, observă că ochii femeii se duc în fundul capului, iar ea se cufundă într-un somn adânc: aceeaşi stare în care zace de când au adus-o, de patru săptămâni, fiind convinşi că era moartă.

„Sinorita, sinorita! Ai grijă, sinorita!" A auzit de atâtea ori glasul ăsta în visele ei, că i se pare deja familiar. „Ai grijă, sinorita!", dar n-a ştiut ce rost aveau ţipetele alea până n-a văzut scorpionul agăţat de căptuşeala burnuzului. Atunci a înţeles c-o înţepase. Au convins-o strigătele celorlaltor femei, care-şi acopereau faţa, căinându-se de parcă s-ar fi întâmplat o mare nenorocire. „Allez, allez", a ţipat la rândul ei, străduindu-se să se facă auzită printre ţipete. „Haideţi cu mine, nu mai staţi aici. Allez". Femeile n-o înţelegeau sau nu voiau s-o înţeleagă. Îşi acopereau chipurile cu broboada şi se lamentau întruna. Până la urmă şi-a pierdut răbdarea şi a început să le certe şi să le insulte. „Sunteţi nişte proaste, nişte tâmpite! Dacă nu luptăm să ieşim de aici, va trebui să le îndurăm violenţele. E o ruşine să vă lăsaţi tratate astfel! E mai groaznic decât sclavia, asta e… Asta…" A tăcut, descurajată, pricepând că n-o înţelegeau şi nici n-o băgau în seamă. Cel puţin a reuşit să le închidă gura. A rămas nemişcată şi tăcută în faţa acelor douăzeci de femei, paralizate de groază, care-i evitau privirea. A aşteptat o reacţie, dar

niciuna n-a făcut nimic. Ba dimpotrivă, s-au chircit într-un colţ al barăcii, ca porumbeii, căutând un sprijin din partea altor femei, rugându-se şi acoperindu-şi chipul. S-a gândit pentru prima oară la scorpion. Ştia că din cele o mie cinci sute de specii existente pe suprafaţa Pământului, doar douăzeci şi cinci sunt veninoase. Şi-a scos repede gândul ăsta din minte. N-avea timp de pierdut. Acum era sigură că fuseseră lăsate singure, fără supraveghere, fiindcă nu apăruse nimeni când ţipaseră femeile. Şi-a pus burnuzul pe umeri şi şi-a acoperit capul cu gluga. „Faceţi ce vreţi, eu, una, plec”. A tras de uşă şi, după cum bănuia, a găsit-o închisă cu lacătul. Prevăzuse totul din zori. Izbind zdravăn cu piciorul, a spart scândura din partea de jos a uşii. Lemnul era aşa de putred că s-a fărâmat în mii de aşchii. A aşteptat o clipă şi, văzând că nu apărea nimeni, a început să lovească iar uşa. Gaura era acum destul de mare. Şi-a luat burnuzul şi a ieşit pe brânci afară.

La amiază, lumina era intensă. „Nu, sinorita, nu”, a fost ultimul lucru pe care l-a mai auzit înainte de a se îndepărta câţiva paşi. Îi tremurau picioarele, iar paşii nu-i erau prea siguri. Nu mai străbătuse un drum aşa de lung de peste zece zile, fără a fi supravegheată; zece zile de când era închisă împreună cu alte douăzeci de femei într-un fel de baracă fără ferestre, din ciment şi cărămidă, cu acoperiş din uralit, unde aerul devenise irespirabil. Deşi zărise mica oază doar câteva minute în dimineaţa în care fuseseră aduse pentru a fi închise, recunoştea fiecare loc după sunete. În mijloc se afla hăul puţului şi un scripete de scos apa. La câţiva metri distanţă, o pânză imensă devenea uneori cort; acolo îşi beau bărbaţii ceaiul la orice oră din zi, sporovăiau şi se luau la harţă.

Peste tot erau gunoaie. Sub curmali, un cort mai solid, cu un pled la intrare, îi servea drept adăpost lui Monsieur. În ultimele nouă nopţi ascultase ore

în şir, în liniştea deşertului, sforăiturile lui îngrozitoare.

A descoperit Toyota, cu strălucirea ei metalică, lângă cort. Nu se vedea nimeni prin preajmă. Din camion rămăseseră doar urmele roţilor ce duceau spre neprimitoarea hammada[5] Văzându-se liberă, femeia încercă să-şi stăpânească emoţia şi bucuria. Abia a simţit dogoarea cu care soarele pedepsea pământul la zenit. N-a mai stat pe gânduri: a grăbit pasul şi a pornit-o spre maşina de teren, înainta fără să alerge, hotărâtă, dominându-şi panica ce ameninţa s-o cuprindă. N-a privit nicio clipă în urmă. De aceea a şi tresărit când s-a auzit strigată. Dar nu s-a oprit; a înaintat la fel de decisă, întorcând capul doar atunci când a recunoscut vocea din spatele ei. Era Aza, singura sahariană[6] din grup. Venea în urma ei, ţinându-şi cu amândouă mâinile melfa ce-i atârna pe umeri, ca să n-o calce în timp ce alerga. „Vin cu tine, aşteaptă-mă, vin şi eu”, i-a strigat într-o spaniolă corectă. Atunci a aşteptat-o şi a luat-o de mână. Au fugit împreună ultima bucată de drum până au ajuns la Toyota. A deschis uşa din dreptul şoferului şi i-a făcut semn Azei: să urce pe partea cealaltă. Sahariana s-a urcat repede. Au rămas o clipă tăcute, uitându-se în jur, temându-se să nu fi fost văzute de cineva alergând spre maşină. „Plecăm, Aza. S-a sfârşit cu coşmarul ăsta”. Femeia a căutat cu mâna cheia de contact. A pălit. „Ce se întâmplă?” a întrebat sahariana. „Ţi-e frică?” Ea i-a arătat palmele goale. „Cheia nu e la locul ei”. Azei i-a trebuit o clipă până a înţeles ce voia să zică. Nu s-a pierdut cu firea; a făcut un gest cu ambele mâini, după care şi le-a pus pe inimă. S-a aplecat apoi şi şi-a băgat mâna sub scaun. A scos de acolo o cheie neagră, prăfuită. „De-asta aveai nevoie?” Femeia a luat cheia şi a pus-o în contact. Maşina de teren a hârâit. A vrut s-o întrebe ceva pe sahariană, dar Aza i-a luat-o înainte. „Aşa se procedează în tabere. Cheile nu trebuie să fie la

îndemâna copiilor. Copiii sunt poznaşi. Sunt copii”.

Vehiculul a început să se deplaseze. Dacă le-ar fi păzit careva, ar fi apărut deja la zgomotul făcut de motor. Cu siguranţă le lăsaseră singure. I-au trebuit câteva secunde până s-a familiarizat cu comenzile maşinii şi cu pedalele. A pornit-o pe dârele roţilor celorlalte vehicule şi a prins viteză, urmând linia îndepărtată a orizontului. Sudoarea i se scurgea pe frunte, dar în loc să se înfierbânte din pricina agitaţiei şi a nervilor, i se făcea tot mai frig. „Nu pe aici”, a strigat Aza. „De ce? Ştii alt drum?” „Nu există drumuri în deşert. Pe aici nu e apă, şi n-avem nimic de băut”. A ridicat degetul şi a indicat un punct spre sud-vest. „Pe acolo”. Femeia s-a supus, fără să crâcnească. A schimbat direcţia maşinii, până au dispărut urmele de pneuri. A privit, fără voia ei, indicatorul de benzină: mai era un sfert de rezervor. Aza privea atent linia orizontului. Vehiculul înainta, hurducăindu-se îngrozitor şi zgâlţâindu-le pe cele două femei. Nu vorbeau. În mod inexplicabil, sudoarea i s-a răcit, provocându-i frisoane. Simţea acum pentru prima oară c-o ustura gâtul; acolo unde o înţepase scorpionul. Respira greu, dar a pus totul pe seama nervilor. Aza şi-a dat seama imediat că ceva nu era în regulă. În timp ce se agăţa de volan, femeia îşi simţea picioarele înmuindu-se şi inima bătându-i neregulat. Din profil, chipul străinei părea foarte îmbătrânit. Sahariana ştia ce se întâmpla cu ea, de aceea n-a întrebat-o nimic când s-a oprit Toyota. „Nu pot să merg mai departe, Aza, nu mai am putere”, a zis femeia după o clipă de tăcere; „va trebui să conduci tu”. „N-am condus în viaţa mea, n-aş putea să mişc maşina niciun metru. Mai bine te odihneşti puţin şi încerci mai târziu”. „Nu mă simt bine, Aza”. „Ştiu: te-a înţepat scorpionul ăla. Ai avut ghinion”.

Deodată, în timp ce maşina de teren înainta încet, s-a auzit un zgomot puternic. În depărtare s-

a ivit silueta unui camion care, hurducăindu-se groaznic, se îndrepta spre ele. „Ne-au dat de urmă”, s-a speriat Aza. Cu un ultim efort, femeia a călcat pe acceleraţie, înşfăcând volanul cât de tare a putut. Chiar dacă era mai rapidă, maşina de teren se izbea de toate dunele şi mergea în zigzag, în vreme ce vehiculul din urmă se apropia tot mai mult. Mai era puţin şi le tăia calea, împiedicându-le să înainteze. Când s-au apropiat, bărbaţii din camion au început să ţipe la ele în arabă şi în franceză. Le Monsieur, cu uniforma lui veche, de legionar spaniol, a încetat să se mai schimonosească, pe chipul lui înflorind chiar un zâmbet. Stătea lângă şofer şi îi arăta pe unde s-o apuce: direct pe nisip sau ocolind pietrele. Sprijinit într-un genunchi, îşi ţinea cu ambele mâini kalaşnikovul cu încărcătorul plin. La volan, femeia vedea tot mai multe puncte negre în faţa ochilor. Abia mai avea forţă să calce acceleraţia. În cele din urmă, vehiculul a intrat într-un banc de nisip şi s-a pironit locului după o hurducătură zdravănă. Aza s-a lovit de bordul maşinii şi şi-a făcut o gaură în frunte. Sahariana a simţit gustul sângelui care i se prelingea pe buze. Până să reacţioneze, i-a văzut pe bărbaţii lui Le Monsieur înconjurând maşina. Spaniolului îi străluceau ochii: mânie disimulată sub un zâmbet fals. Au deschis ambele portiere şi au ţipat la ele să coboare. Sahariana s-a supus imediat, dar cealaltă femeie abia se mai putea mişca. „Coboară, am zis!” „Trebuie s-o duci la un doctor – a strigat Aza, luându-şi inima în dinţi – a înţepat-o un scorpion”. Legionarul a izbucnit într-un hohot de râs grotesc. Femeia abia îl mai putea auzi. I-a simţit mâinile butucănoase apucând-o de un braţ şi scoţând-o afară din maşină. S-a prăbuşit pe jos şi acolo a rămas. „Vasăzică un scorpion!” A scuipat-o şi a vrut să-i tragă şi un picior, dar s-a oprit la o palmă de capul ei. „Unde naiba credeaţi c-o să ajungeţi? Ticăloaselor! Tu ar fi trebuit să ştii – zise către Aza – că-i imposibil să scapi de aici.

Sau eşti la fel de proastă ca ea?” Femeia de pe jos făcea eforturi supraomeneşti să ceară ajutor, dar nu putea decât să bolborosească ceva fără noimă. Şi totuşi era încă suficient de lucidă ca să recunoască ţipetele Azei. Chiar dacă n-o putea vedea, ştia c-o băteau. În mod ciudat, s-a simţit vinovată. Un foc mistuitor îi ardea acum gâtul, împiedicând-o să îngaime vreun cuvânt. În spaţiul minuscul lăsat de bocancii legionarului, a văzut-o pe sahariană fugind către linia orizontului. Evita să fugă în linie dreaptă, împiedicându-se de melfa. Cădea şi se ridica iar. Alerga greu, dar din răsputeri. Legionarul şi-a lăsat kalaşnikovul pe capota Toyotei şi i-a cerut unuia dintre bărbaţi puşca. Femeia a văzut de pe jos întreaga scenă, desfăşurându-se cu încetinitorul. Le Monsieur şi-a pus puşca pe umăr, şi-a ferit barba căruntă şi lungă, ca să nu şi-o pârlească, şi a fixat-o domol pe sahariană în bătaia armei. Aza fugea tot mai încet, de parcă era sigură că mai devreme sau mai târziu avea să fie ochită. Fuga agonizantă a devenit mers la pas, strădanie de a nu privi înapoi, de a nu se opri niciodată. A urmat apoi detunătura surdă şi trupul Azei s-a prăbuşit pe pământul pietros al hammadei. În semn de doliu, parcă, s-a stârnit într-o clipă un vânt neaşteptat, care s-a înteţit tot mai mult. Ultimul lucru pe care l-a văzut străina înainte ca pleoapele să i se închidă de tot a fost enorma perdea de nisip care învăluia profunda imensitate a Saharei.

Pacienta trage un ţipăt, după care deschide ochii. Infirmiera o ia imediat de mână. Nu-i spune nimic; se mulţumeşte doar s-o privească în ochi, ca pe cineva abia sosit. Încearcă să-i calculeze vârsta: patruzeci, patruzeci şi cinci. Ştie că în orice altă parte se îmbătrâneşte mai bine decât în Sahara.

— Aza! Aza!

Delirează, fără îndoială. Infirmiera îi pune mâna pe frunte şi încearcă s-o liniştească. E sigură că

femeia poate acum s-o vadă şi s-o audă. Îi şopteşte cuvinte în hasania[7], sperând vag c-o va înţelege. Îi dă puţină apă. Îi vorbeşte în franceză. Se străduieşte să se facă înţeleasă în engleză, încearcă în toate limbile cunoscute.

— Aza! Aza! ţipă iarăşi femeia, de data asta cu ochii larg deschişi. Au omorât-o pe Aza!

Pe infirmieră o trec fiorii când o aude. Dar zâmbeşte în continuare.

— Bună. Ce faci? Eşti spaniolă?

Femeia se uită la ea şi se calmează. Strânge cu putere mâna infirmierei.

— Unde mă aflu?

— Într-un spital. Eşti în viaţă, nu e niciun pericol. Dormi de mai multe zile. Eşti spaniolă?

— Au omorât-o pe Aza.

Infirmiera crede că delirează. Zile întregi nu s-a dezlipit de patul femeii. Faţa aceea fără viaţă i-a atras atenţia în mod deosebit din clipa în care au dat-o jos din maşina militară. Ea era singura care părea convinsă că avea să trăiască. Acum era sigură că Allah îi ascultase rugăciunile.

— Ai baraka[8], zice. A fost binecuvântarea lui Allah. Infirmiera îşi scoate melfa de pe cap şi-şi lasă liber părul negru, strălucitor. Surâde întruna. Nu vrea să lase mâna necunoscutei nici măcar ca să alerge într-un suflet şi să dea de ştire că femeia e conştientă după mai multe săptămâni. Îşi duce mâna la inimă şi apoi îi pune palma deschisă pe frunte.

— Mă cheamă Layla, zice. Tu cum te numeşti? Femeia se simte pe deplin liniştită, văzând-o pe Layla zâmbind. Face un efort să vorbească.

— Montse. Mă numesc Montse.

*

Din baraca uriaşă, folosită adesea drept închisoare, caporalul San Roman observa, cât era ziua de lungă, o deplasare nefirească de trupe.

Patru metri lăţime şi şase lungime, o saltea pe o somieră cu patru picioare, o masă, un scaun, o latrină foarte murdară şi un robinet.

Dragă Montse: în curând se va împlini un an de când nu mai ştiu nimic despre tine.

Îi trebuise aproape o oră să se hotărască să scrie prima frază, iar acum i se părea afectată şi nu prea sinceră. Zgomotul avioanelor aterizând pe aerodromul din El Aaiun l-a readus cu picioarele pe pământ. A privit foaia de hârtie şi nu şi-a recunoscut nici măcar propriul scris. De pe geam abia desluşea zona de securitate a pistei şi o parte din hangar. Reuşea să distingă clar doar garajele şi automobilele Land Rover, intrând şi ieşind întruna, camioane pline cu legionari noi şi maşini oficiale deplasându-se într-un bizar du-te-vino. Era pentru prima oară în şapte zile când nu-i aduseseră mâncarea şi nici nu-i deschiseseră uşa la mijlocul după-amiezii ca să-şi poată dezmorţi picioarele undeva, la marginea pistei. De o săptămână, abia dacă schimbase o vorbă cu cineva, hrănindu-se cu câte un colţ tare de pâine şi o zeamă chioară, fără să-şi dezlipească ochii de pe uşă ori de pe geam, aşteptând să fie ridicat în orice clipă, urcat într-un avion şi scos din Africa pentru totdeauna. Îl asiguraseră, pe un ton ameninţător, că era vorba de o zi sau două, după care va avea toată viaţa înainte ca să tânjească după Sahara.

Timpul se oprise în loc pentru caporalul San Roman în ultima săptămână, de când îl transferaseră din arestul cazărmii Regimentului 4 de Infanterie al Legiunii pe aerodrom, pentru a-l expedia în Gran Canaria şi a-l deferi tribunalului militar, departe de revoltele din provincia africană. Dar ordinele păreau să se fi pierdut pe drum şi totul se stopase fără nicio explicaţie. Nu exista nicio deosebire între zi şi noapte: nervozitatea şi neliniştea aşteptării îi provocau insomnii. Puricii

contribuiau şi ei la îngrijorare şi supărare. Singurul lucru care mai spărgea monotonia era momentul petrecut la marginea pistei aerodromului, păzit de un legionar bătrân, care-l ameninţa întotdeauna înainte de a se urca în ghereta lui de pază: „Dacă faci mai mult de zece paşi sau dacă fugi, îţi zbor creierii”. Şi îi arăta carabina Cetme, nu prea încântat, fiind parcă sigur că respectivul caporal înţelesese că vorbea serios. Era singurul moment al zilei când scăpa din arest şi scruta orizontul: privirea îi aluneca pe acoperişurile oraşului, albe cupole; inspira aerul uscat şi încerca să-şi umple plămânii, ca şi cum făcea asta pentru ultima oară. Dar în acea zi de noiembrie nu i-a adus nimeni micul dejun şi prânzul şi nicio santinelă n-a răspuns strigătelor lui care solicitau hrana. Nicio mişcare în apropierea barăcilor. Toată vânzoleala era concentrată pe pista aerodromului ori în hangare. Când a venit momentul plimbării, nimeni nu i-a deschis uşa. Spre seară era deja sigur că se petrecea ceva ciudat. Abia când soarele atingea uşor linia orizontului, s-a auzit motorul unui Land Rover şi a văzut pe geam farurile aprinse ale vehiculului care se îndrepta spre baracă. A aşteptat pe saltea; şi-a păstrat cumpătul până a auzit cum se trage zăvorul şi a văzut că apare Guillermo îmbrăcat civil: ţinută impecabilă, mănuşi albe în mâini, pregătit parcă de defilare. În spate, un soldat de pază pe care nu-l mai văzuse niciodată, cu o carabină Cetme atârnându-i pe umăr.

— Ai o vizită, a zis soldatul laconic şi a închis uşa în urma lui Guillermo.

Caporalul San Roman n-a mai avut timp să-şi ceară mâncarea. Brusc s-a simţit murdar. Se simţea prost în faţa prietenului său, sau mai degrabă jenat. S-a aşezat lângă geam şi s-a sprijinit de zid. Nu se văzuseră de mai bine de douăzeci de zile, din seara aceea nefericită când se pregătea să iasă la plimbare cu o raniţă care nu-i aparţinea.

Guillermo arăta ca un filfizon. Nu ştia nici ce să-i zică. Îşi strângea chipiul cu amândouă mâinile, mototolindu-l cu mănuşile. Era crispat şi incapabil să-şi ascundă crisparea. În cele din urmă a zis:

— Ai aflat deja vestea?

Santiago n-a răspuns, dar se aştepta la o catastrofă. Oricum, nimic nu-i putea înrăutăţi şi mai mult situaţia.

— A murit Conducătorul, a zis, încercând să provoace o reacţie din partea amicului său. În zori.

Caporalul San Roman s-a întors uşor, pentru a privi dincolo de geam. Vestea nu părea să-l afecteze. În ciuda orei, vânzoleala avioanelor nu încetase.

— Deci de-asta era?

— Ce să fie?

— De-asta pleacă şi sosesc toată ziua. Îmbarcă într-una trupe. Dar nu ştiu dacă le aduc sau le duc. De o săptămână e totul anapoda şi nimeni nu-mi spune nimic. Mai e şi altceva, nu-i aşa?

Guillermo s-a aşezat pe salteaua asudată şi murdară. Nu se încumeta să-şi privească prietenul în ochi.

— Ne invadează Marocul, a zis.

Pe masă rămăsese o scrisoare care n-avea să fie nicicând scrisă sau expediată. Au privit în acelaşi timp hârtia îngălbenită, apoi privirile li s-au întâlnit.

— Guillermo, a zis caporalul cu vocea întretăiată, or să mă împuşte, nu-i aşa? Din ce-mi spui tu, eu mai sunt aici doar pentru că au nevoie de avioane pentru alte lucruri, nu ca să scoată de aici un…

— Trădător? a zis Guillermo cu răutate spontană.

— Şi tu crezi asta?

— Toată lumea o zice. Iar mie nu mi-ai demonstrat contrariul.

— La ce bun? Aşa m-ai fi crezut?

— Dovedeşte-o.

Santiago s-a apropiat de masă, a mototolit hârtia, făcând-o ghemotoc, şi a aruncat-o în latrină. Guillermo nu l-a slăbit din ochi. După care a adăugat:

— Or să ne scoată de aici. Nu vor război cu Marocul. Gurile rele zic că deja au vândut în secret provincia lui Hassan şi Mauritaniei.

— Nimic din toate astea nu mă interesează. Tu o să fii demobilizat, o să te întorci acasă, iar eu…

— Şi tu o să te întorci. Când o să-i lămureşti cum stau lucrurile, or să te trimită acasă.

Caporalul San Roman a tăcut, încercând să nu-şi dea în vileag toate îndoielile care-l frământau. Zgomotul unui avion în aterizare a tulburat tăcerea din baracă. Afară, cerul roşu se confunda cu linia arsă a orizontului.

— Uite ce e, Santi, ştiu că nu vrei să vorbeşti de-asta, dar trebuie să te întreb, ca să fiu liniştit.

Caporalul San Roman s-a crispat iar. Şi-a pironit privirea în ochii prietenului său şi a încercat să-l înfrunte. Guillermo s-a uitat în altă parte, dar n-a renunţat la intenţia lui.

— În cazarmă se zice că eşti de partea trădătorilor şi a vânzătorilor de ţară, că eşti un terorist. Nu zic că eu cred asta, dar vreau s-o aud de la tine.

Obosit, Santiago a simţit că nu mai are nici argumente, nici forţă. S-a lăsat moale pe duşumea frecându-şi spatele de perete. Şi-a acoperit faţa cu amândouă mâinile. Era mai degrabă ruşinat decât stânjenit.

— Îţi jur, Guillermo, că nu ştiam nimic. Îţi jur pe mama, care e moartă.

— Te cred, Santi, te cred. Dar de când te-au arestat, nu m-au lăsat să vorbesc cu tine. M-am săturat să-mi tot pun obrazul pentru tine.

— Păi n-o face; nu merită osteneala! Oricum or să mă împuşte.

— Nu vorbi tâmpenii; n-or să te împuşte! Când o să lămureşti cum stau lucrurile, îţi vor da

drumul; cel mult o să rămâi cu dosar, dar nimic altceva.

— Or să vrea să ştie totul, să le dau nume, să…

— Dar dacă zici că nu ştiai nimic, n-ai de ce să te temi.

— Ţi-o jur: eu nu ştiam nimic. Credeam că-n raniţa aia căram doar rufe murdare.

Guillermo şi-a aţintit atunci privirea acuzatoare asupra caporalului. În ciuda luminii slabe, San Roman a intuit, privindu-şi camaradul, ce-i trecea acestuia prin cap.

— Santi, rufele alea murdare, cum le zici tu, cântăreau peste cincisprezece kilograme.

— Şi ce-i cu asta? Crezi că sunt prost? Am presupus că printre rufe era vreun carburator, nişte biele vechi. Ştiam că nu era o treabă curată, dar oamenii mai fac şi lucruri de-astea. Tu ştii prea bine: toţi o fac. Carburatoare, fiare vechi…

— Da, Santi, dar fiarele alea erau grenade, explozibili şi fel de fel de alte chestii. În cazarmă se zice că toate chestiile alea puteau arunca în aer Hotelul Naţional.

— Dar n-aveam de gând să arunc nimic în aer. Făceam doar un serviciu, cum mai făcusem şi altă dată; pur şi simplu era o favoare.

— Pentru fata aia? îi făceai o favoare acelei fete?

Caporalul San Roman a sărit în sus ca ars. Şi-a strâns pumnii şi a încremenit în faţa lui Guillermo. Avea fălcile încleştate şi aproape i se auzeau dinţii scrâşnind.

— Asta nu e treaba ta! Tu să nu te amesteci în viaţa mea, mă auzi? Ţi-am mai spus-o de atâtea ori! Sunt destul de mare ca să fac ce vreau şi să merg cu cine am chef!

Guillermo s-a ridicat în picioare, îndurerat peste măsură, şi s-a aşezat lângă geam. Toată treaba asta îl întrista profund. I-a întors spatele lui Santiago, admirând primele stele care se desenau pe cer. Afară, aerul era curat şi rece. Frumuseţea

peisajului contrasta cu neliniştea pe care o încerca în clipa aceea. A respirat adânc, încercând să se calmeze, dar a fost o senzaţie trecătoare.

— Uite ce-i, Santi, a trebuit să fac un mare efort ca să te pot vedea. Nu-ţi poţi imagina ce greu mi-a fost să vin aici! Ne ţin încartiruiţi, în aşteptarea noutăţilor. Am aflat din întâmplare că n-or să te mute în următoarele două săptămâni; de-asta am venit.

S-a aşternut iarăşi tăcerea. Părea că Guillermo nu mai avea putere să vorbească. Dacă nu şi-ar fi cunoscut foarte bine prietenul, ar fi putut jura că plângea. Dar nu, Santiago San Roman nu plânsese niciodată, cu nicio ocazie, şi cu atât mai puţin cu martori de faţă. De aceea a fost profund mişcat când l-a văzut ridicându-se printre umbre, apropiindu-se de el şi îmbrăţişându-l ca un copil neajutorat. A înlemnit, fără să ştie ce să zică, până a simţit pe faţă lacrimile lui Santiago şi atunci i-a răspuns şi el la fel: l-a îmbrăţişat şi l-a consolat ca pe un copil. Şi a fost şi mai surprins să-l audă destăinuindu-i-se la ureche:

— Sunt speriat, Guillermo, ţi-o jur. N-am crezut niciodată c-o să ajung să spun aşa ceva, dar ăsta e adevărul gol-goluţ!

Guillermo a încercat să nu se înduioşeze. În penumbră, se gândea că de fapt nu era caporalul San Roman cel care-i făcea acea confesiune. S-au aşezat pe saltea, în timp ce Santiago încerca să-şi revină.

— Trebuie să-mi faci o mare favoare, Guillermo. Numai tu mă poţi ajuta.

Legionarul a devenit atent, temându-se de ce-ar fi putut auzi. N-a îndrăznit să răspundă.

— Am nevoie de ajutorul tău ca să ies de aici. Guillermo, trebuie să mă ajuţi! E posibil să dureze mult şi bine până să mă ducă în insulele Canare. Dacă a murit Generalisimul, toate lucrurile or să meargă anapoda.

— Lucrurile merg deja anapoda de multă vreme.

— Tocmai de-asta. Nimeni n-o să se agite pentru un nenorocit de caporal care o să scape dintr-o baracă împuţită. E foarte simplu, Guillermo. N-o să stai mai mult de o lună la răcoare. În felul ăsta n-o să trebuiască să mai lupţi împotriva maurilor ălora.

— N-ai dreptul să-mi ceri asta.

— Ştiu, dar dacă tu mi-ai cere-o, aş face-o fără să clipesc. E foarte uşor, camarade, şi singurul care riscă ceva sunt eu, dacă mă prind.

— Eşti nebun, San Roman, îi zise folosind numele de familie pentru a se menţine cât mai departe posibil, fără să se lase convins. Dacă te prind, te împuşcă!

— Mai rău de-atât n-o pot păţi. Tot ce-ţi cer e să-l convingi pe furier să te pună de pază aici. După-amiaza mă scot puţin la marginea pistei, acolo unde întorc avioanele. Am nevoie doar să mă laşi două sute de metri înainte de a începe să tragi. Cu un avantaj de două sute de metri pot să ajung până la garaje şi să urc într-un Land Rover. Apoi e treaba mea ce fac.

— Eşti nebun: or să te înhaţe până să apuci să bagi cheia în contact.

— Nu, fiindcă o să iau o maşină a Poliţiei Teritoriale. Saharienii îşi lasă întotdeauna cheia sub scaunul din dreapta. Au ei obiceiul ăsta, îl ştiu foarte bine. Nu trebuie să-ţi faci niciun fel de griji pentru mine; lasă-mi doar două sute de metri înainte să tragi. Aş face-o de capul meu, dar n-am încredere: poate nimeresc un tip din La Mancha, expert în ale vânătorii, şi mă lasă lat.

Guillermo n-a zis nimic. Îi transpiraseră mâinile, doar gândindu-se la ce îi cerea. Luminile din hangar se reflectau acum prin geam. S-a ridicat în picioare, străbătând agitat cei şase metri ai încăperii. Deja nu se mai auzeau avioanele decolând.

— Uită ce-am zis, a spus în cele din urmă caporalul San Roman. E o prostie. Dacă o să mă

judece tribunalul militar, o să fie cu atât mai bine cu cât mi se pun mai puţine în cârcă. În plus, nu vreau să te lipsesc de plăcerea de a trage în marocani. N-am mâncat nimic toată ziua, ştii? Un om cu stomacul gol o mai ia razna.

Brusc, Santiago a început să ţipe, atrăgând atenţia santinelei.

— O să mă omorâţi prin înfometare! Sunteţi nişte canalii! Sper să vă taie gâtul acolo, afară. Laşi căcăcioşi! Fricoşilor! Asta sunteţi! Când o să vă ia prizonieri arabii, o să plătiţi cu vârf şi îndesat pentru tot ce-mi faceţi acum!

Legionarul părea posedat de un demon care-i dicta toate ocările. Nici măcar glasul lui nu mai părea acelaşi. Guillermo s-a dat înapoi îngrozit, căutând ieşirea. Nu ştia ce să facă, nici ce să zică. Uşa barăcii s-a deschis şi a apărut acelaşi soldat cu carabina Cetme în mână şi cu degetul pe trăgaci. Când l-a văzut, Guillermo s-a strecurat afară, încercând să nu pară îngrijorat. Uşa s-a închis şi s-a făcut iarăşi linişte. Maşina s-a îndepărtat şi a dispărut imediat din aria de vizibilitate.

Rămas din nou singur, caporalul San Roman s-a agăţat de gratii şi a scos nasul şi gura afară, încercând să inspire aer curat. Bătea un vânt plăcut şi uscat, că aproape nu-ţi venea să crezi că toamna era pe sfârşite. După ultimele ploi, mirosul pământului era mai intens ca oricând. O lună obraznică lumina dunele îndepărtate, dând în vileag chiar şi un vulpoi mai şmecher. Luminile de pe pistă alunecau oblic spre baracă. Pentru o clipă, Andia i-a apărut limpede în faţa ochilor, ca şi cum ar fi avut-o în faţa lui. I s-a părut chiar că-i putea auzi vocea şi adulmeca pielea măslinie. Ecoul unei goarne îndepărtate a spart tăcerea şi imaginea fetei. În mod inexplicabil, legionarul se simţea bine; chiar şi boarea de vânt care-i mângâia faţa îl făcea să se înfioare. Mirosul acela îi dădea aripi: zbura peste aerodrom, peste El Aaiun şi peste Sahara. Cu ochii întredeschişi, a recunoscut senzaţia care-i

străbătuse trupul, ca un frison, într-o dimineaţă, în decembrie 1974, când uşa mare a avionului Hercules s-a deschis zgomotos şi s-a coborât rampa: cel mai frumos şi mai uluitor deşert din lume se aşternea înaintea lui. Pe durata instrucţiei îndurase vântul de miazănoapte, uscat, al Zaragozei, dar nu-şi închipuise nicicând că ceea ce-l aştepta pe pista din El Aaiun avea să-l marcheze pentru totdeauna. În câteva ore a trecut de la lumina palidă a iernii la intensul azur al cerului Saharei. Cei nouăzeci şi trei de soldaţi care schimbaseră de bunăvoie infanteria pe Legiune au încremenit pe băncile avionului, până ce vocea unui sergent necioplit din Cazilla i-a smuls din visare. „Toată lumea în picioare!" a urlat legionarul, spărgându-şi pieptul. Cei nouăzeci şi trei de recruţi s-au ridicat toţi odată, înainte ca sergentul să-şi termine fraza. Dar mintea lui Santiago San Roman era deja departe de avionul C-130. A coborât rampa parcă plutind, cu raniţa în spinare şi cămaşa deschisă şi cu ochii la legionarii care-l aşteptau jos: pieptul bombat, umerii drepţi, bărbia ridicată, privirea înainte. S-a aşezat primul în formaţie, s-a aliniat şi a simţit înaintea tuturor aerul fierbinte din decembrie, atât de diferit de aerul Barcelonei lui. În timp ce observa totul cu coada ochiului, trupul îi era înfiorat. Printre stindarde şi drapele, uniformele Poliţiei Teritoriale i-au atras în mod deosebit atenţia: vestoane deschise la culoare, contrastând cu pielea tuciurie a saharienilor. În faţă, clădirea cu birouri. O terasă enormă o străbătea dintr-un capăt în altul, aproape la nivelul acoperişului, iar pe terasă turbanele negre şi albastre, veşmintele largi şi halatele cu glugă se etalau parcă pentru a înviora culoarea cărămizie şi monotonă a peisajului. Duduitul automobilelor Land Rover, elicele zgomotoase ale avioanelor Hercules, instrucţiunile transmise prin megafoane, toate păreau o reprezentaţie pregătită pentru nou-veniţi, repetată ani la rând pentru

soldăţeii care plecau şi veneau din Peninsulă. A avut senzaţia că toate lucrurile acelea erau acolo de secole, aşteptându-l: Santiago San Roman trebuia să coboare din avion şi să se lase prins în vraja lor. Deşertul şi feţele saharienilor îi păreau lucrurile cele mai vechi de pe Pământ. În toate exista un echilibru: peisaj, lumină, chipurile băştinaşilor. Şi-a revenit totuşi când a zărit faţa palidă a lui Guillermo, prietenul lui fidel Guillermo, pe care-l cunoştea doar de patruzeci de zile, dar de care devenise nedespărţit. Era alb precum creta şi abia se mai putea ţine pe picioare. A înţeles imediat că acesta suportase cu greu călătoria. I-a făcut un semn să nu se uite, dar Guillermo a apucat să ridice privirea, coborând-o însă imediat în pământ. Santiago San Roman s-a simţit într-un fel vinovat, căci dacă n-ar fi fost el, prietenul său s-ar fi aflat acum într-un loc liniştit din Zaragoza, aşteptând să treacă repede lunile pentru a fi demobilizat. Dar apăruse în viaţa lui împreună cu un sublocotenent legionar care venise în Zaragoza şi le vorbise despre Legiune, arătându-le tatuajele, fotografiile şi o proiecţie în Super 8, cu legionarii în pas de marş, în spatele comandantului, cu pieptul înainte şi Santiago a decis că Zaragoza era prea aproape de Barcelona. A încercat să calculeze mental distanţa dintre provincia Sahara şi cartierul lui şi a ajuns la concluzia că nicăieri nu putea fi mai departe decât acolo. În aceeaşi seară a mai sunat-o o dată pe Montse ca s-o anunţe că pleacă la capătul lumii. Dar i s-a spus iarăşi că domnişoara Montse nu era în oraş. Ştia prea bine că-l minţeau. A trântit furios receptorul, cu putere. Imaginea lui Montse a făcut-o ţăndări. N-a închis ochii toată noaptea, frichinindu-se în pat, lângă Guillermo. Iar când a sunat deşteptarea şi a prins un moment liber, s-a prezentat la centrul de recrutare şi i-a zis sublocotenentului: „Vreau să fiu legionar”. Fără a-l mai lăsa să repete a doua oară, sublocotenentul şi-a apropiat pixul de gură, l-a încercat şi a mâzgălit

numele: Santiago San Roman. După care l-a întrebat: „Ştii să te semnezi, băiete?” „Da, sublocotenente”. Acesta i-a înaintat hârtia, punând degetul acolo unde scria „semnătura şi rubrica” şi, chiar dacă Santiago San Roman nu înţelegea sensul celui de-al doilea cuvânt, şi-a scris numele pentru că-şi dorea să plece în cel mai îndepărtat loc din lume, să-şi tatueze o frază ca a sublocotenentului: „Dragoste de Mamă”, s-o uite pe Montse şi să nu se mai întoarcă niciodată înapoi.

Privind însă acum chipul palid şi îngrijorat al lui Guillermo, nu mai era atât de sigur că făcuse bine târându-şi prietenul până aici, singurul lui prieten adevărat, după multă vreme. Cu toate că Guillermo fusese cel care se încăpăţânase să intre voluntar în Legiune, când i-a arătat hârtia proaspăt semnată. Pentru o clipă s-a înduioşat, amintindu-şi acest amănunt. Nimeni nu făcuse vreodată ceva asemănător pentru el.

Muzica de la difuzoarele de pe aerodrom l-a readus la realitate. Primele ritmuri ale acelui paso-doble l-au tulburat, derutându-l. Ca vinul de Jerez, ca vinişorul de Rioja… Forţa muzicii contrasta cu trupurile deşelate ale soldaţilor. Sunt culorile steagului spaniol. La ordinul comandantului şi-au urcat raniţele în cele două camioane care aşteptau la capătul pistei… Când sunt pe pământ străin, îţi contemplu culorile… Santiago San Roman nu-şi putea controla gândurile. Şi-ţi evoc isprăvile… Simţea faţa lui Montse la câţiva centimetri de a lui. Cât te mai iubesc. „Cum ai zis?”, îl întrebase ea, sorbindu-l din ochi. „Cât te mai iubesc”, a răspuns el. Iar ea i-a atins buzele, sărutându-l cum nu mai fusese sărutat niciodată. Iar el îi repetase „Cât te mai iubesc”. Dar nenorocitul ăla de sergent zbiera acum lângă camion, agitându-şi braţele ca o moară stricată, grăbindu-i şi apostrofându-i într-una pe noii legionari. Santiago San Roman s-a simţit rănit în amorul propriu şi s-a aşezat în spate, pe roata de

rezervă. Privind în jur, imaginea lui Montse s-a evaporat pentru o clipă. Feţele saharienilor aveau culoarea pământului pe care călcau. O vreme a crezut chiar că se confundau. Bătrânii zăceau la umbră şi păreau că sunt acolo de o viaţă întreagă. Îşi puneau mâna streaşină la ochi, holbându-se la bieţii soldaţi cu un amestec de milă şi de indiferenţă. Camionul s-a urnit din loc. Muzica a rămas în urmă. Un nor de praf s-a ridicat la trecerea celor două vehicule. Cele câteva tufe care supravieţuiseră în preajma asfaltului se albiseră de tot. Traseul a fost scurt: imediat au apărut primele case din El Aaiun. Cu răsuflarea tăiată, Santiago San Roman a privit prima femeie care purta o melfa în culori ţipătoare. Mergea graţios, cu fruntea sus, dreaptă şi ducea un coş mare în mână. Camionul a trecut pe lângă ea, dar femeia nici măcar nu şi-a întors capul. Silueta ei s-a micşorat în timp ce intrau în oraş. Santiago San Roman nu ştia unde să se uite mai întâi. Totul îi atrăgea atenţia. Cu mult înainte de a ajunge la cazarmă, în timp ce treceau pe lângă piaţă, chipul lui Montse i s-a şters din minte. Iar când au coborât din camion, era deja sigur că locul acela îi va cicatriza definitiv rănile.

*

Când doctoriţa Cambra şi-a început garda de douăzeci şi patru de ore pe 31 decembrie, nu-şi putea imagina că intrarea în noul secol avea să marcheze o schimbare atât de drastică în viaţa ei. Şi nici nu putea bănui că evenimentele aveau s-o ajute să ia decizii pentru care nu se credea pregătită.

De fapt nu era rândul ei să fie de gardă în ziua aceea, dar a făcut schimb cu un coleg fiindcă i se părea îngrozitor să stea singură acasă în noaptea de revelion, pentru prima oară în viaţa ei. Făcuse multe gărzi în ultimele luni fără să fie rândul ei.

Totuşi data aceasta era cu totul specială, prin ceea ce însemna ea pentru unii: intrarea în noul secol. Serviciul de Urgenţă al Spitalului Santa Creu i şanţ Pau era pregătit să facă faţă unei nopţi pline de evenimente. Foarte puţini erau cei care nădăjduiau să doarmă vreo două, trei ore. Dar, până la miezul nopţii, urgenţele au fost chiar mai puţin numeroase şi grave decât într-o zi obişnuită. Deşi nu avea prea multe de făcut, doctoriţa Cambra alerga dintr-un loc în altul, încercând să-şi ţină mintea ocupată. Se ducea la farmacie, completa rezerva de feşe din dulap, se asigura că flacoanele cu ser corespundeau cu cele solicitate. Ori de câte ori intra în sala cu televizorul aprins, privea în jos şi fredona ceva încet, refuzând să se arate învinsă. Îi era teamă că s-ar fi putut prăbuşi oricând în faţa colegilor, ca atunci când izbucnise în lacrimi în mijlocul unei explorări funcţionale şi asistenta o privise speriată, oscilând între a se ocupa de doctoriţă ori de bătrâna care se îneca din cauza unei coaste care-i apăsa plămânii. Acum, ori de câte ori îşi auzea numele strigat la difuzor, se prezenta imediat, gândindu-se doar la munca ei. Uneori, câte un rezident ori vreun intern cu păr vâlvoi şi nas acvilin îi aminteau de Alberto, care încă îi mai era soţ. Dar faţă de acum câteva luni, era în stare să zâmbească. Reuşea chiar să şi-l imagineze pregătind cina împreună cu acea radiologă de doi bani; el, care nu spălase în viaţa lui o farfurie şi nu deschisese niciodată un sertar la bucătărie, decât cel mult ca să caute tirbuşonul! Când l-a văzut ultima dată, i s-a părut chiar că-şi vopsise perciunii şi firele albe de la tâmple. Şi l-a mai închipuit dansând din buric în faţa radiologei şi alergând după ea în jurul mesei din sufragerie, fugind ca un nebun, cum nu mai fugise după ea de ani de zile. Sentimentele pe care i le trezea Alberto evoluaseră de la amărăciune la ironie, şi de la ironie la sarcasm. Nu şi-a imaginat niciodată că omul acela, care intrase în viaţa ei când era foarte

tânără, avea să i se pară în numai zece luni un gunoi, un ins gol şi fals, un adevărat ticălos. Nu izbutea să-şi aducă aminte cum arăta soţul ei când îl cunoscuse sau când o plimbase prin Barcelona în acel Mercedes alb, imaculat, strălucitor şi perfect, aidoma lui. Medic din tată în fiu, cardiolog tânăr cu o carieră fulgerătoare, seducător, inteligent, frumos. Doctoriţa Cambra nu-şi putea scoate din cap imaginea celui care-i fusese bărbat timp de douăzeci de ani, fugărind-o pe tânăra radiologă. Când s-a întâlnit pe coridor cu doctoriţa Carnero, anestezista de gardă încă mai zâmbea sarcastic… S-au privit complice.

— E pentru prima oară când văd pe cineva zâmbind într-o gardă de Anul Nou, i-a zis anestezista, fără a avea timp să se oprească.

— Odată tot trebuia să se întâmple şi asta, nu crezi? La difuzor s-a auzit o voce care solicita prezenţa doctoriţei Cambra. Până să se sfârşească anunţul, se afla deja la recepţie.

— La patru e o tânără în jur de douăzeci de ani, cu membrele fracturate. Un accident de motocicletă.

Montse a simţit că ia foc. S-a înroşit toată şi inima a început să-i bată repede. S-a îndreptat spre salonul indicat. Într-adevăr, acolo a dat de o fată foarte palidă, de care se ocupau o soră medicală şi un asistent. Când a văzut-o speriată şi neajutorată, au început să-i tremure picioarele. A încercat să se calmeze:

— Cine i-a dat jos casca? a întrebat contrariată.

— Au adus-o fără cască. Probabil că n-o purta. Doctoriţa a ridicat pleoapele fetei şi a examinat-o cu o lanternă mică. Nu s-a putut abţine şi a luat-o de mână, strângând-o cu putere. Cealaltă mână era ţeapănă, cu multe zgârieturi. I-a apăsat apoi uşor toracele, splina, rinichii, stomacul, în timp ce o întreba: „Te doare aici? Dar aici?” Fata se văita, dar dădea din cap că nu.

— Ia povesteşte-mi, cum s-a petrecut accidentul? Tânăra a început să îngaime ceva, dar nu vorbea coerent.

— Ţi-e somn? a întrebat-o doctoriţa. Haide, nu adormi! Povesteşte-mi tot ce-ţi aminteşti.

În timp ce fata încerca să vorbească, sora medicală a început să-i ia tensiunea.

— Trebuie să-i facem un TAC[9].

Asistentul şi-a notat. Fata vorbea fără să se mai oprească, mult mai fluent acum.

— Tensiunea e optsprezece cu unsprezece.

— Câţi ani ai? a întrebat-o doctoriţa.

— Nouăsprezece… Mă aşteaptă acasă la cină.

Doctoriţa Cambra şi-a ţinut respiraţia şi s-a uitat în altă parte. Probabil că aceea a fost şi fraza pe care fiica ei o rostise cu şase luni în urmă, când un medic de la Urgenţă îi adresase aceeaşi întrebare pe care i-o punea ea acum necunoscutei. Nouăsprezece. Îi împlinise în martie. În timp ce o duceau să-i facă TAC-ul, doctoriţa a ieşit din salon. Moartea fiicei n-avea s-o afecteze în muncă, dar nici nu şi-o putea scoate din cap. Avea nouăsprezece ani, la fel ca nefericita aceasta, conducea un scuter cu casca pe braţ şi maică-sa o aştepta acasă, la cină. Şi totuşi, pe tată l-au sunat ca să-i dea vestea morţii. Numele lui Alberto era foarte cunoscut în spital. Nici măcar n-au trebuit să-i caute numărul în agenda decedatei. Se afla pe panoul de la Recepţie, printre numerele cele mai folosite. Nu-şi dădea seama ce a deranjat-o mai mult: cât a durat de când murise fata ei până au anunţat-o sau faptul că bărbatu-său, cu o voce gravă şi extrem de calmă, fusese cel care îi comunicase vestea. Mai mult, apăruse acasă împreună cu radiologa, de parcă ar fi avut nevoie de prezenţa amantei pentru a-şi dovedi tăria de caracter.

Când doctoriţa Carnero a reîntâlnit-o peste o oră în cabinetul medicilor, privirea ei pierdută înlocuise zâmbetul. De cum a văzut-o, anestezista

şi-a dat seama că prietena ei era gata să clacheze, căzând iar în depresia din care cu greu reuşise s-o scoată.

— O cafea?

Doctoriţa Cambra a dat din cap că da. Îi făcea bine să fie înconjurată de oameni şi să vorbească despre problemele celorlalţi.

— Ce-ţi mai face copilul?

Anestezista a privit-o cu ochii ei migdalaţi şi a încercat să-i zâmbească.

— Bine, e foarte bine. Dar tu, ce mai faci? Adineauri zâmbeai pe coridor şi acum vin şi te găsesc…

— Sunt bine. Doar că uneori mintea mi-o ia razna.

— Asta ni se întâmplă tuturor, Montse. Să nu crezi că eşti deosebită din cauza asta.

— Nici din cauza asta, nici din alta, Belen. Cred că sunt persoana cea mai banală din lume.

Belen a încercat să nu acorde prea mare importanţă celor spuse de prietena ei. Ştia mai bine ca oricine că nu de fraze ori sfaturi avea ea nevoie, ci de timp, ca să-şi cicatrizeze rănile.

— Ascultă, Montse, a zis anestezista, ce faci mâine?

— Nimic special, presupun; mă uit la sărituri cu schiurile, la concertul de valsuri şi mă îngraş fără niciun scrupul.

— Mă gândesc că ai putea veni să mănânci la noi. Matias a adus de la ţară cod şi ţie îţi place aşa de mult…

— Cod în prima zi a anului? Şi ce s-a întâmplat cu tradiţia curcanului cu orez, mândria bucătăriei noastre?

— Fată, ce învechită ai rămas!

Uşa de la salon s-a deschis şi a apărut un intern; îşi pusese mănuşile, iar masca îi atârna într-o parte.

— Montse, avem nevoie de tine.

Doctoriţa Cambra s-a ridicat şi şi-a lăsat cafeaua pe masă, neatinsă.

— Bine, a zis înainte să iasă, pe mâine la tine acasă. Dacă vrei, pot să înregistrez şi săriturile cu schiurile.

— Nu, mulţumesc, o să le văd în direct. Băiatului meu îi plac la nebunie.

Între unsprezece şi douăsprezece şi jumătate noaptea, Serviciul de Urgenţă a fost deosebit de liniştit. Unii au ieşit să mănânce ceva la bufet; alţii au preferat să împartă delicatesele de acasă în cabinetul medicilor. A fost momentul cel mai greu de suportat pentru doctoriţa Cambra.

Părinţii fetei accidentate s-au prezentat cu puţin înainte de miezul nopţii, alarmaţi de năpasta fiicei lor. Doctoriţa Montserrat Cambra le-a acordat o atenţie deosebită. Şi, în ciuda regulilor spitalului, le-a permis să intre să-şi vadă fata câteva minute.

— A avut mare noroc, le-a spus părinţilor care plângeau, văzându-şi fata într-o stare jalnică. Nu vă speriaţi de tub şi de bandaje. Sunt doar ser şi analgezice. Nu are nimic la cap. Şi-a rupt clavicula şi şi-a fracturat tibia. Mai distrusă e mâna, dar cu o operaţie şi o recuperare bună n-o să rămână cu sechele grave.

Mama a izbucnit în plâns când a auzit vorbindu-se despre acea parte a accidentului.

— Dar e bine, credeţi-mă. Într-o lună va putea duce o viaţă aproape normală.

Dar pe măsură ce încerca să-i încurajeze pe părinţi, ea claca. Ceva mai târziu a găsit o scuză ca să plece de acolo. Când a intrat în cabinet, personalul de gardă al spitalului ciocnea paharele de plastic şi improviza confetti din coli de hârtie. Noul secol începuse discret şi în acel Serviciu de Urgenţe. Traumatologul s-a apropiat de Montse şi a îmbrăţişat-o, felicitând-o pentru intrarea în Noul An. Era emoţionat şi teribil de stângaci. Cât pe ce s-o păteze cu cafea pe doctoriţa Cambra.

— Nu m-ai sunat toată săptămâna, i-a zis medicul, străduindu-se ca vorbele lui să nu sune a reproş.

— N-am putut, Pere, ăsta-i adevărul. Nici nu-ţi închipui câte treburi rămase în urmă a trebuit să rezolv.

— Bine, dacă e numai asta…

— Fireşte, ce altceva? Eşti un tip grozav, ăsta-i adevărul.

Medicul s-a îndepărtat, timorat de privirile indiscrete. Belen s-a apropiat prin spatele prietenei ei şi i-a şoptit la ureche:

— Nu m-ai sunat toată săptămâna, Montse.

Doctoriţa Cambra s-a înroşit atât de tare, că a avut senzaţia că toată lumea a observat.

— Eşti un tip grozav, ăsta-i adevărul, a continuat anestezista, imitând tonul afectat al lui Montse.

— Vrei să taci, te rog? Nu vezi că te aude?

— Cine, Pere? Nu ştii că e fudul de o ureche? Chiar eu l-am anesteziat la operaţie, acum trei ani.

— Eşti o vrăjitoare.

— Iar tu o încuiată, am impresia. Nu ştiai că Pere e burlacul cel mai râvnit din spital?

— Dar tu nu ştiai că burlacul cel mai râvnit are cocoşelul paradit?

Anestezista şi-a dus mâna la gură, într-un gest voit comic.

— Nu mai spune!

— Aşa cum auzi.

— Nimeni nu-i perfect, fato.

Restul gărzii a trecut cam aşa cum se aştepta toată lumea: un du-te-vino continuu pe coridoare, uşi care se deschideau şi se închideau, tărgi intrând şi ieşind. Iar garda respectivă n-ar fi diferit de multe alte gărzi din cariera doctoriţei Cambra dacă acele prime ore ale secolului n-ar fi fost marcate de un şir de întâmplări.

Noaptea, la trei şi un sfert, o ambulanţă de la Serviciul de Urgenţe al Spitalului Barcelona transporta în mare grabă o femeie de douăzeci şi cinci de ani, arăboaică şi însărcinată, care fusese lovită la aeroport, când luase un taxi. Prima

întâmplare: ambulanţa, care o transporta pe femeie cu peste nouăzeci de kilometri pe oră pe Gran Via de Ies Corts Catalanes, s-a blocat în trafic în dreptul Carrer de Badal, din pricina coliziunii dintre trei maşini, care luaseră deja foc. Acela era cel mai scurt drum până la Spitalul Barcelona, dar ambulanţa, nemaiputându-se strecura printre maşinile pompierilor şi ale poliţiei, care blocaseră drumul, a virat spre bulevard, îndreptându-se spre cel mai apropiat spital. A doua întâmplare: când şoferul ambulanţei a anunţat prin staţie Spitalul Clinic i Provincial, i s-a comunicat că erau aşteptaţi patru răniţi cu arsuri foarte grave în urma ciocnirii a doua maşini şi a fost sfătuit să se îndrepte spre prima lui destinaţie. A treia întâmplare: când ambulanţa a întors în Plaga de les Glories Catalanes ca s-o ia pe Diagonal spre Spitalul Barcelona, şoferul s-a încurcat; a făcut o manevră aiurea şi a apucat-o pe un drum greşit. A patra întâmplare: în timp ce şoferul încerca să se orienteze printr-un labirint de străzi identice, maşina s-a oprit în faţa intrării principale a Spitalului Santa Creu i şanţ Pau şi, până să priceapă omul unde se afla, s-a pomenit în faţa luminiţelor roşii ale Serviciului de Urgenţă. În clipa în care targa trecea pragul, femeia îşi pierdea semnele vitale. O asistentă şi-a dat seama imediat că era moartă. A cincea întâmplare: în timp ce doctoriţa Cambra se ocupa de un bătrân internat pentru o criză de astm, un brancardier şi o asistentă au aşezat lângă ea targa cu cadavrul femeii însărcinate. Ceva inexplicabil a făcut-o pe doctoriţa Cambra să se uite atent la femeia aceea. Poate că frumuseţea trăsăturilor ei – sau coloritul pânzei care-i acoperea veşmintele, sau sarcina avansată – i-a atras atenţia. Fără să i-o ceară cineva, doctoriţa Cambra i-a căutat pulsul la gât, dar nu i l-a găsit; i-a ridicat apoi pleoapele şi i-a văzut pupilele dilatate, fără răspuns la stimul luminos şi s-a convins că era moartă. Pe chipul ei

se citea o pace adâncă, ba chiar avea un zâmbet pe buze. La Recepţie s-a iscat o oarecare agitaţie, declanşându-se chiar şi o dispută între administraţia spitalului şi personalul de pe ambulanţă. Fără voia ei, doctoriţa Cambra a aflat toate amănuntele. Soţul victimei, căruia nu i se permisese să urce în ambulanţă, luase un taxi până la Spitalul Barcelona, unde precis se interesa acum de nevastă-sa. În plus, toate documentele, paşaportul şi actele femeii erau în arabă şi nu ştiau pe cine să anunţe despre deces. Doctoriţa Cambra a intervenit firesc, încercând să rezolve cu tact situaţia.

— Sunaţi la Serviciul de Urgenţă de la celălalt spital şi povestiţi-le ce s-a întâmplat. Când ajunge soţul şi întreabă de victimă, să fie trimis aici.

S-au privit unii pe alţii, cu oboseala de la ora trei şi jumătate noaptea.

— Şi să nu-i spuneţi că a murit.

Doctoriţa Cambra s-a întors la chipul neobişnuit de senin al acelei femei. Dacă n-ar fi fost împrejurările respective, i s-ar fi părut chiar un chip fericit. A luat un formular şi, în timp ce brancardierii puneau pe o măsuţă tot ce avusese femeia prin buzunare, doctoriţa îi examina rănile şi încerca să-şi facă o idee despre modul în care se produsese accidentul. A calculat că era între a cincea şi a şasea lună de sarcină. Şi-a notat în formular vârsta aproximativă a victimei: douăzeci şi cinci de ani. S-a înfiorat toată când a scris cifra. O clipă s-a văzut pe ea însăşi la aceeaşi vârstă: agăţată de braţul lui Alberto ori dansând cu el în Cadaques, însărcinată şi urmărită de privirile invidioase ale tinerelor din Barcelona care-şi petreceau vara la mare. Dar încă o întâmplare a făcut ca, sprijinindu-se de măsuţă ca să scrie mai uşor, aceasta să cedeze şi obiectele personale să cadă pe jos. Acest fapt n-ar prea fi avut importanţă dacă, aplecându-se, Montserrat Cambra n-ar fi

zărit trei sau patru fotografii, dintre care una i-a sărit în ochi imediat.

Fotografia e alb-negru. În mijloc sunt doi bărbaţi, pozaţi din cap până în picioare. Au aceeaşi înălţime. Cei doi privesc foarte vesel către aparat, de parcă ar fi cei mai fericiţi oameni din lume. În spatele lor se vede botul unui Land Rover, cu roata de rezervă sus pe capotă. Iar fundalul e plin de corturi de beduini, aliniate şi pierzându-se în amurg. Printre corturi se zăresc grupuri de câte trei sau patru capre, care se confundă cu pământul. Cei doi bărbaţi îşi ţin fiecare braţul după gâtul celuilalt, într-un gest de camaraderie. Sunt foarte apropiaţi; aproape li se ating feţele. Unul dintre ei are trăsături arabe: poartă haine militare şi ridică sus mâna stângă, făcând semnul victoriei. Celălalt are trăsături occidentale, în ciuda hainelor pe care le poartă. E îmbrăcat ca Lawrence din Arabia, cu o tunică deschisă la culoare şi un turban negru şi desfăcut, care-i atârnă pe umeri. Are părul scurt şi o mustaţă demodată. Cu mâna dreaptă ridică o armă în aer, într-un gest foarte teatral. Dar ceea ce o izbeşte cel mai mult pe Montse e zâmbetul celor doi bărbaţi.

Din prima clipă, imaginea respectivă a derutat-o teribil pe doctoriţa Cambra. Acum, ţinând fotografia în mâinile tremurânde, ştie de ce: bărbatul acela mustăcios, în veşminte arabe, e Santiago San Roman. Îşi trece degetul peste el, fiind aproape convinsă că e o iluzie. Dar începe să aibă tot mai puţine îndoieli. Întoarce fotografia cu un gest reflex şi descoperă, în arabă, cu litere albastre destul de şterse, ceva ce pare o dedicaţie. Iar dedesubt citeşte foarte clar: „Tifariti, 18.01.1976”. Acea ultimă dată e atât de clară, că nu mai rămâne nici urmă de îndoială. Dacă Santiago San Roman murise în 1975, cum crezuse întotdeauna, acela nu putea fi băiatul care într-o seară fierbinte de iulie le-a abordat – cu douăzeci şi şase de ani în urmă – pe ea şi pe prietena ei

nedespărţită, Nuria, în timp ce aşteptau autobuzul pe Bulevardul Generalisimului Franco.

S-a întâmplat la începutul verii, în 1974. Montse nu putea uita acel amănunt, deşi trecuse multă vreme de atunci. Era pentru prima oară când părinţii ei plecau să-şi petreacă vara la Cadaques şi o lăsau singură acasă. De fapt nu fusese singură niciodată în viaţa ei. Şi nici în vara aceea n-a fost. Rămăsese în casa de pe Via Layetana împreună cu menajera, Mari Cruz, care-i gătea, îi făcea patul şi se ocupa de ea. Montse abia împlinise cu o lună în urmă optsprezece ani şi terminase liceul cu note excelente. Totuşi, taică-său considerase că pentru a studia Medicina era nevoie de mai mult decât de un dosar excepţional. Astfel că Montse, fără voia ei, a trebuit să renunţe la vacanţa de vară pentru prima oară în optsprezece ani. Şi, în timp ce zilele se scurgeau monoton şi banal pe malul mării, ea mergea dimineaţa şi seara la o şcoală pentru a mai studia la matematică, la chimie şi pentru a învăţa limba germană.

Şcoala Sfânta Teresa se afla la mezaninul unei clădiri de pe Bulevardul Generalisimului Franco. La primul etaj, o şcoală de dans ţinea cursuri intensive de vară de la opt dimineaţa la nouă seara. În timp ce Montse şi Nuria încercau să se concentreze asupra logariturilor, pupitrele din sala de clasă tremurau sub tocurile sevillanelor sau urmau ritmul frânt al tangoului. În asemenea condiţii, privirea aluneca foarte uşor pe fereastră şi ochii căutau atunci vreun băiat arătos ori vitrinele de pe trotuarul de vizavi. Dar monotonia verii a dispărut ca prin farmec în primele zile din iulie, mai precis în după-amiaza în care Montse şi Nuria aşteptau autobuzul, fără a mai spera că ceva le mai poate salva de vară şi de caniculă.

Poate chiar plictiseala le-a făcut pe cele două prietene să-şi fixeze privirea pe acea decapotabilă albă, cu un număr mare de înmatriculare,

staţionată pe cealaltă parte a străzii. Era o maşină străină, probabil americană. Pe lângă modelul neobişnuit, le-au atras atenţia ocupanţii ei: doi tineri, frumoşi, bine îmbrăcaţi, care nu-şi mai dezlipeau privirile de pe ele. Niciuna dintre fete n-a îndrăznit să facă vreun comentariu, dar ştiau amândouă că mai devreme sau mai târziu avea să se întâmple ceva care spărgea rutina zilnică. Într-adevăr, maşina a traversat bulevardul, făcând o manevră spectaculoasă şi periculoasă, şi s-a oprit în staţia de autobuz. Atunci l-a văzut Montse pentru prima oară pe Santiago San Roman. Deşi băiatul avea abia nouăsprezece ani, briantină, hainele şi maşina îl făceau să pară mai mare. Santiago şi colegul lui au coborât aproape în acelaşi timp şi s-au apropiat de cele două fete. „Tocmai au scos autobuzele de pe linia asta, a zis primul, cu un accent care l-a trădat imediat. Eu şi Pascualin am aflat asta de curând”. Oamenii care aşteptau în staţie s-au uitat unii la alţii oarecum neîncrezători, îndoindu-se de cuvintele acelui venetic. Doar Montse şi Nuria zâmbeau, roase de curiozitate. „E chestie de două, trei zile, cel mult”, a adăugat cel numit Pascualin. „Dacă n-aveţi de gând să aşteptaţi atât, noi doi, cavalerul şi servitorul său, ne oferim să vă ducem unde doriţi”. Şi, în timp ce vorbea, Santiago a arătat spre maşina strălucitoare. Pascualin i-a deschis portiera copilotului şi Montse, într-un impuls de moment, nebănuit până atunci, s-a adresat prietenei: „Hai să mergem, Nuria, că ne duc ei”. Prietena s-a aşezat în spate cu Pascualin, iar Montse a ocupat un loc pe un scaun mare, luxos şi atrăgător, tapiţat în piele bej deschis. Santiago San Roman a şovăit o clipă, făcând ochii mari şi nevenindu-i să creadă că cele două fetişcane îi acceptaseră invitaţia. De fapt, s-a fâstâcit îngrozitor când s-a aşezat la volan şi a auzit-o pe tânără întrebându-l: „Dar pe tine cum te cheamă?” „Santiago San Roman, la

dispoziţia dumneavoastră”, a răspuns sincer, cu un aer umil care-l făcea ridicol.

Aceea a fost cea mai mare nebunie pe care a făcut-o Montse în optsprezece ani. Aşezată lângă San Roman, a simţit cum brusc dispar căldura şi plictiseala verii. Toţi patru amuţiseră, fiecare cufundat în propriile gânduri, încercând. Tot felul de senzaţii. De aceea, când au trecut de Piaza de la Victoria şi au lăsat în urmă Via Layetana, Montse n-a zis nimic. Au străbătut Piaza de las Glorias Catalanas ca într-un marş triumfal. Din când în când, Santiago privea fata cu coada ochiului, ori se întorcea spre ea impertinent când o vedea ridicându-şi părul, umflat de briza slabă. Într-un final, s-au oprit la gara din Pueblo Nuevo. Marea mirosea a alge putrezite. Când s-a oprit maşina, Montse a deschis ochii, trezită parcă dintr-un somn dulce. „De ce te-ai oprit?”, a întrebat, prefăcându-se sigură pe ea. Ăsta e un loc îngrozitor”. „Da, dar încă n-aţi spus unde locuiţi”. „Pe Via Layetana”, s-a grăbit să zică Nuria, ceva mai îngrijorată decât prietena ei. Santiago a întors maşina, refăcând drumul în sens invers. Brusc, limba fetei s-a dezlegat şi a început să-i pună tot felul de întrebări. „Maşina e a lui taică-meu; eu încă nu câştig destul pentru a avea un Cadillac”. „Într-o bancă, lucrez într-o bancă. Bine, de fapt taică-meu e directorul şi o să ajung şi eu director într-o bună zi”. „Da, şi Pascualin la fel: lucrăm amândoi în aceeaşi bancă”. În tot acest timp, Pascualin şi Nuria nu ziceau nimic. Pe măsură ce răspundea la întrebări, Santiago intra într-un labirint din care ieşea tot mai greu. „Opreşte aici. Nuria trebuie să coboare”, a zis deodată Montse. În realitate, cele două fete erau vecine, dar Nuria şi-a dat seama imediat ce urmărea prietena ei şi a coborât din Cadillac fără un cuvânt. „N-o conduci?”, l-a dojenit Santiago pe Pascualin.

Decapotabilă a luat-o pe bulevard în jos, pe unde i-a spus Montse. Când l-a privit prima oară în

ochi pe Santiago San Roman, i s-a părut cel mai frumos bărbat văzut vreodată. I-a îngăduit să îndruge mai departe verzi şi uscate. Dar Santiago n-o întreba nimic. Îi ajungeau întrebările pe care i le punea Montse. În cele din urmă i-a zis, obosit: „Parcă e un interogatoriu". „Te deranjează că-ţi pun întrebări?" „Ei aş, nicidecum; nu mă deranjează deloc". „Ştii, când mă urc în maşina unui bărbat, vreau să ştiu cu cine am de-a face – i-a explicat Montse, oarecum vulgară.

— Şi să nu crezi că fac asta în fiecare zi". „Da' de unde, nu cred deloc. Treaba e că eu ţi-am spus totul, iar tu…" „Ce vrei să ştii?", i-a luat-o înainte fata. Santiago a stat pe gânduri înainte de a o întreba: „Ai vreun prieten?" Pentru prima oară, Montse s-a simţit nesigură. Acum era ea cea care ezita înainte să răspundă: „Prieten, prieten nu; dar am pretendenţi, a răspuns, încercând să iasă basma curată. Tu ai o prietenă?" „Nici pomeneală, nu-mi place să mă leg la cap". Dar până să sfârşească fraza, i-a şi părut rău. Derutat, fără a şti prea bine ce voia să facă, a pus o mână pe umărul fetei şi a mângâiat-o pe ceafă. Brusc, Montse s-a apropiat şi l-a sărutat pe buze. Dar când Santiago a încercat s-o tragă spre el şi s-o sărute de-a binelea, ea l-a îndepărtat repede, prefăcându-se indignată. „Trebuie să plec, i-a zis, se face târziu". A deschis portiera, a coborât din maşină şi s-a oprit doar când Santiago San Roman i-a strigat disperat: „Vrei să ne mai vedem în zilele următoare?" Iar ea, ca un copil supărat, a revenit la maşină; şi-a lăsat cărţile pe capotă, a notat ceva într-o agendă, a rupt foaia, a înfipt-o în ştergătorul de parbriz, şi-a luat iarăşi cărţile în braţe şi, după câţiva paşi, s-a întors şi a zis: „Dă-mi mai întâi un telefon. Ai aici numărul. Ţi-am notat şi adresa şi numărul şi litera apartamentului, ca să nu fii nevoit să-i întrebi pe vecini". Apoi n-a mai zis nimic; s-a apropiat de intrare şi a deschis cu greu uşa enormă şi grea de

fier. Santiago San Roman n-a fost în stare să scoată un cuvânt.

A urmărit-o cu privirea până a dispărut dincolo de portal. Fata n-a avut răbdare să aştepte liftul. A urcat treptele în goană, din două în două, a deschis uşa iute, şi-a aruncat cărţile pe jos şi a zbughit-o în camera ei, fără să-i răspundă menajerei la salut. Din balconul de la camera ei, abia a mai avut timp să vadă maşina pornind încet spre port şi pierzându-se în trafic. Totuşi a mai apucat să vadă că foaia din agendă dispăruse. Şi-a imaginat-o împăturită în patru şi vârâtă în buzunarul cămăşii lui Santiago San Roman: o cămaşă albă, imaculată, călcată impecabil, cu mânecile ridicate; o înfăţişare plăcută şi o prestanţă deosebită, ce contrasta cu clasa socială pe care tânărul se străduia s-o ascundă.

Doctoriţa Montserrat Cambra înainta pe holul de la Urgenţe, derutată din cale afară. Îşi apăsa buzunarul halatului, temându-se parcă să nu-i fie smulsă fotografia pe care tocmai o şterpelise de la un cadavru. Pentru o clipă a uitat chiar şi unde se afla. Deodată s-a gândit că toţi ochii o urmăreau. Dar nimeni dintre cei cu care se întâlnea pe coridor nu se uita la ea. A intrat în cabinetul medicilor şi a închis uşa, de parcă ar fi fost urmărită de cineva. Abia mai putea respira. S-a aşezat şi a înghiţit o pastilă. Era ultima din cutie. Cafeaua pe care i-o oferise cu câteva ore în urmă Belen mai era şi acum pe masă. A băut-o dintr-o înghiţitură, fără să-şi dea măcar seama că se răcise. A ridicat receptorul telefonului de pe masă, a format numărul de la Recepţie şi a zis cu glasul tremurat:

— Sunt doctoriţa Cambra. Ascultă-mă bine. Vreau să mă anunţi când va veni soţul femeii aduse de la aeroport. Să nu uiţi! Chiar dacă sunt ocupată. Dă-mi de ştire. E important. Mulţumesc.

Când a pus receptorul în furcă, a băgat mâna în buzunarul halatului şi a atins fotografia. S-a aşezat,

fără să-şi scoată mâna din buzunar. Avea senzaţia absurdă că poza putea dispărea în orice clipă şi totul avea să se evapore ca într-un vis: încă un vis care se transforma în coşmar.

*

La orele patru ale după-amiezii, spitalul Smara are un aspect fantomatic. Afară, soarele arzător şi un vânt uscat şi tăios împiedică viaţa să-şi urmeze cursul firesc, înăuntru, coridoarele goale, în penumbră, se unesc ca o pânză de păianjen până în inima clădirii. De departe, spitalul Smara pare o fată morgana răsărită în teribila hammada a Saharei.

Îmbrăcat într-o uniformă verde-oliv, colonelul Mulud Lahsen intră în oficiu, scuturându-şi hainele de praf şi îndepărtându-şi turbanul de la gură. Şoferul îl aşteaptă în plin soare, fără să coboare din Toyota. Mulud Lahsen nu-şi scoate ochelarii de soare, în ciuda întunericului de pe coridoare. Brusc, după ce trece pragul, deşertul pare să rămână mult în urmă. Miroase a dezinfectant. Colonelul strâmbă din nas, de parcă nici acum, după atâţia ani, nu s-ar fi obişnuit cu mirosul acela pătrunzător. Cunoaşte spitalul ca-n palmă. L-a văzut ridicându-se din temelii, când aici erau doar pietre şi nisip. Umblă nestingherit pe coridoarele pustii. Se postează în faţa biroului directorului, fără a se fi întâlnit cu nimeni. Intră fără să bată la uşă. Directorul e un individ scund şi agitat. Stă în spatele biroului, cu privirea aţintită asupra maldărului de hârtii. Poartă ochelari fumurii. Puţinul păr rămas e încărunţit. Pielea îi e arsă de soare. Văzându-l pe colonel în faţa uşii, zâmbeşte cu toată gura. Încep un salut lung, cu formule în limba arabă, privindu-se în ochi şi luându-se de mână.

Colonelul Mulud Lahsen e înalt şi extrem de corpolent. Lângă el, directorul spitalului din Smara

pare un copil.

— Mulud, Mulud, Mulud, zice directorul când termină în sfârşit salutul şi-şi dau drumul la mâini.

— Cu halatul şi cu ochelarii chiar pari un medic.

Directorul îi zâmbeşte. Se cunosc de când erau copii, cu mult înainte de a fi nevoit să-şi părăsească ţara.

— Eşti ultima persoană pe care mă aşteptam s-o văd azi, zice directorul.

— Aş fi vrut să vin mai demult, dar am lipsit o vreme.

— Mi-a ajuns ceva pe la ureche. Ce mai face ministrul?

— Are febră tifoidă, îi mărturiseşte colonelul cu un zâmbet larg.

— Ministrul Sănătăţii cu tifoidă? Nu ştie că în spitalul nostru ne prisosesc paturile?

Râd amândoi în hohote. Colonelul îşi scoate ochelarii de soare şi-i pune pe birou. Are ochii foarte iritaţi.

— E teribil de încăpăţânat. Tu îl ştii prea bine.

— Da, da, îl ştiu foarte bine…

În timp ce vorbeşte, directorul scoate nişte pahare dintr-un sertar şi le pune pe masă. Traversează apoi încăperea şi aprinde un reşou. Umple cu apă un ceainic şi-l pune la fiert.

— Cum mai merg lucrurile pe aici? întreabă colonelul.

— Bine, bine, ca întotdeauna. Tocmai instalăm ultimele aparate. Toţi încearcă să le pună în funcţiune.

— De-asta e spitalul aşa de liniştit, nu-i aşa?

— Da. Ştii, adevărul e că azi nu s-a internat nimeni. Infirmierele au montat biblioteca şi încearcă să se familiarizeze cu aparatul de făcut analize. Reactivii şi instrucţiunile sunt în limba germană.

— Nu e nimeni internat?

— În dimineaţa asta am externat un copil care avea dureri de măsele.

— Asta e tot?

— Cam asta, da. Ah, aproape că am uitat! Avem o străină de mai bine de trei săptămâni. Cum am văzut-o zilnic, am uitat că nu face parte din personalul spitalului. Era cât pe ce să moară.

— O femeie? Străină?

Directorul lasă ceaiul deoparte şi se apropie de colonel. Îi ridică pleoapele cu multă grijă.

— Haide, lasă-mă să-ţi văd ochii.

Colonelul Mulud se lăsă examinat cu răbdare. I-a ridicat pleoapele şi îi examinează glanda conjunctivală.

— V-am trimis un mesaj a doua zi după ce a ajuns aici. În raport vă explicam toate detaliile legate de internarea ei. M-a surprins că n-aţi dat niciun semn de viaţă, dar m-am gândit că poate hârtiile s-au pierdut pe drum.

Directorul vorbeşte în timp ce-i examinează atent ochii lui Mulud.

— Ai o conjunctivită foarte urâtă, îi zice colonelului.

— E din cauza vântului.

— Şi a soarelui. Ieri ţi-aş fi dat nişte picături pentru ochi, dar azi nu mai avem. Dacă mai treci pe aici peste două săptămâni, poate pot să fac ceva pentru tine. Nu-mi place cum arată ochiul ăsta.

Colonelul caută în tunică şi scoate o scrisoare. O pune pe masă. Directorul se uită la hârtie şi îşi recunoaşte imediat scrisul.

— Deci aţi primit raportul la Rabuni[10].

— Am găsit-o alaltăieri printre hârtiile pe care trebuia să le rezolv la Minister. Ţi-am mai spus că am lipsit o vreme. Dar ce spui tu aici mi-a atras atenţia.

— Şi mie mi se pare un caz bizar. De aceea voiam să ştiu ce demersuri trebuie întreprinse.

— Zici că femeia e în viaţă.

— Da, dar acum o săptămână n-aş fi putut garanta asta.

Cei doi bărbaţi tac o vreme. Directorul şterge cu o cârpă de bumbac paharele până strălucesc.

— E greu de aflat ce s-a întâmplat. Acum că eşti aici, mă bucur că pot vorbi cu cineva.

— Povesteşte-mi cum stau lucrurile. M-ai făcut curios.

— Cam acum o lună s-a prezentat o patrulă a Armatei cu o femeie muribundă.

— O patrulă zici?

— Erau doi bărbaţi cu un jeep. Din câte au spus, plecaseră chiar în dimineaţa aceea din Smara cu un grup spre Zid[11].

— Nu-ţi aminteşti cum se numeau?

— Nu. Nu-i văzusem niciodată şi nici nu s-au prezentat.

— Totul mi se pare foarte ciudat. Nicio patrulă n-a comunicat c-ar fi întâlnit vreo femeie sau c-ar fi adus-o la spitalul ăsta.

— Ziceau că făceau parte dintr-un convoi care se îndrepta spre teritoriile eliberate. Din puţinele explicaţii date, am dedus că plecaseră în zori şi, după vreo treizeci de kilometri, au dat peste o femeie în mijlocul deşertului. Era de-a noastră şi le-a făcut semne de foarte departe, ca să le atragă atenţia. Când s-au apropiat de ea, le-a zis că lăsase o femeie muribundă la o zi de mers pe jos, spre nord, pe care o înţepase un scorpion.

— Una de-a noastră, singură în mijlocul deşertului?

— Aşa au zis.

— Tu ai vorbit cu ea?

— Nu era în maşină. Rămăsese în acelaşi loc în care o întâlniseră, la treizeci de kilometri de Smara. O lăsaseră singură, fiindcă, după spusele lor, convoiul şi-a continuat drumul spre Zid.

— Tot ce-mi spui mi se pare extrem de bizar.

— Şi mie mi s-a părut la fel, de aceea am trimis scrisoarea la Minister. Credeam c-o să răspunzi mai repede.

Colonelul Mulud trece cu vederea observaţia respectivă. Încearcă să găsească o explicaţie. În cele din urmă întreabă:

— Niciunul dintre soldaţi n-a putut să-ţi dea vreo informaţie despre cele două femei?

— Se grăbeau să plece. Pe ei treaba asta doar îi încurca. Le-am sugerat c-ar trebui să facă un raport despre cele întâmplate, dar m-au străfulgerat cu privirea.

— Dar asta era obligaţia lor.

Directorul spitalului începe să umple paharele. Zgomotul apei curgând se aude în toată încăperea. Un timp se instalează tăcerea, iar cei doi bărbaţi cad pe gânduri, fixând cu privirea tava strălucitoare.

Pentru o clipă, Aza a avut certitudinea că va muri. Încerca să nu fugă în linie dreaptă. Avea soarele în faţă şi asta îi dădea un uşor avantaj, dar picioarele ei nu reacţionau cu repeziciunea minţii. Alerga în zigzag, chinuit, căutând cu privirea vreo moviliţă, o dună, orice denivelare de teren care s-o ascundă. Înnebunită, s-a vârât în locul cel mai puţin indicat. Nervii o împiedicau să ia vreo decizie. Până să-şi dea seama, alerga deja pe nisipul moale. Paşii i-au devenit mici şi greoi. Cu fiecare pas mai mare, se afunda în nisip până la pulpă. Ştia prea bine că nu avea un avantaj prea mare. Nici măcar n-a vrut să se uite înapoi. Până la urmă a pornit-o agale, cu privirea în jos, înaintând de astă dată în linie dreaptă. Îşi simţea umerii grei, iar picioarele o ardeau. În plus, melfa era o piedică, dar n-a vrut să şi-o dea jos şi s-o arunce. Deodată, a auzit clar un sunet metalic, care i se părea cunoscut. Cineva încărca o armă şi o făcea metodic. Şi-a adunat puţinele puteri care-i mai rămăseseră şi a început să alerge, dar numai câţiva metri. Atunci s-a stârnit un vânt neaşteptat. Şi totuşi a auzit detunătura, ca şi cum ar fi fost lângă ea. Melfa i s-a încurcat între picioare şi a căzut cu faţa în jos, pe nisipul deşertului. Totul s-a petrecut

atât de repede, că la început nu şi-a dat seama dacă o doborâse stângăcia ei sau glonţul.

Acum auzea doar vântul şuierând şi ridicând nori mari de praf. O durea tot trupul, dar mintea ei refuza să redevină lucidă. Întinsă pe nisip, nu-şi putea vedea urmăritorii, deci nici ei n-o vedeau. Şi-a mişcat uşor trupul şi şi-a pipăit spatele, fără să se ridice. Nu sângera, nu avea răni: glonţul o ocolise. S-a lipit de sol aproape instinctiv şi a început să sape cu amândouă mâinile. Nisipul era foarte moale, iar vântul o ajuta. A fost uimită să descopere cât de repede îi mergea mintea. Apoi s-a apucat să sape cu călcâiele şi cu picioarele, cu tot trupul, în câteva minute îşi făcuse o adevărată groapă în nisip. S-a întors cu capul în sus în groapă şi a început să se acopere cu nisip. Şi-a pus melfa pe cap, acoperind-o şi pe ea cu greu. Vântul a făcut restul. După un timp era îngropată de tot, cu faţa la numai câţiva centimetri de suprafaţă. Auzea foarte limpede şuieratul vântului, iar când acesta îşi schimba direcţia îi ajungeau la urechi chiar şi cuvintele lui Le Monsieur şi ale oamenilor lui.

Aza îi ascultase de multe ori pe ai ei spunând poveşti despre război. Când le auzise, nu le acordase importanţă, dar le-a reţinut fără voia ei. Mulţi saharieni care din ciobani deveniseră luptători în anii şaptezeci reveniseră la formele de luptă ale strămoşilor lor. În ambuscadele pregătite marocanilor, saharienii folosiseră frecvent tehnica îngropării. Unchiul Azei îi povestise adesea cum, îngropat în nisip, simţise cum trecea peste el un autoblindat inamic. Dar trebuia să ai mult sânge rece; şi asta o repetase adesea unchiul ei. Aşa îngropată cum era, Aza încerca să-şi amintească toate poveştile acelea. Acum se căia că nu fusese mai atentă, că nu-şi dăduse seama cât de utilă putea fi acea tehnică de gherilă.

Inima i se zvârcolea în piept ca o bombă gata să explodeze. Aza ştia prea bine că cel mai mare duşman al ei erau nervii. A încercat să se

gândească la lucruri plăcute. S-a gândit la fiul ei, la mama ei. Şi-a amintit Faleza din Havana, cu maşinile acelea vechi care circulau ca prin minune pe acolo. Vântul deşertului începea să semene cu vântul din Caraibe, care izbea valurile uriaşe de pietrele Falezei. S-a gândit la ziua nunţii ei. Respira anevoie, dar s-a calmat încetul cu încetul, până ce gândurile ei s-au confundat cu glasurile acelor oameni dezgustători care îşi închipuiau c-au omorât-o. A recunoscut îndată vocea lui Le Monsieur vorbind în franceză cu mercenarii care-l însoţeau peste tot. Uneori rostea fraze în spaniolă, ca să înjure. Era sigură c-o căutau disperaţi. Precis credeau că fusese atinsă de glonţ. Se învinuiau unul pe altul că nu mai apărea cadavrul saharienei. S-au apropiat atât de mult, că aproape le simţea răsuflarea grea pe faţă. Glasurile le erau acoperite de vocea lui Le Monsieur, afurisindu-i pe toţi şi amenințându-i că le taie beregata. Aza se temea să n-o trădeze inima. Încerca să respire adânc, dar cât se poate de încet. Uneori, firele de prai se lipeau de ţesătura melfei care-i acoperea faţa. Ştia că nu putea îndura multă vreme starea aceea îngrozitoare. Şi totuşi prefera să moară îngropată decât să cadă pradă acelor criminali.

De câte ori auzea prin preajmă vocea lui Le Monsieur, trupul Azei se încorda, iar fălcile i se încleştau. A ajuns să-l audă atât de aproape, încât la un moment dat a crezut c-o să calce peste ea. Vocile se îndepărtau, apoi se apropiau iar. Bărbaţii se învârteau în jurul locului în care o văzuseră căzând. A urmat un moment de groază, când mercenarii au început să se certe între ei. Aza cunoştea bine genul ăsta de indivizi, în stare să se omoare pentru o vorbă ori pentru un simplu schimb de sudălmi. Dar cel mai mult se auzea vocea legionarului. Răguşise de cât zbierase. Între timp, vântul o ajuta pe Aza. Nu numai că-i ştersese urmele, dar nisipul se tot adunase în duna

imperceptibilă care luase forma trupului ei pe întinderea deşertului, camuflând-o de tot.

Vocile s-au îndepărtat tot mai mult. Aza a început să-şi cântărească posibilităţile de supravieţuire. Nu băuse apă de peste zece ore şi asta îi agrava situaţia. Iar după fuga nebună din calea mercenarilor, începuse să transpire şi pierdea apă prin toţi porii, fără voia ei. În ciuda vântului, nisipul frigea la soare. Orice sahariană ştia foarte bine ce însemna să rămâi în deşert fără apă. Cunoscuse câteva cazuri de moarte prin deshidratare. Cu siguranţă i se părea cel mai cumplit sfârşit. Pentru o clipă a stat în cumpănă: era mai groaznic să moară de glonţ sau de sete? Dar era atât de speriată că nu putea să ia nicio hotărâre. Dacă bărbaţii aceia plecau cu cele două maşini, şansele ei de supravieţuire erau minime. S-a gândit disperată la vasul cu apă infectă rămas în infernul oazei. Dar când a auzit iar prin preajmă vocile iritate ale urmăritorilor ei, s-a gândit că era preferabil să îndure cele mai cumplite efecte ale setei decât să cadă în mâinile lor. Îşi simţea gura uscată şi plină de nisip. Totuşi a încercat să nu-şi piardă controlul asupra minţii şi trupului. A închis ochii, închipuindu-şi că se afla în jaima[12], lângă băiatul ei. A încercat să se gândească la altceva, cu orice preţ. O vreme, ritmul inimii a fost aproape normal.

S-a încordat toată când a auzit zgomotul camionului şi al maşinii de teren. Poate că trecuseră câteva ore; nu era sigură. Vântul se mai domolise acum. Totuşi, multă vreme a mai auzit huruitul motoarelor, de parcă maşinile s-ar fi învârtit în cerc; cercuri mai mari, apoi mai mici, apropiindu-se tot mai mult de ea. Aza s-a gândit la spaniola rămasă în Toyota. Deşi nu mai auzise alte împuşcături, era sigură că femeia avea să moară în curând. Chiar ea văzuse scorpionul care o înţepase, dar nu avusese timp s-o prevină. Dacă bărbaţii ăia n-o omorâseră deja, veninul o să se împrăştie prin

venele ei, până o să-i provoace un stop cardiac. I-a părut rău de femeia aceea. Huruitul motoarelor o călca pe nervi. Cu cât se enerva mai mult, cu atât simţea mai tare setea arzându-i gâtul. Din când în când sudoarea i se prelingea pe piele. Nu-şi amintea să mai fi suferit vreodată în halul ăsta de sete. Încerca să nu se gândească la ce ar fi putut păţi dacă bandiţii ăia n-o descopereau şi rămânea la cheremul deşertului. Ştia prea bine: senzaţia de sete începea când corpul pierdea o jumătate de litru de apă. După ce pierdea doi litri, stomacul se micşora şi nu mai era în stare să reţină cantitatea de apă de care avea nevoie trupul. Ştia multe asemenea cazuri, mai ales de bătrâni. Cei în cauză încetau să mai bea, cu mult înainte ca trupul să-şi fi acoperit necesităţile. Medicii numeau acest fenomen „deshidratare voluntară". Şi totuşi, nu ăsta era lucrul cel mai rău care i se putea întâmpla. Când corpul o să piardă cinci litri, o să apară senzaţia de oboseală, o să facă febră, o să-i crească pulsul şi pielea o să i se înroşească foarte tare. Aza ştia foarte bine că după aceea o să urmeze ameţeala, durerea de cap, lipsa salivaţiei şi problemele de circulaţie. Într-un mediu mai puţin ostil se ajungea în faza respectivă în trei zile, în funcţie de constituţia omului, dar în Sahara simptomele acestea apăreau după douăsprezece ore de căldură infernală. Îngropată în nisip, avea gura păstoasă şi se simţea năclăită toată, dar nu-şi putea da seama câtă apă pierduse corpul ei. Preţ de o clipă a avut un atac de panică. I s-a părut că pielea i se lipea de oase şi se crăpa. A ajuns chiar să creadă că, pe măsură ce treceau orele, ochii i se înfundau puţin câte puţin în orbite. O liniştea doar gândul că auzul ei mai percepea încă foarte limpede zgomotele la mare distanţă. Cel mai mult se temea de delir; de aceea a mai încercat o dată să se calmeze, făcând abstracţie de zăduf. Aza nu putea să uite că nu setea provoca moartea, ci excesul de căldură; sângele din vine se îngroşa,

fiind incapabil să mai transporte căldura internă a trupului spre piele. De fapt căldura ucidea până la urmă, odată cu neaşteptata şi teribila creştere a temperaturii corpului.

Era cât pe ce să adoarmă, când a deschis ochii, tresărind speriată. Ce a îngrozit-o a fost tăcerea. Nu se mai auzea nici vântul, nici glasurile mercenarilor, nici zgomotul vehiculelor. Tăcerea absolută era cutremurătoare. Avea cumplita senzaţie că era îngropată în nisip de mai multe zile. Lumina care ajungea filtrată până la ochii ei i se părea acum mai puţin agresivă. Şi-a pus bărbia în piept şi a scos cu greu capul afară. Firele de nisip i-au alunecat pe trup. Umerii şi braţele o dureau. A mai făcut un efort şi şi-a scos o jumătate de trup la aer. Şi-a scos melfa de pe faţă şi a contemplat hammada pustie şi tăcută. Mai erau două ore până să dispară soarele la orizont şi vipia mai scăzuse. Aza a trebuit să facă un efort deosebit ca să se ridice în picioare. Era atât de îngrozită, că nici măcar nu s-a încumetat să-şi scoată hainele şi să-şi scuture nisipul de pe trup. A mai zăbovit o vreme, ca să fie absolut sigură că mercenarii plecaseră. Ştia că, în ciuda imensităţii deşertului, oamenii ăia erau în stare să dea de ea. Totul în jur păstra urmele celor două vehicule: la o primă vedere era evident că se învârtiseră în cerc ore în şir, probabil până începuseră să li se golească rezervoarele de benzină. Deşi voia să plece cât mai repede de acolo, i s-a părut mai înţelept să aştepte până soarele avea să dispară de tot. Se gândea că, odată spuzit cerul cu stele, se va orienta mai uşor şi va pierde mai puţină apă mergând. Se hotărâse să aştepte culcată, cu ochii la pândă, când deodată i s-a părut că se vede ceva pe jos, destul de departe. Prima reacţie a fost să încremenească chircită, dar a înţeles imediat despre ce era vorba. A pornit în direcţia respectivă, uitându-se în toate părţile, în caz că era o cursă. Dar nu era. Când a ajuns la o sută de metri, şi-a dat seama că era vorba de

spaniolă. Nici măcar nu-şi mai amintea numele ei. S-a apropiat şi a îngenuncheat lângă ea. Probabil că zăcea acolo de mai bine de cinci ore. Cu o ploaie de înjurături învăţate în copilărie, i-a afurisit pe bărbaţii care o abandonaseră. A întors-o cu faţa în sus şi a încercat s-o ridice puţin, dar străina nu reacţiona. Şi-a pus urechea pe pieptul ei, îngrijorată de starea în care se afla. A durat ceva până i-a auzit bătăile inimii. Avea un puls foarte slab şi neregulat, de parcă inima ar fi dat semne c-o să se oprească. Aza a căutat disperată locul unde o înţepase scorpionul. Dar era prea târziu ca să extragă veninul. Ştia că femeia aceea avea să moară şi nu putea face nimic. Ideea morţii a îngrozit-o iar. A încercat să-şi păstreze calmul. Imediat avea să se înnopteze şi şansele ei să scape din deşert creşteau.

Aza a pornit la drum, fără să privească înapoi, în clipa în care globul incandescent se pierdea dincolo de linia orizontului. Câteva minute mai târziu, suprafaţa deşertului a început să se răcească. Când bătea vântul, Azei i se zbârlea pielea. N-a mai pierdut vremea. După ce s-a mai asigurat o dată că inima străinei bătea în continuare, a şi apucat-o spre sud-vest. În timp ce înainta, îşi calcula şansele de supravieţuire. Îi venea greu să-şi dea seama care era distanţa până la prima tabără. Chiar dacă saharienii se puteau orienta cu deosebită precizie noaptea prin deşert, ea nu avusese ocazia s-o facă până acum. Jumătate din viaţă şi-o petrecuse în Cuba, studiind. Câteodată, deşertul i se părea la fel de ostil ca unui străin, deşi nu-l părăsise în ultimii trei ani. Ştia foarte bine că pentru a putea ajunge într-un anumit loc, trebuia să se orienteze exact, fără să se abată de la drumul drept; cea mai mică abatere putea însemna o deviere de câţiva kilometri faţă de destinaţie. A mers în ritmul ei, dozându-şi forţele ca să nu se epuizeze. Încerca să nu se gândească la sete. A calculat că, dacă nu transpira mult şi se

culca în zori, putea să mai meargă încă o noapte. Dar astea erau doar presupuneri. Între timp, paşii ei au devenit tot mai greoi. Se împiedica adesea şi cădea cu faţa în jos. Vederea i se întuneca. Deşi era lună plină, abia distingea câte ceva la cinci, şase metri. Nu mai mâncase nimic de o zi întreagă. În cele din urmă, cu doar câteva ore înainte de răsărit, s-a prăbuşit şi n-a mai avut putere să se ridice.

A trezit-o un zgomot, aproape o vibraţie. Aza îşi ţinea pleoapele strânse şi nu-şi amintea unde se afla. Se acoperise cu melfa, ca să n-o înţepe insectele. Îi era foarte frig. Când a auzit mai bine zgomotul, a crezut că avea halucinaţii. O durea capul îngrozitor. S-a ridicat şi s-a uitat în toate părţile. N-a văzut nimic. Soarele se ivise pe cer de cel puţin două ore. S-a culcat iar pe nisip, dar de astă dată zgomotul a făcut-o să se ridice dintr-un salt. Nu mai exista nicio îndoială: se auzea motorul unui camion. A ascultat cu atenţie, dar vântul îşi schimbase direcţia. Totuşi, în zare, printre norii de praf, s-au ivit mai multe vehicule. Nici prin cap nu i-a trecut că putea fi Le Monsieur cu mercenarii lui. Deşi nu deslușise capotele maşinilor, a presupus că înaintau foarte încet, după înălţimea la care se ridica praful. Şi-a trasat în minte direcţia în care mergeau şi a pornit-o în linie dreaptă, ca să le iasă înainte. Pesemne că erau la doi kilometri. Distanţele erau greu de calculat. În timp ce înainta, şi-a scuturat hainele murdare, şi-a umezit ochii şi colţul buzelor cu salivă, şi-a scos nisipul din urechi şi şi-a pus melfa de parcă tocmai s-ar fi trezit din somn. Când se afla la cinci sute de metri de vehicule, a început să-şi agite braţele, încercând să-şi ascundă disperarea. Au văzut-o imediat. Erau patru camioane acoperite cu o prelată şi două maşini de teren. Vedea de departe uimirea zugrăvită pe faţa tinerilor soldaţi. Stânjenită, s-a rugat lui Allah ca niciunul dintre bărbaţii aceia să n-o cunoască.

Convoiul şi-a schimbat direcţia când a descoperit o femeie făcând semne disperate în locul cel mai neprimitor al hammadei. În timp ce se apropiau, şoferilor şi copiloţilor nu le venea să-şi creadă ochilor ce vedeau. Dar priveau cu toţii ţintă într-acolo. Una dintre maşini a luat-o înainte, oprindu-se la câţiva metri de femeie. Din ea a coborât un militar. După galoane, se vedea clar că era cel mai mare în grad. S-a apropiat scoţându-şi ochelarii şi ridicându-şi puţin turbanul. A început un salut plin de formule, scrutând-o pe femeie din cap până în picioare. Dacă n-ar fi fost oamenii lui, cărora nu le scăpa niciun amănunt, ar fi apucat-o de braţ, ca să se asigure că nu era o stafie. După salut, a schimbat tonul neutru şi s-a arătat în sfârşit surprins. „Ce cauţi aici? De unde ai mai răsărit şi tu?", i s-a adresat cu un ton de reproş. „M-am pierdut". „Te-ai pierdut?" a întrebat, fără să dea crezare spuselor femeii. „Cum adică te-ai pierdut?" „Ar fi foarte multe de povestit, dar n-am timp", i-a răspuns sahariana cât se poate de demnă. Militarul se schimbase la faţă, de parcă ar fi vorbit cu cineva înviat din morţi. „Şi cum ai ajuns până aici? De când te-ai pierdut?" „Trebuie să beau apă, nu mai pot". Restul convoiului se oprise, formând o coloană lungă, iar soldaţii au coborât din maşini. Militarul s-a dus la maşină şi a scos o ploscă de piele. Aza a băut până n-a mai putut. Apa îi intra pe gură şi-i ieşea prin toţi porii. A căutat apoi puţină umbră, lângă un camion. Soldaţii o priveau, fără să înţeleagă ce se întâmpla. Militarul a strigat, ordonându-le tuturor să se întoarcă la maşini. „Explică-mi acum cum vine chestia asta cu pierdutul". „E foarte mult de povestit şi sunt lucruri mai importante de făcut". „Mai importante?" „Da, mai importante. În direcţia aia am lăsat o femeie care e pe moarte. E străină. A înţepat-o un scorpion, de aproape douăzeci şi patru de ore. Probabil c-a şi murit deja". Militarul a început să se enerveze şi mai tare. L-a chemat pe

şoferul maşinii şi i-a cerut Azei să-i indice locul exact. „E în direcţia aia. Opt ore am mers în linie dreaptă. Voi puteţi ajunge acolo în douăzeci de minute”. Şoferul şi doi dintre soldaţi au pornit imediat la drum. Între timp, ceilalţi se apropiau iar prin spate, încercând să nu-şi facă simţită prezenţa. Militarul a început să dea semne că-şi pierde răbdarea, văzând că nu poate scoate mai multe de la femeie. „Trebuie să ajung urgent la wilaya[13] mea, a zis Aza; am un copil de doi ani care are nevoie de mine”. „În ce wilaya locuieşti?” „În Dajla”, a minţit ea. „Allah să te ajute, femeie! N-o să ajungi niciodată pe drumul ăsta”. „Voi de unde veniţi?” „Din Smara”. „E foarte departe?” „Douăzeci de kilometri”. Azei i s-a părut că era mâna lui Allah în tot ce se întâmpla. A privit în jur şi s-a gândit pe unde trebuia s-o ia ca să ajungă în tabăra din Ausserd. „Am rude în Ausserd”, a zis, încercând să ascundă adevărul. „O să te ducem la Smara. Când or s-o găsească pe femeia aia, o să vă ducă maşina pe amândouă la spital. Cineva o să-ţi înştiinţeze familia în Dajla”. Aza nu ştia cum să iasă din încurcătură. Îi era atât de jenă să povestească ce păţise de fapt, că mai degrabă ar fi luat-o la fugă şi ar fi murit în deşert, decât să afle oamenii ăia adevărul. „Nu pot să merg la Smara, a explicat pe un ton cât se poate de firesc. Soră-mea se mărită peste patru zile la Ausserd şi are nevoie de mine”. Această nouă minciună l-a scos iar din minţi pe militar. „O să mergi la Smara şi o să explici acolo tot ce e de explicat”. „Dacă mă duci la Smara, o să te denunţ la wali[14] pentru reţinere ilegală şi răpire”. Militarul şi-a încleştat pumnii şi şi-a pus ochelarii de soare ca să-şi ascundă furia. A aruncat o privire în jur, după care s-a îndepărtat cu paşi mari spre întinderea infinită a deşertului. Aza a continuat să bea apă, de astă dată cu înghiţituri mici. Recruţii o priveau fără să clipească. Fără îndoială că apariţia unei femei atât de frumoase în cea mai dezolantă zonă a hammadei li se părea o

minune. „Aveţi ceva de mâncare?” a întrebat femeia fără grabă. Soldaţii s-au repezit cu toţii la raniţele lor şi au scos din ele turte de făină, brânză de capră şi zahăr. Aza s-a aşezat la umbra unui camion şi a început să mănânce pe îndelete, savurând fiecare înghiţitură.

În mai puţin de o oră, maşina de teren se întorcea cu femeia străină. Comandantul convoiului s-a uitat în maşină neîncrezător. Faptul că femeia spusese adevărul făcea puţin plauzibilă ipoteza lui că era nebună. „E moartă?”, l-a întrebat pe şoferul Toyotei. „N-aş putea s-o spun cu siguranţă”. Militarul s-a apropiat de Aza, arătându-i maşina cu un gest energic. „Urcă-te în maşină. Oamenii mei o să te ducă la Smara. Pe urmă poţi să pleci unde vrei”. Aza s-a ridicat, şi-a păstrat mâncarea care i-a mai rămas, a mai băut puţină apă, după care a zis: „Vreau să ştiu pe unde trebuie s-o iau ca să ajung la Ausserd”. Militarul era cât pe ce să-şi piardă cumpătul. Şi-a muşcat aşa de tare buza, că i-a dat sângele. Se gândea că, dacă se încăpăţâna, până la urmă femeia asta putea să-l facă de râs în faţa trupei. „Foarte bine: dacă asta vrei cu adevărat, ia-o pe aici fără să te abaţi deloc din drum. În zece ore de mers la pas, o să ajungi la Ausserd”. Ultima frază a rostit-o apăsat, sperând vag ca femeia să se răzgândească în ultima clipă. Dar Aza şi-a pus plosca pe cap şi s-a apropiat de maşina în care se afla străina. „Grăbeşte-te – i-a zis şoferului – e de câteva ore în comă”. Apoi a plecat, fără a pierde din vedere punctul schiţat de militar pe linia orizontului, punct pe care Aza îl reţinuse ca fiind unica ei şansă de salvare. Doar când au auzit răcnetele comandantului, şi-au dezlipit soldaţii privirea de pe ea.

Salonul în care e internată străina e în penumbră, în ciuda soarelui ucigător de afară. Layla stă pe jos, pe un covor, toropită de căldură. Directorul spitalului intră înaintea prietenului său,

Mulud. Când îi vede, infirmiera se ridică în picioare şi-şi încheie nasturii de la halat. Schimbă un salut interminabil, plin de formule, cu colonelul. Cei trei o privesc apoi în tăcere pe pacientă. Layla profită de ocazie ca să-şi fixeze mai bine melfa şi să-şi acopere capul. Străina doarme şi respiră adânc.

— A mâncat ceva, îi explică femeia doctorului. Cea mai mare parte a timpului doarme.

— Layla stă zile întregi aici, zice directorul.

— Când n-am altceva de făcut, adaugă Layla.

Colonelul zâmbeşte. E foarte curios să afle povestea străinei.

— Se simte mai bine? întreabă Mulud Lahsen.

— Nu mai are febră, răspunde Layla. Câteodată deliregază, dar n-are febră. Ştiu doar că se numeşte Montse şi că vine din Spania. E obsedată de ceva, dar nu reuşesc să aflu de ce anume.

— Obsedată? întreabă colonelul.

— Vorbeşte în somn şi repetă într-una numele Aza.

— E obsedată de numele ăsta, adaugă colonelul.

— Când e trează şi o întreb, zice c-au omorât-o pe Aza. Dar se enervează aşa de tare, că nu mai poate adăuga nimic altceva.

Colonelul Mulud nu-şi dezlipeşte privirea de pe străină. Toate astea îl intrigă, dar are prea multe lucruri de făcut şi prea puţin timp.

— Trebuie să aflăm cum a ajuns până aici, zice Mulud Lahsen. Precis n-a venit singură. Cineva trebuie să-i fi reclamat deja absenţa.

— În curând se face o lună, zice directorul. Timp berechet, fără ca cineva să-i simtă lipsa.

— Da, asta e drept. Cu cât mă gândesc mai mult, cu atât găsesc mai puţine explicaţii.

— Pot să încerc să mai aflu câte ceva, zice Layla. Pe zi ce trece, se simte tot mai bine, dar e foarte speriată. Nu ştiu ce a păţit, dar îi e foarte frică. Dacă reuşim s-o facem să aibă iar încredere, o să-mi spună tot ce s-a întâmplat.

— Şi ce facem între timp? întreabă directorul, cu simţ practic.

— Între timp nu putem face nimic, zice colonelul. O să-i întrebăm pe reprezentanţii spanioli. Dacă nici ei nu ştiu nimic, va trebui să aşteptăm să se facă bine ca s-o trimitem înapoi acasă.

Când termină ce are de zis, Mulud Lahsen e deja la uşă. Directorul spitalului e în spatele lui. Se despart cu un salut scurt şi infirmiera rămâne iarăşi singură cu pacienta. Se aşază pe marginea patului. Pentru Layla prezenţa străinei a devenit ceva obişnuit în munca ei. E foarte curioasă să ştie povestea acelei femei. Îi pune o mână pe frunte şi-i mai priveşte o dată părul încâlcit, pielea albă şi mâinile îngrijite. Deodată, străina tresare şi-şi deschide ochii agitată. Nu ştie unde se află. I se citeşte groaza în privire.

— Aza! zice delirând. Au împuşcat-o pe Aza! Trebuie să le-o spui tuturor.

— Cine e Aza? întreabă infirmiera încercând s-o ia repede.

— Aza? A fugit cu mine şi ne-au ajuns din urmă. Criminalul ăla a omorât-o. A fost numai vina mea: trebuia să fi plecat singură.

— Cine a omorât-o? a insistat Layla.

Străina închide ochii şi tace. După respiraţie se vede cât suferă. Layla îi strânge mâna, decisă să nu se despartă de ea până nu se linişteşte.

*

Lui Santiago San Roman Oaza i se părea centrul universului. Rezemat de tejgheaua de la bar sau stând la una dintre mesele acoperite cu muşama, avea senzaţia că totul se învârtea în jurul lui. Niciodată nu mai simţise aşa ceva. În compania lui Guillermo şi cu un pahar de coniac în mână, nu-i mai trebuia nimic ca să uite de chinul din Peninsulă care-l tortura.

Ofiţerii se întâlneau la Cazinoul Militar şi la Hotelul Naţional din El Aaiun. Oaza era barul rezervat trupei. Sâmbătă seara nu exista local mai aglomerat în oraş sau în provincie. Patronul Oazei se numea Pepe Condeiul, un andaluz sictirit de toate. Localul lui era singurul loc unde prostituţia se bucura de încuviinţarea tacită a ofiţerilor. În Oaza erau curve, bingo, poker, pariuri, încăierări, haşiş şi coniacul cel mai ieftin din toată Sahara Occidentală. Sâmbătă seara, localul lui Pepe Condeiul părea un câmp de luptă. Prostituatele, făcând pe chelneriţele, nu mai pridideau cu comenzile, iar chiotele de la jocurile de cărţi se amestecau cu televizorul dat la maximum. Niciun alt local din oraş n-avea clienţi aşa fideli ca Oaza. Toţi cei care aveau o permisie de o seară sau de sfârşit de săptămână călcau pe acolo.

Câteva ore petrecute în Oaza însemnau pentru Santiago San Roman uitarea obsesiilor pentru o vreme. Iar în acele zile obsesiile lui se reduceau la Montse, perfida Montse. Când al doilea pahar de coniac începea să-l ardă pe gât, se simţea bărbatul cel mai grozav din lume. Montse trecea atunci pe planul doi, şi el avea timp doar pentru prietenul lui, Guillermo, şi pentru cei care voiau să-şi împartă cu ei orele libere. Guillermo devenise nu numai confidentul lui, ci şi omul cel mai de nădejde pe care-l cunoscuse vreodată. Îi concepea scrisorile pe care Santiago i le trimitea lui Montse, îl asculta când simţea nevoia să-şi verse năduful, îl însoţea tăcut când n-avea chef să vorbească. Pe Guillermo îl repartizaseră deocamdată la trupa de geniu din cadrul Regimentului Mixt de Ingineri, numărul 9. Toată ziua săpa şanţuri şi gropi pentru construirea Grădinii Zoologice din El Aaiun. Ca tuturor legionarilor, nu-i făcea deloc plăcere să se amestece cu trupele coloniale. Pe de altă parte, Santiago era mecanic la Regimentul 4 Infanterie, Legiunea Alejandro Farnesio, într-o baterie de artilerie. Dar întâmplarea a făcut ca soarta să-i fie

legată de Trupele Nomade, conduse de comandantul Javier Lobo.

Trupele Nomade, ca şi Poliţia Teritorială, formau un corp alcătuit cu predilecţie din saharieni, chiar dacă ofiţerii nu erau localnici. Saharienii i-au atras atenţia în mod deosebit încă din prima zi. În ochii unui recrut proaspăt venit din Peninsulă, tinerii aceia cu pielea tuciurie, părul cârlionţat şi obiceiuri atât de diferite îl uluiau necontenit. Prima oară când a avut ocazia să-i cunoască îndeaproape a fost în ziua în care un Land Rover aparţinând Trupelor Nomade a ajuns – împins de patru soldaţi saharieni – în atelierul în care lucra Santiago San Roman. Saharienii, plini de vaselină până la frunte, l-au lăsat acolo, cu capota ridicată. Când Santiago s-a uitat la motorul maşinii, a început să fluiere nedumerit, atrăgând atenţia celorlalţi mecanici. Piesele, circuitele, cârpelile făcute la acel Land Rover alcătuiau un adevărat păienjeniş şi-l împiedicau să vadă blocul motorului. „Ne-a trimis comandantul Lobo”, a zis unul dintre soldaţi şi vorbind s-a îmbăţoşat de parcă depunea jurământul. Mecanicii s-au făcut că nu pricep. Doar Santiago San Roman s-a arătat interesat de cei patru tineri. „Nu reuşim să-l pornim, a mai zis soldatul. Dacă nu-l punem în funcţiune, or să ne aresteze”. Santiago nu-şi putea lua ochii de la cei patru soldaţi. Ceilalţi mecanici şi-au abandonat imediat sculele, ducându-se să mănânce. Se vedea din gesturile lor că nu erau dispuşi să se ocupe de treaba aia. Pe Santiago l-a înfuriat comportamentul colegilor lui, dar n-avea chef să se ia la harţă cu ei. Iar privirea acelor saharieni aducea cu cea a unor naufragiaţi în mijlocul oceanului. Şi-a vârât tăcut capul în burta maşinii şi a început să descâlcească hăţişul de cabluri.

Când colegii s-au întors de la masă, Santiago lucra de zor la maşină. Cei patru îl priveau tăcuţi, fără a îndrăzni să-l deranjeze. Ca în transă,

Santiago vorbea cu motorul maşinii şi li se adresa din când în când soldaţilor saharieni. Aceştia se priveau între ei, fără să-şi dea prea bine seama dacă legionarul acela era nebun. După mai multe ore de înlocuit piese, de examinat bucşe şi de sporovăit cu motorul, Santiago San Roman s-a urcat în maşină, a întors cheia în contact şi motorul a huruit cu un fel de tuse bolnăvicioasă. După ce a călcat de mai multe ori acceleraţia la maximum, fumul negru s-a limpezit şi Land Roverul a început să scoată un zgomot normal. Legionarul a ieşit din atelier la volanul maşinii şi s-a oprit la poartă. „Urcaţi", le-a zis. Cei patru s-au conformat, ca la un ordin. Santiago San Roman s-a plimbat printre pavilioane, a verificat direcţia, frânele şi în cele din urmă s-a oprit în faţa porţii batalionului Trupelor Nomade. A coborât din maşină fără să scoată cheia din contact şi a zis: „E a voastră acum. Puteţi să-i spuneţi comandantului Lobo că mai poate folosi Land Roverul încă zece ani de-acum înainte. Şi, în timp ce se îndepărta, ei au rămas locului, tăcuţi. Ceva mai târziu, s-a auzit strigat. S-a oprit. „Mulţumim, prietene, mulţumim". Santiago a făcut un gest, ca şi cum intervenţia lui fusese lipsită de importanţă, dar unul dintre saharieni a alergat spre el. L-a luat de mână şi l-a oprit. „Eu sunt Lazaar". Santiago San Roman s-a prezentat la rândul lui. „Noi stăm aici, în pavilionul ăsta. Treci pe la noi; o să fii bine-venit. Vino când vrei. O să ai mulţi prieteni". Când Santiago a intrat în cantină în ziua aceea, a avut impresia că vorbele soldatului fuseseră sincere.

Prima oară când a intrat Santiago San Roman în pavilionul Trupelor Nomade, i s-a părut că pătrundea într-o altă lume. Departe de ochii comandanţilor, trupa se purta ca şi cum clădirea ar fi fost o imensă jaima. Chiar la intrare, strânşi în jurul unui reşou, doisprezece soldaţi raşi în cap sporovăiau în hasania şi beau ceai atât de relaxaţi, încât locul respectiv nu mai părea o cazarmă. Când

l-au văzut intrând pe Santiago, au devenit serioşi cu toţii şi conversaţia a încetat brusc. San Roman era gata să facă cale întoarsă, dar prezenţa lui Lazaar l-a liniştit. „N-am vrut să deranjez, s-a scuzat Santiago. Nu ştiam…” Lazaar s-a adresat în arabă colegilor lui şi imediat discuţia şi-a reluat cursul firesc. Saharianul l-a luat de mână şi l-a invitat să se aşeze lângă reşou. N-a mai trecut mult şi Santiago nu s-a mai simţit deloc străin. „Joci fotbal?”, l-a întrebat unul dintre saharieni. „Fireşte. Eu l-am învăţat să joace pe Cruyff”. Lazaar i-a zis cât se poate de serios: „Eu simt de partea lui Real Madrid”. „Şi l-am învăţat şi pe Amancio, să ştii”. Din ziua aceea, Santiago San Roman a devenit portarul echipei Trupelor Nomade şi ori de câte ori peninsularii luau bătaie, colegii lui de batalion îl taxau drept trădător.

Rezemat acum de tejgheaua de la Oaza, Santiago San Roman îi vedea pe soldaţii de la Trupele Nomade trecând prin faţa barului şi uitându-se pe geam, curioşi şi dispreţuitori. A dat iute pe gât paharul cu coniac, promiţându-şi solemn să nu mai bea atâta timp cât putea fi văzut de vreun saharian. Era mai jenat ca oricând. Sergentul Baquedano, singurul subofiţer de la Infanterie care călca pragul Oazei, se dădea mare faţă de chelneriţe, ciupindu-le de fund şi de ţâţe. Duhnea a rachiu de-l recunoşteai de la o poştă. Se zvoneau lucruri cumplite despre Baquedano. Avea în jur de patruzeci de ani şi se vedea clar că Legiunea, rachiul şi curvele erau toată viaţa lui. Se zicea că la un moment dat îl împuşcase pe un recrut într-un picior, fiindcă nu ţinea pasul în formaţie. Oricine îşi putea da seama ce fel de hram purta, văzându-l mereu beat şi mergând într-una la curve. Cei mai mulţi soldaţi îl evitau, dar se mai găseau unii care-i cântau în strună şi-l urmau peste tot, aplaudându-i isprăvile şi invitându-l la un pahar. Pe urmă trebuiau să-i înghită resemnaţi porcăriile şi să se înjosească ca animalele în faţa

măscărilor lui. Târfele, care-l ştiau ca pe un cal breaz, făceau tot ce puteau ca să nu dea ochii cu el. Sergentul Baquedano era, fără îndoială, singurul individ din local care le făcea să se simtă nesigure şi înspăimântate. Ele ştiau foarte bine că, dacă se împotriveau acelui ticălos, îşi pierdeau slujba sau sfârşeau înjunghiate în vreun şanţ, pe drumul spre Smara. Sergentul Baquedano era un mare naş, care lucra pentru comandantul Panta. Toate curvele din Oază trebuiau să aibă avizul comandantului Panta, dar niciun ofiţer n-ar fi văzut cu ochi buni ca un comandant de rangul lui să frecventeze un asemenea local. Ofiţerii nu împărţeau niciodată târfele cu trupa. Nici măcar caporalii şi sergenţii. Totuşi nu puteau îngădui ca mafiile să se instaleze în El Aaiun, aducând femei din Peninsulă, din Maroc sau Mauritania. Comandantul Panta se ocupa de sănătatea Regimentului de Infanterie şi nu accepta niciun fel de amestec. Dar comandantul nu apucase să-l vadă niciodată pe Baquedano beat, clătinându-se printre mese, strângându-şi coaiele cu mâinile şi lăsându-şi balele pe ţâţele curvelor îmbrăcate în chelneriţe.

Santiago San Roman şi-a ferit privirea în cele două sau trei dăţi când aceasta i s-a intersectat cu cea a sergentului. Când l-a văzut ieşind din bar, s-a simţit mult mai în largul lui, în ciuda zarvei provocate de trupă. Muzica se amesteca cu televizorul, la care nu se uita nimeni, cu zgomotul sticlelor izbite de tejgheaua de marmură, cu chiotele de la partidele de poker, cu numerele de la bingo şi cu răcnetele conversaţiilor de la mese. Deodată, toate zgomotele au încetat; s-a făcut linişte şi marşurile militare au fost înlocuite cu Las Corsarias, acel paso-doble preferat de Pepe Condeiul. Când Santiago San Roman a auzit primele ritmuri, parcă i-a căzut tavanul în cap. Chipul lui Montse i-a apărut imediat în minte, ca o himeră pierdută. Zgomotele i-au devenit în mod inexplicabil ostile.

— Încă un păhărel? l-a întrebat Guillermo.

— Nu, nu mai vreau. Mi-e greaţă.

— Atunci, o bere.

— Ia tu una, mie mi-e rău la stomac, a minţit Santiago.

— Şi n-o să mai bei nimic toată seara? E sâmbătă.

Santiago San Roman şi-a privit cât se poate de grav prietenul şi Guillermo a înţeles imediat ce se întâmpla.

N-a zis nimic. Cunoştea foarte bine crizele de melancolie ale amicului său. Au ieşit amândoi din Oaza şi în stradă i-a izbit straşnic vântul rece de februarie. Au înaintat la întâmplare, tăcuţi. Străzile erau neobişnuit de pustii până în Piaţa Spaniei. Dar acolo părea să se fi strâns tot oraşul. Hărmălaia din baruri răzbea până în stradă. Poliţia Teritorială patrula în maşini şi pe jos, încercând să nu bată prea tare la ochi. S-au oprit amândoi în faţa cinematografului. Sub afişul cu Serpico, chipul lui Al Pacino în culori se străduia să şocheze cu orice preţ. Guillermo şi-a îndepărtat picioarele în faţa lui, încercând să imite atitudinea unui poliţist din Bronx. Părea umbra actorului. Şi-a tras chipiul pe sprâncene şi şi-a prins cureluşa sub bărbie. Fetele care stăteau la coadă îl priveau şi râdeau, punându-şi mâna la gură.

— Nu mai face pe clovnul, l-a luat la rost Santiago. Nu vezi că se uită toţi la tine?

Guillermo şi-a pus cele două degete mari peste catarama de tablă argintie a centurii şi le-a trimis o bezea fetelor care nu se mai opreau din râs.

— Trebuie să-mi faci un hatâr, Guillermo. Îţi jur că-i pentru ultima oară.

Lui Guillermo i-a pierit tot cheful pe loc. Acele cuvinte îi erau mai mult decât cunoscute. Santiago a început să meargă încet, fără să-şi mai umfle pieptul şi să-şi mai îndrepte umerii.

— Hai să plecăm; e plin de sergenţi pe aici.

Fiecare garnizoană îşi avea zona ei preferată în oraş.

În general, sergenţii şi caporalii încercau să evite zona Hotelului şi a Cazinoului Militar, ca să nu fie nevoiţi să-şi salute tot timpul superiorii. La rândul lor, soldaţii nu se plimbau pe străzile principale, unde se aflau barurile favorite ale subofiţerilor.

Cei doi prieteni s-au îndreptat fără o vorbă spre Bulevardul Shaikima. Ştiau că acolo aveau să fie departe de privirea legionarilor. Se plimbau tăcuţi, parcă ghicindu-şi reciproc gândurile. S-au oprit lângă o cabină telefonică şi Santiago a scos toate monedele pe care le avea în cele două buzunare. Dintr-un motiv oarecare, în locul acela aerul mirosea a cimbru. I-a întins monedele lui Guillermo.

— Vreau s-o suni pe Montse. Bine, în primul rând…

— Ştiu, ştiu, l-a întrerupt nerăbdător Guillermo.

— Zici că eşti un coleg de la universitate şi trebuie să vorbeşti cu ea…

— Santi! a ţipat Guillermo, având chef să-l pălmuiască.

— Ce e?

— Ştii de câte ori am sunat-o pe gagica ta?

— Nu e gagica mea, Guillermo, ţi-am mai spus-o. Şi dacă nu vrei să-mi faci hatârul ăsta…

Guillermo şi-a luat prietenul pe după umăr, împăciuitor, şi a încercat să-l liniştească.

— O s-o sun, bine? O s-o sun. Dar nu-mi mai spune ce trebuie să-i zic, fiindcă mi-ai repetat-o de o mie de ori! Eu sunt cel care o sună, eu sunt cel care-i scrie, până la urmă tot eu o să fiu şi cel care…

Guillermo s-a oprit, jenat de propriile vorbe. Prietenul lui era atât de supărat, că n-a fost atent la cuvintele lui. În cele din urmă şi-a vârât monedele în buzunar şi a intrat în cabină. Santiago s-a îndepărtat câţiva metri, stânjenit parcă de ceea ce făcea.

Ultimul telefon fusese dramatic. Şi atunci o sunase tot dintr-o cabină telefonică, la doar câţiva metri de casa de pe Via Layetana. Când Montse a răspuns în sfârşit, era aproape zece seara. Santiago se afla de patru ore în faţa portalului. Umezeala şi frigul primelor zile de decembrie îi îngheţaseră oasele. Când i-a auzit în fine vocea la celălalt capăt al firului, a rămas mut, neştiind ce să spună. Până la urmă şi-a revenit şi a încercat să se stăpânească. „Sunt Santi", i-a zis cu voce tremurătoare. „Ştiu, mi-au zis deja, ce vrei?" „Uite, Montse, te-am sunat toată seara". „Am învăţat la bibliotecă, de-abia m-am întors". „Nu mă minţi, Montse, nu-ţi permit". „Pe mine mă faci tu mincinoasă? Dar ştii că ai tupeu?" „Nu, nu voiam să te fac mincinoasă, dar sunt de la şase seara în faţa casei tale şi nu te-am văzut nici intrând, nici ieşind". De-astă dată a urmat o tăcere lungă, dramatică. „Dar ce ţi-ai închipuit tu, c-o să-mi ceri mie socoteală?" „Nu, Montse, nu vreau să-ţi cer socoteală, vreau doar să-ţi spun că plec". „Atunci, adio". „Plec la Zaragoza". Iarăşi tăcere. „Am primit ordin de încorporare acasă. Poimâine trebuie să mă prezint la cazarmă". Montse nu scotea niciun cuvânt şi asta l-a încurajat pe Santiago. „Ai vorbit cu părinţii?", a întrebat tânărul, prinzând curaj. „Cu părinţii? Şi ce trebuie să vorbesc eu cu părinţii?" Santiago a răbufnit atunci nervos: „Despre copil, la naiba, despre copilul nostru!" Dar nu l-a mai lăsat să continue. „Uite ce-i, frumosule, copilul e treaba mea, numai şi numai a mea". „Cred că treaba asta mă priveşte şi pe mine, zic eu". „Păi trebuia să te gândeşti la asta mai devreme". Acum Montse e gata să izbucnească în lacrimi. „Înainte de a te combina cu blonda aia de duzină, înainte să te mozoleşti cu…" „Nu m-am mozolit cu nimeni". „Ştii ce, nu-ţi permit să mă mai îmbrobodeşti aşa". „Nu te îmbrobodesc, Montse, jur pe maică-mea, jur pe ce am eu mai sfânt! Nu-i decât o amică". „Şi aşa săruţi tu o amică?" „Ţi-am mai spus-o de o mie

de ori, am fost prieteni la un moment dat. Dar eram nişte copii. Fac pe…”

„Ce proastă am fost, ce proastă!” „Montse, copilul…” „Copilul e al meu, mă auzi? Al meu! Vreau să uiţi că m-ai cunoscut, să uiţi de copil, să uiţi tot!” Brusc, nu s-a mai auzit nimic în receptor. Doar un ţiuit ascuţit şi continuu, semn că nu mai era nimeni la celălalt capăt al firului. Santiago şi-a izbit capul cu furie de geamul cabinei. Şi-a făcut o gaură în frunte şi i-a ţâşnit sângele, curgându-i pe faţă. Oamenii care treceau pe stradă s-au îndepărtat câţiva metri când au auzit lovitura. Nu ştia ce să facă cu receptorul. Până la urmă s-a năpustit cu năduf asupra telefonului şi l-a sfărâmat în două. A ieşit din cabină ca o fiară, uitându-se furios în toate părţile. Nicicând nu se simţise atât de umilit, atât de neputincios! Nu putea să bată pe nimeni, nu putea să urle la nimeni, habar n-avea cum să se descarce, cum să scape de o asemenea furie.

Guillermo s-a apropiat de el, cât se poate de sobru. Monedele de prisos îi rămăseseră în mână.

— Nu-i acasă.

— Nu-i acasă sau nu vrea să vină la telefon?

— Care-i diferenţa?

— Niciuna, dar trebuie să ştiu adevărul. Cine a răspuns?

— Nu ştiu. Probabil soră-sa.

— Ce i-ai zis?

— Că sunt un prieten de la universitate.

— Şi ce ţi-a răspuns?

— Că nu e în Barcelona. Mi-a cerut numele şi telefonul, în caz că ea ar vrea să mă sune. I-am zis că nu e aşa de urgent, c-o să sun altă dată.

Cu cât se îndepărta de bulevard, zarva de afară era înlocuită de televizoarele de la parter. Noaptea era caldă. Doar vântul intermitent de februarie o făcea neplăcută.

S-au oprit într-un colţ, undeva departe de centru. Maşinile abia mai circulau. Luna se reflecta

departe, în albia aproape secată a Saguiei. Fumau în tăcere. Guillermo nu îndrăznea să tulbure gândurile prietenului său.

— Niciodată, ţi-o jur, niciodată, a zis pe neaşteptate Santiago San Roman. Nu mai vreau să ştiu niciodată nimic despre ea!

— Hai, n-o lua chiar aşa.

Dar Santiago nu părea să-şi asculte prietenul.

— Nimeni nu s-a purtat vreodată aşa cu mine. La naiba! Începând de azi, Montse e moartă. Pentru totdeauna. M-ai auzit?

— Te-am auzit.

— Dacă-i mai rostesc vreodată numele sau te mai rog s-o suni sau să-i scrii, să-mi spargi faţa. S-o spargi pe bune, mă auzi?

— Cum vrei.

— Jură.

— Ţi-o jur.

Într-un moment de efuziune, Santiago şi-a îmbrăţişat prietenul, strângându-l la piept cu putere. L-a pupat apoi pe obraji.

— Ce faci? Dă-mi drumul, ce dracu'! Dacă ne vede cineva, o să creadă că suntem fătălăi.

Santiago i-a dat drumul şi a zâmbit pentru prima oară în seara aceea.

— Fătălăi, da de unde! O facem lată în noaptea asta! Chiar dac-o fi să dormim la arest!

Entuziasmul brusc al prietenului său l-a molipsit imediat pe Guillermo.

— Să mergem la Oaza, a zis Guillermo.

— Un căcat! Acolo mergem în fiecare sâmbătă. Să mergem la curve! Dar la de-alea adevărate!

— Şi bani de unde?

— Suntem logodnicii morţii. Ce bani, ce coaie! La dracu' cu banii!

Din capătul străzii venea o maşină a Poliţiei Teritoriale. Cei doi legionari au încremenit, devenind sobri, de parcă saharienii aceia le-ar fi putut citi gândurile. Maşina-patrulă a rulat foarte încet pe lângă ei, dar nu s-a oprit.

— Ai ajuns vreodată acolo sus? a întrebat Santiago, arătând Casele de Piatră.

— Nici gând! Ce, crezi c-am înnebunit? În plus, acolo nu sunt nici baruri, nici curve.

Cartierul Zemla, din partea de sus a oraşului, era zona aproape exclusivă a saharienilor. I se mai spunea şi Casele de Piatră sau Hata-Rambla, adică „linia dunelor”, în afara saharienilor, acolo mai trăiau şi câţiva indivizi din Insulele Canare.

— Zi-mi un lucru: tu nu eşti curios să ştii ce e pe străzile alea?

— Nu. Tu eşti?

— Hai să dăm o raită. În Regiment nu găseşti legionari cu coaie care să meargă acolo.

— Şi tu le ai?

— Şi încă cum!

— Îţi lipseşte o doagă, da una zdravănă, colega!

— Nu-mi vine să cred că ţi-e frică.

— Nu mi-e frică, Santi, nu mă enerva! Dar ai auzit şi tu, ca şi mine, ce se spune despre cartierul ăla.

— Baliverne, Guillermo. Ştii pe cineva care a urcat până acolo sus?

— Nu.

— Ei bine, eu ştiu.

— Saharienii nu trăncănesc; ei locuiesc acolo. Dar n-ai auzit de manifestaţii? Dracii ăia din Frontul Polisario[15] otrăvesc oamenii. I-au sechestrat pe doi camionagii. Nu ştii ce s-a întâmplat la Agyeyimat[16]? Au murit o mulţime de legionari.

Santiago s-a mai potolit după motivele invocate de amicul său. Din prima zi în care s-a plimbat prin El Aaiun, partea de sus a oraşului i-a sărit în ochi în ciuda aspectului ei mizerabil.

— Treaba aia s-a petrecut departe de aici. Aici e civilizaţie. Aici nu sunt trădători. Dar dacă nu eşti convins sau dacă ţi-e frică…

— Du-te dracului! Eu mă întorc la Oaza.

Guillermo s-a îndepărtat, contrariat, şi prietenul lui l-a urmat, zâmbind întruna. Santiago avea senzaţia că trăise de când lumea în acel oraş, că-l cunoştea mai bine decât pe propriul lui oraş. A încercat să se gândească la cartierul lui, la casa lui, la tutungeria maică-sii, dar imaginile erau vagi. Deodată s-a gândit iar la Montse, dar n-a mai fost în stare să-şi amintească chipul ei.

*

La opt seara, Via Layetana era un furnicar de oameni şi maşini. S-ar fi zis că noul secol începuse ca o cursă contra cronometru. Era imposibil să iei un taxi. Magazinele erau pline ochi, iar geamurile vitrinelor erau aburite. Gura de metrou Jaume I împrăştia râuri de oameni care porneau îndată în toate direcţiile. Cartierul Gotic absorbea turiştii ca un burete uscat. Pe străzi se amestecau colindele din prăvălii şi curenţii de aer produşi prin deschiderea şi închiderea uşilor. Ca să poată înainta, Montse a trebuit să aştepte să iasă lumea de la metrou. Mergea de mai bine de o oră şi o dureau picioarele. Ştia foarte bine unde voia să ajungă, dar încerca să amâne momentul în care urma să reîntâlnească fantomele trecutului.

Sufrageria părea scena unui film de groază. După zece ani, totul îi apărea demodat şi mult mai mic. Chiar şi lumina lămpilor i se părea palidă. Cele mai multe mobile erau acoperite cu cearşafuri, dând încăperii un aspect mohorât. Mirosea a stătut. Covoarele, rulate, aveau un iz rânced, de umezeală. Perdelele erau decolorate şi foarte învechite. A deschis obloanele, încercând să regăsească strada. Lemnul câtorva balcoane se umflase şi nu se mai deschideau. Zgomotul traficului răzbea de parcă ar fi fost la parter. După ce s-a uitat în jur, Montse s-a simţit dezolată. Nimic nu mai era aşa cum îşi amintea ea. În ultimii ani se gândise atât de puţin la casa aceea, că acum

i se părea ireală: un decor de mucava, în culori şterse şi false. A socotit cât timp trecuse. Era uşor. Ultima oară fusese aici la moartea maică-sii, exact în urmă cu zece ani. A început să dea la o parte cearşafurile de pe mobile, punându-le pe un fotoliu. Când a descoperit şifonierul, oglinda lui i-a redat propria imagine şi a tresărit. S-a simţit străină; o intrusă strecurându-se printr-o fisură a timpului în acel sanctuar. De câte ori îşi pusese panglica albă în faţa acelei oglinzi înainte de a ieşi în oraş! De câte ori îşi aranjase gulerul cămăşii sau îşi netezise bretonul! De câte ori se privise în oglindă doar pentru plăcerea de a se vedea: adolescentă, frumoasă, plină de planuri ori de furie. A închis ochii şi, de emoţie, a răsturnat unul dintre portretele înrămate. Tot bufetul era plin de fotografii, ca un altar. S-a uitat la toate. Ea nu apărea nicăieri. Acolo era taică-său, maică-sa, sora, cumnatul, cele două nepoate. Fiica ei. A luat una dintre fotografii; cea cu fiica ei îmbrăcată pentru Prima Comuniune. N-a simţit nimic. A zâmbit, decepţionată, remarcând că maică-sa nu avea nicio fotografie cu ea. A încercat să se convingă, privind fix în ochii din oglindă, că n-o interesa câtuşi de puţin treaba asta. A făcut stânga-împrejur, întorcând spatele propriei imagini.

În schimb, dormitorul era identic cu cel din mintea ei. Un dor năprasnic a cuprins-o când s-a aşezat pe patul ei de adolescentă. Ştia foarte bine că nu putea să plângă. Nu reuşea s-o facă de peste două luni. S-a întins în pat, şi-a sprijinit capul de pernă şi şi-a pus picioarele pe saltea. Brusc, şi-a amintit cât de mult o deranja treaba asta pe maică-sa. A zâmbit, imaginându-şi ce i-ar fi spus mama dacă ar fi văzut-o acum. A recunoscut imediat crăpăturile din tavan, de parcă le-ar fi văzut mereu în ultimii două zeci de ani. Candelabrul din mijlocul tavanului le însufleţea; lângă balcon, un joben; în mijloc, un melc; şi-n fine, profilul Conducătorului. A râs, înduioşată. Imagini şi

senzaţii noi se iveau, fără a izbuti să le stăpânească. A închis ochii, cu zâmbetul pe buze, străduindu-se să-şi închipuie că timpul stătuse în loc, că mai avea şi azi optsprezece ani, că viaţa ei n-o apucase încă pe o cale greşită. Zgomotul maşinilor s-a amestecat cu reveriile ei, acţionând aidoma unui somnifer puternic.

S-a trezit, tresărind speriată. Visa că telefonul suna insistent şi nu răspundea nimeni. Şi-a ţinut respiraţia, încercând să deosebească visul de realitate. Nu-şi dădea seama cât timp dormise. Încă mai auzea telefonul, dar nu era real. Pentru o clipă a avut senzaţia că Mari Cruz avea să deschidă uşa, spunându-i înţepată; „Telefonul, domnişoară. E pentru dumneavoastră". Uşa nu s-a deschis; nu putea să se deschidă. Telefonul era deconectat de zece ani. Ea avea peste patruzeci de ani, iar morţii nu puteau reînvia astfel, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. S-a ridicat şi a căutat în sertarul noptierei o cutie cu trabucuri. A pus-o pe pat şi a scos din ea o agrafă de păr, o cutie de chibrituri, timbre vechi, un bănuţ de 5 pesete, un bilet de intrare la un muzeu, un ruj de buze. Scrisorile erau legate cu o panglică roşie.

Aşa le-a găsit în cutia cu bijuterii a mamei. Îşi amintea foarte bine totul. Soră-sa, în faţa ei, la celălalt capăt al mesei. Cutia cu bijuterii în mijloc, ca un sicriu abia dezgropat. Ştia că niciuna n-avea să poarte giuvaierele mamei, dar nu le puteau lăsa acolo. Erau prea valoroase. Soră-sa a fost cea care a deschis într-un târziu cutia, făcând din ele două grămăjoare. Părea o expertă. Le văzuse de atâtea ori că era în stare să le evalueze, chiar şi fără să deschidă cutia. Când a scos ultimul colier de perle, a rămas cu ochii pironiţi pe fundul cutiei. „Cred că ăsta îţi aparţine", i-a zis soră-sa. Montse s-a uitat la ea foarte palidă, de parcă s-ar fi temut c-o să găsească degetul neatins al vreunui sfânt. A băgat mâna şi a scos un pachet de scrisori legate cu o

panglică roşie. „Ăsta nu-i al meu”, a zis fără să-şi ridice ochii. Soră-sa s-a lăsat pe spătarul fotoliului şi şi-a aprins o ţigară. „Ba acum e”. Montse a simţit un fior străbătându-i şira spinării. A desfăcut funda panglicii şi şi-a recunoscut imediat numele şi vechea adresă de pe Via Layetana. Plicurile se îngălbeniseră odată cu trecerea anilor. A calculat în gând că acolo trebuiau să fie cincisprezece sau douăzeci de scrisori cu timbre cu Franco, de trei pesete. Nu înţelegea nimic. A înşirat scrisorile pe masă, în formă de evantai. A luat una şi a căutat numele expeditorului. I-a căzut din mână. Soră-sa o privea impasibilă, fără să se arate câtuşi de puţin surprinsă. A întors toate scrisorile. Toate aveau acelaşi expeditor: Santiago San Roman Chacón, Regimentul 4 de Infanterie al Legiunii Alejandro Farnesio, El Aaiun, Sahara Occidentală. Mai întâi a simţit că se sufocă, apoi a început să tremure uşor. Avea impresia că morţii aveau să se ridice din morminte ca s-o chinuie. Din priviri i-a cerut soră-sii o explicaţie, dar Teresa nici măcar n-a clipit. Scrisul nu era al lui Santiago, era sigură. „Ce înseamnă asta, Teresa? N-o să-mi spui că tu ştiai de toate scrisorile astea!” Teresa nu zicea nimic; mângâia bijuteriile maică-sii, ca şi cum ar fi fost o pisică. În cele din urmă i-a răspuns: „Ba da, Montse, ştiam de ele. Pe unele mi le-a dat chiar mie portarul. Celelalte au ajuns direct în mâinile mamei. Dar nu ştiam că mama le-a mai păstrat după atâta timp”. Montse a tăcut. După atâţia ani, nu mai putea considera secretul ăsta ca pe o trădare, dar şi-a privit sora ca pe o necunoscută. S-a uitat la timbre. Scrisorile erau păstrate în ordine, după date: din decembrie 74 până în februarie 75. N-a îndrăznit să le deschidă în faţa surorii ei. „Tu erai la Cadaques; ştii prea bine la ce mă refer. De câte ori sosea vreo scrisoare, era un iad în casa asta”. „Da, dar tu întotdeauna…” Teresa a izbit masa şi cele două grămăjoare cu bijuterii s-au împrăştiat. „Nu, Montse, nu, eu nu întotdeauna! Tu

ai avut parte de infernul tău, dar şi eu de purgatoriul meu – a răbufnit furioasă – şi încă fără nicio vină! Ascultă-mă bine şi nu te ambala de parcă ai fi eroina unei tragedii. În timp ce tu erai în Cadaques, ferind-o pe mama de ruşine, eu a trebuit s-o suport zilnic. În fiecare zi, mă auzi? De câte ori sosea câte o scrisoare de-asta sau de câte ori suna, eu trebuia să îndur toate isteriile mamei. Trebuia să merg în vârful picioarelor ca să nu deranjez, trebuia să mă culc la nouă seara ca să nu fiu nevoită să-i înghit toate hachiţele, trebuia să nu mai ies cu prietenele ca să nu mai fiu nevoită să-i cer voie maică-tii. Mi-era lehamite de toate ţipetele şi reproşurile ei inutile. Mă săturasem să fiu fiica perfectă, care ispăşea păcatele soră-sii". Brusc, a tăcut, descongestionată la faţă, încercând să se calmeze. Cea care nu mai clipea acum era Montse. Era pentru prima oară când îşi vedea sora scoasă din minţi, furioasă, desfigurată de nervi. Şi lucrul ăsta i s-a părut şi mai îngrozitor decât descoperirea scrisorilor. Sora ei mai mică, Teresa, făcuse întotdeauna pe sora mai mare. Ea fusese tot timpul tamponul dintre ea şi maică-sa. Teresa era inteligenţa întruchipată, răceala, calmul desăvârşit în cele mai dramatice clipe. Văzând-o în halul ăsta, Montse a avut senzaţia că lumea toată se prăbuşea la picioarele ei. Au rămas aşa multă vreme, privindu-se una pe cealaltă şi încercând să se calmeze. „Alege", a zis în cele din urmă Teresa. „Ce zici?" „Alege grămăjoara de bijuterii pe care o vrei şi ia-o cu tine". „N-ar fi mai bine să tragem la sorţi?" Teresa şi-a scos agenda, a rupt o foaie din ea, a împăturit-o şi a rupt-o în patru. A scris cifrele, a făcut două ghemotoace şi a lăsat-o pe Montse să aleagă. Soră-sa a ales unul. Apoi Teresa şi-a pus bijuteriile care i-au revenit ei într-o batistă, a înnodat-o şi a băgat-o în buzunar. S-a ridicat în picioare. Montse era stânjenită. N-a îndrăznit să mai zică nimic. „Vii?", a întrebat-o Teresa. „Mai

stau puţin”. „Atunci să nu uiţi să opreşti curentul când pleci. Şi să închizi cu ambele chei”.

După ce le-a citit şi răscitit de câteva ori, le-a lăsat în sertarul noptierei şi acolo rămăseseră timp de zece ani, legate cu aceeaşi panglică roşie. Acum se iveau iarăşi, ca nişte fantasme îngălbenite, vechi, anacronice. A desfăcut funda şi le-a împrăştiat pe toate pe pat. A deschis una la întâmplare. Fiecare frază din scrisoare îi revenea în minte, de parcă abia ar fi citit-o, deşi trecuse multă vreme de atunci. Montse ştia precis că acela nu era scrisul lui Santiago, dar cuvintele păreau să fie ale lui. Fără îndoială, vreun camarad se oferise să le scrie în locul lui. În majoritatea plicurilor era şi câte o poză, pe lângă scrisoare. Toate erau foarte asemănătoare: Santiago îmbrăcat în militar, în faţa unui tanc; Santiago într-un camion, Santiago cu arma pe umăr, Santiago depunând jurământul. I se părea că-l vede, ca şi cum nu trecuse mai mult de o lună de când se văzuseră ultima dată. Ani de zile visase în fiecare noapte chipul acela într-un mod obsesiv, înnebunitor.

Acum îi reveneau în minte amănunte, gesturi, arome pe care le crezuse de mult uitate. Pentru o clipă i s-a părut chiar că aude paşii grăbiţi ai lui Mari Cruz, paşi opriţi apoi pe parchetul din hol. Tocurile menajerei făceau parte din adolescenţa ei, ca şi priveliştea care se vedea de la balconul din dormitor. Erau aceleaşi tocuri auzite în după-amiaza aceea fierbinte de iulie; paşi precipitaţi pe hol, în timp ce ea aştepta întinsă pe pat, nerăbdătoare, rozându-şi într-una unghiile şi prefăcându-se că citeşte. Lipsea pentru prima oară în viaţa ei de la ore, fără motiv. Dimineaţa fusese la Şcoala Sfânta Teresa, dar după prânz îi spusese lui Mari Cruz că se simţea rău, c-o durea capul îngrozitor. A rugat-o s-o cheme imediat dacă suna telefonul. Dar orele treceau şi nu suna nimeni. Montse nu era sigură că putea auzi telefonul din

dormitorul ei, de aceea pândea atent paşii menajerei, urmărind orice zgomot, orice mişcare. Prin balconul deschis a ascultat cum băteau clopotele în Cartierul Gotic; clopote care dădeau ora, ceas de ceas. Gândul îi era doar la tânărul care o adusese acasă cu o seară în urmă. Acum i se părea că fusese distantă când se despărţiseră în uşa casei. Poate ar fi trebuit să mai fi adăugat ceva când i-a dat numărul de telefon. Poate că-l judecase greşit şi ochii lui negri şi misterioşi o înşelaseră. Poate că Santiago San Roman avea toate fetele pe care le voia, doar invitându-le în maşina lui albă, decapotabilă, aşa cum o poftise şi pe ea. Îndoiala şi neliniştea au pus stăpânire pe ea. A căutat numele San Roman în cartea de telefoane. Chiar dacă i-ar fi ştiut numărul de telefon, tot n-ar fi fost în stare să-l sune, dar simplul gând că putea da de el când voia o liniştea. Din când în când, tocurile lui Mari Cruz o făceau să tresară. A ieşit nerăbdătoare, de peste zece ori, în balcon. Poate că băiatul acela râdea acum de ea. Precis avea vreo iubită şi n-a vrut altceva decât să-i arate prietenului său Pascualin ce trecere avea el la gagici. Poate că n-ar fi trebuit să-l sărute. Pe măsură ce se însera, se enerva din ce în ce mai tare. O înfuria gândul că lipsise de la ore din cauza acestui ipocrit, nefiind în stare să se gândească la altceva decât la neisprăvitul care încercase s-o vrăjească. Dar când a auzit tocurile lui Mari Cruz ţăcănind mai repede ca de obicei, oprindu-se apoi, bătaia uşoară în uşă şi cuvintele magice: „Domnişoară Montse, la telefon”, a trebuit să se stăpânească, altminteri îi sărea inima din piept. A alergat înnebunită în sufragerie, a închis uşa şi, aproape fără răsuflare, a apucat receptorul cu ambele mâini. „Sunt Santiago San Roman”, a auzit la celălalt capăt al firului. „Nu ştiu dacă îţi mai aminteşti… băiatul de aseară”. „Santiago San Roman?” a întrebat Montse, încercând să nu i se observe vocea prefăcută. A urmat o pauză încordată; parcă ar fi

fost o greşeală. „Te-am condus ieri acasă şi mi-ai dat telefonul tău. Bine, nu mi l-ai dat tu, ţi l-am cerut eu…” „A, da, tu eşti cel cu decapotabila albă”. Acum, glasul lui Santiago s-a frânt, şovăitor. „Da, el. Ei bine, da. Santiago. Am vrut să te întreb dacă vrei să ne plimbăm puţin”. „Să ne plimbăm? Pe unde?” Montse nu voia să fie crudă, dar nu se putea abţine. „Prin zonă, pe unde vrei tu. Să bem ceva”. „Cu prietenul tău?” „Ei aş, nici gând! Doar noi doi. Pascualin are treabă”. Montse a numărat încet până la şapte, înainte de a-i răspunde. „Trebuie să învăţ. Am rămas mult în urmă cu germana”. Santiago nu se aştepta la un asemenea răspuns. Nu ştia ce să zică. „Păcat! Atunci o să te sun altă dată”. Fata a înghiţit în sec, după care a făcut ceva ce nu-i stătea în fire. „Stai puţin! Tu unde eşti acum?” „în faţa casei tale, într-o cabină telefonică”. „Nu te mişca de acolo, cobor imediat!”

Aceea a fost ultima zi când Montse a mai mers la cursuri. Din clipa aceea, vara a devenit primăvară, cărţile, flori veştede, iar căldura înăbuşitoare, o briză suavă care i-a mângâiat trupul luni de zile, chiar şi atunci când umezeala de pe ţărm s-a resimţit pe Ramblas şi apoi pe toate străzile oraşului.

În seara aceea, cerul era roşu aprins, cum Montse nu-l mai văzuse niciodată. Santiago San Roman purta aceeaşi cămaşă albă, impecabilă, cu mânecile ridicate. I s-a părut mai înalt decât în ziua precedentă, mai bronzat şi mai frumos. A zăbovit o oră până s-a aranjat şi a coborât, dar băiatul nu i-a reproşat nimic; a aşteptat-o fără să plece din cabină. „Unde vrei să mă duci?” l-a întrebat Montse, provocatoare, când şi-a făcut în fine apariţia. „Te tentează o plimbare pe jos?” „Pe jos?” Băiatul s-a fâstâcit. „N-ai venit cu maşina?” Santiago s-a înroşit. Pentru prima oară părea vulnerabil. A luat-o de mână pe Montse şi au pornit pe stradă în jos, ca o pereche de îndrăgostiţi.

„Azi n-am decapotabila, i-a zis fetei în timp ce deschidea portiera unui Seat 850, galben. E în garaj”. Montse s-a urcat, fără o vorbă. Înăuntru mirosea a vaselină şi tutun.

Cu geamurile coborâte, ca să se facă curent, Montse s-a simţit la fel de bine în Seat ca şi în decapotabila albă din seara precedentă. Îl studia cu coada ochiului pe Santiago, care conducea de parcă asta făcuse de când se ştia. Au traversat Cartierul Gotic şi au ajuns pe Ramblas. San Roman a coborât din maşină şi a alergat să-i deschidă portiera lui Montse. Ea nu s-a ferit să-i arate câtă plăcere îi făcea acel gest. Fără un cuvânt, Santiago i-a arătat un local şi a invitat-o să intre. Montse îl cunoştea, dar nu fusese niciodată înăuntru. S-au aşezat la bar şi Santiago a cerut două beri, fără s-o întrebe ce dorea să servească. Era dezinvolt, de parcă toată lumea era a lui. În schimb Montse nu prea era în largul ei. I se părea că toată lumea o privea: chelnerii, clienţii, trecătorii care se perindau prin faţa geamurilor enorme. A încercat să-şi închipuie ce-ar fi zis prietenele ei dacă ar fi văzut-o în clipa aceea acolo. Abia putea urmări ce spunea Santiago, care vorbea într-una fără să-i dea şi ei răgaz să răspundă. În timp ce-şi bea prima bere din viaţa ei, Montse încerca să ghicească ce se ascundea dincolo de cuvintele acelui băiat. A băut, prefăcându-se încântată de acea licoare amară. A acceptat o ţigară şi a fumat, fără să tragă fumul în piept, ca să nu tuşească. Totul i s-a părut minunat în seara aceea. L-a lăsat pe Santiago să turuie şi nu i-a pus nici măcar o întrebare. Pe la zece seara, când s-au despărţit, Montse s-a lăsat sărutată. S-a înfiorat pentru prima oară la tandra mângâiere a unui băiat. A coborât din maşină, simţind în gură gustul straniu al berii, al tutunului şi al săruturilor lui Santiago. Era ameţită. În timp ce deschidea uşa, grilajul ei i-a decupat o imagine cu San Roman: sprijinit de maşină, privind-o atent, poate zâmbind.

Şi s-a gândit că n-o să mai urce niciodată în maşina lui, că n-o să-l mai vadă niciodată. Ce trăise în seara aceea îi ajungea pentru câteva luni; să tot comenteze cu prietenele ei! Niciuna dintre ele nu trăise vreodată ceva asemănător. S-a întors să-şi ia adio de la el; era atât de frumos, atât de pedant şi de arătos că şi-a închis ochii pe jumătate.

Înainte de opt dimineaţa, Montse se afla deja în colţul străzii, în faţa cizmăriei, aşteptând să apară maşina galbenă a lui Santiago. Dar el a venit cu una roşie. Cu o seară înainte, de cum intrase în casă, Mari Cruz i-a zis c-o suna cineva. Era Santiago San Roman, din cabina din faţa casei. „Suntem prieteni?", a întrebat-o fără nicio introducere. Montse a simţit un fior din creştet până în tălpi. Se simţea ameţită şi fericită. „Da", i-a răspuns, încercând să pară distantă. „Atunci te aştept mâine la ora opt în colţ, la cizmărie". Ea n-a mai zis nimic, doar a pus receptorul în furcă. Ştia că n-avea să-i fie deloc uşor să şi-l scoată din minte pe băiatul acela.

Ducea cărţile şi mapa lipite de trup, parcă ar fi fost o pernă. În penar, lângă pixuri, avea un ruj de buze şi un rimei. Nu îndrăznise să se rujeze acasă. Era aşa de emoţionată, că a trebuit să se sprijine de vitrina cizmăriei, ca să nu-i tremure picioarele. Îşi dădea seama că nu proceda bine, dar nu era în stare să se abţină. Când a auzit claxonul unei maşini roşii şi l-a văzut pe Santiago la geamul ei, a traversat strada în goană, fără să se uite la maşinile care veneau din ambele sensuri. A deschis uşa din spate, a azvârlit cărţile pe scaun şi s-a aşezat în faţă. „Şi maşina asta e tot a lui taică-tău?" L-a întrebat fără răutate, fără să fie ironică, dar Santiago s-a fâstâcit jenat. Montse l-a sărutat, atingându-i uşor buzele. „Ce ai acolo?" a întrebat băiatul. „Cărţile. Nu pot să spun acasă că lipsesc de la şcoală". Santiago a zâmbit. „Eşti o fată tare isteaţă". „Azi nu trebuie să lucrezi?". De-astă dată întrebarea era răutăcioasă, dar Santiago n-a băgat

de seamă. „Sunt în concediu”. Au străbătut Barcelona pe zăduf în acea dimineaţă de iulie. Pe măsură ce treceau orele, soarele încingea culoarea străzilor şi a clădirilor. Santiago nu se grăbea; conducea la fel de degajat cum stătea la bar într-un local. În ziua aceea era rândul lui Montse să vorbească. Era de-a dreptul euforică. Totul îi atrăgea atenţia: sirena unei ambulanţe, un cerşetor traversând pe trecerea de pietoni, o pereche de îndrăgostiţi, un bărbat care semăna cu unchiul ei. Santiago o asculta şi zâmbea, fără s-o întrerupă. Au traversat oraşul de la sud la nord şi de la nord la sud. Au luat prânzul la o terasă pentru turişti. Când Santiago i-a propus să urce sus, în parcul de distracţii, Montse nu şi-a putut stăpâni bucuria.

De pe colina Montjuic a privit portul; parcă era stăpâna acelui imperiu. Înainte de a coborî din maşină, şi-a rujat buzele privindu-se în oglinda retrovizoare şi s-a dat cu rimel. Totul se întâmpla prea repede ca să mai aibă timp să stea pe gânduri. „Parcă eşti o prinţesă”, i-a zis Santiago San Roman. Şi Montse a simţit un nod în stomac. L-a sărutat, iar apoi, contemplând vapoarele, s-a gândit la băieţii cunoscuţi până atunci. Niciunul nu semăna cu Santiago. Toţi i se păreau acum copilăroşi, imaturi. S-a lăsat mângâiată. Dacă n-ar fi fost toată înfiorată, ar fi crezut că era doar un vis. Dar nu era. Nimeni nu putea înţelege ce simţea ea în clipa aceea. Brusc, şi-a amintit de căsuţa din Cadaques. Avea senzaţia că-şi irosise multe veri acolo, crezându-se în centrul universului. „Ştii să înoţi?” l-a întrebat deodată Montse. „Nu, n-am avut timp să învăţ. Tu ştii?” „Nici eu”, a minţit ea.

În parcul de distracţii au savurat vată pe băţ şi au tras cu arma în barăcile de tir. S-au urcat în maşinuţe. S-au plimbat ca doi porumbei printre tonete. Santiago propunea ce să facă, iar Montse accepta. Când s-au urcat în montaigne russe s-au îmbrăţişat cu atâta putere, că li s-au învineţit braţele. S-au amestecat în mulţime, încercând să

treacă neobservaţi printre puţinii turişti. Montse turuia întruna. Emoţia o făcea vorbăreaţă. „Vreau să fumez”, a zis la un moment dat. Şi Santiago a alergat într-un suflet să cumpere un pachet de Chester de la un chioşc. Când plătea, scotea un teanc de bancnote de o sută, pe care-l mânuia ca un casier de bancă. „Spune-mi, tu chiar eşti bogat?” „Bineînţeles. Sunt cel mai bogat om din lume. Cum să nu fiu, dacă sunt cu tine?”

La prânz, Montse a sunat acasă, spunându-i menajerei că rămânea să mănânce acasă la prietena ei Nuria. „Tu nu-ţi suni părinţii?” „Nu, niciodată. Eu nu trebuie să le dau explicaţii. Sunt independent”. „Ce noroc pe tine, băiete!” Au mâncat într-un restaurant scump. Santiago se străduia cu orice preţ ca Montse să se simtă bine, cum nu se mai simţise niciodată. Când fata a ajuns în faţa uşii, cu cărţile în braţe, i s-a părut că toată lumea era la picioarele ei. S-a întors să-şi ia rămas bun de la Santiago şi a observat că acesta o împingea uşor spre intrare. „Ce faci?” „Tu ce crezi?” S-au sărutat. Montse i-a simţit pentru prima oară mâinile înaintând prin locuri pe unde nimeni nu mai ajunsese vreodată. Cărţile i-au căzut pe jos cu un zgomot surd. S-a hotărât cu greu să intre în casă. În ciuda oboselii, nu izbutea să adoarmă. S-a decis să nu se spele pe dinţi, ca să păstreze cât mai mult timp urma sărutului lui Santiago, dar mirosul de tutun devenise insuportabil. A scris în jurnal. A visat cu ochii deschişi. Dimineaţa, singurul lucru care o interesa era ca familia ei să nu afle nimic.

Montse l-a sunat foarte devreme pe taică-său. A vorbit şi cu soră-sa Teresa şi cu maică-sa. I-a făcut să creadă că se plictisea îngrozitor la ore. I-a minţit, zicându-le că voia să vină şi ea la Cadaques. Iar la nouă şi jumătate era în colţ la cizmărie, cu cărţile în braţe, surescitată din cale-afară. În ziua aceea, Santiago a venit cu o maşină albă, dar nu cu cea decapotabilă. Montse a urcat în

maşină, acceptând totul ca pe o rutină zilnică, zâmbind şi dorind să-l simtă cât mai aproape pe Santiago. „Nu cred că lucrezi într-o bancă şi nici că taică-tău e directorul”. Tânărul s-a crispat, a apăsat pe acceleraţie şi a intrat în trafic. „Santi, eşti un mincinos. Eu nu te-am minţit cu nimic”. „Nici eu, Montse, nici eu. Şi să ştii că nu sunt un mincinos”. Fata şi-a dat seama imediat că băiatul nu se simţea în largul lui. Şi-a sprijinit capul pe spătar şi şi-a lăsat uşor mâna pe piciorul lui. „Spune-mi un lucru, Santi: ai iubit multe femei?” Santiago San Roman a zâmbit, încercând să se destindă. „Niciuna ca pe tine, regino”. Montse a avut senzaţia că plouă cu trandafiri. I-au tremurat lobii urechilor şi a simţit furnicături în genunchi. „Eşti un mincinos, i-a zis, strângându-l tare de picior, dar îmi placi”. „Jur că nu te mint. Îţi jur pe…” A rămas cu cuvintele pe buze. Judecând după fruntea încreţită, un gând necurat părea să-i dea târcoale.

Toată săptămâna, cărţile lui Montse s-au plimbat pe locul din spate al diverselor maşini. Avea senzaţia că lumea era la picioarele ei. Zbura pe deasupra oraşului, ajungând cu picioarele pe pământ doar când se întorcea acasă. În fiecare seară, înainte de despărţire, Santiago o împingea uşor sub scara spiralată. Acolo, Montse îl lăsa să-i descopere trupul. Se sărutau ore în şir, până îi durea stomacul. Mii de întrebări îi treceau fetei prin minte, dar nu se încumeta să rupă vraja. Originea lui Santiago era evidentă. Vorbea ca oamenii simpli, era impulsiv, se contrazicea singur. Deşi îşi ascundea mereu mâinile, unghiile lui distruse şi pătate de grăsime păreau mai degrabă ale unui strungar decât ale unui funcţionar. Dar când Montse aducea vorba despre asta, băiatul suferea şi ea nu se simţea în stare să-l facă să treacă prea des prin încercarea asta dificilă. Mai târziu, acasă, în pat, încerca să vadă lucrurile mai detaşat. În fiecare noapte îşi propunea să vorbească

cu Santiago, dar când se ivea momentul îi era teamă să nu cumva să-l îndepărteze cu vreo gafă de-ale ei.

Douăzeci şi şase de ani mai târziu, culcată în acelaşi pat, a avut senzaţia că ideea respectivă îi mai dădea şi acum târcoale. Fotografiile cu Santiago îmbrăcat în uniformă militară opriseră timpul în loc. I se părea c-a revăzut privirea aceea cu doar câteva ore în urmă, când se despărţeau sub scară. Şi-a privit mâinile şi s-a simţit bătrână. Parcă ar fi dezgropat un mort. A scos poza găsită în spital şi a pus-o pe saltea, lângă celelalte fotografii. Nu încăpea nicio îndoială că era Santiago San Roman. A vrut să-şi amintească ce simţise când aflase de moartea lui. Reţinea foarte clar faţa vânzătoarei de la tutungerie şi a soţului acesteia. Fusese ideea lui Santiago? Voia să se răzbune, inventându-şi propria moarte? Fusese o glumă macabră ori doar un zvon pe care nu s-a mai ostenit nimeni să-l infirme? Pe Montse o usturau ochii de cât examinase fotografiile. Era hotărâtă să facă pasul la care se gândise întreaga zi. Şi-a scos mobilul din buzunar. A căutat un număr notat pe fugă în agendă. L-a format, cu un gol în stomac. Avea senzaţia că ridică o lespede de pe un mormânt, ca să verifice dacă mai era cadavrul acolo. A aşteptat cu inima cât un purice să înceapă să sune. Cineva răspunse. Era glasul frânt al unui bărbat.

— Domnul Ayach Bachir?

— Cine e?

— Sunt doctoriţa Montserrat Cambra. Aş putea vorbi cu domnul Ayach Bachir?

— Eu sunt. Sunt Ayach Bachir.

— Ştiţi, vă sun de la Spitalul Santa Creu.

— De la spital? Ce s-a mai întâmplat acum?

— Nimic, liniştiţi-vă, nu s-a mai întâmplat nimic. Aş vrea să vorbim puţin despre soţia dumneavoastră.

— Soţia mea a murit. Am îngropat-o acum două zile.

— Ştiu, domnule Bachir. Chiar eu am constatat decesul.

A urmat un moment de tăcere. Pentru Montse toate lucrurile astea erau foarte dureroase. A respirat adânc înainte de a continua să vorbească.

— Ştiţi, voiam doar să vă spun că atunci când v-au înapoiat lucrurile personale ale soţiei dumneavoastră, a rămas ceva la spital. O fotografie. Aş dori să v-o înapoiez personal şi să stăm puţin de vorbă.

— O fotografie? Ce fotografie?

— Una dintre cele pe care le avea soţia dumneavoastră în buzunar.

— Mi le-au dat deja la spital.

— Iertaţi-mă că insist, dar e una care s-a rătăcit, a minţit Montse, încercând să fie categorică. Ştiu că poate nu-i cel mai potrivit moment, dar dacă nu vă deranjează, ne-am putea întâlni ca să v-o înapoiez. Dacă doriţi, v-o pot aduce acasă.

Din nou linişte şi aşteptare.

— Acasă la mine? Cum spuneaţi că vă numiţi?

— Montserrat Cambra. Am adresa dumneavoastră din fişa de la spital. O am chiar acum în faţa ochilor. Carrer de Balboa. Aceasta e, nu-i aşa?

— Da, aici locuiesc.

— Păi, dacă nu vă deranjează…

— Nu mă deranjează. Sunteţi foarte amabilă.

Montse a răsuflat uşurată. I se părea că iese din nisipuri mişcătoare.

— O să trec chiar mâine pe la dumneavoastră. Dacă se poate.

— Da, se poate. Când doriţi. Vă aştept.

Montse a închis mobilul şi l-a strecurat în buzunar. A legat scrisorile cu panglica roşie şi le-a pus la locul lor. Când a ajuns cu mâna în sertar, a atins ceva. Era un inel de argint, înnegrit. L-a scos şi l-a privit ca printr-o prismă, în lumină. Inima a

început să-i bată repede şi o lacrimă i s-a prelins pe obraz, strecurându-se pe lângă colţurile buzelor.

*

La începutul lui martie, pe parcursul zilei, căldura e sufocantă în tabere. Intre saloane şi curtea interioară e o diferenţă considerabilă de temperatură. Pentru străină, contemplarea obiectelor în lumina soarelui e un motiv de încântare. Se bucură simţind căldura pe pielea ei. Când dispare frigul puternic al dimineţii, începe să-şi facă toaleta foarte încet, urmând parcă un ritual care trebuie împlinit. A învăţat să se spele din cap până în picioare cu mai puţin de un litru de apă. Îi place s-o facă pe îndelete, ca o persoană care se pregăteşte pentru o ceremonie importantă. Îi ia mai bine de o oră să isprăvească. Mişcările ei sunt domoale. Oboseşte imediat. Îi e greu să-şi ridice braţul ca să se pieptene. Când în sfârşit e îmbrăcată, se aşază pe un scaun şi abia atunci se priveşte într-o oglindă. Nu se recunoaşte. Arată deplorabil, dar chicoteşte înaintea chipului necunoscut din oglindă. Părul foarte deteriorat, pielea arsă, răni pe faţă, buzele crăpate, ochii înroşiţi. A slăbit mult. Dar e fericită. Totul în jur îi pare extrem de familiar: tavanul scorojit, lucarna, somiera din faţa patului, măsuţa metalică, odinioară albă. E a treia zi când, după entuziasmul stârnit de studierea salonului sărăcăcios mobilat, reuşeşte să iasă în curtea interioară a spitalului. Cunoaşte foarte bine drumul. Azi nu trebuie s-o însoţească nimeni. O înfioară goliciunea coridoarelor pustii. Dar mirosul i se pare foarte cunoscut. Se simte ca acasă.

Când ajunge în curte, se apropie de ea o infirmieră. O cunoaşte, dar nu e în stare să-şi amintească numele ei. Acceptă bucuroasă scaunul oferit de ea. E acelaşi scaun din ultimele două zile. Infirmiera vorbeşte doar arabă, dar străina înţelege

imediat c-o salută, întrebând-o cum se simte. E la fel de încântată ca şi ea. Sahariana zâmbeşte întruna. Din cealaltă parte a curţii, le salută un tânăr al cărui nume îi scapă. Nici măcar nu e sigură dacă l-a mai văzut vreodată, chiar dacă i se pare oarecum familiar. Străina se aşază. Efortul de a se îmbrăca şi a ieşi în curte a obosit-o peste măsură. Soarele o reconfortează. Ştie că în două ore căldura o va împiedica să mai stea acolo. Întredeschide ochii. Vântul din zori s-a oprit. Încearcă să-şi amintească în ce zi a săptămânii e. Ieri a întrebat-o pe Layla, dar azi a uitat. Brusc îşi aminteşte luna: martie. Astăzi a deschis ochii pentru prima oară şi n-a mai văzut-o pe Layla lângă pat. I se pare ciudat. Chipul infirmierei îi este atât de familiar, încât acum îi simte lipsa, închide ochii şi adoarme.

Cineva o scapă iarăşi de coşmar. Era cât pe ce să simtă din nou acul scorpionului înfigându-i-se în gât, când pe faţa ei poposeşte o mână rece. E Layla, care tocmai a sosit, veselă ca în fiecare zi. Infirmiera nu poartă halatul verde şi asta a derutat-o.

— Mi s-a spus că te-ai îmbrăcat singură.

— Singură-singurică. Şi am venit pe jos până aici.

Layla e entuziasmată de ce aude. Se ghemuieşte şi ia mâna femeii.

— Mi-ar fi plăcut s-o văd.

— O s-o vezi mâine. Unde ai fost?

Layla nu mai zâmbeşte. Pare extrem de contrariată.

— Dar, Montse, ţi-am mai spus-o şi ieri. Nu mai ţii minte?

Montse se molipseşte de tristeţea infirmierei. Brusc se simte o fiinţă inutilă, o povară. Toate lapsusurile astea o obosesc. O îngrijorează faptul că nu-şi aminteşte nimic sau că are doar amintiri trecătoare: o frază, o imagine. Layla încearcă să nu pară descurajată. Se străduieşte să nu acorde prea

mare importanţă amneziei, vorbind cu ea de parcă nu şi-ar da seama cum stau lucrurile de fapt:

— Am vorbit deja cu Consiliul[17]. Şi au primit deja informaţii de la Rabuni.

Montse o ascultă cu atenţie, prefăcându-se că înţelege tot ce aude.

— Şi ce zic la Rabuni?

— Veşti bune. Nu mai eşti o fantomă. Au verificat călătoriile din ultimele luni şi au dat de tine. Ai apărut pe lista unui zbor care a sosit pe 31 ianuarie din Barcelona. Montserrat Cambra Boch.

— Ţi-am spus.

— Da, mi-ai spus, e adevărat. Dar era foarte ciudat că nimeni nu-ţi reclamase dispariţia.

Chipul lui Montse se încruntă, întunecându-se.

— Nu e ciudat. N-am vrut să spun nimănui că veneam aici. Doar Ayach Bachir ştie: el s-a ocupat de toate.

Layla încearcă să nu pară surprinsă. Din nou străina aceasta i se pare plină de surprize.

— Wali mi-a zis c-or să se rezolve toate. În zece zile pleacă un avion spre Spania din Tindouf. O să-ţi obţină documente şi un paşaport ca să poţi pleca de aici. Au luat deja legătura cu ambasada ta în Alger. Mâine o să vină cineva de la Rabuni ca să-ţi facă nişte poze şi să-ţi ia toate datele.

Montse nu face niciun fel de gest sau comentariu. Pe faţa ei nu se vede nimic. Layla încearcă să intuiască ce mai ascunde acea femeie care i-a apărut întâmplător în cale. Cu un gest reflex, îi pune o mână pe frunte, ca să vadă dacă nu cumva are febră.

— Câţi ani ai, Layla? întreabă Montse, ca trezită dintr-un vis.

E aceeaşi întrebare pe care infirmiera dorea să i-o pună cu prima ocazie.

— Douăzeci şi cinci.

— Dumnezeule mare, ce tânără eşti!

Layla zâmbeşte, arătându-şi dinţii albi şi strălucitori.

— Şi tu?

— Patruzeci şi patru.

— Patruzeci şi patru! Mă păcăleşti.

Montse zâmbeşte, amuzată.

— Eşti foarte amabilă, dar te asigur că ăsta e adevărul.

— Unde e soţul tău?

Răspunsul întârzie.

— Nu se poate să fiu nemăritată?

— Ba da, dar nu cred, răspunde Layla, încercând să fie sinceră.

— M-a părăsit pentru alta acum câteva luni. Ea e radiologă, blondă, tânără şi frumoasă. Suntem despărţiţi, în curând vom divorţa. Blondele mi-au purtat întotdeauna ghinion.

Layla o priveşte, foarte serioasă, încercând să ghicească ce se ascunde dincolo de ochii strălucitori ai femeii străine. Montse încearcă să pară dezinvoltă.

— O să-mi treacă. Mai ales după toate astea. Layla zâmbeşte. Tu eşti măritată?

— Nu încă. O să mă mărit la sfârşitul verii. Am plecat în Cuba la unsprezece ani, am studiat acolo şi m-am întors aici acum şapte luni.

Acum e rândul lui Montse să ghicească ce se află dincolo de ochii aceia negri şi frumoşi.

— Şi Aza a fost în Cuba, zice Montse fără a se gândi prea mult.

Layla a auzit de atâtea ori numele acesta, că-i sună deja familiar. Se aşază pe jos şi aşteaptă ca Montse să mai adauge şi alte lucruri despre femeia aceea care pentru ea e o enigmă. Dar Montse rămâne cu privirea pierdută, de parcă oboseala ar împiedica-o să mai vorbească.

— Chiar există cu adevărat femeia aceea? întreabă Layla, temându-se ca nu cumva s-o jignească pe femeie printr-o asemenea întrebare.

Montse se uită la ea. Layla seamănă cu Aza. Poate că Aza era mai brunetă. Şi totuşi, amândouă au aceeaşi privire blajină.

— Nu ştiu. Nu mai sunt sigură de nimic. Uneori cred că totul e un coşmar şi că de fapt nu s-a întâmplat nimic. Mă refer la Aza, la aeroport, la toţi oamenii aceia care îmi tot apar în vise. Dacă trupul nu mi-ar fi aşa de slăbit, aş crede că am înnebunit.

— Eu nu cred că eşti nebună. Nimeni nu crede asta. Dar femeia aceea ne derutează pe toţi. Chiar tu ne-ai spus c-ai văzut-o murind.

Montse încearcă să găsească înţelegere în privirea infirmierei.

— De ce nu-mi povesteşti tot ce-ţi aminteşti? îi propune în cele din urmă Layla. Poate c-o să-ţi facă bine.

— Se poate, dar sunt atâtea lucruri care mi s-au şters din minte…

— Îţi mai aminteşti ziua în care ai ajuns la Tindouf? Ai cunoscut-o pe Aza în timpul călătoriei? Îţi aduci aminte de avion, de aeroport?

*

Era greu să uite. Nu-şi amintea să mai fi avut vreodată o asemenea senzaţie. A ajuns prima la scara avionului. Un aer uscat, foarte uscat, a luat-o prin surprindere, izbind-o în faţă ca o palmă. A trebuit să facă un efort ca să-şi umple plămânii şi să respire. Cerul era plumburiu. Parcă stătea să se desprindă şi să cadă peste avioanele de la capătul pistei. Pentru o clipă a pierdut noţiunea timpului. Mijea de ziuă sau se înnopta, era miezul zilei ori se însera. Toate referinţele ei temporale s-au spulberat în clipa când a păşit pe pista de aterizare. Un militar le indica pe unde trebuiau să meargă. Montse se grăbea, fără să ştie prea bine de ce. Terminalul aeroportului era o clădire în nuanţă ocru, cu aspect colonial. Între avion şi intrarea în vamă erau doar două sute de metri. Pasagerii s-au înghesuit în faţa unei intrări înguste, care-i împiedica să avanseze în grup. Rezemaţi de perete

ori stând pe vine pe trotuar, algerienii se uitau chiorâş la nou-veniţi. Turbanele negre şi albastre, tunicile, chipurile ascunse, uniformele militare, asprimea funcţionarilor şi armele creau o atmosferă sinistră. Montse era nervoasă. O deranja faptul că trebuia să stea la o coadă aşa lungă, care înainta atât de încet. Nu cunoştea pe nimeni şi n-avea chef să intre în vorbă cu nimeni. Pentru ea, timpul se oprise în loc. Coada i s-a părut mai lungă decât zborul. Când un soldat spân i-a luat în cele din urmă paşaportul, a înţeles că aceea nu era o destinaţie turistică. Militarul a privit de nenumărate ori fotografia din paşaport, încercând să-şi dea seama dacă aceasta semăna cu chipul care-i apărea dincolo de geam. S-a asigurat apoi că datele completate de Montse pentru poliţia algeriană corespundeau cu cele din paşaport. Studia atent fiecare punct de pe literele i, virgulele, cratimele. Uneori verifica cifrele, pentru a nu exista niciun fel de dubii. Au fost peste cincisprezece minute de aşteptare încordată, fără a schimba o vorbă – doar priviri – şi fără a şti ce era în mintea acelui tânăr.

Când a ajuns în parcare cu valiza în mână, era cumplit de obosită. O zăpăceau glasurile călătorilor spanioli, munţii de rucsacuri, alergătura dintr-o parte în alta. A căutat în geantă o hârtie pe care-şi notase numele persoanei care trebuia s-o aştepte la aeroport. Printre atâţia oameni i s-a părut că va fi greu să dea de ea. Saharienii veniţi din Barcelona se străduiau să organizeze grupurile, urcând oamenii în două camioane şi un autobuz. Încetul cu încetul, intrarea în aeroport s-a descongestionat. Străinii aşteptau, instalaţi deja în maşini. „Doamnă, nu veniţi cu noi?” Era un saharian care o striga de lângă un camion. Montse i-a făcut semn că nu. Saharianul a părut disperat. A lăsat totul baltă şi s-a apropiat de spaniolă. „Aştept pe cineva”, i-a explicat Montse, anticipându-i întrebarea. „Vine cineva după dumneavoastră?”

„Da, trebuie să vină să mă ia”. „În ce tabără mergeţi?” Montse i-a întins hârtia. Pentru ea, toate numele şi locurile sunau la fel. Saharianul a descifrat literele. „E foarte departe de tabăra noastră. Noi mergem la Dajla. Dacă vreţi, vă putem duce la destinaţia dumneavoastră mâine sau poimâine”. „Şi dacă vine cineva după mine?” Saharianul s-a uitat la camion. Şoferul ţipa după el, claxonând întruna. Toţi erau gata de plecare. „Doamnă, poate a venit cineva după dumneavoastră, dar a plecat. Avionul ăsta a avut o întârziere de douăsprezece ore. S-au schimbat traseele şi cel care vă căuta nu cred că a aflat”. Montse era ameţită de strigătele care se auzeau din dreptul camionului. „Plecaţi, nu-i mai faceţi să mai zăbovească. Eu o să rămân aici. Dacă o să întârzie, văd eu ce-o să fac”. Saharianul s-a îndepărtat, nu prea convins. S-a urcat în camion şi vehiculul a pornit îndată.

Încremenită pe trotuar, cu valiza lipită de picioare, Montse simţea că toţi bărbaţii aceia, care aparent n-aveau nicio treabă, nu-şi dezlipeau privirile de pe ea. A rămas în picioare mai bine de două ceasuri, într-un loc la vedere, fără ca cineva să se apropie şi s-o întrebe ceva. Într-un târziu s-a aşezat pe valiză, resemnată. Oboseala o împiedica să acţioneze în vreun fel. Se înnopta şi maşinile de la intrarea în aeroport se împuţinau. Nu exista niciun loc în care să fi putut cere o informaţie. În depărtare se distingeau luminile unui oraş, dar intrarea în aeroport se închisese odată cu plecarea pasagerilor ultimului zbor. Disperată şi cu valiza în mână, s-a apropiat de una dintre puţinele maşini care mai staţionau în parcare. Şoferul stătea cu uşa deschisă; parcă ar fi aşteptat pe cineva. Montse a încercat să-l întrebe unde putea găsi un hotel pentru o noapte. Bărbatul nu înţelegea. Uneori vorbea în franceză, alteori în arabă. Montse îi spunea câteva cuvinte în engleză, dar algerianul n-o prea înţelegea. A încercat să gesticuleze şi

bărbatul a făcut imediat ochii mari, scoţând o exclamaţie. Părea că se roagă. A luat valiza lui Montse şi a trântit-o pe scaunul din spate. I-a arătat lui Montse scaunul din faţă, ca să urce. Nu era prea sigură că bărbatul acela înţelesese ce-l întrebase, dar s-a urcat în maşină fără o vorbă. Bărbatul a scos un ţipăt şi, ca din pământ, a apărut un băiat care s-a aşezat tăcut pe scaunul din spate, lângă valiză. Maşina a demarat cu cele patru geamuri deschise. Cei doi algerieni strigau unul la altul. Montse nu înţelegea nimic. Era din ce în ce mai confuză şi mai îngrijorată, dar a încercat să pară calmă. Au pornit spre Tindouf, pe o şosea care părea desenată pe nisipul deşertului.

Era o rablă care lăsa în urmă un nor de fum negricios, înainta poticnindu-se. Bordul era plin de nisip. Când au ajuns la primele străzi din oraş, Montse a simţit că i se strânge inima. Era deja întuneric şi rarele felinare, cu lumina lor palidă, dădeau clădirilor un aspect sinistru. Abia dacă se zăreau câteva maşini. Pe străzi erau foarte puţini oameni. Din când în când dădeau peste o bicicletă sau peste un măgăruş înhămat la o căruţă. Montse a avut senzaţia c-a nimerit într-un oraş care fusese bombardat de curând. Cei doi bărbaţi strigau în continuare unul la celălalt, de parcă erau supăraţi. Câteodată se vedea în faţă câte o clădire care părea mai bine conservată.

După ce au străbătut centrul oraşului, cartierele au devenit şi mai dezolante. Au ajuns într-o zonă unde felinarele atârnau, stinse, de stâlpii de lemn. Erau case de cărămidă, neterminate, cu găuri în dreptul uşilor şi ferestrelor. Şi totuşi, înăuntru trăiau oameni. Apoi au apărut blocurile sărăcăcioase şi jalnice, netencuite şi necimentate. Cuburi de doi metri înălţime, cu o draperie în loc de uşă. Maşina s-a oprit în dreptul unuia dintre nenumăratele cuburi. Pe stradă nu era niciun fel de lumină. Un câine lătra ca turbat. Montse l-a văzut pe tânăr înşfăcând valiza şi intrând într-una din

locuinţele improvizate. Celălalt i-a cerut să-l urmeze. S-a supus fără a îndrăzni să întrebe ceva. Dincolo de draperie, priveliştea care i s-a înfăţişat a îngrozit-o de-a dreptul. Şase sau şapte copii stăteau pe jos şi se holbau la ea ca la o arătare. În mijlocul încăperii se afla o lampă mică de gaz, aprinsă. Două femei pregăteau cina pe un covor spălăcit, în fundul odăii, o bătrână cufundată în surzenia ei, părea străină la tot ce se întâmpla în jur. Copiii din vecini au venit într-un suflet, dar bărbatul i-a alungat ca pe nişte găini care încercau să-i invadeze casa. Cele două femei s-au ridicat, ascultând cuvintele şoferului, cu ochii ţintă la străină. N-au făcut niciun gest, niciun comentariu. S-au aşezat iar pe jos şi au pregătit mai departe cina.

Montse a încercat să le explice celor doi bărbaţi că avea nevoie de un hotel pentru o noapte. Cei doi algerieni îi răspundeau în acelaşi timp, zăpăcind-o de tot. Femeile de pe podea nu se amestecau în discuţie. Văzând că n-avea încotro, Montse şi-a luat valiza şi a încercat să iasă din casă. Cel mai mare dintre bărbaţi a apucat-o de un braţ şi a oprit-o cu forţa. A nimerit peste unul dintre copii şi a căzut. Bărbaţii îi vorbeau întruna, arătându-i strada, apoi cina, şi zbierau supăraţi. Montse şi-a muşcat buza, ca să nu plângă. Încerca să nu se piardă cu firea. A rămas jos, pe duşumea. Un adolescent a intrat în cameră şi s-a aşezat lângă femei. Nu părea deloc surprins de prezenţa femeii străine. A schimbat doar câteva cuvinte cu ceilalţi doi bărbaţi. Până să înţeleagă Montse ce se întâmpla, una dintre femei i-a întins o farfurie cu curmale şi un blid mare cu lapte. Restul familiei înfuleca dintr-un castron mare, aflat în mijlocul odăii. Montse nu ştia ce să facă. Nu-i era foame, dar a luat o curmală şi a muşcat din ea. Femeia a luat alta şi a înmuiat-o în lapte. Ea a imitat-o. I se întorcea stomacul pe dos de greaţă, dar s-a gândit că dacă refuza să mănânce, oamenii aceia s-ar fi

putut simţi jigniţi. Era aşa de obosită, c-o dureau şi fălcile când mesteca. Nimeni nu i-a mai adresat vreun cuvânt sau vreo privire. Pe stradă se auzeau doar câinii lătrând şi câte un copil plângând. Fără să înţeleagă prea bine ce se întâmpla, pe Montse a toropit-o somnul şi n-a mai ştiut de ea.

A deschis ochii, fiind convinsă că totul fusese un coşmar. Şi totuşi, ce trăia era adevărat. Prin draperia care înlocuia uşa, se strecurau timid primele raze de soare. Bătrâna de aseară se afla acum în mijlocul încăperii. Pregătea ceaiul cu privirea pierdută. Lângă ea era adolescentul, care acum n-o mai slăbea deloc din ochi. S-a apropiat de Montse şi i-a oferit un colţ de pâine, tare ca piatra. Altcineva nu mai era. Valiza rămăsese în acelaşi loc, iar geanta se afla lângă ea. S-a ridicat în picioare. O durea tot corpul. S-a uitat pe stradă şi s-a cutremurat de ce i-a fost dat să vadă. Toate casele erau identice, din blocuri de piatră, sărăcăcioase, fără ferestre şi cu o draperie în loc de uşă. Copiii se jucau pe jumătate goi printre rable abandonate, motoare şi remorci fără roţi. Chiar lângă intrarea casei se afla o capră cu piciorul legat de un drug de fier. Capra tuşea de parcă agoniza. Era toată piele şi os. Un câine a început s-o latre pe Montse din casa din faţă. A făcut câţiva paşi, lipită de peretele casei, până a văzut o femeie alergând spre ea; cu faţa acoperită, striga şi-şi punea mâinile pe cap. A apucat-o pe Montse de un braţ şi a tras-o înapoi în casă. Era una dintre femeile care pregătiseră cina cu o seară înainte. Nu înţelegea o iotă din ce-i spunea. Brusc, s-a simţit prizonieră între cei patru pereţi neterminaţi. A încercat să-i explice că trebuia să găsească un telefon. Femeia turuia într-una în arabă şi în franceză. Disperată, Montse s-a năpustit la uşă şi a ieşit în stradă. Era hotărâtă să ţipe, cerând ajutor, dar văzându-le pe toate vecinele privind-o uluite, n-a mai fost în stare de nimic. Stăpâna casei a ieşit în urma ei, ocărând-o întruna. Montse şi-a strâns geanta la piept şi a

pornit pe stradă, considerându-şi valiza pierdută. S-a consolat cu gândul că avea asupra ei toţi banii şi actele. A înaintat cu paşi mari, cât de repede a putut, lăsând în urmă strigătele supărate ale acelei femei. Toţi copiii de pe stradă s-au luat după Montse, aliniindu-se în şir indian. Chiuiau şi râdeau, încercând să imite mersul străinei. A durat destul până a izbutit să iasă din labirintul acela de ruine, pentru că toate străzile erau la fel.

După o vreme, s-a simţit mai bine: a ajuns să calce pe asfaltul unui bulevard. Copiii au rămas în urmă, în spatele ei aflându-se acum doar trei copiliţe. S-a întors spre ele ca să le zică ceva şi a recunoscut imediat una din feţişoarele văzute cu o seară înainte. „Acasă, le-a strigat, duceţi-vă acasă! A la maison, à la maison!” Copilele o priveau cât se poate de serios. Se opreau şi apoi porneau iarăşi după ea. Cea mare nu avea mai mult de zece ani. Disperată, Montse s-a aşezat pe marginea trotuarului. Fetiţele au rămas în picioare, pe cealaltă parte a străzii. Le-a făcut un semn să se apropie. S-au apropiat, după o clipă de şovăială. „Vreau să dau un telefon, înţelegeţi, vreau să te-le-fo-nez!” Copilele s-au privit între ele cu ochii mari cât cepele. Şoferii îşi încetineau viteza, ca să privească acel spectacol inedit. „Telefon, telefon, unde?” Cea mai mare dintre fete a arătat spre capătul străzii. Celelalte au imitat-o şi ele. Montse s-a ridicat în picioare şi s-a îndreptat spre locul indicat. Deodată, a simţit-o pe cea mai mică agăţându-se de mâna ei. Celelalte două au rămas în urmă, fără să se îndepărteze prea mult. Pe măsură ce înaintau, străzile erau tot mai aglomerate. Oamenii se uitau la Montse. Bărbaţii se opreau şi întorceau capul după ea. Femeile îşi acopereau gura cu pânza care le acoperea capul. Nicăieri nu se vedeau cabine telefonice. Un bărbat suit pe crupa unui măgar a început să ţipe la ea, fără ca Montse să înţeleagă de ce făcea asta.

S-a oprit în uşa unui bar amenajat sub o cocioabă. În uşă erau mese albe de plastic, foarte murdare. Doi bătrâni fumau, fără să-şi dezlipească ochii de pe femeie. Unul dintre ei purta ochelari, şi îi lipsea o lentilă, închidea un ochi, ca s-o poată vedea mai bine. Şi-a luat în sfârşit inima în dinţi şi a intrat în bar. Erau vreo doisprezece bărbaţi care fumau şi vorbeau cu toţii în acelaşi timp. Când au văzut-o, au amuţit brusc. Montse a încercat să nu se uite în ochii lor. Bătrânii de afară au intrat după ea, roşi de curiozitate. Un telefon vechi atârna de un stâlp. Montse a încercat să afle cine era stăpânul lui, dar n-a izbutit. „Telefon – a zis cu glasul frânt, arătând aparatul – trebuie să dau un telefon". Unul dintre bărbaţi s-a apropiat de ea şi a apucat-o de braţ, împingând-o spre uşă. Montse s-a împotrivit. S-a creat atunci o zarvă nemaipomenită şi nimeni n-a mai înţeles nimic. Bărbaţii au început să se certe. Scandalul era îngrozitor. Gesticulau, ţipau şi chiar se pregăteau să se bată. Cei doi bătrâni au intervenit şi ei în dispută, începând să strige la străină. Montse era atât de îngrozită că nici nu mai vedea ieşirea. Doi bărbaţi au apucat-o de braţe. Fiecare trăgea de ea în două părţi diferite. Geanta i-a căzut pe jos. Era gata să cadă, fără vlagă „când deodată i-au dat drumul. Cineva a apucat-o de mijloc şi a tras-o afară. Până să înţeleagă ce se întâmpla, era deja în stradă. Adolescentul pe care-l văzuse în casă o îndemna să fugă. Montse a rupt-o la fugă, fără să se oprească, de parcă băiatul acela ar fi fost îngerul ei păzitor. În spate se auzeau urletele bărbaţilor care înjurau în faţa barului. S-a oprit imediat după colţul străzii şi s-a aşezat pe marginea trotuarului. Băiatul avea geanta pe umăr. I-a întins-o lui Montse, de parcă i-ar fi ars mâinile. Cele trei copiliţe stăteau pe trotuarul din faţă, cu ochii mari, fără să piardă niciun amănunt. Tânărul îi vorbea, dar ea nu mai avea putere nici măcar să-l privească.

Când s-au întors acasă, femeia stătea în mijlocul camerei, împreună cu bunica. A dojenit-o pe Montse prin gesturi, dar n-a zis nimic. Valiza rămăsese în acelaşi loc. S-a prăbuşit pe covor şi a dat drumul genţii din mână. Băiatul le spunea ce se întâmplase. Au intrat câteva vecine. Curioşi, copiii şi-au vârât nasul prin draperie, dar fără să se încumete să intre. Montse a izbucnit în plâns, fără să se mai poată stăpâni. Se abţinuse din clipa în care rămăsese singură în terminalul aeroportului din Tindouf.

Layla strânge cu putere mâna lui Montse. Soarele începe să dogorească. În mod ciudat, infirmiera zâmbeşte după ce a ascultat întâmplarea. Se privesc.

— Nu eşti în ţara ta, dar n-are de ce să-ţi fie teamă, îi spune cu oarecare amărăciune Layla.

— Ce vrei să zici?

— Că e greu să înţelegi din afară obiceiurile musulmanilor. Oamenii aceia au înţeles precis că le cereai un adăpost pentru dormit şi, chiar dacă erau săraci, ţi-au oferit tot ce aveau. Unii nu ne înţeleg deloc obiceiurile. Dar ospitalitatea e sfântă la musulmani.

— Până aici pot să înţeleg.

— Dacă accepţi ospitalitatea, trebuie să accepţi şi regulile lor.

— La ce te referi?

— Algeriencele nu sunt ca noi. Sunt de modă veche. Aşa se zice? Ele nu pot să înţeleagă că o femeie poate umbla singură pe stradă, mai ales dacă ţi-e oaspete şi nu e din tara ta. Şi treaba cu intratul într-un local cu bărbaţi… Pentru unii e un păcat la fel de mare ca mersul pe stradă cu braţele goale.

Montse se gândeşte la cele spuse de Layla. Apoi se întristează. Infirmiera îşi dă seama imediat că se întâmplă ceva. Îi pune mâna pe frunte, deşi ştie că nu are febră.

— Nu fi tristă. O să te întorci acasă în curând şi o să povesteşti toate astea familiei tale, ca şi cum ar fi fost un film.

Pe chipul lui Montse apare o grimasă de durere. Layla e descumpănită. Încă nu s-a obişnuit cu schimbările astea bruşte de dispoziţie.

— Te simţi bine, Montse?

— Nu, nu mă simt bine. Chiar şi mie mi-e greu să mă înţeleg.

— Încearcă cu mine. Poate că eu te înţeleg.

Montse înghite în sec. Îşi atinge părul, încercând să şi-l aranjeze cu mâinile.

— N-am niciun chef să mă întorc în ţara mea. Numai la gândul ăsta şi mă simt de parcă aş cădea într-un hău întunecat din care n-o să mai ies niciodată.

— N-ai copii?

— O fată, dar ea n-are nevoie de mine, zice Montse fără să şovăie.

— Ai serviciu?

— Am, dar am cerut o întrerupere temporară. Nu mă aşteaptă nimeni. Dacă dispar de tot, n-o să-mi simtă nimeni lipsa.

Se instalează iar tăcerea. Câteva infirmiere trec prin curte şi le salută. Layla schimbă câteva cuvinte cu ele în arabă. Apoi rămân iarăşi singure.

— Ţi-ar plăcea să vii la mine acasă? întreabă Layla. Pot obţine o invitaţie.[18] Săptămâna următoare sărbătorim Paştele. Sunt zile pe care le petreci cu cei dragi. Mi-ai putea cunoaşte familia.

Pe faţa lui Montse apare un zâmbet. Brusc, e încântată de cuvintele infirmierei.

— Vorbeşti serios? Vreau să zic, se poate una ca asta?

— Fireşte că se poate. Doar că trebuie s-o solicit. Poţi să te întorci în ţara ta cu primul zbor sau cu următorul. Când vrei tu. Familia mea o să fie foarte fericită.

Montse o îmbrăţişează cu greu. Încă se simte obosită.

— Şi o să-mi tai părul? întreabă entuziasmată ca o liceană.

— Cum adică să-ţi tai părul?

— Aşa bine. Părul meu e într-un hal fără de hal. Nu vezi cum arată? Mi-l tai?

— Dacă vrei tu, o să ţi-l tai. Şi o să ţi-l vopsesc în roşu dacă ai chef. De Paşti am multă henna[19] acasă. Vrei?

— Da, Layla. Este cea mai frumoasă invitaţie pe care am primit-o în viaţa mea.

Şi, zicând asta, cade iarăşi pradă tristeţii.

*

Privea ceasul întruna, de parcă insistând, timpul ar fi trecut mai repede. Ultima jumătate de oră i se păruse lui Santiago San Roman cea mai lungă din viaţa lui. Se tot întreba ce naiba căuta acolo într-o sâmbătă noaptea, după ora două, aşteptând la volanul acelui Seat 124 să demareze în trombă când primea undă verde. Cu cât se gândea mai mult, cu atât pricepea mai puţin cum de-şi complicase existenţa atât de stupid. Era convins că-l păcăliseră ca pe un recrut. Era furios şi disperat. Arma pe care o purta sub scurta de piele îl ardea. Îi venea s-o arunce hăt departe, peste gardul grădinii şi să plece de acolo. Dar apoi se gândea la sergentul Baquedano şi-l paraliza frica.

Nesocotind ordinele, a coborât din maşină şi a făcut câţiva paşi pe trotuar ca să se mai calmeze. Nu se simţea în largul lui îmbrăcat în civil. Ştia că asta era împotriva regulamentului, dar acum nu-i mai păsa. Făcea scurte plimbări, fără a se îndepărta mai mult de cincizeci de metri de Seat. Maşina avea numărul de înmatriculare SH şi nimic nu dădea de bănuit c-ar avea vreo legătură cu Armata. Scotocind nervos prin torpedou, a găsit permisul de conducere şi documentul de identitate al unui negustor saharian necunoscut. S-a gândit că totul era o glumă a legionarilor veterani, ca să-i strice

permisia de sfârşit de săptămână. Dar când atingea pistolul de sub haine, ipoteza asta cădea. De ce să-i fi lăsat o armă dacă voiau doar să-şi bată joc de el?

A trecut iarăşi la volan. A coborât geamul, a aprins ultima ţigară şi a aruncat pachetul pe scaunul din spate. S-a abţinut să se mai uite o dată la ceas. În schimb, n-a slăbit din ochi locul pe unde se evaporaseră Baquedano şi ceilalţi doi legionari cu o jumătate de oră în urmă. Era deja convins că cei trei bărbaţi n-aveau deloc gânduri curate. Şi-a imaginat ce s-ar fi întâmplat dacă făcea pe niznaiul şi se căra de-acolo. O clipă şi-a văzut trupul cu burta ciuruită, zăcând într-un şanţ pe un drum părăsit. Doar Guillermo avea să-i simtă lipsa şi până începeau să-l caute, ar fi putrezit demult sub soarele fierbinte al deşertului. Hotărât lucru, n-avea coaie să fugă. Se simţea un rahat. Îi lipsise curajul să-l refuze pe sergentul Baquedano când îi ieşise în cale vineri la ora de plimbare şi începuse să-l îmbrobodească. N-a fost chip să scape defel.

Vineri şi sâmbătă seara, forfota din cazarmă era diferită de cea din celelalte zile. Aşteptarea plimbării sau a permisiei crea o anumită stare de spirit în rândul trupei. În seara aceea, Santiago San Roman rămăsese ultimul în clădire. De fapt ştia că, oricât s-ar fi grăbit, trebuia să stea la coadă în faţa barierei de la poartă, ca să-şi arate biletul de trecere. Şi-a turnat tot parfumul Varon Dandy care mai rămăsese în flacon, şi-a îndesat chipiul pe cap şi şi-a potrivit cureluşa sub bărbie. Când s-a auzit strigat, a crezut că era vreun camarad care-l zorea. S-a întors, l-a văzut pe sergentul Baquedano şi a înlemnit. Mai mult decât prezenţa subofiţerului, l-a speriat felul în care fusese strigat: pe numele de familie. Nu schimbase niciodată vreun cuvânt ori vreun gest cu el. Chiar şi privirea i-o evita. „San Roman, prezintă-te imediat la mine!” Santiago a luat poziţie de drepţi, şi-a umflat pieptul, şi-a supt burta, a bătut din călcâie, şi-a dus mâna la frunte, a

salutat, şi-a rostit numele şi s-a pus la dispoziţia superiorului. Cu picioarele depărtate şi mâinile pe catarama de la centură, sergentul s-a oprit la câţiva metri de el. „Pe loc repaus, soldat. Ce vreau să-ţi spun e absolut confidenţial”. Santiago nu s-a clintit din loc. Baquedano l-a privit de sus în jos, dregându-şi glasul înainte de a vorbi. Era pentru prima oară când Santiago nu-l vedea beat. „Se spune că dumneata eşti cel mai bun şofer din Regiment. E adevărat?” „Mecanic, sergente, eu sunt mecanic”. „E totuna şi nu mă întrerupe! Mi s-a spus că eşti în stare să te învârţi în loc cu maşina fără să atingi liniile galbene” a făcut o pauză cu ochii ţintă la soldat. „Comandantul Panta a auzit vorbindu-se de dumneata şi are nevoie de serviciile dumitale”. O picătură de sudoare s-a prelins pe fruntea lui Santiago, de la chipiu până la sprânceană. Îl deranja şi i se părea periculos că Baquedano auzise vorbindu-se despre el. „Lumea exagerează, sergente. În plus, e mai uşor să conduci maşina altuia”. „Nu fi modest, soldat, nu trebuie să fii aşa; sergentul s-a apropiat şi mai mult de el, i-a pus o mână pe umăr şi l-a tutuit pentru prima oară. Vezi, San Roman, dacă am venit să te caut în pavilionul tău în loc să te chem în biroul comandantului Panta e fiindcă avem nevoie de tine, fără ca alţii s-o ştie. Înţeles?” Santiago n-a avut timp să răspundă. „Mă bucur că înţelegi. Legiunea are nevoie de tine, băiete, şi asta trebuie să fie un motiv de orgoliu şi de bucurie pentru un logodnic al morţii. Dar dacă răsuflă ceva dincolo de pereţii ăştia, o să-ţi tai coaiele şi o să i le trimit lui taică-tău într-o recomandată cu confirmare de primire. Înţeles?” Santiago nu pricepea nimic, dar era totuna, şi aşa nu putea să scoată niciun sunet. „Mâine nu va exista nicio permisie pentru soldatul San Roman. Avem nevoie de un şofer cu experienţă şi sânge rece. Nu e cazul să-ţi explic că e vorba de o misiune secretă, de maximă importanţă. Cu cât ştii mai puţin, cu atât mai bine

pentru toată lumea. Singurul lucru pe care trebuie să-l afli e că mâine, sâmbătă, te aştept în hangar, în ţinută regulamentară, la zece seara. Nu vreau să ai asupra ta niciun act sau document prin care ai putea fi identificat. O să ai o sacoşă cu haine, în caz că trebuie să ne deplasăm fără a fi observaţi. Restul o să afli mâine, când o să-i informez şi pe ceilalţi legionari curajoşi care or să ne însoţească. Nu pune întrebări şi nu comenta nimic cu nimeni, cu absolut nimeni, nici măcar cu comandantul Panta. Înţeles?" Santiago nu era în stare să răspundă. „Înţeles?" „Da, sergente. La dispoziţia dumneavoastră". Baquedano şi-a trecut mâna peste părul legionarului, tuns perie, binecuvântându-l parcă, în felul lui. „O să fii mândru de uniforma pe care o porţi. În plus… Comandantul Panta o să vă dea şapte zile de permisie tuturor celor care v-aţi prezentat voluntari pentru misiune. Şapte zile, San Roman, şapte zile să faci tot ce te taie capul. Şi asta doar fiindcă ţi-ai făcut datoria". „Să trăiţi, sergente!" Baquedano a dat să plece, dar s-a oprit. „Şi încă ceva, San Roman: dacă nu e un ofiţer de faţă, nu vreau să-mi mai spui sergente. O să-mi spui Domnule. Eu aici sunt Domnul. Înţeles?" „Da, domnule. Să trăiţi, domnule".

Guillermo s-a întâlnit cu Baquedano în uşă. I s-a tăiat respiraţia când a luat poziţie de drepţi şi l-a salutat. Pe Santiago l-a găsit foarte palid. Se sprijinea de zid, cu ochii ieşiţi din orbite, şi respira anevoie. „Santi, ai păţit ceva?" „Nu, nimic, stomacul mi-a făcut iar figura". Guillermo l-a crezut. „Suntem ultimii, Santi, nu mai e nimeni. Dacă mai întârziem, n-o să mai rămână bere în Oaza". „Să mergem chiar acum".

Guillermo n-a făcut nicio legătură între întâlnirea lui cu Baquedano, la intrarea în pavilion, şi comportamentul bizar al prietenului său. S-a resemnat să-l însoţească, dar la un moment dat Santiago i-a spus că n-avea chef să meargă la Oaza. S-au apropiat de şantierul Grădinii

Zoologice. Guillermo era mândru de construcţia aceea, de parcă i-ar fi aparţinut lui. Deşi lucrase la Barcelona ca zilier, aceea era cea mai importantă lucrare la care participase. Aşezându-se pe nişte blocuri de piatră, cei doi prieteni au fumat, imaginându-şi cum va arăta acea Grădină Zoologică când va fi gata. Santiago abia vorbea. Nu şi-l putea scoate din cap pe sergentul Baquedano. Ştia că treaba aia n-o să-i aducă nimic bun. Dacă era implicat şi comandantul Panta, precis era vorba de curve. Dar dacă venea de la Baquedano, putea fi orice: marijuana, tutun de contrabandă, LSD. „Mâine nu ies, i-a zis lui Guillermo deodată. Am o treabă”. Prietenul lui nu s-a arătat deloc surprins. „Ţi-au copt-o”. „Nu, nu-i vorba de asta. Or să-mi dea o permisie de şapte zile”. Acum chiar a făcut ochii mari Guillermo. „Ai mâncat rahat când erai mic, băiete, ţi-am mai spus-o de atâtea ori. Nu cunosc pe nimeni cu o asemenea baftă”. San Roman ar fi vrut să vorbească despre cele întâmplate, dar nu era în stare să-i relateze lui Guillermo discuţia lui cu sergentul Baquedano. În adâncul sufletului spera ca prietenul lui să-i pună întrebări, să fie intrigat, să miroasă ceva necurat în toată treaba aia. Dar n-a fost aşa. „Hai să mergem să bem ceva, până nu e prea târziu”. Nervos, Santiago a pornit la întâmplare, înaintând repede. „Hai să ne urcăm la Casele de Piatră”. San Roman se referea la Zemla, cartierul saharienilor. „Iar începi? Santi, ţie îţi lipseşte o doagă! Nu mă mai înnebuni la cap cu saharienii!” Santiago nu s-a oprit. La un moment şi-a încetinit totuşi mersul şi s-a întors. „Eşti un căcăcios, Guillermo, pe tine nu se poate baza omul ca să iasă din rutina zilnică!” Cuvintele astea l-au rănit pe Guillermo ca un pumnal în piept. S-a înroşit, şi-a încleştat fălcile şi a scrâşnit din dinţi. A vrut să-i zică vreo două, dar s-a abţinut. Santiago s-a îndepărtat, fără să mai privească înapoi. Era hotărât să-şi scoată din cap, o dată

pentru totdeauna, obsesia aceea care-l măcina: partea de sus a oraşului.

A tresărit când l-a auzit pe Guillermo în spatele lui. „Eşti nedrept, Santi. Ce repede uiţi câte am făcut pentru tine”. S-a întors. Guillermo îl urmase timp de un sfert de oră ca un căţeluş. De fapt, Santiago San Roman ştia că prietenul lui nu merita o asemenea ieşire necontrolată. Îi părea rău că se purtase aşa. L-a luat pe după umeri şi l-a tras înspre el. „Fără dulcegării de poponari, Santi! Ştii că mie nu-mi plac chestiile astea”. Santiago s-a prefăcut că vrea să-l ia în braţe, dar apoi a tulit-o; Guillermo s-a luat după el ca să-i ardă una zdravănă.

Saharienii îi spuneau Hata-Rambla cartierului Zemla, fiindcă părea o peninsulă despărţită de partea modernă a oraşului, cu clădirile lui cu patru etaje. De departe, casele de piatră aduceau a decor de carton. Cele mai multe locuinţe aveau un singur etaj. Pe măsură ce legionarii înaintau pe străzile înguste, casele cu acoperişurile lor, cupole albe, care menţineau astfel căldura, rămâneau în urmă. Cum la musulmani era sărbătoare şi în seara aceea, străzile erau neobişnuit de liniştite. Copiii băteau mingea pe unde apucau, iar când au apărut cei doi soldaţi s-au luat după ei, de parcă ar fi văzut nişte arătări. Femeile intrau în case şi doar câteva chipuri curioase se mai zăreau dincolo de carpetele ce înlocuiau uşa şi uneori şi ferestrele. Bărbaţii ieşeau din casă, holbându-se la ei. Stăteau cu privirea aţintită asupra lor, de parcă prin căutătura lor insolentă voiau să-şi exprime întreaga ostilitate. Niciunul dintre cei doi legionari nu se simţea în largul lui, dar Santiago se prefăcea mai bine. Vorbea cu Guillermo, fără să se uite la saharienii care le ieşeau în cale. Le cunoştea de-acum obiceiurile şi ştia că cel mai bine era să te porţi firesc cu ei, fără să exagerezi în niciun fel. Un bărbat băut, cu turban pe cap, s-a apropiat şi s-a oprit în faţa lor. Ţinea în gură o pipă stridentă, de

cupru. „Aveţi un foc, băieţi?”, a întrebat încrezător, de parcă era cât se poate de normal să dea peste doi legionari pe străduţele acelea. Santiago San Roman i-a întins o cutie de chibrituri. Când l-a auzit vorbind pe bărbat, şi-a dat seama că era un spaniol din Canare, rămas să trăiască în cartier. Majoritatea erau transportatori sau legionari care nu se mai întorseseră în insule după ce fuseseră demobilizaţi. Omul şi-a apropiat flacăra de capătul pipei. Era un tub de cupru cu câteva dungi ce păreau încrustaţii, care se lărgea spre vârf. „Ce s-au mai schimbat lucrurile prin Legiune de pe vremea mea, camarazi! Pe atunci nu primeam asemenea uniforme şi n-aveam un sfanţ pentru apă de colonie”. Santiago a înţeles imediat că se referea la Varon Dandy. „Se mai schimbă lucrurile, amice, chiar şi-n Armată”. Guillermo nu se simţea în largul lui sub privirea scrutătoare a bărbatului acela îmbrăcat în veşminte sahariene. Dinţii lui stricaţi şi glasul vlăguit îi stârneau neîncredere. Bărbatul şi-a dat seama şi i-a înapoiat chibriturile lui Santiago. „Cred şi eu că se mai schimbă lucrurile. Acum câţiva ani niciunul dintre noi nu s-ar fi încumetat să urce până aici sus, îmbrăcat aşa, într-o zi de sărbătoare”. Guillermo şi-a tras uşor prietenul de mânecă. Bărbatul a remarcat imediat teama pe care i-o inspira legionarului. „Luaţi aminte de la unul care a purtat şi el uniforma Legiunii: dacă n-aveţi de gând să rămâneţi să trăiţi aici sus, nu mai hoinăriţi aşa pe străzile din Hata-Rambla! Pe-aici oamenii sunt foarte suspicioşi şi pot s-o ia ca pe o provocare, înţelegeţi? Nu-i momentul potrivit. Arabii nu-s ca voi, camarazi”. Bărbatul a plecat pe unde venise. Cu hainele alea şi mergând atât de agale, n-ar fi zis nimeni că nu era saharian.

Santiago i-a făcut un semn prietenului lui. Deşi se străduia să nu se poarte ca un turist, tot ce vedea îi stârnea curiozitatea. Deasupra uşilor se vedea un chenar indigo aprins, ce contrasta puternic cu

faţadele de piatră văruite. „Hai să cumpărăm tutun”. San Roman voia să intre într-una din dughenele alea despre care-i auzise povestind de atâtea ori pe cei din Trupele Nomade. Ştia că acolo se găseau de toate; asemenea prăvălii fiind deschise zi şi noapte, în orice zi a anului. A descoperit imediat una şi i-a făcut un semn lui Guillermo, să-l urmeze. Au intrat într-o încăpere ticsită cu tot felul de obiecte care ajungeau până în tavan. I-a izbit un miros puternic de piele şi de cânepă. Habar n-aveau unde servea vânzătorul. De îndată ce i-a zărit, un saharian s-a ridicat de pe jos: „Salama aleikum”, s-a grăbit să salute Santiago. „Aleikum salama”[20], a răspuns negustorul, mirat. „Asmahlim”[21], a continuat legionarul, scuzându-se în faţa privirii uimite a prietenului său. Saharianul i-a urat bun-venit în prăvălia lui: „Barjaban”.[22] La rândul lui, San Roman i-a mulţumit: „Shu-cran”[23]. „Vorbeşti foarte bine limba mea, pentru unul care nu-i saharian”. Guillermo se întreba dacă nu cumva toate astea erau doar o glumă, ca să-i vadă mutra lui de idiot surprins. „Am prieteni saharieni, a explicat San Roman. În plus, învăţ foarte repede”. „Spune-mi cu ce vă pot servi”. De fapt tutunul era o scuză ca să intre în bazar, dar Santiago nu voia să pară un curios impertinent. „Un pachet de ţigări”. Negustorul a luat unul de dincolo de tejghea. „Încearcă-l pe ăsta: e foarte bun. American. Abia sosit”. Negustorul zâmbea întruna. Santiago i-a întins o bancnotă de o sută de pesete şi a aşteptat restul, zâmbind la rândul lui. A vrut apoi să plece, dar negustorul a ieşit de după tejghea şi s-a postat în faţa uşii. „Nu puteţi pleca aşa din casa lui Sid-Ahmed, asta nu”. Santiago înţelegea prea bine ce voia să spună, dar Guillermo s-a speriat. „O să-mi fumaţi ţigările şi o să-mi beţi ceaiul”. Sid-Ahmed a ieşit din prăvălie pe o uşă lăturalnică, ascunsă în spatele unei draperii. „Hai să plecăm, Santi, eşti nebun?” l-a apostrofat

Guillermo, speriat din cale afară. „Tipul ăsta vrea să ne vândă iarbă”. „Taci, omule, cu cine crezi că vorbeşti? Scrie pe faţa mea prost?” Guillermo a amuţit. N-a mai putut să scoată o vorbă. Imediat a apărut Sid-Ahmed cu un ceainic şi nişte pahare de sticlă. A îndepărtat paharele vechi care se aflau pe o tavă de argint şi le-a făcut un semn celor doi legionari: să stea pe covor cât timp punea el ceainicul la fiert. Guillermo n-a mai deschis gura. Toată discuţia s-a purtat între Santiago şi Sid-Ahmed. Au fumat ţigări fine, foarte lungi. Cât timp fierbea apa, saharianul vorbea despre negoţ, fotbal, scumpirea vieţii. Le-a arătat celor doi prieteni o fotografie cu o echipă de fotbal, care atârna pe perete. „Semnată de Santillana, a explicat Sid-Ahmed. Real Madrid e echipa mea favorită. Miljanic ăsta e tare bun. Dacă am avea aici un antrenor ca el, am avea o echipă în prima divizie, fahem?[24] Da, voi mă înţelegeţi foarte bine. Avem aici jucători la fel de buni ca Amancio sau Gento, dar n-avem niciun antrenor bun”. Sid-Ahmed le-a întins primele pahare cu ceai. „Menfadiak”[25]. Gustaţi. Nevastă-mea e o expertă, dar acum moşeşte un prunc şi nu ne poate servi”. Sid-Ahmed turuia întruna, fără să se oprească. Guillermo încerca să-şi ascundă iritarea, în vreme ce prietenul lui părea de-a dreptul încântat. Dintr-o clipă în alta aştepta ca saharianul să scoată iarba şi să le-o vândă, îmbrobodindu-i cu linguşeli. Aşa încât Guillermo a fost derutat de-a binelea când s-au despărţit în uşă, strângându-şi călduros mâinile. „O să ne mai revedem, Sid-Ahmed”, i-a zis Santiago. „Ins Alah.[26] Mi-ar face mare plăcere”.

Pe stradă era întuneric beznă când au ieşit din prăvălia lui Sid-Ahmed. Stătuseră mai bine de două ore de vorbă cu negustorul. În capăt, colţul străzii se vedea la lumina palidă a unui felinar. Drumul era de pământ. Luminaţi de lună, s-au îndreptat spre felinar. Guillermo părea acum mai liniştit. „De unde ai învăţat să zici atâtea lucruri în

arabă?” „Nu e arabă, Guillermo, e hasania”. „Mie mi se pare arabă”. Santiago râdea, făcând haz de prietenul lui, când ceva l-a lovit pe Guillermo, făcându-l să-şi ducă mâinile la cap. Chipiul s-a rostogolit pe jos. San Roman s-a întors, fără să înţeleagă ce se întâmplase, când, deodată, prietenul lui a căzut într-un genunchi, sprijinindu-se într-o mână. Nu prea era lumină. Totul s-a petrecut foarte repede. Guillermo şi-a luat mâna de la cap şi un firicel de sânge i s-a prelins pe faţă până la gât. „La naiba, Guillermo, ce-ai păţit?” Dar Guillermo n-a mai putut răspunde: şi-a pus celălalt genunchi în pământ şi s-a prăbuşit fără simţire. Felinarul se afla la numai câţiva metri distanţă. Santiago a văzut o cheie franceză strălucind pe jos, lângă prietenul lui. S-a uitat în toate părţile, dar nu era nimeni pe stradă. Precis cineva aruncase obiectul respectiv de la una dintre ferestre, dar niciuna nu era luminată. Tot privind în jurul lui, Santiago a încercat să vadă rana. Era o gaură deasupra tâmplei, din care ţâşnea sânge din abundenţă. A încercat să-i ridice capul, ca să nu-i intre pământ în rană. Guillermo a deschis ochii, dar nu putea să vorbească. L-a apucat ca pe un sac şi l-a ridicat pe umeri. L-a dus până la colţ, dar era prea greu. În stradă se aruncau acum alte obiecte. Pietre şi un ghiveci, care s-au izbit de o piatră.

Santiago era îngrozitor de speriat. Panicat la culme, a început să-şi târască prietenul până în colţul următor. Avea mâinile şi uniforma pătate de sânge. Când s-a văzut sub următorul felinar în ce hal arăta, s-a îngrozit. Disperat, s-a apucat să strige după ajutor, fără să-şi mai poată stăpâni groaza. Nu trecea nimeni pe stradă, n-a apărut nimeni la ferestre. A blestemat clipa când avusese ideea să urce în cartierul Zemla. Încerca iar să-l ridice pe Guillermo ca să-l ducă pe umeri, când cineva l-a fluierat dintr-o casă. A zărit un bărbat cu turban, dar n-a îndrăznit să-i ceară ajutorul. Bărbatul l-a fluierat iarăşi, făcându-i semn să se apropie.

Santiago nu mai era în stare să se urnească din loc. În cele din urmă s-a deschis uşa şi au ieşit doi băieţi. L-au luat pe Guillermo pe sus şi i-au cerut lui Santiago să-i urmeze în casă. După ce-au intrat, un alt bărbat a închis uşa şi a tras zăvorul. Înăuntru, şase chipuri bănuitoare îi priveau pe cei doi legionari ca pe o apariţie înfricoşătoare. Erau doi tineri şi patru bătrâni cu turban negru; aveau pielea nespus de zbârcită şi faţa foarte sobră. Nimeni n-a scos o vorbă; l-au privit pe Santiago San Roman şi băieţii l-au culcat pe Guillermo în mijlocul camerei. Era o încăpere dreptunghiulară, cu pereţi albi şi goi şi cu un covor care acoperea toată duşumeaua. Pe margine era o laviţă lungă, de o jumătate de metru, plină cu perne. Singura lumină provenea de la un tub de neon. Santiago nu-şi putea ascunde spaima. A reuşit doar să îngaime: „Ajutaţi-mă, vă rog, prietenul meu e rănit”. Bărbaţii se zgâiau la cei doi legionari extrem de curioşi. Cel mai vârstnic a început să dea ordine, dar nu-l asculta nimeni. Fără să ştie ce să facă, Santiago a îngenuncheat lângă prietenul lui. S-a îngrozit când l-a văzut cu faţa mânjită de sânge şi cu ochii daţi peste cap. O clipă l-a crezut mort. Din priviri a implorat ajutor celor şase bărbaţi. Saharienii au început să vorbească toţi odată în hasania. Era clar că se certau.

Deodată, s-au auzit lovituri puternice în uşă. Cineva o izbea din stradă cu toată forţa. Cei şase s-au privit între ei şi au amuţit. O femeie a apărut în cameră, alarmată de zgomote. Le-a spus ceva băieţilor şi unul dintre ei a deschis uşa. Şi atunci a apărut Sid-Ahmed, negustorul, cu faţa răvăşită. L-a privit pe Santiago fără o vorbă şi a îngenuncheat lângă Guillermo. Şi-a pus urechea pe pieptul lui şi când şi-a îndepărtat-o, avea obrazul plin de sânge. A început să strige, parcă dând ordine. Ceilalţi s-au urnit, fără să mai crâcnească. Au mai intrat două femei în cameră. Sid-Ahmed a strigat şi la ele. Santiago asista la spectacol fără a îndrăzni să

intervină. Nu-i venea să creadă că omul respectiv era acelaşi negustor care cu câteva clipe în urmă îi invitase la ceai şi la o ţigară în prăvălia lui, zâmbindu-le întruna.

„I-au spart capul cu o cheie franceză, Sid-Ahmed. A aruncat-o cineva, dar n-am văzut pe nimeni din cauza întunericului. Nu se mai opreşte din sângerare". Sid-Ahmed i-a făcut semn să nu ridice glasul, iar apoi li s-a adresat saharienilor, vizibil supărat. Le vorbea în hasania, iar oamenii îi răspundeau pe acelaşi ton supărat. O clipă, San Roman a crezut că se vor lua la bătaie, dar nu s-a întâmplat nimic. Sid-Ahmed l-a luat pe Santiago de mână şi l-a dus la o uşă lăturalnică. „O să-şi revină, n-ai grijă. Ei or să-i cureţe rana şi or să i-o coasă". Tot vorbindu-i, Sid-Ahmed l-a condus pe Santiago într-o curte împrejmuită cu un zid de chirpici. Duhnea a coteţ de păsări şi urină. S-au strecurat printr-o crăpătură a zidului şi au ajuns în curtea vecină. Au mai trecut apoi pe lângă alte două sau trei case. „Unde mergem, Sid-Ahmed? Nu-l pot lăsa acolo pe Guillermo". Negustorul îl tot îndemna să se liniştească. „Nu-ţi face griji. Prietenul tău e pe mâini bune. Or să-l îngrijească". Santiago n-avea curajul nici să-l contrazică, nici să-i mai pună alte întrebări. Ştia c-o încurcase rău de tot. Brusc, şi-a dat seama că mai avea doar o oră până când trebuia să fie în cazarmă. Dacă nu avea permisie să înnopteze în afara cazărmii, putea fi acuzat de dezertare. S-a speriat atât de tare încât s-a împiedicat şi a căzut când sărea într-o curte. Sid-Ahmed l-a ajutat să se ridice. În sfârşit, au ajuns într-o cameră unde toată familia se uita la un televizor care funcţiona prost. Nimeni n-a tresărit în faţa celor două apariţii fantomatice: legionarul şi negustorul. Sid-Ahmed s-a adresat pe acelaşi ton ursuz celui mai vârstnic bărbat. Acesta i-a arătat uşa dinspre stradă. Au ieşit şi au traversat strada. Santiago alerga ca un copil speriat în urma negustorului. Sid-Ahmed s-a oprit în faţa unei uşi

şi a bătut în ea cu pumnii. A deschis un puşti. Saharianul a împins uşa şi l-a tras pe soldat înăuntru. Santiago a încremenit. Un tânăr dintre cei care-şi beau ceaiul şi se uitau la televizor s-a apropiat de legionar. „Ce s-a întâmplat, Santiago? Ce cauţi aici?" A durat ceva până a înţeles Santiago că saharianul acela purtând derraha[27] albă şi turban albastru era Lazaar. A rămas fără grai. Sid-Ahmed şi-a scos pantofii şi s-a aşezat pe jos. Vorbea aşa de repede, că familia lui Lazaar abia reuşea să-l urmărească. Santiago a îngenuncheat pe covor; îi tremurau picioarele. Când negustorul a terminat ce a avut de spus, au tăcut cu toţii. Unul dintre bătrâni le-a făcut un semn femeilor: să ducă copiii în altă parte. În cameră au mai rămas doar cinci persoane. Cineva i-a pus legionarului un pahar cu ceai în mână şi, după prima înghiţitură, acesta s-a simţit ceva mai bine. „Trebuie să mă întorc la Guillermo, dar n-o să găsesc drumul". Lazaar s-a gândit puţin, înainte de a răspunde. „Prietenul tău o să fie bine acolo unde l-ai lăsat. Precis. Nu te îngrijora, i-a zis, punându-i amândouă mâinile pe umeri. Dar n-ar fi trebuit să urcaţi până aici în uniformele astea. Sunt oameni foarte răi". „Ne plimbam doar…" „Al-la yarja mmum!"[28] – a înjurat saharianul. Chiar nu înţelegi ce se întâmplă între poporul tău şi al meu?" Era prima oară când Santiago îl vedea nervos pe Lazaar. Asta l-a tulburat peste măsură. „Scoate-ţi hainele alea", i-a cerut Sid-Ahmed. Santiago nu mai înţelegea nimic. „Dă-mi hainele, a insistat Lazaar. Femeile or să le spele, ca să dispară sângele". „Dar trebuie să mă întorc la regiment". „Aşa o să te întorci? Or să te aresteze şi or să-ţi pună mii de întrebări". Santiago a început să se dezbrace, încrezându-se orbeşte în tânărul acela. „Mâine în zori, uniforma o să fie curată şi uscată. Şi-atunci o să te ducem la cazarmă". „Mâine? Cine o să mă ducă mâine? Trebuie să fim acolo în jumătate de oră". Lazaar a ridicat vocea

pentru prima oară: „Nu mai vorbi prostii! Vrei să ne nenoroceşti pe toţi? În noaptea asta o să dormi în casa mea”.

Santiago s-a dezbrăcat, fără să mai întrebe nimic. Au ieşit cu toţii din cameră şi l-au lăsat singur. Se simţea ridicol şi neajutorat în izmene şi ciorapi. Nu ştia ce să facă cu mâinile. Draperia s-a dat deoparte şi a intrat o fată brunetă, cu ochii negri ca tăciunele. L-a studiat pe legionar de sus în jos, ca pe cel mai firesc lucru din lume. Apoi a zâmbit, arătându-şi dinţii albi şi mari. Fără un cuvânt, fata i-a întins o tunică albastră şi s-a dat doi paşi înapoi. Lazaar a intrat cu un turban în mână pentru Santiago. „Andia, ce cauţi aici?” Fata a devenit timidă şi confuză. A arătat derraha din mâna lui Santiago. „Am adus hainele pentru spaniol”. „Acum poţi să pleci! E invitatul meu, nu al tău”. Andia şi-a plecat privirea şi a ieşit din cameră ruşinată. Lui Santiago i s-a părut nedrept comportamentul lui Lazaar, dar n-a îndrăznit să zică nimic. „Cine e?” Saharianul n-a înţeles iniţial întrebarea, dar Santiago fixa uşa întruna. „E sora mea. E curioasă şi băgăcioasă, ca toate femeile din familia mea”. „Nu mi-ai spus niciodată că ai o soră. Mi-ai vorbit doar de fraţii tăi”. Pe Lazaar l-a surprins acel comentariu. A rămas cu ochii la Santiago. „Sunt multe lucruri pe care nu le ştii despre mine”. Santiago şi-a pus derraha şi şi-a înfăşurat turbanul pe cap. Văzuse de atâtea ori cum se făcea asta, că acum ştia mişcările pe de rost. „Mereu am vrut să port unul de-ăsta”. „Păi, poţi să ţi-l pui de câte ori pofteşti: tot ce porţi acum e al tău, i-a zis Lazaar, zâmbindu-i pentru prima oară. La fel şi babuchas[29] ăştia. Cadou de la un prieten. Şi acum la culcare; e târziu”. Santiago s-a uitat la ceas. Era abia nouă. Saharianul a stins lampa şi s-a culcat pe covor. Santiago l-a imitat. „Şi familia ta?” Lazaar a stat puţin pe gânduri, înainte de a răspunde. „Femeile îţi spală uniforma, iar bărbaţii dorm”. „Le-am ocupat eu patul?” „Nu, nu. Tu eşti

invitatul meu şi trebuie să te simţi bine. Bunicul sforăie mult. N-o să poţi închide ochii". Cei doi au izbucnit în râs, ca atunci când echipa Trupelor Nomade înscria un gol.

Santiago n-a lipit geană de geană. Prea multe emoţii într-o singură zi, şi totul petrecându-se foarte repede. Oboseala îl împiedica să gândească limpede. Încerca să-şi imagineze cum se simţea Guillermo în clipa de faţă. Nu era sigur că procedase bine lăsându-l pe mâna unor necunoscuţi. În plus, îl îngrijora absenţa lor la apel înainte de a suna stingerea. Totul se amesteca cu imaginea sergentului Baquedano şi cu vorbele lui ambigue. O clipă şi-a dorit să fie arestat ca să nu se prezinte la Regiment; astfel va avea o scuză ca să nu îndeplinească misiunea lui Baquedano. Orele treceau foarte încet în noaptea nesfârşită. Uneori tresărea la urletul îndepărtat al unui câine. Când a văzut lumina strecurându-se în cameră, s-a ridicat şi a ieşit în curte. Zorii înroşiseră acoperişurile. O capră se agita în ţarcul ei sârmos. În frigul dimineţii s-a simţit mai liniştit. Şi-a văzut uniforma agăţată sub o streaşină de uralit: era unica dovadă că toate astea chiar se întâmplau cu adevărat. Avea un chef nebun să fumeze, în dreapta şi în stânga erau două uşi joase, ascunse de o draperie, unde dormea probabil familia lui Lazaar. Încerca să-şi amintească câţi fraţi avea saharianul, când Andia şi-a vârât capul prin draperie. Avea ochii cârpiţi de somn şi părul ciufulit. Zărindu-l pe spaniol, a zâmbit. Santiago a salutat-o încet, ca să nu trezească pe nimeni. Andia s-a apropiat. „Întotdeauna te trezeşti aşa devreme?" a întrebat-o San Roman, încercând să fie amabil. „Da. Sunt cea mai mare dintre surori şi am multe lucruri de făcut". A zis asta cu mândrie, încetând să mai zâmbească pentru o clipă. S-a apucat apoi să strângă hainele lui Santiago şi să le împăturească cu grijă. „S-au uscat deja, a zis după ce a apropiat pânza de buze, ca să verifice. Când se

trezesc ceilalţi, o să poţi pleca”. „Deja vrei să plec?” Surâzând, Andia şi-a arătat dinţii albi. „N-am zis asta. Eşti invitatul fratelui meu”. „Câţi ani ai, Andia?” Fata s-a gândit bine, înainte să răspundă. „Şaptesprezece”. Apoi n-a mai zâmbit. I-a dat lui Santiago uniforma şi a dispărut după draperie. Legionarul a rămas mut. S-a gândit că poate a jignit-o. Fireşte că-l minţise în privinţa vârstei, ca să nu i se pară o copilă. Deodată, Andia a reapărut, zâmbind din nou. A luat mâna lui Santiago şi i-a pus în ea un colier. El s-a simţit derutat. „E pentru logodnica ta. Un cadou din partea Andiei”. „N-am logodnică”. „N-ai logodnică în Spania?” „Nici în Spania, nici altundeva”. „Nu te cred. Toţi soldaţii au câte o logodnică”. „Nu, fetiţo, nu chiar toţi; acum Santiago se amuza de naivitatea fetei. Doar dacă nu cumva vrei tu să fii logodnica unui legionar”. Andia a devenit foarte serioasă, făcându-l pe Santiago să-şi regrete gafa. Şi-a pus colierul la gât, încercând s-o îmbuneze pe sora lui Lazaar, dar de-astă dată ea n-a mai zâmbit. O femeie a apărut din spatele draperiei şi a început s-o dojenească pe Andia. Cei doi s-au speriat. Andia a intrat în cameră, şi Santiago l-a căutat pe Lazaar.

Abia mijiseră zorii, când un claxon strident i-a făcut să tresară. „E Sid-Ahmed, a anunţat Lazaar după ce s-a întors din stradă. Prietenul tău e cu el”. S-a produs imediat un du-te-vino de femei şi copii. Santiago a ieşit repede în stradă. Guillermo stătea pe locul din spate al unui Renault 12, cu capul bandajat. Şi-a scos capul pe geam şi l-a îmbrăţişat. Guillermo arăta rău la faţă, dar părea să se simtă mai bine. Lazaar, îmbrăcat în uniformă, s-a urcat la volan şi Sid-Ahmed a trecut pe locul de alături. Aproape toată familia ieşise în stradă. Unul dintre fraţii lui Lazaar s-a suit în spate, lângă Guillermo, şi i-a zis lui Santiago să urce şi el. San Roman şi-a pipăit capul şi a simţit că-i lipsea ceva. „Chipiul, Lazaar, n-am chipiul!” A intrat în casă, fără să mai

aştepte. A ajuns în curte şi a dat peste Andia, care-şi hrănea capra cu linte crudă. După faţa ei serioasă, Santiago a dedus că era supărată. „Chipiul meu, Andia, mi-ai văzut pe undeva chipiul?" Fata i-a arătat din ochi frânghia unde atârnaseră rufele pe timpul nopţii. Santiago a luat repede chipiul şi l-a pus pe cap. Andia a ieşit din curte şi i-a tăiat calea lui Santiago. „Da, vreau să fiu", a zis fata cât se poate de serioasă. „Să fii ce?" „Vreau să fiu logodnica ta". În ciuda grabei, legionarul nu s-a putut abţine să nu zâmbească. „Mă bucur. Mă bucur din toată inima. Toată Legiunea o să mă invidieze. Niciun legionar n-are aşa o logodnică frumoasă". Andia a zâmbit pentru prima oară. Santiago a sărutat-o în fugă şi a plecat, dar înainte de a ieşi, a mai auzit o dată vocea saharienei: „O să vii să mă vezi?" „Fireşte, Andia. O să revin".

În dimineaţa aceea, Guillermo şi Santiago San Roman s-au prezentat primii la apel. La prima vedere, nimeni nu putea bănui că-şi petrecuseră noaptea în afara cazărmii. Cum procedaseră şi ei în alte ocazii, camarazii îi acoperiseră şi nimeni nu le remarcase absenţa din seara precedentă. Şi nimeni nu întrebase nimic. Intraseră în cazarmă printr-o spărtură în zid, pe care o ştiau doar saharienii. Lazaar le-a spus ce aveau de făcut. S-au strecurat prin spatele pavilionului Trupelor Nomade şi au ajuns la timp la apel. Totul s-a petrecut aşa de repede, că n-au mai avut timp să se gândească la nimic. Cei doi legionari s-au întrebat apoi, în cantină, cum putea fi aşa de uşor să intri şi să ieşi din cazarmă şi cum de saharienii aveau acces la secrete care lor le erau străine.

Lui Santiago San Roman i s-a tăiat răsuflarea când a zărit silueta lui Baquedano strecurându-se prin întuneric. Fără uniformă, sergentul îşi pierdea toată autoritatea şi prestanţa din cazarmă. Purta o geacă albastră, cu gulerul ridicat şi pantaloni de

tergal, foarte evazaţi. Din spate au apărut cei doi legionari care-l însoţeau. Înaintau cu paşi mari, fără să alerge. Când i-a recunoscut, San Roman a înţepenit. Din fericire pentru el, se afla în maşină, aşa cum îi ordonase Baquedano. Când sergentul a urcat în automobil, Santiago a şi pornit motorul.

— Zboară, San Roman! Dă-i bice! i-a ordonat urlând.

Santiago a apăsat pe acceleraţie şi a lăsat ambreiajul în acelaşi timp. Maşina a zvâcnit, făcând un zgomot îngrozitor şi mirosind a cauciuc ars. Santiago nu ştia încotro s-o ia.

— Nu pe aici, imbecilule! Du-te în piaţă, a ţipat Baquedano. Vreau să faci două ture, ca să te vadă toată lumea. Apoi întorci pe loc, aşa cum numai tu ştii s-o faci!

Santiago l-a privit pentru prima oară pe sergent. Intre picioarele lui, a văzut o geantă de voiaj albastră.

— Iar voi doi, acoperiţi-vă feţele! le-a poruncit celor doi legionari de pe scaunul din spate.

Prin oglinda retrovizoare, San Roman i-a văzut pe legionari: fiecare avea câte o geantă în faţă, ca aceea a lui Baquedano. Sergentul şi-a acoperit şi el chipul, ca să nu fie recunoscut. Cât timp derapa şi se învârtea în loc în Piaţa Spaniei, Santiago s-a simţit sfredelit de privirea unor tineri care stăteau pe o bancă în parc. Nu prea înţelegea ce se întâmpla. Sergentul a lăsat geanta jos, în Seat, şi dinăuntru a zornăit ceva.

— Ia-o pe drumul spre Smara! i-a mai strigat o dată Baquedano. Fă să scrâşnească roţile alea!

Santiago a pornit-o spre Smara, fără a mai sta pe gânduri. A trecut prin faţa Hotelului Naţional exact când un locotenent cobora din maşina sa. N-a îndrăznit să-l întrebe pe sergent ce se întâmplă. Teama pe care i-o provoca Baquedano îl împiedica să aibă vreo iniţiativă.

Luminile oraşului au rămas în urmă. Şoseaua părea o prelungire a deşertului. L-a simţit pe

sergent bătându-l uşor pe umăr.

— Excelent, băiete! Cu două coaie!

După câţiva kilometri, Santiago a luat-o pe un drum de pământ şi a dat peste Land Roverul cu care părăsiseră cazarma Alejandro Farnesio. A stins farurile şi a oprit motorul maşinii. Sergentul îi dicta fiecare mişcare. A durat ceva până s-au obişnuit cu lumina lunii.

— Vreau să vă îmbrăcaţi uniformele şi să păreţi că vă pregătiţi de permisie.

În timp ce se îmbrăcau, San Roman îi studia cu coada ochiului pe ceilalţi doi. Unul părea pilit, dar celălalt era serios şi nu scotea o vorbă. Baquedano s-a apropiat de ultimul, prin spate, şi l-a obligat să-şi ridice sus bărbia.

— Eşti un căcăcios?

— Nu, domnule. Fireşte că nu.

— Şi atunci, ce eşti?

Legionarul a stat puţin în cumpănă şi în cele din urmă a zis, umflându-şi pieptul:

— Sunt un logodnic al morţii, domnule!

— Aşa-mi place, să ştii cine te-a făcut om, a zis arătându-i steagul de pe uniformă, şi care ţi-e logodnica!

— Domnule… a îndrăznit legionarul, după care a amuţit.

— Ce-i cu tine? N-ai mai văzut pe nimeni ucigând? a urlat Baquedano, anticipând gândurile bărbatului.

— Nu, domnule, niciodată. E prima oară că…

— Atunci trebuie să fii recunoscător c-ai văzut chipul logodnicei tale. Baquedano zbiera aşa de tare că i se umflaseră venele de la gât. A respirat adânc şi a început să fredoneze: Nimeni din regiment nu ştia/cine era acel legionar/îndrăzneţ şi temerar/în Legiune înrolat.

Încurajaţi de sergent, legionarii au început şi ei să cânte.

— Nu-i ştia nimeni povestea/dar Legiunea credea/c-o mare suferinţă îl măcina/ca un ghimpe

în inimă îi stătea.

— Mai cu coaie! a zbierat Baquedano. Dar de-l întreba careva/cu durere şi asprime răspundea.

Speriat, Santiago s-a alăturat şi el corului.

— Sunt un bărbat pe care soarta/l-a rănit cumplit/sunt un logodnic al morţii/de partenera-i loială/pe veci unit.

Cântau din răsputeri în timp ce se îmbrăcau, iar Baquedano a pus cele trei genţi de voiaj în portbagajul maşinii. A scos un obiect dintr-o geantă şi l-a pus pe maşină. San Roman nu înţelegea nimic. Era o cupă de argint. Sergentul a încredinţat apoi fiecăruia câte o misiune.

— Aveţi aici ceea ce v-am promis: o săptămână de permisie. Nu vreau să vă văd prin cazarmă înainte de o săptămână. Acum suntem cu toţii în căcat, iar dacă ciripeşte careva, l-am belit.

Santiago a luat cheile de sub scaunul copilotului, dar Baquedano i-a luat-o înainte. L-a îndepărtat de Land Rover şi i-a şoptit la ureche:

— Tu rămâi aici. Aştepţi până plecăm noi. Iei apoi Seatul şi-l bagi în râpa aia. Îi dai foc şi te care. Dar nu te mişti din loc până nu arde de tot. Înţeles? În mai puţin de o oră să fii iar în El Aaiun!

Santiago n-a îndrăznit să riposteze. În sinea lui era fericit să scape de ţărănoiul ăla. Înainte de a trece la volan, sergentul i-a pus în mână o cupă de argint pe care a scos-o dintr-o geantă.

— Pe-asta o laşi pe scaunul din spate. Să nu dea naiba să uiţi!

Lui Santiago i s-a părut că era un potir. L-a apucat cu vârful degetelor, atingându-i marginile, de parcă l-ar fi ars. Între timp, Land Roverul s-a urnit din loc şi cei doi legionari au început să cânte, provocaţi de Baquedano.

— Ca să-ţi fiu alături/ţie, parteneră loială/logodnic al morţii am devenit/în laţ puternic te-am strâns/iar dragostea ta ca un stindard m-a călăuzit.

Santiago a fost tentat să arunce cupa şi s-o ia la fugă, dar era mort de frică. A respirat adânc şi a căutat în lumina lunii râpa pe care i-o arătase sergentul. A urcat ca un automat în maşină, a aruncat cupa în spate şi a intrat pe o esplanadă cu tufişuri. Umezeala nopţii făcea ca pământul să emane un miros puternic. Un iepure de câmp a fugit orbit de farurile maşinii. Lui Santiago i s-a părut că se vede reflectat în ochii speriaţi ai animalului. A stins luminile. Nu ştia prea bine ce avea să facă. A simţit că-l ardea uniforma. S-a dezbrăcat foarte încet şi s-a îmbrăcat iarăşi în civil. A desfăcut capacul rezervorului de benzină şi a aruncat înăuntru un chibrit. Flacăra uriaşă l-a făcut să sară deoparte.

A luat-o pe câmp până la şosea. De acolo se vedea automobilul arzând. A pornit spre El Aaiun. Cât a mers, n-a trecut nicio maşină pe şosea. Când a ajuns, mai rămăsese doar o oră până se crăpa de ziuă. Era duminică şi se simţea pierdut. S-a aşezat pe o bancă de lemn, sub un palmier din Piaţa Spaniei. Şi abia atunci şi-a dat seama ce se întâmplase. În faţa bisericii era zarvă mare. Oamenii se îmbulzeau de parcă ar fi fost intrarea la un cinematograf. Santiago s-a apropiat, pe jumătate curios, pe jumătate speriat. A aflat imediat că fusese jefuită biserica. Poliţia încerca să îndepărteze oamenii. Au scos o targă cu un trup acoperit cu o pătură.

— E preotul? a întrebat o vecină.

— Nu, ţârcovnicul. Lumea zice că-i ţârcovnicul. Au şterpelit toate lucrurile de valoare din sacristie. Se pare că bietul om dormea înăuntru. Nici măcar nu şi-a dat seama ce se întâmpla.

Santiago s-a îndepărtat, încercând să nu fugă. Se simţea înşelat, furios, speriat. Nu ştia încotro s-o apuce, nici ce să facă cu cele şapte zile de permisie. Fără să stea prea mult pe gânduri, şi-a îndreptat paşii spre cartierul Zemla. Când a început să urce panta, şi-a deschis sacoşa în care avea

uniforma şi lucrurile lui; şi-a scos turbanul dăruit de Lazaar. Şi l-a pus şi a pornit pe străzile încă pustii la ora aceea. S-a învârtit dintr-o parte în alta, fără niciun rost. Nimeni nu-i băga în seamă. A intrat într-o prăvălie şi a cumpărat ţigări. Încerca să se gândească la cele petrecute în noaptea trecută. Dimineaţa a recunoscut maşina Renault 12 în faţa casei lui Lazaar. A vrut să bată în uşă, dar era deschisă. Pe covor, două femei îşi vopseau degetele cu henna.

— Salama aleikum, le-a salutat Santiago.

Au răspuns, fără să se mire de vizita neaşteptată. I s-a părut că una dintre ele era mama lui Lazaar, dar amândouă semănau atât de bine sub melfa că nu mai era sigur de nimic. Deodată a apărut Andia de pe stradă. Venea într-un suflet şi era grozav de îmbujorată. Părea să-l fi văzut pe Santiago de departe. A zâmbit, cu respiraţia întretăiată. A ieşit în curte şi a început să strige în gura mare. Au apărut bărbaţii din familie şi fiecare, pe rând, a dat mâna cu Santiago. Andia a aprins soba cu cărbuni şi a pus apa la fiert într-un ceainic.

— Lazaar nu e acasă, a explicat Andia zâmbind întruna. Acum eşti invitatul meu.

*

Oraşul se preschimbase într-o aglomeraţie de maşini care-i paralizau toate arterele. Semafoarele erau inutile. Poliţia rutieră era incapabilă să menţină ordinea într-un asemenea haos. Pretutindeni, mulţimi de copii trăgeau de părinţii lor, încercând să ajungă la alaiul cu cei Trei Magi. Magazinele păreau însufleţite pe ultima sută de metri, într-o cursă contra cronometru. Toată vânzoleala asta şi entuziasmul micuţilor nu făceau altceva decât s-o ameţească şi mai mult pe doctoriţa Montserrat Cambra. Reuşise să găsească un taxi liber după aproape o oră şi, când s-a urcat în sfârşit în el, a trebuit să facă un ocol de câţiva

kilometri până în Barceloneta. Ajunsă acolo, a simţit că înghite în sec şi că i se strânge stomacul. Deşi cunoştea simptomele, s-a speriat ca prima oară.

Cu ani în urmă, oraşul se sfârşea la Gara Franţei. Labirintul de oţel creat de şinele de cale ferată alcătuiau odinioară un spaţiu rece şi dezolant, dincolo de el aflându-se probabil dughene dărăpănate, depozite enorme şi poate marea. Acum avea senzaţia că se plimbă printr-un alt oraş. Ştia foarte bine Carrer de Balboa, dar apăsarea din piept o împiedica să-şi îndrepte paşii într-acolo. În schimb, a intrat în Palau del Mar. Singura dată când intrase în clădirea aceea fusese în urmă cu nouă ani, la inaugurarea ei. Atunci o însoţeau fiica ei, Teresa, şi soţul, Alberto: familia perfectă. Teresa nu împlinise încă zece ani. I s-a părut c-o vede şi acum alergând printre mesele din restaurant. Imaginea aceea îi făcea rău, tare rău. A luat liftul până la ultimul etaj. Cu cât urca mai sus, apăsarea din piept devenea mai insuportabilă. Îi venea să vomite. S-a aşezat în faţa intrării Muzeului de Istorie, încercând să-şi stăpânească greaţa. S-a străduit să respire încet, ca să nu cadă pradă panicii care o invada. Şi-a închis ochii, dar i-a redeschis imediat, fiindcă ameţea. Pulsul i s-a accelerat. S-a temut să nu-şi piardă cunoştinţa. A deschis geanta şi a scos din ea un flacon cu pastile. Şi-a pus două în gură şi le-a înghiţit repede.

Dincolo de geamul enorm, Barceloneta se înfăţişa ca pe un ecran cinematografic. Montserrat Cambra a deschis ochii şi a încercat să refacă restul priveliştii din memorie. Cu douăzeci şi şase de ani în urmă, acolo era doar ruina unui depozit, pregătit să fie înghiţit de mare. La tot pasul erau şobolani imenşi, care nu se speriau de oameni. Din căsuţele Barcelonetei răzbeau muzica tranzistoarelor şi cântecele femeilor. Terasele adăposteau un hăţiş de antene şubrede, cu rufe întinse la uscat.

Brusc, a avut senzaţia că-şi vede iarăşi fiica ieşind din muzeu, împreună cu Alberto. Imaginea era atât de clară, c-a închis ochii să n-o vadă. Trebuia să respire aer curat. A ieşit din clădire pradă unui atac de panică. Frigul din ianuarie a readus-o la realitate. A ajuns pe promenadă şi s-a îndreptat spre casa lui Ayach Bachir. Totul i se părea familiar, în ciuda schimbării enorme a cartierului. A găsit adresa fără probleme. A profitat că ieşea cineva din bloc şi a intrat în hol. Mirosul i-a readus în minte miriade de imagini! Casele continuau să semene unele cu altele. S-a aşezat pe scări şi a aşteptat să se stingă lumina. Şi-a pus capul pe genunchi şi şi-a amintit lesne prima ei vizită în cartier.

Într-o dimineaţă, Santiago San Roman a apărut fără maşină la întâlnirea din dreptul cizmăriei din colţ. „Azi am chef să mă plimb pe jos”, i-a zis lui Montse. Fata n-a obiectat. Şi-a strâns cărţile la piept şi s-a plimbat cu Santiago fără un cuvânt. Pentru prima oară, după multe săptămâni, băiatul era serios. Ea nu îndrăznea să întrebe nimic, dar vedea că-l rodea ceva. Trecând pe lângă un coş de hârtii, a aruncat mapa şi cărţile în el. Santiago s-a uitat la ea de parcă ar fi comis o crimă. „Ce faci?” „Gata cu lecţiile”. L-a luat de mână şi-au mers mai departe pe Via Layetana. „O să petrec câteva zile cu părinţii mei la Cadaques, a minţit Montse. Li s-a făcut dor de mine”. Santiago s-a încruntat şi s-a oprit locului. „Când pleci?” „Sâmbătă. O să vină tata după mine”. San Roman n-a mai fost în stare de nimic. Gândurile i se puteau citi pe chipul derutat. Părea cu totul neajutorat. „Sâmbătă! O să pleci sâmbătă? Şi până când stai?” Montse făcea pe nebuna. „Nu ştiu: până în septembrie. O să vedem”. Santiago a făcut ochii mari. Părea gata să leşine. „Nu plec doar dacă…”, a continuat Montse. „Dacă ce?” „Dacă îmi spui adevărul”. San Roman s-a dezumflat ca un balon. S-a înroşit. Acum îi tremurau şi inima şi vocea. „Ce adevăr?” Montse a

grăbit pasul şi tânărul a urmat-o, încercând să-şi potrivească mersul după ea. „Aşteaptă, draga mea, nu mă lăsa aşa. Îţi jur că nu ştiu despre ce vorbeşti. Eu nu te mint…” Dar a tăcut când ea s-a oprit şi l-a sfredelit cu o privire ucigătoare.

Ultima bere din vara aceea au băut-o pe terasa unui bar. Era ultima bancnotă de o sută de pesete pe care o mai avea Santiago. I-a dat-o chelnerului de parcă i-ar fi încredinţat propria viaţă. „Ai de gând să fii sincer?” Santiago şi-a studiat unghiile, după care a tras o duşcă de bere. „Bine, ai dreptate. Nu lucrez într-o bancă, nici pomeneală de aşa ceva. Am inventat totul”. „Asta o ştiam deja, a comentat Montse. Vreau să-mi spui ce lucrezi de fapt. Fiindcă încep să cred că toate maşinile astea sunt furate”. Santiago s-a arătat indignat. „Nu sunt furate. Îţi jur pe maică-mea. Sunt din atelier. Le iau dimineaţa şi le las după ce te conduc pe tine”. „Şi decapotabila albă? „Şi ea”. „Vasăzică lucrezi într-un atelier mecanic”. Santiago şi-a lăsat umerii în jos şi a coborât vocea. „Lucram”. Montse l-a descusut mai departe. „Ţi-ai schimbat serviciul?” „Oarecum. De fapt, nu. M-au dat afară”. Era momentul să-i dea o pauză. L-a luat de o mână şi l-a sărutat tandru. Santiago a continuat să se destăinuiască, iar vorbele parcă îi ardeau măruntaiele. „Ieri s-a întors şeful şi a observat că lipsea o maşină. Era la mine, fireşte. Mă aştepta în faţa atelierului. Acum zice c-o să mă reclame şi nu vrea să-mi plătească nici ceea ce-mi datorează. Tipul ăsta e un nemernic. N-am luat un ban din ianuarie”. „Şi banii pe care-i aveai la tine?”, a întrebat Montse, intrigată. „Eu ştiu să-mi câştig pâinea, tu ce crezi? Repar piese date la casat şi le fac ca noi. Sunt chestii vechi pe care nu le mai găseşti nicăieri. Dar l-a luat gura pe dinainte pe tâmpitul de Pascualin”. „Şi Pascualin lucrează cu tine?” „Bineînţeles”. „Mi s-a părut mie că n-avea faţă de bancher”, a râs Montse, încercând să-i smulgă un zâmbet. „Bancher? Asta nu ştie să facă

decât patru socoteli, şi pe-alea prost. A turnat totul şefului. I-a zis că treceam pe la atelier doar ca să iau maşinile şi să le aduc înapoi seara". „Dar şeful n-a mai trecut pe la atelier în tot acest timp?" „Ei, aş! Ticălosul cumpără maşini furate, le demontează şi vinde piesele în Maroc. Şi ţinte pe el viaţă în Tanger, cu iarbă şi ştoarfe". Santiago şi-a dat seama că l-a luat gura pe dinainte. Acum se crispase Montse. Îşi dorea să-l creadă pe Santiago, dar povestea aceea era atât de departe de lumea în care trăia ea! „Ce e? Mi-ai zis să-ţi spun adevărul. Ăsta e adevărul". Montse a încercat să riposteze. „Chestiile astea mă lasă rece. Tot ce voiam era să fiu cu tine. Dar mă doare sufletul că eşti un mincinos". San Roman şi-a vârât mâinile în buzunare. Se căia, dar se gândea că era poate prea târziu. „O să pleci sâmbătă la Cadaques?" Fata a încercat să profite de moment. „Depinde de tine. Dacă îmi dovedeşti că-ţi pare rău, o să rămân aici, cu tine". „Spune-mi cum vrei să ţi-o demonstrez". „Prezintă-mă părinţilor tăi". San Roman a amuţit. Ăsta era ultimul lucru la care s-ar fi aşteptat. Montse s-a ridicat în picioare, jignită de tăcerea băiatului. „Îmi imaginam eu. Numai gura e de tine". Şi s-a îndepărtat repede. De supărată ce era, se simţea în stare de orice. San Roman a alergat după ea şi a oprit-o, luând-o pe după umeri. „Aşteaptă, drăguţo, că n-am zis că nu". Montse şi-a încrucişat braţele şi l-a privit sfidător. „Dar n-ai zis nici că da. În plus, ţi se citeşte pe faţă ce gândeşti". „Bine. Pe taică-meu nu ţi-l pot prezenta, fiindcă nu l-am văzut niciodată. Cred c-a murit. De fapt, habar n-am. O să te duc la maică-mea. Dar mama nu se simte bine: suferă cu nervii şi uită lucrurile".

Era prima oară când Montse pătrundea în lumea cealaltă; în cea de dincolo de Gara Franţei. Dacă n-ar fi fost Santiago, n-ar fi avut niciodată curiozitatea să calce prin cartierul acela care părea un alt oraş. Pe stradă se auzeau cântecele de la

radio, interpretate de Antonio Molina. Mirosea a mâncare gătită, a motorină şi a alge putrezite prin docuri. Santiago n-a mai luat-o de mână. Pentru prima oară îl vedea mergând stânjenit, cu capul între umeri şi mereu cu un pas înaintea ei. Răspundea la saluturi fără chef.

Mama lui Santiago San Roman avea un debit de tutun foarte aproape de Căile de Balboa. De acolo, depozitele Fabricii de Gaz şi Electricitate sufocau cartierul. Era o dugheană mică şi neîngrijită, cu dale de lut, ciobite. Tejgheaua şi rafturile erau foarte vechi şi înnegrite, după diverse straturi de vopsea. Geamurile uşii erau prost îmbinate. Santiago şi-a îmbrăţişat mama şi i-a zis plictisit: „Uite, mamă, ea e Montse". Femeia a privit-o pe fată ca din adâncul unui hău. Apoi şi-a privit băiatul. „Ai mâncat, Santi?" „Nu, mamă, abia e douăsprezece. O să mănânc eu". Santiago a luat un pachet de Chesterfield şi l-a băgat în buzunar. Montse îşi dorea să se poarte firesc, dar nu-şi putea desprinde privirea de pe femeia aceea cu chip bolnăvicios, îmbrăcată în negru din cap până în picioare. Mama lui Santiago s-a aşezat lângă o măsuţă şi a luat o pereche de andrele şi un ghem de lână. Tânărul i-a făcut un semn lui Montse să-l aştepte şi a dispărut undeva în spate. Ea stătea ca pe ace. Nu ştia ce să facă şi ce să-i zică femeii aceleia care tricota fără să-şi ridice privirea de pe ochiuri. A rămas nemişcată, privind pachetele de ţigări stivuite. Timpul trecea foarte încet. La un moment dat, fata a zis: „Se pare că astăzi n-o să mai fie aşa de cald". Mama lui Santi şi-a ridicat privirea, a lăsat andrelele pe masă şi s-a ridicat în picioare. „Iartă-mă, n-am auzit când ai intrat, a zis femeia de parcă ar fi fost prima oară când o vedea pe Montse. Ce doreşti?" Fata a înlemnit. A durat ceva până să reacţioneze. „Nimic, nu vreau nimic. Sunt Montse, prietena lui Santi". Femeia s-a uitat la ea, încercând s-o recunoască. „A, Montse, da, firește. Santi n-a ajuns încă. E la atelier. Dacă vrei,

o să-i spun la prânz c-ai trecut pe aici”. Montse a dat din cap că da. Femeia s-a aşezat la loc şi a început iar să tricoteze. Imediat a apărut Santiago, cu o mână în buzunar. Şi-a sărutat mama. „Mamă, eu plec”. Ea s-a despărţit de el, fără să-şi ridice privirea.

Pe stradă, Montse a încercat să zâmbească. „Mama ta e foarte frumoasă”. „S-o fi văzut acum câţiva ani! Am fotografii de când a venit la Barcelona şi l-a cunoscut pe…” Chipul lui Santiago s-a întunecat. Şi-a scos mâna din buzunar şi i-a arătat un inel de argint. A luat mâna fetei şi i-a pus inelul pe degetul pe care intra cel mai bine. Montse i-a dăruit un zâmbet. „E pentru mine?” „Da, da, fireşte. E un inel de familie. A trecut de la bunică-mea la maică-mea şi acum e al tău”. Montse l-a luat de mână pe Santiago. „Ce-i cu mama ta, Santi? E bolnavă?” „Nu ştiu. Doctorul zice că-i din cauza nervilor. De când mă ştiu am văzut-o aşa. M-am obişnuit deja”. Santiago era nervos, sărea uşor pe vârful picioarelor. „Hai să plecăm de-aici; e prea cald în cartierul ăsta”, i-a zis lui Montse.

Când Santiago San Roman şi-a deschis ochii, soarele strălucea deja în balconul dormitorului lui Montse. A înţeles cu greu unde se afla. A tresărit văzând trupul fetei lângă el. Dar imediat a simţit un gust delicios în gură. Parfumul lui Montse era impregnat în cearşafuri şi în pernă. A respirat adânc ca să-l adulmece. Era atât de frumoasă aşa cum dormea, că nu-i venea s-o trezească. A coborât din pat şi s-a îmbrăcat fără să-şi dezlipească ochii de pe ea. Liniştea domnea în toată casa. Era încă foarte devreme. Santiago ştia că, după ziua ei liberă, menajera urma să apară pe la zece, venind de la piaţă. S-a plimbat pe coridoare, admirând tablourile şi mobilele, de parcă ar fi fost într-un muzeu. Se afla pentru prima oară într-o casă cu covoare. În sufragerie mirosea a fotolii de piele şi a draperii de catifea. I-a atras

atenţia un birou în care cărţile acopereau un perete întreg, iar titlurile şi diplomele un altul. Brusc, s-a simţit străin în acel loc.

A străbătut iarăşi coridoarele, a căutat uşa de ieşire şi a alergat pe scări în jos. Pe stradă şi-a vârât mâinile în buzunare: avea doar şase pesete. A mers mai departe pe bulevard şi s-a oprit în dreptul unui coş de hârtii. Şi-a băgat mâinile în coş şi a recuperat cărţile şi mapa lui Montse.

Când a deschis uşa, fata avea ochii roşii de plâns. L-a privit pe Santiago ca pe o arătare. „Eşti un ticălos", i-a zis, sprijinindu-şi capul de uşă. Santiago nu ştia ce păţise Montse. I-a arătat cărţile. „Astea sunt ale tale. Nu vreau ca nevasta mea să fie o ignorantă, ca mine". Montse s-a înfiorat. L-a luat de mână şi l-a tras înăuntru. „Hai, treci aici, că trebuie să luăm micul-dejun până vine Mari Cruz".

Zgomotul cheii în broască i-a surprins în bucătărie, încălzind un ibric cu lapte. Montse şi-a ciulit urechile ca un ogar. Lui Santiago i-a sărit inima în piept. „E menajera?" „Da, a răspuns Montse, încercând să calmeze spiritele. Dar e prea devreme. E abia nouă". N-au mai avut timp de altceva. Mari Cruz a apărut imediat cu un coş mare în mână, toată transpirată. A înlemnit în prag, fără să-şi ia ochii de la Santiago. „Uite, el e Santiago, un coleg de şcoală. A venit să mă ia, fiindcă mergem cu acelaşi autobuz". Mari Cruz şi-a lăsat coşul pe masă şi n-a zis nimic. Pe urmă a ieşit din bucătărie. „N-a înghiţit-o", a zis băiatul. „Mi-e totuna. Nu poate să zică nimic, crede-mă". Când Montse s-a dus în camera ei, a intrat menajera. Parcă ar fi aşteptat la uşă. „Eu te ştiu pe tine", i-a zis Mari Cruz pe un ton ameninţător. „Da' de unde, ce vorbeşti? E prima oară când vin aici". „Da, dar eu te ştiu din cartier". Santiago şi-a ţinut răsuflarea, fără a îndrăzni să se uite în altă parte. „Nu eşti tu nepotul lu' alde Culiverde?" Băiatul s-a gândit s-o ia la fugă, fără niciun fel de explicaţii, dar ceva îl ţintuia locului. „Nu eşti tu băiatul lu'

alde Maravillas, de ţine dugheana cu tutun?" „Nici pomeneală! Habar n-am cine e aia". Mari Cruz i-a aţinut calea în uşă, punându-şi mâinile în şolduri. „Uite care-i treaba, băiete: eu nu ştiu ce învârţi mătăluţă pe aici, da îmi închipui eu cam care-i socoteala. Tu cauţi vreo fustă pe sub care să-ţi vârî cucul. Dar aici o să ţi se înfunde. Dacă îi suceşti minţile, te-am şi pârât! Ai auzit? Asta-i o casă decentă. Mai bine ai ajuta-o pe maică-ta, că tare-i nevoiaşă, săraca". Mari Cruz a tăcut de îndată ce a auzit paşii lui Montse pe hol, în spatele ei. Fata şi-a luat cărţile şi mapa de pe masa din bucătărie şi i-a făcut un semn lui Santiago s-o urmeze. S-a despărţit de menajeră. „La revedere, domnişoară. Nici astăzi nu veniţi la prânz?" „Nici azi. O să mănânc la Nuria acasă".

Doctoriţa Cambra a tresărit când s-a aprins lumina pe hol. A ridicat capul şi a deschis ochii. O femeie în vârstă s-a apropiat grijulie.

— Vă simţiţi bine, doamnă?

Montserrat Cambra s-a ridicat în picioare şi a încercat să se poarte normal.

— Da, mulţumesc. Aştept pe cineva.

Bătrâna a început să urce scările anevoie, agăţându-se de balustradă. După cum respira, Montse a dedus că era astmatică. Panica dispăruse. Deşi ştia pe de rost unde stătea Ayach Bachir, s-a mai uitat o dată la adresa din buzunar.

Saharianul era un bărbat slab, cu trăsături pronunţate şi pielea tuciurie. Avea părul tuns scurt şi o barbă de două zile. Să tot fi avut vreo douăzeci şi cinci de ani. Era îmbrăcat obişnuit, cu nişte blugi şi un jerseu de lână demodat. I-a întins mâna lui Montse, aproape fără să i-o strângă. A invitat-o apoi înăuntru. Era o casă modestă, cu duşumea veche şi cu pereţii goi. Au intrat într-o sufragerie mare, unde abia erau câteva mobile: un fotoliu, două scaune, o măsuţă joasă, un şifonier din anii şaptezeci, o lampă mai veche decât restul mobilei.

Podeaua era acoperită cu un covor enorm, în culori ţipătoare. Camera dădea spre un mic balcon. Fereastra, prea mică, n-avea perdele. Sufrageria părea încropită cu resturi de mobilă de la alte case. Şifonierul era gol, de parcă locatarii s-ar fi pregătit de mutare. În mijlocul sufrageriei se afla o spirtieră, o tavă cu pahare de sticlă şi un ceainic. Când au intrat, un băiat se uita pe stradă. Era mai tânăr decât Ayach şi mult mai slab. I l-a prezentat, dar Montse n-a fost în stare să-i reţină numele. Ea a luat loc pe fotoliu, iar Ayach Bachir pe un scaun. Băiatul s-a aşezat pe covor, a aprins tăcut spirtieră şi a pus ceainicul la fiert. Montse a auzit din primul moment plânsul neconsolat al unui copil. Părea să se audă de dincolo de perete.

După câteva fraze de politeţe, Montserrat Cambra a scos fotografia şi i-a dat-o lui Ayach. Saharianul a privit-o, fără să clipească. Şi-a trecut apoi degetele peste ea, încercând parcă să-şi simtă soţia prin atingerea ei. Montse a păstrat o tăcere respectuoasă. Nu ştia de unde să înceapă.

— Ştiţi, nu v-am spus totul la telefon fiindcă voiam să vă vorbesc personal despre fotografie. Dar acum nu ştiu cum s-o spun.

Ayach a privit-o nelămurit. Celălalt saharian pregătea în continuare ceaiul, neatent la cuvintele lui Montse.

— Nu înţeleg, a zis saharianul.

— O să încerc să vă explic. Cu mult timp în urmă, l-am cunoscut pe bărbatul acela din fotografie, pe cel cu halat şi glugă.

— Cel cu derraha.

— Dar bărbatul respectiv a murit acum mulţi ani în Sahara. S-a întâmplat când a avut loc Marşul Verde.[30] Cel puţin aşa mi s-a spus. Aseară, când a avut loc accidentul soţiei dumneavoastră, am găsit fotografia asta din întâmplare printre lucrurile ei. Mi-am dat seama din prima clipă că era el. Dacă e adevărat ce mi s-a spus, data de pe spatele

fotografiei e după moartea lui. Dar eu ştiu că morţii nu învie.

Montse regreta cuvintele stângace. Ayach Bachir i-a remarcat imediat stânjeneala. S-au privit în tăcere, apoi saharianul a privit iar fotografia.

— Omul ăsta n-a murit, a zis categoric. Îl cunosc: a fost la nunta mea acum trei ani.

Montse a respirat adânc şi i-a cerut lui Ayach Bachir să mai privească o dată fotografia. A făcut-o.

— Da, e unchiul nevesti-mii.

— Al Marniei Salek?

Saharianul i-a mulţumit, printr-un zâmbet, pentru că-şi amintea numele decedatei. Părea mişcat.

— Da, bineînţeles. Ultima oară l-am văzut la nunta noastră. Nevastă-mea îl iubea ca pe un tată. Locuia în daira[31] lui Bir Gândus, în wilaya Ausserd.

Montse nu şi-a putut ascunde dezamăgirea la auzul ultimelor cuvinte. Şi-a plecat privirea şi l-a fixat mai departe pe tânărul care pregătea ceaiul.

— Atunci înseamnă c-a fost o confuzie, a zis cu vocea stinsă. Omul despre care vorbesc eu era spaniol. Dar seamănă atât de mult…

— Eu n-am zis că era saharian. Am spus că era unchiul Marniei. Nevastă-mea v-ar fi putut povesti mai multe despre el. Ce ştiu însă sigur e că bărbatul ăsta s-a născut în Spania.

— Vă amintiţi numele lui?

— Yusuf. Îi ziceau Yusuf. Dar numele lui creştin nu-l cunosc. Celălalt din fotografie e Lazaar Baha, cumnatul lui. A murit odată cu Preşedintele nostru, când a fost bombardată capitala Mauritaniei. Eu m-am născut în anul acela.

— Numele Santiago San Roman vă spune ceva?

— Nu, nu l-am auzit niciodată. Ayach Bachir s-a uitat iarăşi atent la fotografie. Eu nu l-am prea cunoscut. Abia dacă am schimbat câteva cuvinte cu el; nu mai ştiu. S-a schimbat mult. L-au rănit

grav în război. Nu mi s-a părut un om obişnuit. Se zice că moartea soţiei lui l-a zdruncinat.

Saharianul i-a întins lui Montse o tăviţă. Ea a luat un pahar, Ayach Bachir altul. Doctoriţei i-au tremurat mâinile când l-a dus la buze. Plânsul copilului se auzea acum mai tare. În clipa aceea şi-a dat seama c-a greşit venind aici. Fără îndoială, trecutul nu mai putea fi schimbat. Nici măcar al ei. Şi totuşi, neputându-se abţine, a întrebat:

— Era însurat?

— Da, cu mătuşa nevesti-mii. O fată de-ale lui studiază în Libia, iar băiatul i-a murit răpus de o mină, la Zid.

— Ce zid? Unde era Ausserd? Ce era o wilaya?

Montse voia să alunge toate gândurile astea, dar nu putea să nu-şi pună întrebări. O femeie a intrat în sufragerie, dar a rămas locului când a văzut-o pe Montse. Avea părul negru, foarte lung şi purta tot blugi. S-a scuzat şi a schimbat câteva cuvinte în arabă cu Ayach Bachir. Celălalt saharian a intervenit, contrariat. Femeia părea nespus de îngrijorată. Cei trei au vorbit în şoaptă, de parcă se temeau să nu deranjeze. Ayach a ieşit din cameră. Tânărul pregătea cel de-al doilea pahar de ceai. A ridicat privirea şi a zâmbit. Apoi şi-a văzut mai departe de treabă, îngândurat. Ayach a intrat în cameră şi s-a scuzat:

— Scuzaţi-mă. Copilul Fatmei e bolnav. Ea e îngrijorată, fiindcă nu ştie ce are.

— Plânsetul ăsta care se aude e al copilului Fatmei?

Saharianul a consimţit cu un gest. Montse s-a ridicat în picioare şi şi-a lăsat geanta pe fotoliu. Cei doi saharieni au privit-o, surprinşi. Brusc, chipul femeii a devenit extrem de serios şi de încordat. După privire s-ar fi zis că era necăjită.

— Unde e copilul?

— În camera femeilor.

Montse a ieşit pe hol şi s-a orientat după plâns până a ajuns în cameră. Fatma şi cealaltă femeie

mai în vârstă stăteau pe jos şi încercau să liniştească pruncul. Doctoriţa s-a apropiat de ele şi le-a cerut voie să-l ia în braţe.

— Nu vă fie teamă: sunt medic.

Chipul Fatmei s-a luminat. S-a ridicat în picioare şi i-a lăsat copilul în braţe. Montse l-a pus pe o saltea. Era un bebeluş de patru sau cinci luni.

— Plânge de la prânz. Nu vrea să sugă, a explicat Fatma, hohotind.

— Când a supt ultima oară?

— La zece, a răspuns fără să şovăie cealaltă sahariană.

Cei doi bărbaţi priveau din uşă, fâstâciţi, fără să îndrăznească să intervină.

A urmat o tăcere adâncă, în timp ce doctoriţa îl examina pe copil. I-a ridicat salopeta, i-a scos scutecul şi i-a apăsat zona inghinală, stomacul şi pieptul.

— Pruncul ăsta trebuie să bea lichide. O să se deshidrateze.

— Nu vrea să deschidă gura, a zis Fatma, izbucnind în plâns.

Doctoriţa l-a pus pe burtă şi i-a examinat fecalele din scutec.

— Are crampe foarte puternice. Nu mai plânge, femeie, că nu-i nimic grav. Trebuie să-i dăm o infuzie cu anason şi muşeţel. Sugarii n-au băşica încă formată şi li se întâmplă adesea asta. Deocamdată o să-i alinăm durerea cu puţin muşeţel şi lămâiţă, ca să înghită ceva. Dacă merge la pisici, trebuie să meargă şi la copii, a zis, încercând să destindă atmosfera şi să-i smulgă mamei un zâmbet.

Fatma nu mai plângea. Ayach Bachir se uita stânjenit la Montse, fără a şti ce să zică. Ţinea fotografia în mâini. O clipă a încercat să-şi imagineze povestea acelei femei.

— O să sun mâine la Rabuni, a zis saharianul. Dacă omul acesta e spaniolul despre care vorbiţi, taică-meu trebuie să ştie treaba asta. Are o

memorie de elefant: e în stare să recite pe de rost numele morţilor pe care i-a lăsat îngropaţi în ţară când a trebuit s-o părăsească în grabă.

Doctoriţa Montserrat Cambra i-a zâmbit cu un amestec de recunoştinţă şi neîncredere.

*

Camionul înaintează pe hammada ca o corabie pe roţi, gata să se scufunde. Traseul de la spitalul din Smara până la daira Bir Lehlu nu e foarte lung, dar lui Montse i se pare interminabil. Călătoreşte în cabină, între şofer şi Layla. În spate sunt trei băieţi care ţin o capră, legată cu o frânghie. Saharianul n-a scos o vorbă tot drumul. Acum, când se zăreşte Bir Lehlu, îi spune ceva Laylei. Infirmiera pare supărată pe el. Dar bărbatul pare indiferent la reproşurile ei. Ba chiar pare că se amuză, văzând-o necăjită. Montse nu înţelege ce se întâmplă, dar nici nu îndrăzneşte să întrebe nimic.

Vehiculul urcă o pantă uşoară şi se opreşte lângă o clădire modestă, din cărămidă şi ciment, spoită cu var. Layla coboară din camion şi o ajută pe Montse să se dea jos. Şoferul zâmbeşte şi-şi muşcă într-una pipa. Infirmiera pleacă trântind uşa şi trăgând o înjurătură.

— E un cretin, îi explică lui Montse. Nu vrea să ne ducă până la jaima mea. Zice că ajunge prea târziu acasă. E prietenul tatălui meu, dar e supărat că n-am vrut să mă mărit cu el când m-am întors în Sahara.

— Nu contează, o consolează Montse, amuzată. Locul ăsta e nemaipomenit.

Într-adevăr, la asfinţit, cartierele din Bir Lehlu par zugrăvite în culori discrete, contrastând cu ocrul intens al deşertului. Adesea, priveliştea oferită de colina pe care se construise o şcoală cu regim special e modestă, dar de acolo se poate contempla în voie imensitatea deşertului.

Acoperişurile jaimelor sparg monotonia orizontului. Castelele de apă strălucesc puternic în ultimele raze de soare. Adie un vânt cald, care face mai plăcută contemplarea cartierelor dairei. La răstimpuri, behăitul unei capre curmă tăcerea care pare sfântă. Verdele-siniliu al jaimelor contrastează cu casele sărăcăcioase din chirpici.

Montse trage adânc aer în piept. E epuizată. Frumuseţea unui peisaj atât de arid o înfioară. Deşert şi cer se contopesc într-o linie a orizontului abia perceptibilă.

— Uite, zice Layla, întinzând mâna. Acolo jos e casa mea.

Montse priveşte în direcţia indicată. Toate jaimele i se par la fel.

— Aşteaptă, vreau să respir puţin aerul ăsta, zice Montse.

Layla îşi strânge melfa şi se aşază pe jos. Montse face la fel. Lângă unul dintre cartierele taberei se înalţă un zid de pământ, practic acoperit de nisip, înconjurat de două sau trei hectare de pomi şi de culturi cu pătlăgele. Montse e uluită de oaza aceea din mijlocul unui deşert atât de ostil.

— Livada asta am făcut-o noi. Pare pictată, dar e reală. Apa e foarte sărată, dar se fac roşii şi câte o salată.

— Şi şcoala aceea? a întrebat, arătând spre clădirea de cărămidă.

— E pentru copiii bolnavi. De fapt, pentru cei debili mintal.

— Dar dacă aţi construit spitale şi şcoli, de ce staţi tot în corturile astea de douăzeci şi cinci de ani?

Layla zâmbeşte. Parcă ar avea răspunsul pregătit.

— Am putea săpa fundaţii, construi case, trasa străzi şi face canalizare. Dar asta ar însemna că ne-am dat bătuţi. Noi stăm aici provizoriu, fiindcă ţara noastră e ocupată de invadatori. Când o să se termine războiul, o să ne întoarcem acasă. Şi toate

astea vor fi înghiţite de deşert. Corturile se pot demonta în două zile şi în mai puţin de o săptămână suntem din nou în ţara noastră.

Montse nu ştie ce să spună. Nu-şi imaginase că o femeie aparent aşa de fragilă putea avea atâta curaj şi dârzenie. Îi face cu ochiul şi o ia de mână. Pe chipul Laylei se citeşte iarăşi blândeţea dintotdeauna.

— Aseară ai vorbit iar în somn, zice sahariana, trăgându-şi melfa pe după urechi. Nu trebuie să te mai temi de nimic. Precis femeia aceea era doar o închipuire de-ale tale. Dacă ar fi existat cu adevărat, soldaţii noştri ar fi dat de ea. Morţii nu dispar atât de uşor în deşert, chiar dacă aşa pare. În plus, înţepătura de scorpion provoacă halucinaţii.

Montse priveşte fix jaimele înşirate acolo jos.

— Ai dreptate. Şi eu vreau să cred c-a fost doar o vedenie. Dar n-am niciun răspuns pentru coşmarul din Tindouf. Ăsta chiar s-a petrecut cu adevărat. Iar eu mă simt acum aşa de proastă…

În cele din urmă, străina a acceptat să-şi acopere capul ca să iasă pe stradă. Dar când a început să se plimbe, stăpâna casei s-a luat după ea, fără s-o slăbească o clipă din ochi, deşi Montse voia să rămână singură ca să caute un telefon. Algerianca avea chipul posac şi părea supărată pe ea, fiindcă voia să iasă singură din casă. Uneori i se părea atât de absurdă situaţia în care se afla, că-i venea să râdă. Alteori făcea mari eforturi ca să n-o podidească plânsul în mijlocul străzii. Copiii se ţineau scai de ele, la câţiva paşi distanţă. Dacă Montse se oprea, femeia făcea acelaşi lucru. Dacă mergea mai repede, femeia grăbea pasul. Amândouă păreau contrariate şi deranjate. Se hotărâse să nu mai vorbească deloc cu ea. Algerianca abia dacă vorbea puţină franceză, iar Montse nu era în stare să zică mai mult de douăsprezece fraze în limba respectivă, şi acelea pronunţate prost.

După ce s-au oprit la fiecare colţ de stradă, căutând o cabină telefonică sau un loc de unde să dea un telefon, lui Montse i s-a părut că auzea pe cineva înjurând în spaniolă. S-a întors. Lângă o pompă de benzină, era un camion căruia i se făcea plinul. Un camion vechi, cu o remorcă acoperită de o prelată găurită. Fără să stea prea mult pe gânduri, a pornit spre pompa de benzină. De astă dată, ţipetele algeriencei n-au mai intimidat-o. Un bărbat îmbrăcat într-o uniformă peticită vorbea cu omul de la pompă. Să fi avut vreo şaizeci de ani. Ţepi albi îi acopereau pieptul, iar braţele îi erau pline de tatuaje. Montse a recunoscut chipiul Legiunii şi steagul Spaniei cusut pe ambele mâneci. S-a apropiat de bărbat, ca un naufragiat în căutarea unei scânduri de care să se agaţe în mijlocul mării. „Sunteţi spaniol?" Bărbatul s-a întors, cu expresia celui căruia nu-i venea să creadă ce-i era dat să audă. Montse şi-a scos broboada de pe cap. A scrutat-o pe femeie de sus în jos şi şi-a pus mâinile pe catarama de la centură. N-a răspuns imediat. „Pentru numele lui Dumnezeu, de unde-ai mai răsărit şi dumneata?" Montse era atât de emoţionată, că nu mai era în stare să dea niciun fel de explicaţii. Încerca să-i povestească toată tărăşenia acelui necunoscut, dar nu izbutea defel să fie coerentă. De pe celălalt trotuar, algerianca privea scena: nu-i venea să creadă ce se întâmpla şi nici nu îndrăznea să traverseze. „Trebuie să dau un telefon. Ar fi trebuit să mă aştepte cineva la aeroport ieri, dar n-a venit nimeni. Am valiza în casa acelei femei, dar nu mă lasă să plec din casa ei". Spaniolul s-a uitat în direcţia indicată de Montse. Când algerianca a înţeles că vorbeau despre ea, şi-a acoperit faţa şi s-a îndepărtat în grabă. „Nu vă temeţi, doamnă, cu mine sunteţi în siguranţă. Eu sunt un legionar adevărat. Aţi avut mare noroc să daţi peste mine". În ciuda mirosului insuportabil al bărbatului acela, lui Montse îi venea să-l îmbrăţişeze. „Puteţi să-mi

spuneţi unde găsesc un telefon?” „O să fac mai mult de-atât. O să vă duc la consulul Spaniei şi o să se ocupe el de toate”. Lui Montse nu-i venea să creadă: după atâtea necazuri, lucrurile se puteau rezolva aşa de uşor. Îi venea să se ciupească, pentru a fi sigură că nu visează. „Valiza mea e în casa femeii care tocmai a plecat, a insistat Montse. Ştiu să ajung la ea, dar v-aş fi foarte recunoscătoare dacă m-aţi însoţi. Nu înţeleg ce vor oamenii aceia de la mine”. „Aveţi lucruri de valoare în valiză?” Montse s-a gândit înainte să răspundă. Instinctul a făcut-o să fie prudentă. „N-am adus nimic valoros. N-am prea mulţi bani, iar paşaportul e la mine”. Bărbatul a căzut pe gânduri. I-a plătit omului de la pompă cu nişte bancnote slinoase şi mototolite şi i-a bălmăjit ceva în franceză. „Urcaţi-vă în camion, doamnă. Plecăm chiar acum”. Montse a urcat în cabină, dar a înţeles repede că lucrurile n-aveau să fie chiar atât de simple cum i se păruseră ei.

Când bătrânul legionar şi-a pus mâinile pe volan, au mai urcat în cabină doi bărbaţi. Erau musulmani, cu turbane şi bocanci. După zgomot, Montse şi-a dat seama că mai urcau şi alţii în remorcă. „Sunt oameni buni, doamnă. Patrioţi adevăraţi”, a zis legionarul, referindu-se la algerieni. Când a pornit camionul, femeia s-a trezit imobilizată între şofer şi ceilalţi doi bărbaţi. Duhoarea era insuportabilă. În ciuda huruitului de motor, se auzeau strigătele celor din spate. „Casa e la capătul străzii, pe stânga. Blocurile acelea gri”, i-a explicat Montse. Legionarul şi-a pus un trabuc stins în gură şi a muşcat din el, privind tot timpul înainte. Când au lăsat în urmă strada, Montse s-a alarmat. „Era aici în spate, în căsuţele acelea”. Legionarul a zâmbit. „Nu vă faceţi griji, doamnă: nu merită să intrăm în cartierul ăla. Acolo trăiesc oameni de cea mai joasă speţă: hoţi şi curve, să-mi fie cu iertare. Altceva nu găseşti acolo. Dacă n-

aveţi lucruri de valoare în valiză, mai bine uitaţi de ea. Ascultaţi-mă pe mine”.

Pe măsură ce depăşeau ultimele case din Tindouf, Montse experimenta stări contradictorii. Pe de o parte se bucura că scăpa definitiv de acel infern, dar pe de altă parte i se părea că n-ar fi trebuit să se urce în camion înainte de a se convinge că omul acela era de încredere. Devenea tot mai neîncrezătoare, în timp ce legionarul îi turuia vrute şi nevrute. Părea să-i placă să se grozăvească cu isprăvile lui din armată. Ceilalţi doi bărbaţi erau tăcuţi şi fumau impasibili. Montse a profitat de o clipă în care legionarul a amuţit şi l-a întrebat: „În ce oraş se află consulatul Spaniei?” Legionarul n-a răspuns imediat. Lui Montse i s-a părut că încerca să tragă de timp. Apoi a zis un nume în arabă, pe care ea nu l-a înţeles. „Şi e foarte departe de Tindouf?” „în deşert, doamnă, nu se ştie niciodată ce-i departe şi ce-i aproape. Totul depinde cu ce se compară. Şi spuneaţi că veniţi din Madrid?” „Nu, n-am zis asta”. „A, aşa mi s-a părut”. „Vin din Barcelona”.

Legionarul a vrut să afle amănunte despre călătoria ei. Cum întrebările păreau un adevărat interogatoriu, ea a devenit tot mai circumspectă. A încercat să spună doar jumătăţi de adevăruri, dar omul era foarte şmecher, astfel încât a început să se contrazică. În final, răspunsurile ei au devenit monosilabice: se prefăcea că nu aude întrebarea din cauza motorului.

Era greu să-şi dea seama dacă mergeau de două sau de trei ore. Asfaltul fusese înlocuit cu un drum uscat şi plin de praf, care a dispărut şi el după câţiva kilometri. Camionul înainta acum pe urmele altor roţi de maşini sau o lua direct pe drumuri neumblate. Păreau tot mai departe de orice aşezare. Dar când Montse se simţea tot mai vlăguită, i s-a părut că zăreşte în depărtare o localitate. Pete întunecate contrastau cu ocrul deşertului. Soarele la zenit o împiedica să vadă

limpede, dar era convinsă că distingea la orizont urme de civilizaţie. I s-a părut chiar că zăreşte acoperişuri sclipind în soare. „Acolo e?”, a întrebat Montse ceva mai înviorată. „Da, doamnă, chiar acolo. În cinci minute o să vă puteţi odihni”.

Pe măsură ce se apropiau de acea fata morgana, Montse simţea cum i se urca tot sângele în cap. Mai lipsea doar un kilometru, când a înţeles că acolo nu era nimic: nici vorbă de oraş sau de vreo altă aşezare. Pata întunecată, dar sclipitoare, provenea de la mii de maşini aruncate grămadă la fiare vechi, în mijlocul Saharei. Erau atâtea rable, că printre ele se formau străzi cu intersecţii, alcătuind un cimitir monstruos.

Lui Montse i-a pierit graiul. A anticipat în gând ce va urma. Şi-a încrucişat braţele, strângându-le cu putere şi încercând să se agaţe de ceva care exista doar în imaginaţia ei. Când bărbaţii au coborât din camion, s-a dat şi ea jos, îngrozită, încercând să se ţină tare. A zis cu tot curajul de care mai era în stare: „M-aţi asigurat c-o să mă duceţi la consulat”. „Toate la timpul lor, cucoană, toate la vremea lor. După ce-o să rezolvăm nişte treburi, o să vă duc şi la consul”. „Soţul meu o fi ajuns deja la Tindouf. Precis a şi anunţat poliţia algeriană”. Cuvintele lui Montse păreau scornelile unei copile disperate. Cu o mişcare rapidă, legionarul şi-a băgat mâna în buzunarul lui Montse şi a scos din el nişte hârtii. Femeia a încercat să fugă, dar ceilalţi doi bărbaţi au apucat-o de mâini şi au imobilizat-o. A încercat să ţipe, dar glasul i s-a frânt. Al treilea bărbat i-a scotocit prin buzunare, scoţându-i portofelul şi paşaportul. I le-a dat legionarului, ca un ogar care aduce prada. Spaniolul a răsfoit paşaportul şi l-a vârât într-unul din buzunarele uniformei peticite. „De-acum încolo n-o să mai faci nicio prostie! Chiar dacă ţi-am da drumul, tot n-ai ajunge nicăieri. Ba chiar ai muri de foame şi de sete”.

Legionarul s-a îndepărtat şi cei doi bărbaţi au început s-o târască pe Montse după el. Printre maşinile stricate se afla o baracă sărăcăcioasă, cu un geam astupat cu două scânduri încrucişate. A deschis cele două lacăte cu care era zăvorâtă uşa şi mercenarii au împins-o pe Montse înăuntru. A

căzut pe burtă şi s-a lovit la nas. „Şi-acum n-ai decât să zbieri cât vrei! Aici n-o să te audă nimeni”. Şi-a înăbuşit un ţipăt de durere. Era convinsă că rezistenţa fizică n-o să-i folosească la nimic şi oricum nu mai era în stare nici măcar să ţipe. A scos un geamăt sfâşietor şi şi-a ridicat capul. Îi curgea sânge din nas. „Vă rog, vă rog, vă rog”, a implorat încet. Uşa s-a închis. Montse s-a ridicat şi a început să ceară ajutor în şoaptă, temându-se să ridice vocea. Imediat şi-a dat seama că nu era singură. Chiar dacă era doar puţină lumină, a izbutit să distingă în penumbră trei femei aşezate pe jos. Fireşte c-o priveau cu aceeaşi uluire care i se citea şi ei pe chip. În mod inexplicabil, i s-a făcut brusc ruşine. A încercat să pară demnă, dar nu se putea abţine să nu se smiorcăie. Şi-a dat seama că ţipetele şi izbiturile în uşă n-aveau să-i fie de niciun ajutor. S-a uitat la femei. Încetul cu încetul, chipurile lor au prins contur. Erau îmbrăcate la fel ca femeile din Tindouf. În ciuda asprimii feţelor, se vedea că erau la fel de îngrozite. Montse a încercat să se facă înţeleasă în spaniolă. Le-a spus apoi câteva vorbe în franceză, dar n-a primit niciun răspuns. Una dintre femei i-a făcut semn să se aşeze. Ea s-a aşezat în genunchi şi şi-a acoperit faţa cu amândouă mâinile. Se gândea că după toate astea ar putea păţi ceva şi mai rău. A plâns amarnic multă vreme, până i-au secat lacrimile şi puterile. Când a înţeles că nimic nu se mai putea îndrepta, a văzut-o pe una dintre femei aşezându-se lângă ea şi lăsându-şi o mână pe umărul ei. „Ţine”, i-a zis în spaniolă. Şi-a ridicat capul, de parcă ar fi avut o vedenie. Femeia îi întindea o ulcică plină cu apă. „Pierzi apă de mai bine de o oră. Dacă nu bei, o să te deshidratezi”. Montse a luat ulcica şi a dus-o la buze. A luat o înghiţitură. Apa era sărată şi mirosea îngrozitor. „Bea, a insistat femeia; mai bine faci diaree decât să te deshidratezi”. A băut-o pe toată, încercând să-şi învingă greaţa. „Mulţumesc”. Femeia s-a întors

la locul ei, stând mai departe pe vine. „Vorbiţi spaniolă?” „Ele nu”. Montse a observat imediat că femeia era altfel îmbrăcată decât celelalte două. „Eşti algeriancă?” „Sahariană”. Montse s-a aşezat lângă ea, încercând să se calmeze puţin. „Din tabăra de refugiaţi?” „Ai fost acolo?” „Nu, n-am putut. Am avut probleme când am ajuns la Tindouf”. Montse a început să-i povestească necunoscutei tot ce păţise. Sahariana asculta fără să clipească, plescăind din limbă la fiecare pauză. Când şi-a terminat de spus povestea, s-a simţit mult mai bine. Femeia nu-şi dezlipea ochii de pe faţa ei, încercând parcă să înţeleagă până la capăt sensul fiecărui cuvânt, după ce auzise întreaga poveste. „Mă numesc Montse”, a zis, curmând tăcerea. „Eu sunt Aza”. „Şi cum ai ajuns aici?” Aza a făcut o faţă disperată. Sahariana era închisă de două zile în acel cimitir de deşeuri, împreună cu cele două algerience. Se dusese la Tindouf ca să sune în Spania şi să cumpere pixuri. La întoarcerea în tabără, jeepul suferise o avarie. Cei doi băieţi care o însoţeau s-au hotărât să facă pe jos cei douăzeci de kilometri până în wilaya lor. Ea a rămas în maşină, aşteptându-i să se întoarcă cu ajutoare. Avea apă şi mâncare, aşa că n-avea de ce să se teamă. Dar a trecut camionul spaniolului şi s-a oferit s-o ducă. Mai departe era uşor de imaginat ce se întâmplase. „Şi ce crezi c-o să facă cu noi?”, a întrebat-o Montse cu naivitate. Aza s-a arătat îngrijorată şi şi-a acoperit faţa cu melfa. N-a zis nimic.

În baraca aceea timpul se oprise în loc. Primele două zile s-au dovedit a fi aşa de lungi, că nu păreau să se mai sfârşească niciodată. Îi auzeau pe bărbaţi sporovăind afară, dar nu puteau să distingă nimic prin crăpăturile geamului. Montse a trebuit să iasă afară de mai multe ori, forţată de diaree. Vederea soarelui şi respirarea aerului curat era unicul lux pe care şi-l permiteau. Aza şi celelalte două musulmane suportau captivitatea mult mai

bine decât ea. Puteau sta ore întregi tăcute, fără să se clintească, fără să bea apă, fără să mănânce. Montse s-a agăţat de prezenţa saharienei, ca să n-o ia razna. Făcea tot ce-i spunea Aza: bea apa infectă, mânca fructele putrezite, încerca să nu se mişte în orele de arşiţă. Tăria celor trei femei i se părea inumană. Când simţea c-o părăseau puterile, încerca să vorbească cu Aza. Astfel a aflat că-şi căpătase puternicul accent caraibian în anii în care studiase în Cuba. Dar când Montse încerca să afle amănunte din viaţa ei, sahariana părea să se închidă în ea şi schimba vorba. „Cine sunt bărbaţii ăştia, Aza?" „Oameni răi, prietenă, oameni îngrozitori". „Şi ce urmăresc?" „Nu ştiu, femeie, şi nici nu vreau să mă gândesc la asta deocamdată". Apoi plescăia din limbă şi îndepărta muştele cu o dibăcie extraordinară.

În cea de-a treia zi s-a auzit iarăşi huruitul motorului. Cele patru femei şi-au ciulit urechile, sperând că bărbaţii or să le lase singure. Dar s-a deschis imediat uşa şi au fost îmbrâncite în remorcă. În ciuda condiţiilor groaznice, călătoria aceea era un lux în comparaţie cu zilele în care fuseseră închise. Montse privea tulburată imensitatea Saharei printre scândurile neacoperite de prelată. Călătoria a durat peste trei ore. Când s-a oprit camionul, se aflau lângă un puţ împrejmuit de câţiva copaci. Era unica formă de viaţă pe care o vedeau după mulţi kilometri. Pietrele erau încinse.

Layla e cât se poate de serioasă, urmărind concentrată spusele lui Montse. După o clipă de tăcere, plescăie din limbă şi priveşte jaimele care încep să apară la orizont.

— De ce faci asta? întreabă Montse.

— Ce anume?

— Plescăi din limbă.

— E un obicei.

— E acelaşi zgomot pe care-l făcea şi Aza. E imposibil să fie un delir.

— Nu, nu pare un delir. Dar hai să mergem acum, că se înnoptează.

Între o jaima şi alta e o distanţă considerabilă. Nu există străzi. Casele din lut nu pot fi nicidecum identificate: toate sunt la fel. Layla se mişcă pe întuneric ca în toiul zilei. Înaintează foarte încet. Când ajunge la jaima ei, Layla începe să strige. Apare o femeie care începe să strige la rândul ei. Pare bosumflată. Montse tresare.

— Nu-ţi fie teamă, e mătuşa mea. Mă ceartă fiindcă am ajuns târziu. Tot o copiliţă mă crede.

Intră în cort şi priveliştea din faţa ochilor o lasă fără grai. Bărbaţii şi femeile stau pe jos sau pe vine pe nişte covoare în culori foarte vii. În mijlocul jaimei atârnă un tub fluorescent, conectat la o baterie de camion. Sunt şi câţiva copii. Culorile melfelor şi ale rochiilor fetiţelor par nişte pete care se sparg în lumină. Montse simte cum i se strânge inima. Îşi scoate ghetele şi începe să salute. Aproape toţi vorbesc spaniola cu un puternic accent arab. Copiii vor s-o atingă şi să stea în preajma ei. Între timp, Layla face prezentările. Străina nu le poate memora numele mai mult de câteva clipe. Încearcă să reţină expresia ochilor, zâmbetele, chipurile. Se simte obosită, în cele din urmă se aşază şi ea.

Layla vorbeşte în numele ei. Lui Montse îi place s-o audă vorbind în hasania. Cineva îi oferă un pahar cu ceai. Îl acceptă cu mare plăcere. Copiii din alte jaime intră într-una în casă. Mătuşa Laylei încearcă să-i dea afară, ca pe găini, dar copiii se împotrivesc. Îi strigă un bătrân şi până la urmă pleacă, fără niciun chef. Se aşază pe nisip, la câţiva metri de uşă. Montse nu e în stare să le mulţumească tuturor pentru atenţia cu care o înconjoară. Uneori se simte copleşită. Când Layla se uită la ea, îşi dă seama cât e de obosită. Infirmiera se ridică în picioare şi începe să dea din

mâini. Precis le cere să plece. Montse încearcă s-o împiedice, dar Layla e hotărâtă. Cu toţii se ridică, fără să se împotrivească. Bărbaţii dau rând pe rând mâna cu spaniola, după care ies afară. Femeile pleacă ultimele. Mătuşa Laylei rămâne în urmă. Îi dă tot felul de instrucţiuni nepoatei. Când rămân singure, Montse e necăjită.

— Nu trebuia să-i alungi. Mie îmi face plăcere să stau cu ei.

— Vorbesc prea mult. Dacă-i laşi, rămân toată noaptea aici. N-au nicio grabă. O dată au stat patru zile neîntrerupte sporovăind şi bând ceai, doar fiindcă venise cineva în vizită dintr-o altă daira.

Pe chipul zâmbitor al lui Montse se citeşte oboseala. Layla scoate două pături dintr-un dulap. Le întinde pe covor.

— În noaptea asta n-o să te deranjeze nimeni.

— Nu, Layla, nu mă deranjează nimeni. Doar n-o să-mi spui c-o dai afară şi pe mătuşa ta.

— Ea o să doarmă bine oriunde. Tu eşti invitata mea.

Montse nu mai are nici forţa, nici starea de spirit necesară ca să protesteze. O priveşte impasibilă pe Layla, care scotoceşte prin dulap. Infirmiera scoate o foarfecă de croitorie. Se aşază lângă străină şi o pune să-şi aplece capul.

— Ce vrei să faci?

— Să-ţi tai părul. Nu asta voiai?

Montse îi zâmbeşte. Încearcă să simtă aceeaşi linişte ca acea zugrăvită pe faţa Laylei. Îşi apropie capul şi se lasă în voia fetei. Sahariana taie smocuri de păr, făcând o mică grămăjoară pe covor. Zgomotul sacadat al foarfecii şi mâinile Laylei o moleşesc: simte c-o ia somnul. Dar Montse nu vrea să piardă nicio clipă. Se străduieşte să rămână trează.

— Layla.

— Ce e?

— Te-am minţit. Layla nu zice nimic. De fapt, nu te-am minţit, dar nici nu ţi-am spus adevărul.

Deşi Montse tace, infirmiera nu se arată curioasă.

— E drept că am o fată. Dar a murit anul trecut, în august.

E prima oară când Montse vorbeşte despre fiica ei de când a murit. Se simte uşurată. Layla plescăie din limbă şi tace.

— A fost un accident de motocicletă. Avea nouăsprezece ani şi se numea Teresa, ca sora mea.

Mai târziu se aude doar zgomotul foarfecii şi vântul izbind pânza jaimei. Ultimul lucru pe care-l mai aude Montse înainte de a adormi e vocea Laylei:

— Mulţumesc.

*

Mulţi soldaţi care nu citiseră în viaţa lor un ziar stăteau acum la cozi interminabile ca să citească presa sau se strângeau în grupuri şi cel mai instruit dintre ei citea cu voce tare ştirile care soseau din Peninsulă. În El Aaiun s-a aflat abia târziu că Guvernul spaniol îi vânduse Marocului cea mai mare parte a întreprinderii de extracţie a fosfaţilor Fos Bu Craa. Când s-a răspândit vestea printre funcţionari, viaţa publică se deteriorase deja vizibil. În cazărmi ofiţerii nu prea comentau cu soldaţii evenimentele grave şi mişcările de stradă pentru independenţă. Jaful din biserică şi uciderea paracliserului n-au făcut decât să distrugă fragila stabilitate dintre comunitatea sahariană şi peninsulari.

În afara prezenţei sergentului Baquedano, puţine lucruri îl frământau şi-i răpeau somnul lui Santiago San Roman. Într-un fel, agitaţia din cazărmi îl făcea să se simtă oarecum euforic. De cele mai multe ori, discuţiile despre politică îl plictiseau, fiindcă nu prea le înţelegea. Lunile aprilie şi mai au fost un du-te-vino de trupe, drumuri, ordine ale superiorilor, contraordine, manevre, misiuni pe

timp de noapte. Multe voci publice învinovăţeau Polisario[32] de fărădelegile produse, iar profanarea bisericii era considerată picătura care umpluse paharul. În presă, jaful era prezentat ca un act terorist. Simpla amintire a nopţii respective îl îngrozea în aşa măsură pe San Roman, că se străduia din răsputeri să uite că participase la respectiva infamie. Încerca să-şi liniştească conştiinţa, nealăturându-se vocilor care se proclamau împotriva Frontului Polisario şi a simpatizanţilor lui.

Cu totul altfel percepea situaţia Guillermo. Lucrările la grădina zoologică fuseseră sistate şi cei mai mulţi oameni din compania lui fuseseră însărcinaţi cu minarea graniţei cu Marocul. Când s-au sfârşit minele, au început să pună mine false de plastic, dar la fel de periculoase, căci, părând reale, provocau adesea accidente mortale în rândul celor care le instalau.

În tot acest timp, San Roman conducea vehiculele Land Rover, maşinile oficiale, camioanele, excavatoarele şi tot ce avea un motor şi un volan. În fiecare zi se întâlnea pe şosele cu batalioane care plecau la manevre sau care se întorceau istovite în capitală. Cel puţin de trei ori pe săptămână trebuia să transporte trupe care supravegheau zăcămintele de fosfaţi de la Bu Craa. Teama de sabotaje se răspândise nu numai în rândul muncitorilor exploatării, ci şi printre funcţionarii întreprinderii de stat care locuiau în oraş. Cu doar şase luni în urmă, banda transportoare care ducea fosfaţii la mare fusese incendiată de câţiva tineri muncitori saharieni, care acum erau întemniţaţi în Insulele Canare. Soldaţii de rând şi legionarii petreceau ore întregi sub soarele fierbinte al Saharei, supraveghind ca nimeni să nu se apropie de bandă sau de instalaţiile care forau zăcământul. În birouri şi locuinţe, funcţionarii erau şi ei într-o permanentă stare de alertă.

Pe străzi se simţea o tensiune care lui Santiago San Roman i se părea absurdă. Soldaţii supravegheau liceul – când se intra şi se ieşea de la cursuri – Hotelul Naţional, sediul Guvernului General al Saharei, clădirea Statului Major. Adesea, aceştia trebuiau să patruleze cu carabine Cetme sau cu mitraliere uşoare, amestecându-se cu populaţia şi privind cu suspiciune orice li se părea ieşit din comun. Dar lui Santiago totul i se părea neobişnuit în El Aaiun. Când trebuia să-i ceară actele vreunui saharian ori să oprească vreo maşină, privea hârtiile distrat, schimba câteva cuvinte în hasania şi-i lăsa pe oameni să plece, miraţi, dar şi plictisiţi. Îi displăceau percheziţiile corporale şi controalele făcute la intersecţii. Dar era bucuros când i se ordona să conducă o patrulă prin bazar sau prin piaţă. Se gândea că poate o să dea peste Andia, peste maică-sa, peste verişoare, peste oricare dintre femeile din familia ei.

Nu izbutea să-l facă pe Lazaar să-l ia în serios. Saharianul izbucnea în râs ori de câte ori San Roman aducea vorba despre soră-sa. Pe Santiago îl deranja uşurinţa cu care prietenul lui trata chestiunea asta.

— Tu te-ai îndrăgostit de Andia? Dar e doar o copilă!

— Are şaptesprezece ani.

— Aşa ţi-a zis ea? întreba râzând, fără să se mai oprească. O să fii demobilizat, o să pleci în oraşul tău şi n-o să te mai întorci niciodată. Şi poate că deja ai o iubită la Barcelona.

— Da’ de unde, ce tot spui acolo, frate?

În schimb, cu familia lucrurile stăteau cu totul altfel. Santiago a remarcat, stingherit, că mama Andiei, mătuşile şi surorile mai mici se dădeau peste cap ca să-i facă pe plac. Casa a suferit o transformare pe care San Roman n-a observat-o imediat. Pe pereţii iniţial goi, au început să apară fotografii şi planşe, al căror rost nu prea îl înţelegea legionarul. Uneori erau tăieturi din ziare

cu personaje celebre sau hărţi din Peninsulă; fotografii cu Franco, cu Carmen Sevilla în timpul vizitei făcute de Crăciun în 1957, cu Fraga Iribarne inaugurând Hotelul Naţional, foi de almanah cu Julio Romero de Torres, cu toreadori şi fotbalişti. La început nu le-a acordat prea mare atenţie, până a înţeles că făceau toate astea de dragul lui. Au început să schimbe şi muzica sahariană cu diferite paso-doble sau cu bolerouri interpretate de Antonio Machin. Tuturor acestor atenţii Santiago le răspundea în felul lui.

Familia era aşa de numeroasă şi de complexă, încât nu era niciodată sigur cine erau verii, cumnaţii, rudele apropiate sau îndepărtate. Încerca să şi-i apropie pe toţi, într-un fel sau altul. Pe bărbaţii din familie îi învăţa să demonteze şi să cureţe carburatorul maşinilor, să pună la loc bucşele, să recunoască o avarie la motor după zgomot. Fraţii mai mici ai Andiei se ţineau după el peste tot. Dar adevăratul cap al familiei, după moartea tatălui, era Lazaar. Nu numai familia, ci şi vecinii îl venerau. Ce spunea Lazaar era acceptat fără crâcnire. De aceea, San Roman ştia că atâta timp cât saharianul nu-l lua în serios, nu prea avea trecere la sora lui.

La rândul ei, Andia se comporta uneori ca o femeie, alteori ca o copilă, dar lui Santiago nu-i displăcea ambiguitatea fetei. Cum avea câteva ore libere, urca în cartierul Zemla şi bea un ceai cu cine era acasă în momentul acela. Fata îl primea cât se poate de firesc, de parcă ar fi fost obişnuită cu prezenţa lui, dar evita privirile pe furiş, apropierea sau complimentele lui voalate. Santiago vorbea mai mult cu familia decât cu ea. Câteodată, Andia pleca într-o altă cameră şi nu apărea nici măcar ca să-şi ia rămas bun de la el. Acele obiceiuri îl scoteau din sărite pe Santiago, care-şi jura că n-o să se mai întoarcă niciodată acolo. Dar cadourile strecurate de Andia, privirile ei languroase, micile atenţii sau emoţia afişată ori de

câte ori vorbea cu el îl amăgeau iar, făcându-l să revină ori de câte ori se ivea prilejul.

Când i-a povestit lui Guillermo ce i se întâmpla cu Andia, prietenul lui n-a ştiut dacă trebuia să se bucure ori să încerce să i-o scoată din cap. Cel puţin nu-i mai vorbea de Montse şi nici nu-i mai cerea s-o sune sau să-i trimită scrisori. Era convins că relaţia aceea cu o sahariană n-avea să ducă nicăieri, dar îşi vedea prietenul aşa de încântat, că nu era în stare să fie sincer cu el. Spre deosebire de San Roman, pe Guillermo îl îngrijora ce se întâmpla în Sahara. Nefiind în stare să-şi facă o părere proprie, era influenţat de comentariile de la cantină, de zvonuri şi de ceea ce vedea zilnic pe străzi. Amplasarea minelor i se părea o treabă îngrozitoare. Nici măcar ofiţerii nu păreau să ştie foarte bine ce se întâmpla. Când legionarul întreba pe vreun sergent sau caporal ce-i rezerva viitorul, era redus la tăcere sau admonestat. Dar îngrijorarea care se citea pe feţele tuturor era evidentă.

Pe San Roman îl preocupa doar propria conştiinţă şi sergentul Baquedano. De aceea se bucura când trebuia să plece pentru mai multe zile din oraş, când era trimis să patruleze pe străzi sau când i se cerea să meargă cu recruţii la batalionul de instrucţie pe malul mării, la douăzeci de kilometri de oraş. Dar, mai devreme sau mai târziu, tot avea să se dea peste sergent, să ia poziţie de drepţi şi să-i răspundă la salut. Chiar aşa s-a şi întâmplat în dimineaţa în care sergentul Baquedano a intrat în regimentul Alejandro Farnesio, cocoţat sus, pe bancheta unui camion. Când l-a văzut pe San Roman, a sărit din maşină şi s-a îndreptat agale spre el. Soldatul l-a salutat sobru şi s-a pus la dispoziţia lui.

— San Roman, am ceva pentru tine.

Santiago a început să transpire, încercând să-şi stăpânească tremurul picioarelor.

— La ordinele dumneavoastră, domnule.

— Vreau să te prezinţi la examenul de caporal.

— De caporal, domnule?

— Da, de caporal. Ce, nu ştii ce înseamnă asta?

— Ba da, fireşte, domnule. Dar pentru asta trebuie să înveţi şi să ştii să faci socoteli.

— Adică vrei să spui că nu ştii să citeşti şi să scrii?

— Nu, domnule. Adică, ba da, domnule. Ştiu să citesc şi să scriu, dar în felul meu. Cu socotelile nu prea mă împac.

— Să n-aud scuze de fătălău! Tu eşti un legionar, mă auzi? Tu n-ai nevoie nici să citeşti, nici să scrii! De două coaie ai nevoie! Ca astea! Poate vrei să zici că nu le ai?

— Nu, domnule. Adică ba da, domnule. Fireşte că le am.

— Atunci prezintă-te la examenul ăla, ce mama naibii! E un ordin! Examenul e sâmbătă. Vineri nu te îmbeţi şi nu te duci la curve! Sâmbătă la opt vreau să fii în pavilionul ofiţerilor. Legiunea are nevoie de patrioţi ca tine.

În lunea următoare, Santiago San Roman era deja caporal al Legiunii. Camarazii, inclusiv Guillermo, au început să se poarte cu el cu totul altfel. Când s-a prezentat în pavilionul Trupelor Nomade, a vrut să-l impresioneze pe Lazaar, dar saharianul s-a uitat la galoane, l-a privit în ochi şi s-a mulţumit să comenteze, ironic:

— De-acum înainte o să ai logodnice adevărate.

Fraza respectivă a fost ca o lovitură sub centură. L-a durut atât de mult, încât în ziua aceea a refuzat să fie portarul echipei saharienilor.

Dar lucrurile au luat o întorsătură neaşteptată. La câteva zile după întoarcerea dintr-o misiune de supraveghere, Lazaar îl aştepta pe terenul de fotbal. I s-a părut grav, cât se poate de grav. Santiago s-a îngrijorat de când a auzit prima frază.

— Ştii, San Roman, nu ştiu cum să-ţi zic asta fără să te simţi jignit.

Caporalul nu ştia ce să creadă. Îi treceau prin cap cele mai negre gânduri, dar niciunul nu era atât de rău ca realitatea însăşi.

— Hai, Lazaar, dă-i drumul, sunt prietenul tău. Zi orice ar fi.

— Eşti prietenul meu?

— Fireşte, sunt prietenul tău. Ştii prea bine. De ce mă mai întrebi asta acum?

— Atunci ştii că uneori prietenii mai trebuie să facă şi lucruri neplăcute, dacă în felul ăsta pot fi de ajutor.

— Cere-mi orice vrei: n-o să mă sperii.

Lazaar s-a uitat fix în ochii lui Santiago, încercând să-l străpungă cu privirea. I-a strâns o mână cu putere, iar pe cealaltă şi-a pus-o pe umărul lui.

— Nu vreau să mai treci pe la mine acasă. Cel puţin nu deocamdată.

Caporalul San Roman a înghiţit în sec. Avea impresia că tot sângele îi cobora în picioare.

— Sigur, sigur, a răspuns fără să dea drumul mâinii lui Lazaar. Din cauza surorii tale, nu-i aşa?

— Nu, nu-i din cauza Andiei. Ştiu că ea te apreciază, chiar dacă-i doar o copilă: în fond are doar cincisprezece ani. E din cauza mea.

— Te-am jignit cu ceva?

— Dimpotrivă. Sunt mândru că sunt prietenul tău. Dar lucrurile nu sunt chiar atât de simple precum par. O să mă înţelegi într-o bună zi, dar acum nu pot să-ţi dau nicio altă explicaţie.

Cuvintele saharianului l-au descumpănit pe San Roman. Nu-şi putea imagina alt motiv în afara Andiei, care ar fi făcut ca prezenţa lui în casa lui Lazaar să nu fie bine-venită. Nu crezuse niciodată că tânărul acela îi putea provoca atâta suferinţă şi nici nu i-a trecut prin cap că-l va înţelege vreodată. Aşa că, pur şi simplu, a căzut pradă dezolării.

În următoarele două săptămâni n-a mai trecut pe la casa lui Lazaar. Când patrula prin oraş, îşi înălţa privirea spre casele de piatră, încercând să-şi

imagineze ce făcea Andia în clipa aceea. N-a mai putut să doarmă, n-a mai putut să mănânce. Din nou o femeie îi dădea viaţa peste cap, devenind pentru el o obsesie. Îşi petrecea timpul liber cu prietenii din Trupele Nomade, dar relaţia lui cu Lazaar n-a mai fost niciodată la fel. Nutrea un fel de admiraţie şi de gelozie faţă de acel saharian. Când îl vedea plimbându-se în largul lui printre dromaderi, i se părea un om special. Lazaar cunoştea tainele deşertului, limbajul dromaderilor şi ştia atâtea lucruri despre climă şi pământul Saharei că i se părea un bătrân de douăzeci de ani. Dar în două săptămâni relaţia lui cu el s-a răcit atât de mult, că abia mai schimbau câte un salut de politeţe şi câteva cuvinte de circumstanţă.

Dar la începutul lunii mai s-a petrecut un fapt care l-a salvat pe San Roman de depresia care-l pândea. Traversa cartierul Colomina într-un camion care transporta alimente. Pe scaunul copilotului era un soldat înarmat, iar în remorcă altul. Santiago asculta flecăreala soldatului, când deodată i s-a părut c-o recunoaşte pe Andia printre oamenii de pe trotuar. A frânat şi era cât pe ce s-o strige în gura mare, dar s-a abţinut în ultima clipă. Ştia că nu putea părăsi camionul şi nici să se abată de la traseul stabilit. Când s-a oprit vehiculul, celălalt legionar s-a speriat.

— Ce-ai păţit caporale, ce-ai văzut?

Santiago şi-a scos capul pe fereastră, ca să vadă dacă era Andia. Era prima oară când o vedea pe fată în afara cartierului ei.

— Nu vă clintiţi de aici. Cred că acolo, în faţă, se întâmplă ceva. N-am încredere.

Soldatul a pălit. Se uita în toate părţile, strângând cu putere carabina Cetme la piept şi încercând să descopere pericolul. Caporalul San Roman a sărit din camion.

— Mă duc să mă asigur, a ţipat, prefăcându-se autoritar. Nu coborâţi din camion decât dacă se trage.

Santiago a alergat pe trotuar, încercând s-o prindă pe Andia din urmă. Când a văzut-o dând colţul străzii, a abordat-o. S-a simţit foarte uşurat când şi-a dat seama că nu se înşelase. Andia era cu o altă fată sahariană. Când l-a văzut pe legionar, şi-a acoperit instinctiv chipul cu melfa şi a început să vorbească repede în hasania. Santiago nu înţelegea nimic. De fapt, cuvintele îi erau adresate prietenei, care râdea într-una în timp ce-şi acoperea faţa. După un timp, fata a devenit serioasă şi a tăcut.

— Ce faci aici, Andia? Unde mergi? E prietena ta?

— Fratele meu mi-a spus c-ai plecat în Peninsulă, că te-au demobilizat.

— Nu-i adevărat, Andia, n-aş pleca niciodată fără să-mi iau rămas bun de la tine. În plus, tu eşti logodnica mea, deci n-aş pleca fără tine.

Zâmbetul a revenit pe faţa saharienei şi a prietenei ei. Santiago era aşa de emoţionat, că ţopăia de-a dreptul, băgându-şi şi scoţându-şi necontenit mâinile din buzunare.

— O să-ţi spun adevărul; Lazaar mi-a cerut să nu mai trec pe la voi. Zice că nu-i din cauza ta, dar nu prea mi-a dat explicaţii.

Andia nu reuşea deloc să înţeleagă ce motive avusese Lazaar să facă una ca asta. S-a încruntat şi şi-a luat prietena de mână.

— Fratele meu e un băgăcios. Mă tratează ca pe o copilă; parcă aş fi toantă.

L-a tras imediat pe Santiago de mână, obligându-l să meargă pe lângă ea. Prietena ei a trecut de partea cealaltă. Au traversat strada şi Andia i-a cerut să intre cu ea într-un bazar saharian. Era o prăvălie foarte asemănătoare cu cele din Hata-Rambla: aceeaşi miasmă, acelaşi haos.

— Îţi plac curmalele? a întrebat sahariana. Nu, mai bine stafidele. Îţi plac stafidele? Nu, nu, asta nu.

I-a cerut negustorului o pipă cu cutia ei şi apoi i-a întins-o lui Santiago.

— Îţi place asta?

— Mult, Andia, îmi place mult. Dar eu…

— Vreau să ai un cadou de la mine.

Prietena i-a cerut negustorului nişte brăţări şi l-a rugat pe Santiago să le probeze. A ales una care-i intra bine pe braţ.

— Haibbila vrea să-ţi facă şi ea un cadou. E cea mai bună prietenă a mea.

Santiago nu ştia cum să se revanşeze în faţa unor asemenea atenţii. Era copleşit şi derutat. Îl surprindea atâta iniţiativă din partea celor două fete. S-a despărţit de Andia, promiţându-i c-o va vizita când Lazaar va pleca la nişte manevre. În noaptea aceea a dormit cu brăţara şi cu pipa alături.

Manevrele la care se referea Santiago San Roman erau de fapt o misiune specială a unei patrule a Trupelor Nomade în Amgala. Dar asta a aflat-o abia după câteva zile. Ca în aproape toate acele luni, acţiunile Armatei se derulau în secret, fără a fi însă o misiune strict secretă, deşi se dorea acest lucru. Luni, 5 mai, cu o zi înainte de plecare, Lazaar l-a căutat pe caporalul San Roman la cantină. Era pentru prima oară când îl vedea intrând în sala de mese, aşa că a fost surprins. L-au mirat peste poate şi cuvintele pe care saharianul părea să le fi pregătit dinainte.

— Ştii deja că mâine plec cu patrula mea.

Santiago a confirmat, încercând să ghicească ce va urma.

— Nu ştiu când o să fiu înapoi. Vreau să-mi faci o favoare.

— Cere-mi orice.

Saharianul a zăbovit puţin înainte să vorbească.

— Vreau să ai grijă de sora şi de familia mea; a făcut o pauză, observând reacţia lui Santiago. Ştiu că n-or să păţească nimic, dar dacă eşti şi tu prin preajmă, o să fiu mai liniştit. Fraţii mei sunt tineri

şi mintea le zboară aiurea. Câteodată nu prea înţeleg ce se întâmplă în Sahara.

— Vorbeşti de parcă nu te-ai mai întoarce.

— Fireşte c-o să mă întorc. Dar treaba stă mai prost acolo decât ni se spune. Marocul o să se năpustească asupra noastră ca o hienă.

— Asta n-o să se întâmple. Suntem aici ca să-i împiedicăm s-o facă. Voi sunteţi o parte din Spania.

— Eşti singurul optimist. Asta e bine. Oricum, eu o să fiu mult mai liniştit dacă ştiu c-o să ai grijă de familia mea.

— Nici nu-i nevoie să mi-o ceri. O s-o fac cu multă plăcere. Dar numai până te întorci.

— Fireşte, numai până mă întorc, a zis zâmbind.

S-au îmbrăţişat şi şi-au strâns mâinile cu putere, fără a se slăbi din ochi.

Cuvintele lui Lazaar l-au tulburat pe caporalul San Roman. Sensul lor adânc l-a înţeles abia după o săptămână, când a sosit vestea în El Aaiun. La început, zvonurile erau neclare, chiar contradictorii. Nici măcar presa nu prezenta evenimentele corect. În cele din urmă, ofiţerii au recunoscut în faţa trupei ce se întâmplase. Sâmbătă, 10 mai 1975, o patrulă a Trupelor Nomade, cu numele de cod „Pedro” trecuse de partea Frontului Polisario. Şi luase drept ostatici doi locotenenţi spanioli, un sergent şi cinci soldaţi. Faptele se petrecuseră în Amgala. Acelaşi lucru s-a întâmplat şi a doua zi cu o altă patrulă, în Mahbes, dar de-astă dată spaniolii opuseseră rezistenţă şi muriseră un soldat şi un sergent. Alţi şapte soldaţi fuseseră capturaţi şi duşi dincolo de graniţa algeriană.

După aceste ciocniri şi dezertări, situaţia din El Aaiun a devenit tot mai tensionată. Funcţionarii aveau senzaţia că zilele lor în Africa erau numărate. Cei mai optimişti aveau încredere în politicienii din Peninsulă şi încercau să-şi păstreze obiceiurile citadine. Dar în fiecare zi apăreau noi

afişe pe stradă în favoarea Frontului Polisario, cerând independenţa sau lansând apeluri împotriva Regelui Marocului, care revendica prin forţă de la forurile internaţionale provincia spaniolă din Africa. Uneori revoltele erau înăbuşite brutal. Spaniolii şi saharienii erau împărţiţi în funcţie de interesele fiecăruia.

Santiago asculta discuţiile interminabile, fără să înţeleagă nimic. Se certa cu Guillermo ori de câte ori acesta îi spunea că era periculos să mai urce în Hata-Rambla. De câte ori putea, se ducea la Andia. Dar a durat ceva vreme până a înţeles că toţi din familia aceea simpatizau cu Frontul Polisario. Când unul dintre unchii lui Lazaar l-a întrebat pe Santiago în faţa întregii familii ce credea despre tot ce se întâmpla, legionarul s-a scărpinat în cap şi a încercat să-şi clarifice poziţia cu voce tare:

— Noi, spaniolii, nu ne amestecăm în politică. Eu vreau tot ce e mai bun pentru voi. Restul îl las pe seama celor care se pricep mai bine decât mine.

Ulterior, San Roman a demonstrat în repetate rânduri că vorbele lui fuseseră sincere. Când cartierele erau împrejmuite cu sârmă ghimpată pentru a fi înăbuşite revoltele, el se prevala de uniforma şi de galoanele lui ca să iasă şi să intre nestingherit în cartier; venea cu veşti de afară, căuta provizii când acestea se împuţinau sau aducea scrisori din partea soldaţilor saharieni consemnaţi în cazarmă din cauza stării de alertă.

Uneori îi revenea în minte imaginea lui Montse, fără s-o poată alunga. Era o apariţie care se ivea în cele mai nepotrivite momente. Un cântec, chipul unei fete erau de-ajuns ca să i se înfăţişeze în faţa ochilor. Amintirile îi făceau rău. Încerca să calculeze cât timp mai rămăsese până să nască. Gândul ăsta îl tortura ore întregi şi nu reuşea să şi-o scoată din minte decât atunci când se întâlnea cu Andia. Sahariana îl trata tot cu indiferenţă în faţa familiei. Ea ştia foarte bine că dacă s-ar fi arătat interesată de un bărbat în public, fraţii şi mama ei

ar fi tratat-o iar ca pe o copilă. Nu cunoştea nicio femeie care să-şi exteriorizeze sentimentele în faţa oamenilor. Într-o bună zi l-a întrebat pe Santiago:

— Când o să te întorci în ţara ta?

— Asta e ţara mea, Andia.

Dar fata ştia prea bine ce îl întreba.

— Până la urmă tot o să pleci, nu-i aşa?

— Nu, n-o să plec. Sau poate că tu asta vrei?

— Lumea zice ca voi, spaniolii, vreţi să ne vindeţi Marocului.

Santiago nu era în stare să dea un răspuns în privinţa asta. Cu cât asculta mai mult comentariile superiorilor, cu atât era mai dezorientat.

— Eu n-o să plec. Doar dacă vii şi tu cu mine. Jaif?[33]

— Nu, nu mi-e frică. Dar ştiu că ai altă logodnică în ţara ta. Văd asta după felul în care mă priveşti.

— Nibguk igbala.[34] Doar pe tine te iubesc.

Andia s-a prefăcut supărată. Dar faţa ei serioasă ascundea un zâmbet abia reţinut şi o strălucire aparte în ochi.

*

În noaptea aceea pastilele nu-şi făcuseră efectul. Era neliniştită şi parcă îngrijorată de o problemă pe care nu şi-o putea aminti. În plus, ceaiul băut la Ayach acasă a împiedicat-o şi el să doarmă. Dar era o altfel de încordare decât cea suferită din ultimele luni. S-a tot învârtit în pat până la două noaptea. Apoi s-a ridicat şi s-a aşezat la calculator. Amintirile din ultima zi se amestecau, confuze, cu imagini şi detalii care în momentul respectiv trecuseră neobservate.

În dimineaţa zilei de Bobotează, la ora opt, oraşul era încă adormit sau pe punctul de a adormi. A coborât pe Paralelo[35] până în port. A traversat pentru prima oară în viaţa ei Piaţa del Portal de la EAU, prin centru. Şi în cele din urmă s-a oprit pe

chei. Pe cheiul de vizavi, cel de dincolo de pasarelă, se auzea muzica din baruri. Oamenii plecau spre casă obosiţi, unii dintre ei clătinându-se. Ceva mai departe, ceaţa plutea pe mare: bucăţi de vată pogorâte din ceruri. Priveliştea aceea din zori i s-a părut frumoasă. Stătuse ore în şir în faţa calculatorului, căutând informaţii despre taberele saharienilor din Tindouf. Prin faţa ochilor i se perindaseră numeroase fotografii din deşert: tabere de refugiaţi, El Aaiun, Smara. Toate datele acelea i se amestecau acum în cap, contrastând cu imaginea care i se ivea acum în faţa ochilor: pata azurie a mării în lumina gri a dimineţii.

Pentru Montse, Santiago San Roman era mort de aproape douăzeci şi cinci de ani. Ăsta era adevărul. Din clipa în care primise vestea de undeva. Acum se întreba de ce dăduse crezare atunci unor necunoscuţi. S-ar fi schimbat ceva dacă s-ar fi străduit să afle mai multe? Era convinsă că nu. Încerca acum să-şi amintească cât timp încercase să-l uite. Puţin: poate câteva luni. Tensiunile din familia ei au obligat-o în acele zile să privească înainte, să nu cadă pradă dorului care o mai copleşea uneori. Scrisorile lui Santiago, pe care ea nu apucase să le citească la timpul lor, i s-au părut cu vremea o farsă a destinului. Dar formidabilul Alberto acoperise golul lăsat de Santiago. Sau poate că nu mai era nimic de acoperit. Nu putea susţine că dragostea ei pentru Santiago ar mai fi durat dacă băiatul s-ar fi întors la Barcelona. Brusc, a început s-o chinuie ideea că Santiago îşi închipuise că avea un copil în Spania. În fiecare scrisoare expediată din El Aaiun vorbea despre copil. Poate că numai asta îl interesase. Dar nu credea că Santiago ar fi putut fi tatăl model pe care şi-l imaginase Montse. Dar minunatul Alberto fusese oare?

Oamenii zgomotoşi, ieşind din baruri, au readus-o la realitate. I s-a părut că era prea devreme să meargă la Ayach acasă. S-a plimbat pe

chei până în Barceloneta. Noaptea nedormită îşi spunea acum cuvântul. Picioarele îi tremurau şi o durea stomacul. Fără să stea prea mult pe gânduri, a intrat în cartierul care odinioară îi arătase o altă faţă a oraşului ei. Ferestrele caselor erau închise şi nu se auzea deloc muzică din interior. Îşi amintea chiar mirosul bucatelor, care invadau străzile la prânz. S-a oprit în faţa unui debit de tutun. Era foarte schimbat. Rafturile vechi, din lemn, fuseseră înlocuite cu dulapuri încăpătoare, cu geamuri. Tejgheaua era mai joasă şi mai scurtă. În plus, se vindeau ziare şi fleacuri pentru copii. A cumpărat un pachet de Chesterfield. Nu mai fumase ţigările astea de la optsprezece ani. A străbătut-o un fior la gândul ăsta. Patronul era un tânăr. Era cât pe ce să întrebe de femeia care avea debitul în 76 sau în 77, dar n-a făcut-o. Era ca şi cum ar fi dezgropat morţii. Pe perete era un afiş cu farmacia de serviciu cea mai apropiată: în Piaţa de la Font. L-a întrebat pe tânăr dacă era aproape şi el i-a arătat pe unde s-o ia.

Când a ajuns în piaţă, i s-a părut că locul acela o aşteptase în toţi anii din urmă. Chiar dacă acum era plină de maşini, totuşi se schimbase foarte puţin. S-a înfiorat toată. O bătrână îşi plimba câinele pe trotuar, îmbrăcată într-un capot roz. Probabil că femeia aceea locuia şi acum douăzeci şi şase de ani în cartier. Sau dacă nu ea, unii dintre oamenii care vor ieşi în curând în piaţă. Probabil că femeia aceea se aflase în acelaşi loc într-o seară de la sfârşitul lui august 1974, la o chermeză foarte modestă, la care participaseră toţi vecinii. Şi-a amintit unde era estrada. I-a venit în minte chiar şi numele formaţiei muzicale: Rusadir. A pornit-o în direcţia femeii cu câinele. A trecut pe lângă ea. A salutat-o. Femeia i-a răspuns la salut.

— E vreo farmacie pe aici? a întrebat Montse, încercând să recunoască parcă glasul femeii.

— Chiar aici, în faţă.

Montse i-a mulţumit. Femeia s-a îndepărtat, lamentându-se în gura mare de gunoiul lăsat de tineri în piaţă.

— De câte ori e o chermeză, se întâmplă la fel. Nu le pasă c-o să ne năpădească gunoiul. Fiindcă pe urmă pleacă în cartierele lor curate.

Poate că femeia aceea nu-şi mai amintea că în urmă cu douăzeci şi şase de ani fusese şi ea la o chermeză; când petrecerea se terminase şi muzicanţii îşi strânseseră lucrurile, în piaţă rămăsese o mizerie de nedescris, exact ca acum.

Se întâmplase în ultimele zile din august. Santiago San Roman a întrebat-o pe Montse: „Vrei să dansezi?" Şi ea a răspuns: „Fireşte. Mă duci la o discotecă?" „Sâmbătă e o chermeză la mine în cartier. Nu e mare lucru, dar cum ai zis că mie mi-e ruşine…" A fost prima oară când Montse şi-a pus pantofi cu toc şi a ieşit pe stradă cu buzele rujate. Când nu era nimeni acasă, se aranja adesea în camera ei. Credea că n-o să aibă niciodată prilejul să folosească tot ce învăţase în faţa oglinzii. Şi-a pus o rochie pe care o purta maică-sa în câteva fotografii din tinereţe. O rochie crem, cu decolteu larg, strâmtă pe talie. Fusta dreaptă îi cădea până la genunchi, desfăşurându-se în pliuri înflorate. Părea croită anume pentru ea. Şi-a pus pe umeri un şal galben, tricotat. La gât şi-a prins un colier de perle în două şiraguri, asortate cu cerceii. A luat de la maică-sa şi geanta albă şi pantofii de lac, care se închideau cu o breteluţă pe gleznă. Şi-a strâns într-o coadă părul, cu o clamă. Cu buzele rujate, transformarea era totală. Ea însăşi a rămas fără grai când s-a văzut în oglindă. A stat în cumpănă. Nu îndrăznea să se pudreze pe faţă. Chiar dacă îşi dorise de mult s-o facă, în cele din urmă i s-a făcut ruşine să iasă astfel pe stradă.

Când a văzut-o atât de aranjată, Santiago San Roman a rămas mut de uimire. Brusc, s-a simţit ca un copil. Fata părea acum mai mare decât el.

Santiago purta cămaşa albă din prima zi, pantaloni bej evazaţi şi pantofi maro de piele, cu vârful foarte ascuţit. Ea s-a lăsat pupată pe obraz, ca să nu-l mânjească cu ruj. În ultima clipă îşi pusese puţin rimei şi fard pe pleoape. „Parcă ai fi o mireasă", i-a zis Santiago. Acel detaliu măgulitor a entuziasmat-o pe fată. „Mergem pe jos? Vreau ca toată lumea să vadă cât eşti de frumoasă". Montse ştia că Santiago nu avea bani nici de autobuz, nici de metrou, aşa că s-a resemnat să accepte propunerea, luând-o ca pe un compliment.

În seara aceea n-a existat pereche mai elegantă ca Montse şi Santiago. Fata nu-şi putea dezlipi ochii de pe el. Era mai bronzat ca oricând, iar părul era pieptănat pe spate şi dat cu briantină. Nu văzuse niciodată un băiat mai frumos ca el. Ştia că celelalte fete o priveau cu invidie şi asta o încânta. Când Santiago privea în altă parte, ea îi luă mâna cu tandreţe şi băiatul zâmbea. „Şi tu eşti frumos. Cel mai frumos de aici". Montse a trebuit să-l convingă să fie invitat la câteva beri. El bea stânjenit, poate chiar ruşinat. Când cineva îl saluta pe Santiago, Montse avea impresia că era studiată din cap până în picioare. În alte împrejurări, treaba aceasta ar fi deranjat-o, dar în seara aceea se simţea măgulită. „Spune-mi un lucru, Santi, tu mă iubeşti?" „Sigur, sigur; dacă nu te-aş iubi, n-aş sta cu tine". Pe Montse o descumpănea faptul că pentru el lucrurile erau atât de simple. Dar tocmai simplitatea aceea o atrăgea cel mai mult la el. „Dar dacă mă iubeşti, de ce nu mi-o spui niciodată?"

Formaţia Rusadir interpreta cântecele verii. Nici ei nu erau atenţi la muzică. Lui Montse nu-i plăcuseră niciodată fetele acelea care nu se mai dezlipeau de partener: curăţându-i colţul buzei cu degetul, punându-şi mâinile pe umerii lui, îmbrăţişându-l. Dar acum era rândul ei să facă ceea ce ironizase întotdeauna. „Vrei să dansezi, Santi?" „Sunt destul de împiedicat la dans". Lui Montse îi plăcea că era stângaci. Dansatorii

adevăraţi nu i se păreau prea virili. Ea era cea care cerea berea. Îi dăduse lui Santiago portofelul, ca să plătească el, dar de câte ori îl deschidea, băiatul avea senzaţia că banii îi ardeau degetele. Muzicanţii au trecut la un paso-doble: Las Corsarias. San Roman a simţit un viermişor în stomac. Acolo, pe pământ arab, /acolo, pe pământ african, /un soldat spaniol/astfel glăsuia. Tinerii s-au retras, lăsând să danseze, înlănţuite, perechile mai în vârstă. Ca vinul de Jerez/şi vinişorul de Rioja/sunt culorile/steagului spaniol. „Acum chiar că vreau să dansez”, a zis Santiago pe neaşteptate. „Vrei să dansezi pe muzica asta? Dar e La Banderita”. „Şi ce dacă? E un paso-doble. Doar asta ştiu să dansez. Mamei îi place mult”. Montse s-a lăsat condusă în mijlocul pieţei. Şi în ziua în care o să pier, /de sunt departe de ţară, /să fiu acoperit cer/cu al Spaniei drapel. Ea se simţea în centrul atenţiei, dar Santiago părea pe altă lume în timp ce fredona versurile. Când sunt pe pământ străin/îţi contemplu culorile/şi-ţi evoc isprăvile/cât te mai iubesc. „Cum ai zis?”, îl întrebase ea, sorbindu-l din priviri. „Cât te mai iubesc”, i-a şoptit Santiago la ureche, şi ea i-a lăsat un sărut pe buze. „Cât te mai iubesc, cât te mai iubesc, cât te mai iubesc. Acum n-o să mai poţi spune că nu ţi-o zic niciodată”. „Încă o dată”. „Cât te mai iubesc”. „Şi încă o dată”. „Cât te mai iubesc”. Când s-a sfârşit cântecul şi lumea s-a retras, Santiago şi Montse se sărutau în mijlocul pieţei, fără să le pese de muzică, zgomot şi priviri. Când au deschis ochii, pământul nu se mai învârtea odată cu ei.

Piaţa s-a golit încetul cu încetul. Mizeria domnea peste tot. Montse nu voia să se mai despartă de Santiago. „Vreau să dormi la mine în noaptea asta”. Tânărul s-a crispat. Montse a observat imediat. „Ce se întâmplă? Nu vrei să vii la mine?” „Da’ de unde, nici vorbă; nu e asta. Sau, ba da, asta e”. „Explică-mi, Santi, acum o clipă îmi spuneai că mă iubeşti şi acum…” „E din cauza

menajerei”. „O să intrăm fără să facem niciun zgomot. Doarme foarte departe de camera mea. Când se duce în zori la slujba de la biserică, pleci”. „Mă cunoaşte, i-a mărturisit el, speriat. O ştie pe maică-mea. Nu vreau să ai necazuri din cauza mea. Dacă află tatăl tău… Tu mi-ai zis că dacă tatăl tău…” Montse i-a închis gura cu un sărut. „Ţi-am spus asta acum un secol. Nu-mi pasă dacă află tata. În plus, nu are de ce să afle. Mari Cruz ştie foarte bine că n-o poate lua gura pe dinainte. Nu de faţă cu mine”. Santiago a încuviinţat cu un gest.

S-au plimbat prin Barceloneta, căutând Paseo de Colon. Montse era tare obosită. O dureau îngrozitor picioarele. S-au aşezat pe o bordură. „Pantofii ăştia mă omoară. Nu sunt obişnuită cu ei”. „Odihneşte-te cât vrei”. „Nu, hai mai bine să căutăm un taxi”. Strada era prost luminată. Depozitele din port, din spatele clădirilor, făceau ca noaptea să pară şi mai sumbră. „Aici n-o să găsim un taxi, a avertizat-o Santiago. Dacă nu ieşim să-l căutăm pe bulevard, degeaba”. „Nu mai pot să fac niciun pas, Santi”. „Atunci o să mă duc eu, dar n-am niciun ban”. „Eu nu rămân aici singură”. Santiago San Roman a avut o idee. Văzuse o bicicletă legată cu un lanţ de un stâlp. „Dă-mi clama ta din păr”. Montse i-a dat-o, fără să înţeleagă ce vrea să facă. Santiago a desfăcut lacătul de la bicicletă şi a luat-o. Montserrat a început să-l ciupească, cerându-i s-o pună la loc. „N-ai zis că te dor picioarele?” „Eşti nebun. Vrei să dăm de belea?” „Ei aş! Mâine o aduc înapoi şi o pun la loc. Să vezi ce bucuros o să fie stăpânul ei când o s-o vadă iar”. Montse s-a urcat în spatele lui pe şa, resemnată. O clipă a încercat să-şi imagineze cum arăta ea cocoţată pe bicicletă, cu rochia şi colierul de perle şi a pufnit-o râsul.

Doctoriţa Montserrat Cambra a intrat în apartamentul din Barceloneta mult mai hotărâtă decât în ziua precedentă. Aşteptase să treacă

vremea până s-a făcut unsprezece dimineaţa. Doar cele două femei sahariene erau acasă.

— Ayach a ieşit în dimineaţa asta ca să sune la telefon de la Delegaţie[36], a explicat Fatma în timp ce o invita să intre.

— Nu contează, de fapt am venit să văd copilul. Cum a petrecut noaptea?

Fatma i-a zâmbit.

— Plângând, dar a dormit ceva.

Montse a intrat în camera femeilor. Copilul se smiorcăia. A scos din geantă tot ce cumpărase de la farmacie şi a pus pe măsuţă.

— Hai să încălzim un biberon şi să-i punem anasonul ăsta. Trebuie să bea mult lichid, a zis ea în timp ce-i scotea scutecul. Şi să-i dăm cu crema asta, ca să vindecăm iritaţia.

Saharienele se conformau, fără să crâcnească. Montse a stat cu copilul aproape o oră până când s-a liniştit, şi în cele din urmă a adormit. Când a zis că vrea să plece, n-au mai lăsat-o. Au condus-o în sufragerie şi au început să facă ceai. Lichidul a dezmorţit-o. Nu i-au dat voie să plece înainte de întoarcerea lui Ayach Bachir.

— Ayach zice c-o să încerce să afle mai multe despre bărbatul din fotografie. Bachir Barba ştie pe toată lumea.

— Cine e Bachir Barba?

— Tatăl lui Ayach. Lucrează la Rabuni, în minister. Îi cunoaşte pe toţi. A fost soldat spaniol.

Când saharianul s-a întors, s-a bucurat s-o vadă. Vorbise cu cei din taberele din Alger. Îşi notase totul pe o hârtie.

— Bărbatul respectiv se numeşte Santiago San Roman, deşi acum i se zice Yusuf. Tata e convins de asta şi el nu se înşală niciodată.

— Şi de ce mi-au spus atunci c-a murit?

— Nu ştiu. E distanţa de patru degete.

Montse nu înţelegea ce voia să spună. Saharianul a zâmbit.

— Aşa se spune la noi în ţară. De la ce iese pe gură până la ce intră pe ureche este o distanţă de doar patru degete, dar câteodată distanţa asta pare mai mare decât deşertul Saharei.

Montse asculta nerăbdătoare explicaţiile bărbatului. Cele două sahariene erau şi ele foarte atente.

— Respectivul Santiago San Roman s-a însurat cu mătuşa soţiei mele. Tata a cunoscut-o. Se numea Andia. Bătrânul zice că era o fată frumoasă foc. A murit acum trei sau patru ani.

— Santiago?

— Nu, nevastă-sa. El trăieşte. Tata l-a văzut acum un an în Ausserd. N-o duce prea bine cu sănătatea, din câte se zvoneşte. Bărbatul ăsta e deosebit. Taică-meu afirmă că pe Santiago era cât pe ce să-l împuşte în El Aaiun, fiindcă scosese explozibili dintr-o cazarmă. Mi-a spus o poveste care pare desprinsă dintr-un film. Tata îi este foarte recunoscător pentru colaborare. S-a purtat bine cu saharienii.

Montse a tăcut. Îi venea greu să creadă că Santiago avea aceeaşi vârstă ca şi ea, că îmbătrânise şi el. Trecuseră prea mulţi ani de când şi-l scosese din minte. S-a gândit la acea Andia pe care o ştia doar după nume. Un fel de gelozie adolescentină a pus stăpânire pe ea. A pufnit-o râsul, gândindu-se la asta. Fatma n-o slăbea din ochi.

— Bărbatul acela ţi-a fost prieten?

— Băiatul acela. Pentru mine a rămas tot un băiat. Da, mi-a fost prieten. De fapt, pentru mine era mai mult decât un prieten.

— Asta nu se uită niciodată, a zis Fatma cât se poate de convinsă.

— Nu, nu. De mulţi ani nu mă mai gândesc la el. E ciudat: era cât pe ce să am un copil cu el şi totuşi uneori abia reuşesc să-mi mai amintesc chipul lui. Am făcut multe prostii, amândoi, dar niciuna aşa de mare ca acelea pe care le-am făcut

mai târziu singură. Mă întreb ce a făcut el în timp ce eu lăsam să treacă viaţa ca şi cum ar fi putut începe iarăşi de la zero când mi se năzărea mie.

Montserrat Cambra şi-a dus paharul cu ceai la buze. Fatma o privea tăcută, fără a îndrăzni să-i tulbure gândurile. Montse s-a uitat lung în ochii negri ai saharienei. Era foarte frumoasă. Andia o fi fost la fel de frumoasă? Din nou gelozia; în mod inexplicabil, sentimentul ăsta a făcut-o să se simtă bine şi să zâmbească.

*

Cu mult înainte de ivirea zorilor, se auzeau maşinile circulând zgomotos printre prăvăliile din tabără. Străina ştie că e o zi specială: Paştele la musulmani. Într-un colţ al jaimei, pe un şifonier de lemn ce pare salvat dintr-un naufragiu, sunt aranjate frumos, în ordine, hăinuţele copiilor din familia Laylei. Sunt atâţia prichindei, că n-a fost în stare să reţină toate numele. Nu reuşeşte nici să-i distingă foarte bine pe fraţii şi surorile infirmierei. Îi recunoaşte după o oarecare asemănare. Femeile abia vorbesc spaniola, deşi o înţeleg.

Cu o seară înainte, jaima a fost plină de lume până târziu. Cei mai mulţi erau soldaţi din familie sosiţi cu permisie de o săptămână, pentru a sărbători Paştele. Unii nu-şi mai văzuseră copiii şi nevestele de zece luni. Montse a trebuit s-o convingă pe Layla – de parcă era un copil – s-o lase să se culce mai târziu. O amuza grija maternă pe care i-o purta infirmiera.

Când se trezeşte, Layla e deja afară, planificând treburile casei şi instruindu-şi nepoţii. Deşi a dormit puţin, Montse se simte foarte odihnită. Lumina care se strecoară prin draperie îi ajunge până la picioare. Se întinde; n-a mai făcut asta de ani de zile.

Când iese în curticică, Layla o dojeneşte că s-a trezit aşa devreme.

— E o zi prea frumoasă ca să dorm, se justifică Montse. În plus, vreau să merg cu tine la sărbătoare.

— Eu n-o să merg acolo. O să te ducă Brahim şi sora mea. Trebuie să gătesc şi să ajut la o circumcizie.

Montse încuviinţează din cap şi încearcă să împace copiii care se ceartă: care s-o ia mai repede de mână.

Brahim are dinţii pătaţi de ceai şi ochii injectaţi din pricina vântului Saharei. Vorbeşte foarte prost spaniola, dar turuie într-una tot drumul. Conduce cu ambele mâini sus, pe volan, iar în gură îi atârnă o pipă ca la majoritatea saharienilor. Zâmbeşte neîncetat. Montse abia înţelege ce zice, dar îi face plăcere sporovăială tânărului. Nu ştie dacă e fratele sau cumnatul Laylei. Sora infirmierei stă între cei doi, fără să scoată o vorbă. Montse îl întreabă pe Brahim dacă ea e nevasta lui şi saharianul zâmbeşte fâstâcit, de parcă n-ar fi înţeles întrebarea. În partea descoperită a furgonetei călătoresc vreo doisprezece copii din casa învecinată. Îşi menţin bine echilibrul şi-i salută într-una pe cei din maşinile care-i depăşesc. În zece minute ajung în locul în care se desfăşoară sărbătoarea. Cu un kilometru mai înainte, maşinile şi camioanele din deşert devin o pată metalică. Mii de persoane se strâng într-un cerc enorm. Culoarea neagră-azurie a turbanelor contrastează cu ocrul deşertului.

Montse poartă hainele Laylei. Tot ea i-a împrumutat şi o melfa albastră, ca să nu atragă atenţia. Bărbaţii se înghesuie, se roagă, vorbesc în şoaptă. Femeile rămân într-o parte, tăcute. Brahim şi sora Laylei se despart. Montse trece pe partea femeilor. Imită tot ce vede. Se aşază pe jos şi-şi pune mâna streaşină la ochi, ca să nu piardă niciun detaliu din ce se întâmplă acolo. Înghesuit în mulţime, un om recită din Coran, ajutându-se de un megafon care împrăştie versetele din cartea

sfântă în cerul albastru intens al hammadei. Montse încearcă să nu se evidenţieze printre femei, dar saharienele o privesc cu o oarecare curiozitate. Totuşi, nimeni n-o întreabă nimic. Deşi sărbătoarea a început deja, maşinile continuă să sosească.

După o jumătate de oră, megafonul amuţeşte şi oamenii încep să vocifereze. Montse zăboveşte un timp, observând ce face sora Laylei. Când se ridică, zăreşte în mulţime chipul unei femei şi rămâne fără grai. Sunt doar câteva secunde, căci femeia îi întoarce imediat spatele, dispărând în mulţime. Lui Montse i se pare că e Aza. A fost ca o părere care i-a străfulgerat mintea, făcând-o să-i sară inima din piept. Vrea s-o strige, dar se răzgândeşte în ultima clipă. Nu vrea să bată la ochi şi nici să pară o isterică.

— Revin imediat, îi spune surorii Laylei mai mult prin gesturi, şi fuge repede.

Acum n-o mai vede pe femeie, dar a reţinut culoarea melfei şi locul exact în care a zărit-o. Bărbaţii, formând grupuri sau ţinându-se de mână, n-o lasă să meargă mai repede. Montse ţine drumul drept. Soarele o orbeşte. Mulţimea se deschide în faţa femeii şi apoi o înghite; dispare ca o corabie în mare. Se opreşte. Revine înapoi. Dă câteva raite. Toate femeile seamănă cu Aza. Îi e teamă să nu-i joace mintea vreo festă. Caută un loc mai ferit unde să poată respira. Fără să-şi dea seama, se pierde printre vehiculele parcate. Încearcă să se calmeze. E sigură că femeia aceea semăna cu Aza. Chipul ei îi apăruse de multe ori în vise. Nu ştie de ce, dar deodată se gândeşte că e marţi şi că ea se află în mijlocul Saharei. Şi asta o face să se simtă bine. E gata să uite de Aza, când vede un camion parcat printre maşinile de teren. Inima îi sparge iarăşi pieptul. Se ghemuieşte, instinctiv, printre maşini. Retrăieşte iadul din Tindouf. Camionul acela pare a fi al legionarului spaniol, Le Monsieur, cum îi spuneau algerienele. Se sperie atât de tare, încât nici măcar nu mai respiră

normal, ca să nu facă zgomot. Printre maşini zăreşte grupuri de oameni şi asta o calmează. Se teme ca nu cumva Le Monsieur să fie prin preajmă.

Pietrele luau foc când Montse, Aza şi cele două algeriene au coborât din camion. Imaginea pe care şi-o făcuse Montse despre deşert nu semăna deloc cu priveliştea din faţa ochilor ei. Pe lângă nisip, deşertul mai însemna şi altceva: piatră tare şi stânci cu nemiluita. Era pentru prima oară când vedea vegetaţie: câte un palmier, salcâmi şi tufe pipernicite. Putea fi o oază, dar părea mai degrabă o groapă cu bălegar. În mijloc era un puţ foarte adânc. Bărbaţii legionarului îşi căutau adăpost în umbra firavă a amiezii. Trei ore în camion fuseseră de-ajuns s-o lase fără vlagă pe Montse. A încercat să-i implore s-o ducă la Tindouf, dar vocea i s-a frânt. Aza a ţinut-o de mână ca să tacă. Le-au dus într-o baracă din ciment şi cărămidă, cu un acoperiş de uralit, care absorbea toate razele soarelui. Au deschis uşa şi le-au împins înăuntru. Era mai mult loc decât în ultima cocioabă în care fuseseră închise, dar aici mai erau alte şaptesprezece femei care avuseseră aceeaşi soartă ca şi ele. Duhoarea scârboasă era insuportabilă. Nu exista decât un geam astupat cu capota unei maşini, prinsă cu sârme. Feţele înspăimântate ale femeilor închise acolo erau consternate, văzând o occidentală tratată la fel ca şi ele. Toate tăceau mâlc. Au făcut loc, ca să se poată aşeza şi ele pe pământ. Aza s-a aşezat pe vine, acoperindu-şi faţa cu amândouă mâinile şi încercând să-şi ascundă disperarea.

Au stat închise mai bine de o săptămână, ieşind doar ca să-şi facă nevoile. A doua zi, Montse deja nu mai simţea mirosul greu dinăuntru. Primeau curmale dimineaţa şi seara. Le-a mâncat cu scârbă. Din ele curgea un lichid alb, care a făcut-o să se teamă de o infecţie cu botulism. Aza o încuraja să

mănânce. Umpleau la loc ligheanul cu apă infectă, fără să arunce depunerile rămase pe el. Afară, bărbaţii trăncăneau şi se certau tot timpul. Uneori se auzeau împuşcături, ca şi cum unul dintre ei şi-ar fi pierdut minţile. Dimineaţa legionarul pleca cu un grup cu camionul şi lăsa doi sau trei mercenari să-i supravegheze femeile. Erau algeriene şi vorbeau doar arabă şi o franceză foarte stricată. Montse confunda respectul pe care i-l arătau cu neîncrederea. Una dintre ele i-a oferit burnuzul după câteva nopţi, când temperatura a scăzut mult în zori.

Aza încerca să afle tot ce putea despre mercenarii aceia, dar femeile nu reuşeau să se pună de acord. Fiecare avea propria ei versiune despre ceea ce li se întâmpla. Montse întreba, dar nu obţinea răspunsuri la atâtea întrebări. „Omului ăstuia i se zice Le Monsieur. E singurul lucru cert, i-a explicat Aza. Unele zic că vinde şi cumpără prizonieri din Mauritania şi Maroc. Altele cred că el caută femei pentru, prostituţie". „Trebuie să ieşim de aici, Aza. Cu orice preţ. Mai bine moarte decât aici". Aza nu zicea nimic. Gândurile ei păreau în altă parte. Când mercenarii adormeau, Montse vorbea într-una cu Aza. Se descărca, povestindu-i tot ce-i trecea prin cap. Aza o asculta, de parcă i-ar fi citit o carte. Treptat i-a dezvăluit saharienei taine pe care nu le-ar fi spus nici prietenelor cele mai apropiate. Când Aza a aflat motivul pentru care călătorise până în Alger, s-a uitat la ea de parcă era protagonista unui film. Era foarte curioasă să ştie amănunte.

Dar discreţia ei o împiedica să pună întrebări. Montse i-a povestit despre soţul ei, despre tinereţea ei, despre serviciul ei, despre Santiago San Roman. Uneori tăcea, ca să nu devină obositoare, dar Aza stătea nemişcată, obligând-o din priviri să continue.

Ziua devenea foarte lungă şi aveau vreme să se gândească la toate. Încetul cu încetul, Montse s-a

obişnuit să recunoască toate zgomotele din oază. Ştia când scoteau bărbaţii apă din puţ, când cotrobăiau prin motorul maşinilor, când se îndepărtau ca să tragă cu puşca în stânci, când dormeau sau când dădeau târcoale barăcii. În cea de-a zecea zi şi-a dat seama că era o linişte mormântală în oază. Deşi se mai vedea o maşină printre crăpăturile din partea de jos a uşii, nu se mai auzea nicio voce bărbătească. La prânz a fost sigură că fuseseră lăsate singure. I-a zis Azei: „O să încerc să scap. Uită-te la scândurile alea din uşă. Pot ceda dintr-o singură lovitură de picior". Aza a făcut o mutră îngrozită. Şi-a acoperit iarăşi faţa cu mâinile. „N-o să poţi. Chiar dacă ai fugi trei zile, tot te-ar găsi în mai puţin de o oră". „O să plec cu maşina aia. Dacă plecăm mai multe, avem şanse mai mari să scăpăm". „Nu, aşa nu se poate". „Vorbeşte cu ele". Aza a vorbit cu algeriencele. Ele s-au speriat. Vorbeau toate odată, încercând să-i spună lui Montse că era nebună dacă îşi închipuia c-o să scape de acolo. „Nici tu n-o să vii cu mine?" Aza i-a răspuns fără să şovăie: „Nu, nici eu. Iar dacă eşti întreagă la minte, nici măcar n-ar trebui să încerci". „Dacă mai stau aici multă vreme, chiar că-mi pierd minţile de tot. Nu trebuia să plec de acasă. Blestemată îmi fie ideea nesăbuită!" „Ai avut ghinion", a zis Aza cu un calm nefiresc.

Toate imaginile acelea îi reveneau acum în minte. Camionul parcat printre vehicule i-a trezit amintiri amarnice.

Când cei din jur încep să se urce în maşinile de teren şi în furgonete, îşi dă seama că nu e în pericol. Camionul rămâne pe loc, ca o corabie împotmolită. Deodată, cineva o atinge pe la spate; Montse tresare îngrozită. E gata să ţipe, dar reuşeşte să se abţină. Lui Brahim îi dispare zâmbetul de pe buze. Acum pare la fel de înfricoşat ca şi ea. Sora Laylei vine prin spatele saharianului. Nici ea nu pare să înţeleagă ce se

întâmplă. Montse o îmbrăţişează, calmându-se brusc, încearcă să se justifice, dar ei nu pricep nimic. Priveşte atunci camionul, sfidătoare, dar nici măcar nu mai e sigură că-i aparţine lui Le Monsieur.

Pentru musulmani, Paştele e şi ziua iertării. Pe toată durata sărbătorii, saharienii îşi vizitează rudele, mai ales pe vârstnici. E vremea să-şi ceară iertare pentru greşelile care i-ar fi putut jigni pe ceilalţi. Montse ascultă cu atenţie explicaţiile Laylei despre aceste obiceiuri. În timp ce infirmiera pregăteşte masa festivă de prânz cu ajutorul femeilor din casă, iar bărbaţii strâng măruntaiele animalului sacrificat, Montse profită de ocazie ca să se plimbe cu nepoatele saharienei. Brahim le supraveghează de departe, ca şi cum asta ar fi treaba lui. Fetele poartă în ziua aceasta cele mai bune rochii. Unele îşi pun pantofi pentru prima oară, după multe luni. Umblă greu, cu picioarele vârâte în încălţăminte de piele sau de lac. Băieţii le privesc invidioşi, fiindcă spaniola le îngăduie s-o însoţească. Fetele o duc la ţarcul cămilelor, să vadă caprele. Se aşază pe o dună, pe nişte pietre puse în cerc. La câţiva metri distanţă, un puşti chior priveşte scena. Stă înfipt în pământ, de parcă ar fi un pom. Montse îl strigă să se apropie, dar puştiul nu-i răspunde. Nici măcar nu ştie dacă e din familia Laylei.

După cuşcuş şi desert, Montse se simte plină. De mult n-a mai fost la un asemenea ospăţ. Mănâncă până nu mai poate. Nu e în stare să refuze nimic: gustă din toate. Uneori zâmbeşte cu gura plină: nu poate mânca mai mult. Toţi sunt cu ochii pe ea; mai ales Brahim. Acesta îi umple paharul cu apă sau cu răcoritoare, îi apropie farfuriile, îi oferă pâine, şerveţelul, mai multă carne. Layla surâde întruna. Şi atunci Montse o întreabă, nu prea tare:

— Spune-mi, Layla, Brahim e fratele sau cumnatul tău?

Infirmiera face ochii mari şi-şi ţine respiraţia. Întrebarea pare s-o tulbure. Priveşte fix mâncarea, încercând să nu i se vadă tulburarea. Montse nu înţelege nimic. Repetă iar întrebarea, crezând că n-a fost înţeleasă.

— Nu, nu; nimic din toate astea.

— Şi atunci?

— E logodnicul meu. O să ne căsătorim la sfârşitul verii.

Lui Montse i se pune un nod în gât. E gata să pufnească în râs, dar seriozitatea Laylei o face să se răzgândească.

După masă, bărbaţii ies afară şi se aşază pe nişte rogojini, pe nisip, în jurul unei spirtiere. Lui Montse i se pare că femeile din casă se agită, nervoase. Fac totul în grabă, şuşotesc diverse lucruri. S-ar zice că le deranjează că bărbaţii ies atât de încet din jaima. Îndată, pricepe ce se întâmplă. Mătuşa Laylei desface comoda şi scoate un televizor mic. Îl pune în fundul camerei şi îl leagă cu un cablu de o antenă. Televizorul e conectat la bateria unui camion. Când descoperă misterul, Montse zâmbeşte fără să vrea. Sosesc câteva vecine care n-au televizor. Sunt peste douăzeci de femei strânse în faţa ecranului.

— E o telenovelă, îi explică Layla. E mexicană, dar aici se prinde prin televiziunea algeriană. Dacă vrei, ieşim afară.

Montse nu vrea să piardă spectacolul.

— Aşteaptă; vreau să văd puţin înainte de a ieşi.

Telenovela mexicană, dublată în arabă, e un spectacol care o uluieşte pe Montse. Femeile păstrează o tăcere mormântală. Când apare actorul principal, saharienele îl aclamă ca pe un erou, strigându-l pe nume. Lui Montse nu-i vine să creadă ce vede. De câte ori încearcă să-i spună ceva Laylei, femeile o dojenesc din priviri. Până la urmă, ea şi infirmiera ies afară. Imediat, fetiţele se agaţă de mâinile ei şi se ciondănesc. Pe unele dintre ele, Montse le ştie deja după nume. E o

plăcere să te plimbi în tihnă printre jaime, simţind o boare caldă de vânt. În toate locuinţele e mai multă agitaţie ca oricând. Ies şi intră cunoştinţe care vin în vizită. Derrahele bărbaţilor sunt curate şi par scrobite. Femeile şi-au pus pe ele cele mai bune melfe. Layla şi Montse se îndepărtează de jaime, plimbându-se.

— E incredibil că în pribegia dureroasă a poporului tău poate exista atâta frumuseţe, zice Montse. Layla zâmbeşte. Ştie că deşertul îi vrăjeşte de obicei pe străini. Am senzaţia c-am fost închisă în toţi anii din urmă.

— E aceeaşi senzaţie pe care o are familia mea aici. Eu am avut norocul să fiu mult timp plecată. Dar unii stau aici de douăzeci şi şase de ani, ferecaţi într-un loc fără ziduri şi porţi.

Se opresc. Montse a rămas în urmă.

— Ce-ai păţit?

— Spune-mi, Layla, îl cunoşti pe puştiul acela?

Infirmiera priveşte spre locul indicat de prietena ei. La o oarecare distanţă, un copil fără un ochi merge aproape paralel cu ele. Pe capul ras are nişte răni mici. Layla se uită la el, cu mâna streaşină la ochi.

— Nu. Nu-l cunosc. Precis şi-a pierdut ochiul de la vreo piatră aruncată. Lucrul ăsta se întâmplă foarte des aici.

— Nu, nu asta mi-a atras atenţia. L-am mai văzut şi azi-dimineaţă în ţarcul cu cămile. Mă urmăreşte peste tot, dar nu se apropie de mine.

Layla zâmbeşte:

— Nu ştiu de ce te miri; eşti o femeie nespus de frumoasă. Lui Brahim i-ai plăcut mult.

Montse e uimită. Nu înţelege deloc comportamentul saharienilor cu femeile. Nu vrea să pună întrebări. Totul i se pare foarte ciudat.

— În seara asta suntem invitate la o petrecere, îi spune Layla. O colegă de la spital vrea să ne invite pe toate.

— Şi pe mine?

— Fireşte. Chiar a insistat să vii.

Seara e lungă. Brahim duce familia Laylei la dune, cu maşina lui. Apusul devine un spectacol unic. De pe cea mai înaltă dună, soarele se vede la nivelul deşertului. Dincolo de ea, pare a se fi înnoptat deja. Montse îşi dă drumul pe toboganul de nisip ca o fetiţă. Copiii o imită, între timp, bărbaţii pregătesc ceaiul şi nişte sandvişuri.

La întoarcerea în jaima, Montse se simte obosită, dar e euforică. I-ar plăcea să se culce şi să asculte vântul izbind pânza cortului, dar nu vrea să piardă nimic din tot ce-i e dat să trăiască. Singure în odăiţă, Montse şi Layla se spală, se aranjează şi îşi schimbă hainele. Se parfumează şi îşi pun altă melfa, mai închisă la culoare. Când deja e întuneric beznă, se despart de familie şi se pierd pe străzile din tabără.

Casa colegei Laylei se află în celălalt cartier din aceeaşi daira. Montse e descumpănită: cum pot fi deosebite cartierele, străzile, jaimele? Ei i se par toate la fel.

Înaintează anevoie pe întuneric, în vreme ce Layla îi arată pe unde să meargă. Sahariana poartă nişte ghete negre şi o geantă pe umăr. Merge graţios, de parcă ar fi pe o pasarelă.

Când se apropie de casă, Montse tresare. Layla n-a avut timp s-o prevină. Foarte aproape de locuinţă, un bărbat îşi face nevoile stând pe vine. Când apar cele două femei, o ia la sănătoasa, cu ruşinea la vedere şi cu derraha în jurul mijlocului.

— Nu te speria. E un bătrân. Bietul de el, şi-a pierdut minţile! îşi face nevoile pe unde apucă, de parc-ar fi copil.

Montse merge cu grijă, ca să nu calce peste excremente.

Casa infirmierei nu e o jaima, ci e făcută din chirpici. Când ajung la uşă, colega Laylei se ridică şi le invită înăuntru. Montse o recunoaşte imediat din spital, chiar dacă nu i-a reţinut numele.

— Îţi aminteşti de Fastrana?

— Fireşte. Acum chiar că-mi amintesc.

Majoritatea femeilor sunt infirmiere. Abia dacă sunt câţiva bărbaţi. Montse îşi plimbă privirea peste adunare şi-l vede imediat pe Brahim într-un colţ, zâmbindu-le. Faptul ăsta o amuză, dar o şi derutează.

— Nu mi-ai zis c-o să vină şi logodnicul tău, a zis Montse ironică.

— Cu bărbaţii nu se ştie niciodată, se scuză Layla grăbită.

La un radiocasetofon se aude muzică de Bob Marley. Montse se aşază între infirmiere. Le recunoaşte pe cele mai multe. Femeile vorbesc într-o spaniolă cubaneză, iar bărbaţii în hasania. Brusc, ţâşneşte în încăpere un bărbat, zbierând în gura mare. E acelaşi om care o speriase pe întuneric. Se postează în faţa lui Montse şi-i vorbeşte de parcă ea l-ar putea înţelege:

— Musso mussano?[37] Musso mussano?

Montse se linişteşte când o vede surâzând pe Fastrana.

— Nu te speria. Bietul bătrân e nebun.

— Şi ce strigă?

— Întreabă dacă totul e în regulă, o lămureşte Layla.

— Spune-i că da, că totul e în regulă, o roagă Montse. Întreabă-l cum îl cheamă.

— Îi zicem Demonul, explică Fastrana. Aşa l-au poreclit copiii. Omul n-are unde să meargă. Mama îl ia de pe drumuri seara şi-l lasă să doarmă în bucătărie, când e goală.

Demonul ia banana pe care i-o întinde Fastrana. Apoi infirmiera îi face semn să iasă din cameră. Pleacă ţopăind ca un bufon.

Lumea intră şi iese într-una din casă. Montse nu e în stare să-i reţină pe toţi. Îşi întinde mâinile, spre a-i fi pictate cu henna. Treaba durează ore în şir.

Când se hotărăsc în sfârşit să plece, e foarte târziu. Brahim mai bea încă ceai şi sporovăieşte cu

infirmierele. Layla şi Montse sunt obosite. Un cer spuzit cu stele luminează toată tabăra. Noaptea e foarte rece.

— De când îl cunoşti pe Brahim?

— De cinci luni. Dar mă iubeşte. Îi place să mă facă geloasă. Crede că-n felul ăsta o să-l iubesc mai mult.

— Dar tu îl iubeşti? întreabă Montse, dar imediat se căieşte.

Layla zâmbeşte. Dinţii îi strălucesc pe tenul închis. E într-adevăr o femeie frumoasă.

— Uite, zice Montse, oprindu-se locului. Nu e el copilul căruia îi lipseşte un ochi?

— Ba da. El e. Se pare că i-ai căzut cu tronc.

— Cum de e treaz la ora asta? Nu trebuie să meargă mâine la şcoală?

— Au zece zile de vacanţă.

— Strigă-l. Întreabă-l cum îl cheamă.

Layla îi face un semn cu mâinile, evitând să ţipe după el.

— Esmak? Esmak?

Puştiul le studiază de la distanţă, dar nu-şi spune numele.

— Schifak?

Când Layla încearcă să se apropie, puştiul o zbugheşte, dispărând printre jaime. Montse e tare obosită. Inima îi bate nebuneşte după atâta ceai.

— Puştiul nu-i din daira asta. Altfel l-aş mai fi văzut până acum, afirmă Layla cât se poate de sigură.

*

Caporalul San Roman a făcut noapte albă, privind umbrele de pe tavan şi lumina care venea dinspre aerodrom. În ultima săptămână abia dacă dormise o oră sau două în fiecare zi. Atmosfera din baraca uriaşă, care uneori ţinea loc de carceră improvizată, îi apăsa pieptul şi-i deforma percepţia asupra realităţii. De la un perete la altul erau doar

şase paşi. Din latrină venea o duhoare îngrozitoare. Când în sfârşit era gata să pice de somn, rupt de oboseală, auzea în liniştea nopţii picătura de apă curgând, enervantă, la robinet; devenea obsedantă şi nu mai putea să închidă ochii. De peste o săptămână o auzea picurând pe ciment; picătură perpetuă, care-i măcina nervii şi-l aducea la disperare.

După vizita neaşteptată a lui Guillermo, devenise şi mai îngrijorat. Ştia că n-o să-şi mai vadă niciodată prietenul. Acum regreta felul în care se purtase cu el în ultima vreme. Guillermo nu merita atâta dispreţ. Dar era deja prea târziu, aproape pentru orice.

Încerca să şi-o scoată din cap pe Andia. Imaginea saharienei îl tortura mai abitir decât picătura de la robinet. Se simţea trădat, şi senzaţia respectivă i se părea foarte familiară. Chiar şi cu ochii închişi putea desluşi chipul şi zâmbetul fetei; îi auzea vocea copilăroasă şi râsul ei adolescentin. Izbutea s-o uite doar când se gândea la Montse. Amintirea ei îl liniştea. Încercase să încropească o scrisoare, dar n-a fost în stare să lege două fraze. Nu-i veneau cuvintele. N-a crezut niciodată că era aşa de greu să-ţi exprimi sentimentele. Încerca apoi să şi-o imagineze pe Montse cu copilul nou-născut, fiul lui, dar se simţea iarăşi descumpănit şi îngrijorat. Amintirile pe care reuşise până atunci să le stăpânească reveneau capricioase şi se instalau în mintea lui ca o flacără pe care nu izbutise s-o stingă de tot.

Brusc, şi-a amintit de maică-sa. Se gândea foarte rar la ea. Dar acum îl obseda ideea că Montse aflase de moartea ei. Era puţin probabil. Şi totuşi voia să creadă că poate fata, roasă de remuşcări, îl dusese pe prunc la dugheana maică-sii, ca să-şi cunoască bunica. Dacă ar fi fost aşa, ar fi aflat cu siguranţă că ea murise. O clipă şi-a închipuit-o pe maică-sa: întinsă pe pat, în rochie neagră, cu mâinile încrucişate pe piept, cu faţa

foarte palidă, ca de ceară. S-a simţit vinovat: fiindcă era departe, fiindcă nu se dusese la înmormântare, fiindcă crezuse c-o să trăiască veşnic, în ciuda bolii ei.

Guillermo fusese cel care-i dăduse vestea morţii ei. S-a întâmplat la sfârşitul lui mai. Îl căutase toată dimineaţa, până îl găsise în sfârşit în pavilionul Trupelor Nomade. I-o spusese. Direct, ca pe lucrul cel mai firesc din lume. Santiago l-a privit, fără să înţeleagă prea bine sensul acelor cuvinte. Trecutul, inclusiv maică-sa, era ascuns undeva adânc în mintea lui. O sunase doar de două ori de când ajunsese în El Aaiun. Acum era prea târziu ca să-şi mai facă reproşuri.

Situaţia critică din provincia Sahara făcea ca veştile din Peninsulă să nu mai pară reale. Când comandantul Panta l-a chemat pe caporalul San Roman la el în birou, ştia deja ce veste avea să-i dea: moartea mamei. L-a ascultat sobru, fără să clipească. Comandantul a crezut că băiatul nu reacţiona de şocat ce era, dar de fapt mintea lui Santiago zbura în altă parte. „Aici lucrurile se precipită, caporale. Ştii la fel de bine ca şi mine treaba asta, i-a explicat comandantul, încercând să aline suferinţa soldatului. Dar Armata înţelege că durerea provocată de moartea mamei depăşeşte toate problemele de aici". Santiago încuviinţa prin gesturi, aproape fără să se mişte. Comandantul a scos nişte hârtii şi i le-a întins într-un târziu lui San Roman. „De aceea, chiar dacă în momentul de faţă sunt suspendate toate permisiile, vom face o excepţie cu dumneata. Ai cincisprezece zile ca să mergi la Barcelona şi să fii alături de tată, de fraţi, de familie. Pierderea mamei e ireparabilă, dar durerea împărtăşită e cu siguranţă mai suportabilă". Lui Santiago nici nu i-a trecut prin cap să-i dezvăluie comandatului că el n-avea nici tată, nici fraţi şi nici familie. Şi-a umflat pieptul şi a luat poziţia de drepţi, în semn de mulţumire.

„Mâine pleacă un avion spre Gran Canaria, i-a zis comandantul, lămurindu-l ce era cu hârtiile pe care tocmai i le înmâna. De acolo iei un zbor spre Peninsulă. Ai cincisprezece zile ca să stai cu familia. Pe 15 iunie să fii înapoi. Poţi să te retragi”. „Să trăiţi, domnule comandant”.

Santiago San Roman a ieşit afară în lumina orbitoare a zilei, năucit şi confuz. Orice soldat ar fi plătit oricât pentru o asemenea permisie. Dar gândul că va urca într-un avion şi se va întoarce la Barcelona după o jumătate de an de la plecare îl înspăimânta. Pe 24 mai, guvernatorul coloniei, generalul Gomez Salazar, declanşase Operaţiunea Rândunica, pentru a evacua populaţia spaniolă din Sahara. În câteva şcoli şi la liceu orele se suspendaseră cu o lună înainte de terminarea cursurilor. Deşi mulţi funcţionari plecau plângând din oraşul pe care îl considerau al lor, unii o făceau fără să se mai uite înapoi, fiind conştienţi de ceea ce avea să urmeze.

Manifestaţiile saharienilor pentru independenţa Saharei erau tot mai dese. Profitau de orice ocazie pentru a scoate steagurile şi a scanda lozinci în favoarea Frontului Polisario. Patrulele Poliţiei Teritoriale şi legionarii blocau cu sârmă ghimpată accesul în cartierele cele mai turbulente din clipa în care începeau primele altercaţii. Dar veştile ce parveneau din alte oraşe nu erau deloc încurajatoare pentru peninsulari. Închisoarea civilă din El Aaiun începea să devină neîncăpătoare pentru numeroşii deţinuţi.

Santiago şi-a făcut bagajul a doua zi şi a pornit spre parcarea de unde i se spusese că o maşină se pregătea să plece spre aerodrom. Înainta gânditor, repetându-şi în minte ce pusese la cale. De aceea nici nu l-a văzut pe Guillermo – care încerca să-l prindă din urmă – până nu i-a avut înaintea lui. „Pleci fără să-ţi iei rămas bun?” Santiago s-a uitat la el ca la un străin. „Am crezut că eşti de planton, a minţit. Am întrebat de tine şi mi s-a spus…”

Guillermo a zâmbit. După vestea morţii mamei, comportamentul prietenului nu i s-a părut bizar. I-a urat noroc şi l-a petrecut cu privirea, în vreme ce Santiago se îndepărta. Caporalul San Roman şi-a pipăit buzunarul în care-şi ţinea banii şi biletul de permisie. Ideea de a părăsi Sahara îl îngrijora, dar el avea alte planuri. Şi-a schimbat direcţia şi, în loc să se îndrepte spre parcare, s-a dus spre poarta de ieşire. Şi-a arătat biletul de permisie şi a părăsit cazarma cu paşi hotărâţi. O oră mai târziu intra în prăvălia lui Sid-Ahmed, îmbrăcat în haine sahariene şi încerca să-şi ascundă raniţa cu uniforma mototolită înăuntru.

Santiago a petrecut în casa Andiei cele cincisprezece zile de permisie. Fata nu-şi putea stăpâni emoţia.

Legionarul n-a ieşit din cartier în cele două săptămâni. Uneori se plimba pe străzile din Hata-Rambla ori îşi petrecea serile cu Sid-Ahmed în prăvălia acestuia, fumând şi bând ceai. Prezenţa lui nu surprindea pe nimeni; vecinii îl tratau ca pe o rudă a lui Lazaar. Dar când oamenii se adunau acasă, Santiago se simţea un intrus. El nu se putea bucura de familiaritatea care exista între ei. Stătea tăcut; oferea ceai şi-i asculta cum polemizau. Nu înţelegea aproape nimic. Discutau în hasania şi când vorbeau cu el în spaniolă, îi spuneau lucruri banale, adresându-i-se mai degrabă din complezenţă. Santiago era sigur că între ei vorbeau de politică. Nu încăpea nicio îndoială că simpatizau cu Polisario, dar, în ciuda serviciilor aduse unora dintre ei, simţea că era departe de a le câştiga încrederea. Când rămânea singur cu Sid-Ahmed, saharianul îi mai povestea câte ceva, dar San Roman avea în continuare impresia că nu i se spunea totul.

Cu două zile înainte de expirarea permisiei, Santiago i-a mărturisit Andiei că n-avea de gând să se mai întoarcă în cazarmă. Fata l-a privit încântată şi a alergat să-i spună vestea maică-sii. Mama le-a

spus mătuşilor fetei şi n-a trecut o oră şi Sid-Ahmed s-a şi înfiinţat acasă, supărat foc. Pentru prima oară părea să-şi fi pierdut bunăvoinţa cu care-l tratase întotdeauna pe legionar. „Ce-i cu treaba asta că vrei să dezertezi?” „N-o să dezertez, doar că n-am de gând să mă mai întorc”. „Asta înseamnă dezertare, amice”. „Şi ce dacă?” „Ai idee ce poţi păţi când or să dea de tine?” „N-or să mă găsească. Nu ştie nimeni că sunt aici”. Sid-Ahmed a zâmbit sarcastic, descumpănindu-l pe legionar. „Toată lumea ştie că eşti aici. Toată lumea, mai puţin prietenii tăi; cuvintele saharianului au fost atât de categorice, încât Santiago nu s-a îndoit nicio clipă de veridicitatea lor. Oamenii noştri ştiu tot ce se întâmplă în interiorul şi în afara cazărmilor. Doar nu ne crezi tâmpiţi?” San Roman s-a simţit neajutorat. În clipa aceea a regretat că n-a profitat de ocazie ca să plece la Barcelona. „Dacă într-adevăr o iubeşti pe copila asta, a zis referindu-se la Andia, mâine o să te prezinţi la apel. Altfel or s-o acuze pe ea şi pe familia ei că adăposteşte un dezertor. Şi ai idee ce-ar putea păţi?” Santiago a rămas fără replică. Cuvintele lui Sid-Ahmed avuseseră un efect dezastruos asupra stării lui de spirit. Şi-a plecat privirea, făcându-i-se ruşine. Bărbatul acela îi dădea o lecţie, fără să-şi fi propus aşa ceva. A încuviinţat printr-un gest. Saharianul şi-a schimbat atunci tonul ameninţător şi a redevenit cel dintotdeauna. „I-ai căzut cu tronc Andiei. Te-ai purtat ca unul de-ai noştri. Nu strica totul acum”. Bărbatul acela îl cucerise. Era pentru prima oară când cineva îi luă în serios sentimentele pe care le nutrea faţă de Andia. Şi-au strâns mâna şi au băut ceaiul în tăcere, fără a mai pomeni nimic despre asta. În seara aceea casa s-a umplut de oameni. Au sporovăit şi au băut cu toţii ceai până în zori. Când au plecat, San Roman i-a zis lui Sid-Ahmed: „În ciuda tuturor problemelor, voi, saharienii, păreţi mereu fericiţi”. „Nu întotdeauna, prietene, nu

suntem tot timpul aşa. Dar în noaptea asta am avut motive să fim. Fraţii noştri au învins în Guelta”.

Santiago n-a înţeles sensul cuvintelor lui Sid-Ahmed până a doua zi, când i s-a sfârşit permisia şi a trebuit să se întoarcă la datorie. În cazarmă era un haos total. Într-o asemenea nebunie, nimeni n-a remarcat că Santiago nu-şi folosise permisia ca să plece în Peninsulă. Veştile despre Polisario circulau din gură în gură, fiind amplificate şi de zvonuri şi de tăcerea ofiţerilor. Retragerea Armatei din Guelta a fost percepută ca un pas înainte spre retragerea definitivă din Sahara. În primele două săptămâni din iunie, închisoarea se umpluse cu saharieni arestaţi în timpul manifestaţiilor şi luptelor de stradă. În prima zi, Santiago a făcut de pază la închisoarea civilă. Clădirea, abia folosită cu câteva luni în urmă, era acum plină de oameni care abia încăpeau să doarmă, înghesuiţi într-un colţ pe timpul nopţii. Ea se afla la capătul unei străzi, la ieşirea spre Edehera. De departe se putea vedea enorma desfăşurare de forţe de supraveghere folosite de Armata spaniolă. Cea mai mare parte a deţinuţilor trebuia să rămână zi şi noapte în curtea interioară. Sergenţii dădeau ordine, apoi contraordine, neştiind prea bine cum să abordeze o situaţie care devenea tot mai critică de la o zi la alta. Telefoanele sunau întruna. Soldaţii alergau dintr-o parte în alta, îndeplineau ordine care în câteva clipe erau contramandate, devenind dispoziţii contrare, în toată zăpăceala asta, Santiago i-a recunoscut pe unii saharieni. A stat de vorbă cu câţiva, încercând să nu fie văzut de niciun soldat. Într-o dimineaţă a riscat să vorbească cu vreo douăzeci de persoane, pentru a le da veşti familiilor despre cei reţinuţi.

Deşi fuseseră definitiv suspendate toate permisiile, lui Santiago nu-i era greu să pătrundă în Hata-Rambla. Când cei din cartier au aflat că mulţi de-ai lor erau în continuare închişi în El Aaiun, au început să le trimită mesaje prin

intermediul lui San Roman. Acel du-te-vino de veşti a devenit ceva la ordinea zilei. Odată cu repatrierea funcţionarilor, vara aceea a devenit cea mai tristă din ultimii ani. Multe baruri s-au închis în iulie, pe perioada vacanţei. Populaţia bănuia – iar apoi lucrul respectiv s-a confirmat – că vacanţa avea să dureze ani de zile. Oaza s-a închis. Cinematograful de vară nu s-a mai deschis. Se vedeau tot mai puţini copii prin oraş. În august nu mai rămăsese decât jumătate din populaţie. Asta se observa în baruri. Multe case aveau obloanele trase. S-au închis prăvălioarele şi magazinele. Oamenii înaintau grăbiţi pe bulevardele cu trafic foarte redus. Talciocul săptămânal reflecta neîncrederea şi dezolarea care punea stăpânire pe oraş. Deşi evacuarea era mai ordonată decât în primăvară, cu toţii se grăbeau să-şi pună lucrurile la punct: să-şi vândă maşinile şi televizoarele, să-şi recupereze datoriile, să-şi rezolve problemele legate de chirie.

Zvonurile despre boala Conducătorului nu făceau decât să sporească incertitudinea. Deşi mulţi refuzau să creadă că Franco avea să moară, chiar şi ofiţerii de rang înalt se străduiau să afle veştile de ultimă oră din telegrame şi din convorbirile internaţionale cu Peninsula. Dar toate informaţiile la un loc creau o contradicţie continuă, care nu făcea decât să sporească numărul scepticilor.

Abia pe la jumătatea lui octombrie, un zvon ivit din cele mai sigure surse a devenit ştire. Cu o oră înaintea cinei, la televizorul de la cantină a apărut Regele Marocului, adresându-se poporului său. Glasul i se auzea limpede. Aproape nimeni nu i-a acordat atenţie, dar Santiago a fost fascinat de chipul grav al lui Hassan al II-lea. Nu înţelegea nimic, doar cuvinte disparate care nu prea aveau sens. Până să se sfârşească discursul, i-a zis lui Guillermo: „Se petrece ceva grav, Guillermo, priveşte”. Prietenul lui a privit ecranul, nepăsător.

Nu înţelegea problemele Marocului şi ale Saharei. „Nu ştiu ce e, dar ceva se întâmplă”, a zis caporalul San Roman. S-a ridicat şi a luat-o la fugă spre pavilionul Trupelor Nomade. Paza în interiorul şi în afara cazărmii se dublase. De cum a intrat şi-a dat seama că intuise bine. Saharienii aveau televizorul deschis, dar acum nimeni nu mai era atent la publicitatea marocană. În schimb, se îngrămădiseră cu toţii în jurul unui aparat de radio foarte vechi. Niciunul n-a remarcat prezenţa legionarului, până când acesta nu a întrebat ce se întâmpla. „Nimic, caporale, nimic”. „Nu mă luaţi drept idiot. Ştiu că se petrece ceva”. Soldaţii îl cunoşteau bine. Mulţi dintre ei trimiteau familiilor mesaje prin intermediul legionarului caporal. De multe luni juca fotbal cu ei. Le ştia pe viitoarele neveste ale unora, pe părinţii lor; fusese în casa multora dintre ei. De aceea s-a ţinut tare pe poziţie. „Ce a zis Hassan la televizor?” a insistat caporalul, de-acum supărat. „Zice că vrea să recupereze Sahara pentru Maroc, invadând-o”. San Roman nu prea înţelegea ce însemna asta. „Nu poate: armata noastră e superioară armatei lui”, a zis caporalul cu candoare. „Cere voluntari civili ca să intre în Sahara. Zice că va fi o invazie paşnică. E nebun”.

San Roman a rămas cu saharienii până s-a dat stingerea. La culcare, nu-i stătea gândul decât la asta. A rămas treaz, fără să se mişte pe saltea, până a sunat deşteptarea. În ziua aceea, cazarma părea un butoi cu pulbere. Veneau şi plecau într-una camioane. Ordinele erau confuze şi adesea contradictorii. Zvonurile s-au răspândit mai repede ca oricând. Uneori lăsau impresia că se pregăteau să pornească spre graniţa din nord. Alteori că urmau fie evacuaţi din Africa chiar în ziua respectivă. În toată nebunia asta, Santiago San Roman a reuşit totuşi să iasă din cazarmă în ultima vineri din octombrie. Avea totul pregătit ca să intre în cartierul Zemla. Dar abia a reuşit să ajungă.

Atmosfera din cartier era la fel de confuză ca în restul oraşului. Oamenii îşi făceau provizii cu mâncare. Prăvăliile erau aproape goale. Primul lucru pe care l-a făcut a fost să-l viziteze pe Sid-Ahmed. Saharianul a încercat să-l calmeze, dar chiar şi el era neobişnuit de nervos. S-au dus amândoi la Andia acasă. Fata nu părea să fie conştientă de ceea ce se întâmpla. Era ursuză şi supărată pe legionar fiindcă nu mai venise s-o vadă de aproape trei săptămâni. Au băut ceai mai bine de o oră. Când a venit vremea să se despartă, San Roman a observat că familia încerca să-l lase singur cu Andia. Era pentru prima oară când se arătau aşa de amabili, de aceea nici nu şi-a dat seama ce se întâmpla de fapt în realitate. Fata s-a aşezat în faţa lui şi şi-a lăsat mâinile într-ale lui. „Când o să pot pleca de aici, o să te iau cu mine la Barcelona. O să-ţi placă mult. Foarte mult". Andia a surâs. Nu era prima oară când îi făcea Santiago promisiuni. „Şi ce-o să faci cu logodnica pe care o ai acolo?" Santiago s-a prefăcut necăjit. Ştia că ăsta era doar un joc care-i plăcea Andiei. „Nu mă aşteaptă nicio logodnică. Ţi-o jur". În cele din urmă, ea a zâmbit satisfăcută, ca întotdeauna. „Vreau să te rog ceva, Santi. E o favoare pentru mine, doar pentru mine". „Sigur, firește; tot ce vrei". Ea şi-a băgat mâna sub melfa şi a scos de acolo un plic. „Ăsta e pentru Bachir Barba. Îi spui că-i din partea surorii lui, Haibbila. Poţi să-l citeşti, dacă vrei". San Roman i-a zâmbit. Îl ştia bine pe Bachir. Fusese în casa lui, îi cunoştea familia. Sora lui, Haibbila era bună prietenă cu Andia; la un moment dat îi dăruise chiar o brăţară lui Santiago. N-a vrut să scoată scrisoarea din plic, chiar dacă era deschis. I s-a părut o necuviinţă. În plus, era convins că era scrisă în hasania. Atunci a văzut-o pentru ultima oară pe Andia, deşi îi promisese că va reveni a doua zi.

Scrisoarea a ajuns la Bachir Barba. A fost primul lucru pe care l-a făcut caporalul San Roman

când a ajuns în cazarmă. Saharianul a citit-o în faţa lui. Santiago n-a băgat de seamă chipul grav al soldatului. A vrut să plece, dar Bachir l-a rugat să mai aştepte puţin. Au băut împreună ceai şi au fumat. Bachir Barba s-a arătat amabil, dar distant. Când Santiago a trebuit să plece în cele din urmă, saharianul l-a întrebat: „Când o să mai treci pe acasă?" San Roman înţelegea foarte bine la ce se referea. „Vreau să urc mâine, dar treaba cu permisele de trecere s-a împuţit rău de tot". „Aşa-i, a zis saharianul, încercând să găsească o soluţie. Noi n-avem cum să ieşim de aici. Ne-au luat armele şi nu se mai dau permise de liberă trecere". „Ştiu". „Ai face ceva pentru un prieten?" „Spune-mi". „Când vrei să pleci, treci pe la mine. Am ceva pentru maică-mea: rufe murdare şi chestii de-astea". Santiago ştia foarte bine ce voia să spună. N-a obiectat nicicum.

Vineri, 31 octombrie, ajungând la bariera de la ieşire, Santiago avea o raniţă care cântărea peste cincisprezece kilograme. Naivitatea lui l-a făcut să creadă că nimeni n-avea să ia în seamă un caporal care ieşea pe jos din cazarmă, ca de atâtea ori până atunci. De aceea nici n-a observat că din clipa în care s-a apropiat de punctul de control, un locotenent şi doi sergenţi nu făceau altceva decât să se uite unul la altul, dând nervos din cap. „Ce-ai acolo, caporale?" întrebarea l-a luat prin surprindere. S-a înroşit şi a început să-i tremure vocea. „Am permis de ieşire", s-a justificat legionarul. Locotenentul nici măcar nu s-a uitat la hârtia pe care i-o întindea. „Nu asta te întreb. Întreb ce ai în raniţa aia". „Rufe murdare şi chestii de-astea". De cum a răspuns, şi-a dat seama că intra într-o mare încurcătură. Raniţa aceea cântărea prea mult. Când a lăsat-o jos, s-a auzit un zgomot dubios. Până să apuce s-o deschidă, era deja în bătaia puştii unuia dintre sergenţi. Când i-a arătat ce conţinea raniţa, locotenentul a albit, pregătindu-se să se arunce la pământ. Printre rufele murdare

au apărut grenade, detonatoare şi explozibili de peste cincisprezece kilograme, în mai puţin de o oră, vestea străbătuse toată cazarma, ca un semn de rău augur.

Insomnia şi puricii făceau din carcera aceea mai degrabă o temniţă. În plus, lipsa veştilor de afară îl frământa teribil pe caporalul San Roman. Se simţea singur, îngrozitor de singur; un sentiment pe care nu-l mai trăise nicicând. Îşi putea închipui vânzoleala din cazărmi din momentul în care se răspândise vestea morţii Conducătorului. Dar pe el îl interesa doar soarta lui. În ziua aceea a mâncat normal, la ora obişnuită. Dar nimeni n-a vrut să-i dea explicaţii despre ce se întâmpla. Fiecare zgomot, fiecare mişcare din exterior îl punea în alertă. Aştepta să fie luat dintr-o clipă în alta şi dus în Canare sau în Peninsulă. Aşteptarea asta era mai rea decât oboseala. Îl usturau ochii şi-l durea tot trupul, de parcă ar fi avut febră.

Pe la mijlocul după-amiezii s-a deschis uşa şi a apărut Guillermo în uniforma de serviciu, cu carabina Cetme pe umăr. I-a zis doar atât:

— Ora de plimbare, caporale.

Şi i-a făcut loc să treacă. Santiago a ieşit, emoţionat. A pornit spre marginea aerodromului, la fel ca în alte după-amiezi. Guillermo mergea cu câţiva paşi mai în urmă, ţinând carabina cu amândouă mâinile.

— Guillermo, vreau să-ţi cer iertare. Te rog să mă ierţi pentru tot, a zis fără să se întoarcă să-şi privească prietenul.

— Nu vreau să te aud vorbind, caporale; niciun cuvânt.

San Roman plângea. Lacrimile i se scurgeau pe obraji. Era o senzaţie plăcută.

— Regret din suflet că n-am fost un prieten bun, îmi pare rău…

— Dacă mai aud un singur cuvânt, te împuşc.

Santiago ştia că nu vorbea serios. N-a mai zis nimic.

Când au ajuns la capătul pistei, Guillermo s-a îndepărtat câţiva metri. A rămas cu spatele la el, privind dunele, străin la toate. Santiago a luat-o la goană spre maşinile Land Rover. Cu fiecare pas făcut, simţea că devine tot mai liber. S-a urcat într-una dintre maşini, a căutat cheia sub scaunul copilotului şi a pornit cu toată viteza. Guillermo a început să tragă în aer. Nimeni n-a reacţionat, nimeni nu şi-a dat seama ce se întâmpla. În câteva clipe, vehiculul zbura pe şoseaua aerodromului, lăsând în urmă o dâră de fum negru.

N-ar fi crezut niciodată că avea să vadă atâta dezolare în acel oraş. Străzile erau aproape pustii. Nu existau prăvălii deschise. Câteva cartiere fuseseră abandonate aproape de tot. În altele, dimpotrivă, sârma ghimpată împiedica ieşirea. Uniforma şi maşina militară n-au atras atenţia într-o asemenea desfăşurare de forţe. A pătruns uşor în cartierul Zemla. A ajuns până la casa Andiei şi a coborât din maşină, fără să oprească motorul. Acasă erau doar femeile. Primul lucru pe care l-a făcut Santiago a fost să întrebe de Andia. S-a dus cineva s-o cheme. Fata a venit într-un suflet. Văzându-l pe legionar a izbucnit în hohote de plâns. S-a prăbuşit la pământ în genunchi şi a început să-şi smulgă părul din cap. San Roman era înspăimântat. Nu se aştepta la o asemenea reacţie. Femeile au încercat s-o calmeze.

— Am crezut c-ai murit, Santi, îi zicea sahariana, printre suspine. Mi-au zis că urmau să te împuşte.

Santiago nu văzuse niciodată pe cineva plângând în asemenea hal. A uitat de toate reproşurile pe care le pregătise. Au apărut toţi vecinii, atraşi de ţipete. Legionarul a ieşit în stradă, răvăşit. Nu ştia ce să facă. Încerca să nu se lase înduioşat de purtarea Andiei. Cineva se dusese să-l anunţe pe Sid-Ahmed. Negustorul a venit în

goană. Când l-a văzut pe Santiago a vrut să-l îmbrăţişeze, dar el l-a respins.

— Vina e a mea, nu a fetei. Ea e o copilă, n-o poţi învinovăţi pe ea.

— Am crezut că-mi eşti prieten.

— Sunt. Sunt prietenul tău. De-asta am şi avut încredere în tine. Tu ai baraka, prietene, ai baraka. Acum eşti unul de-al nostru.

Santiago încerca să se ţină tare, dar vorbele saharianului l-au înduplecat. Până la urmă s-au îmbrăţişat.

— Ne invadează, prietene. Nu ştii? N-avem vreme să ne certăm între noi.

— Trebuia doar să mi-o fi cerut. Doar atât. Aş fi făcut orice pentru voi. Absolut orice. Nu trebuia să mă minţi.

Sid-Ahmed l-a luat de braţ şi l-a tras înăuntru, în casă. Andia râdea şi plângea în acelaşi timp. L-a îmbrăţişat ca o copilă pe legionar şi a început să-i vorbească în hasania. Santiago s-a înmuiat de tot. Şi-a băut primul pahar de ceai, a acceptat o ţigară şi s-a sprijinit de perete. Andia nu se mai dezlipea de lângă el. Ochii legionarului începeau să se închidă. Brusc, a început să simtă în tot trupul oboseala din ultimele zile. Îşi simţea pleoapele şi braţele grele. Nu mai avea putere să vorbească. Şi încetul cu încetul l-a cuprins un somn adânc.

*

Doctoriţa Belen Camero a intrat în bufetul de la spital şi a văzut-o imediat pe Montse în fundul încăperii, lângă o fereastră. O căuta. S-a apropiat grăbită şi s-a aşezat lângă ea.

— De ce-ai întârziat atât? Voiam să plec, Belen.

— A fost o operaţie lungă. Şi cel mai rău e că bietul om era gata să rămână în sala de operaţii din cauza ta.

Doctoriţa Cambra şi-a ridicat sprâncenele, nevenindu-i să creadă.

— Cum aşa? Cum din vina mea?

— Da, Montse, m-ai făcut aşa de curioasă cu povestea ta, că am întrecut măsura cu anestezia…

Montse era gata s-o ia la rost, când a zărit zâmbetul poznaş al doctoriţei Camero. Nu era prima oară când îi făcea una ca asta.

— Dar ce-i cu tine? Ţi-ai pierdut simţul umorului, femeie.

Montse şi-a acoperit faţa cu amândouă mâinile.

— Nu ştiu dacă am avut vreodată simţul umorului, dragă.

— Bineînţeles că-l ai. Nu-ţi aduci aminte ce ne mai distram?

— Ai dreptate. Dar a trecut atâta timp, că am uitat deja.

S-au privit o clipă în ochi, încercând parcă să-şi ghicească reciproc gândurile.

— Uite, ştii cum facem? Vii la mine acasă şi-mi continui povestea de unde ai rămas.

— N-am timp. Trebuie să mă duc acasă, să fac un duş şi…

Belen aştepta, încruntată.

— E ceea ce-mi imaginez eu? a întrebat-o anestezista.

— Păi da, de ce să te mint. O să iau cina cu Pere.

— Burlacul cel mai râvnit. Dar nu mă interesează asta, aşa că fă bine şi povesteşte-mi ce s-a mai întâmplat cu acel Santiago San Romo.

— San Roman.

— Da, el. Îmi povesteai chestia cu sarcina… Tu aveai… nouăsprezece ani.

— Optsprezece. Optsprezece ani bătuţi pe muchie. Acum n-ar fi nicio scofală. Dar atunci erau alte vremuri, şi tu ştii cum era familia mea.

— Da. Şi tocmai de-asta sunt curioasă. Nu mi te închipui în faţa maică-tii, spunându-i că ai rămas însărcinată cu un băiat despre care aproape că nu ştiai nimic.

— De fapt ştiam tot ce trebuia să ştiu.

— Mi-ai povestit că l-ai văzut cu o blondă.

Doctoriţa Cambra şi-a scotocit prin geantă şi a scos un pachet de Chesterfield. Şi-a aprins o ţigară. Belen o studia, tăcută.

— De ce te uiţi aşa la mine?

— Nu ştiam că fumezi. Asta e ceva nou?

— Încă o aiureală, aş zice. N-am mai fumat de când aveam optsprezece ani.

— Dragă, eşti plină de surprize. Nu mă miră că Pere îşi pierde capul după tine.

Montse i-a suflat tot fumul în faţă. Belen a început să tuşească şi să râdă.

Îşi amintea de acea lună de octombrie ca fiind una dintre cele mai dureroase din viaţa ei. Bucuria trăită de tată odată cu intrarea fiicei mai mari la facultate contrasta cu deprimarea şi apatia care puseseră stăpânire pe fată. Amintirea verii i se părea acum un basm. Revenirea la programul obişnuit al familiei, la autoritatea maternă, la despărţirile lungi de Santiago i se păreau insuportabile. Soră-sa, Teresa, trăia în cu totul altă lume. Montse se simţea adesea mai mică decât ea, când era în preajma ei. Mezina îşi avea propria ei viaţă. Ea părea cea mare. Teresa suporta mai uşor exigenţele tatălui, reproşurile mamei, supravegherea enervantă a amândurora. I se părea imposibil să se înţeleagă cu ea. Uneori o vedea ca pe o copilă, alteori i se părea prea matură pentru vârsta ei. În realitate se temea să afle părerea soră-sii, dacă i-ar fi spus ce trăia ea în cea mai mare taină.

Cu cât trecea mai mult timp fără să-l vadă pe Santiago, cu atât îi era mai greu să şi-l scoată din cap. Acum se întâlneau doar sâmbăta după-masă şi duminica. Montse nu se putea întoarce acasă după zece seara, iar Santiago n-avea altceva de făcut decât să stea cu ea. Când i-a spus că la sfârşitul anului trebuia să plece la Zaragoza, ca să-şi facă serviciul militar, fata a încercat să pară indiferentă, de parcă acela era lucrul cel mai firesc din lume.

Dar acasă vedea cum treceau zilele, într-o îngrijorătoare numărătoare inversă. Totuşi, Montse se înşela cumplit crezând că situaţia ei nu se putea înrăutăţi şi mai mult.

Cea mai cruntă lovitură a suferit-o într-o seară mohorâtă de toamnă. Îşi însoţea mama în vizită la una dintre mătuşi, ca în multe alte dăţi. Era o obligaţie inevitabilă. Nimic n-o plictisea mai tare pe Montse decât să petreacă două ore aşezată în faţa unei măsuţe, ascultând-o pe maică-sa şi pe mătuşi trăncănind vrute şi nevrute despre oameni care muriseră deja, despre persoane pe care nu le cunoştea, despre întâmplări care i se păreau îngrozitor de plictisitoare. Dar în seara aceea ceva a făcut-o să iasă din rutină. Trecând prin faţa unei cafenele, Montse s-a uitat în geam, vrând să-şi aranjeze părul cu un gest cochet. Dar a încremenit. La o masă de lângă uşă l-a văzut pe Santiago fumând cât se poate de firesc. Lângă el se afla o fată blondă, care râdea de parcă tocmai i se povestise ceva extraordinar de hazliu. Au fost doar două sau trei secunde; suficiente însă ca să fie sigură că era Santiago. Lui Montse i-a sărit inima din piept. S-a lipit de braţul mamei şi s-a străduit să ţină pasul cu ea. Se înroşise toată. Îi ardeau obrajii. I-a fost teamă ca nu cumva maică-sa să-şi dea seama. Nu voia să privească în urmă, dar imaginea aceea i se întipărise puternic în minte. Gândurile i se învălmăşeau în cap. Şi atunci, pe neaşteptate, s-a scuzat faţă de maică-sa, spunându-i să-şi continue singură drumul până la casa mătuşii. Ea uitase ceva acasă. Mama şi-a văzut de drum, bodogănind-o întruna.

Montse nu se mai putea stăpâni. S-a convins că Santiago era băiatul pe care-l văzuse, după care s-a postat pe celălalt trotuar şi nu şi-a mai dezlipit ochii de pe uşa cafenelei. Tremura toată. Îşi închipuia cum arăta şi i se părea ridicol ce făcea. A traversat strada, vrând să intre în cafenea, dar s-a răzgândit în ultima clipă. Pentru prima oară în

viaţă n-o interesa că n-avea o scuză plauzibilă în faţa maică-sii, care să-i justifice comportamentul bizar. Timpul trecea îngrozitor de încet.

Santiago San Roman a ieşit din cafenea împreună cu blonda. Să tot fi avut vreo nouăsprezece sau douăzeci de ani, dar după felul în care se îmbrăca, fata părea mai matură. În ciuda distanţei, Montse era convinsă că se vopsea. Vorbeau ca doi prieteni care se cunosc de-o viaţă. Santiago o făcea să râdă întruna. Asta a enervat-o cel mai tare pe Montse. I-a urmărit de la distanţă, de pe celălalt trotuar. Poate că Montse voia de fapt ca Santiago s-o descopere pe cealaltă parte a străzii, dar băiatul n-o slăbea din ochi pe blondă. Montse îi privea, aşteptând fie să-i vadă luându-se de mână, fie ca el s-o ia pe după umeri. Dar nu s-a întâmplat nimic deosebit. Au făcut câţiva paşi până la staţia de autobuz. Au rămas în picioare zece minute, timp în care fata nu se mai oprea din râs. Era incredibil cât de amuzant putea fi dintr-odată Santiago. În câteva rânduri, Montse a vrut să plece sau să se ducă la ei, dar ceva o ţinea locului. În cele din urmă a sosit autobuzul şi fata a aşteptat să urce toată lumea. Atunci i-a văzut mână în mână. De fapt, se luau de mână şi apoi îşi dădeau drumul la mâini, oarecum nervoşi, până când fata l-a luat pe Santiago de gât şi l-a tras spre ea. S-au sărutat. Nu părea o îmbrăţişare de rămas bun. Santiago n-a făcut niciun gest s-o îndepărteze. S-au despărţit când autobuzul era gata să plece. San Roman a rămas nemişcat în staţie, uitându-se la fata care-şi căuta un loc în autobuz. A înţepenit acolo cu privirea pierdută, până ce maşina a dispărut de tot.

Montse n-a apărut la întâlnire în sâmbăta următoare. Când a sunat-o Santiago, dându-se drept un coleg de facultate, ea n-a vrut să răspundă. Abia după trei zile s-a hotărât să răspundă la telefon, şi când a făcut-o, i-a zis: „Uite ce-i, Santi, nu mai vreau să ştiu nimic despre tine. Înţelegi? Absolut nimic! Împacă-te cu gândul c-am

murit”. După care a închis. Santiago n-a primit nicio explicaţie până a treia zi, când a oprit-o pe Montse pe trotuarul din faţa casei. Montse ţinea cărţile sub braţ şi se grăbea să prindă autobuzul. Santiago i-a apărut în faţă şi i-a aţinut calea. Era supărat, dar când a văzut-o pe Montse a pălit. „O să-mi spui acum ce-ai păţit”. Glasul îi era şovăielnic. Montse a pornit în sens invers şi şi-a văzut de drum. Băiatul s-a ţinut după ea, încercând să-i smulgă vreo explicaţie, dar ea nu i-a dat prilejul s-o facă. Până la urmă, sătulă de toată povestea, Montse s-a oprit locului. „Ascultă-mă, drăguţule. Eu nu ştiu de-a ce te joci tu, dar te asigur că n-o să-ţi meargă cu mine!” „Mai întâi trebuie să aflu despre ce vorbeşti. Dacă nu-mi explici…” „Eu să-ţi explic? Tu eşti cel care trebuie să-mi dea mie explicaţii! De exemplu, explică-mi şi mie cine era blonda aia oxigenată cu care te sărutai deunăzi în staţia de autobuz?” Montse nu l-a slăbit nicio clipă din ochi; el s-a încruntat şi s-a înroşit. Dar nu s-a speriat. „Dacă suferi de gelozie, află că nu mai e cazul. Nu-i nimeni important”. Fata s-a înroşit ca racul de furie. „Nimeni important? Dar eu sunt cineva important?” „Bineînţeles, tu eşti omul cel mai important din viaţa mea”. „Ei bine, află atunci c-ai rămas fără cel mai important om din viaţa ta. De acum înainte să te consoleze blonda aia sau cine vrei tu!” Şi-a continuat drumul foarte hotărâtă, în timp ce Santiago încerca s-o prindă din urmă. „Ştii ce, drăguţo, blonda aia nu-i nimeni! Nu ştiu de ce eşti aşa de geloasă. Ce, tu n-ai avut niciun prieten înainte?” „Ba da, o grămadă, a minţit ea. Şi ce-i cu asta?” „Păi, atunci o să înţelegi, fiindcă e doar o prietenă mai veche”. „Haida de şi aşa le săruţi tu pe toate prietenele mai vechi?” „Drept să spun, nu. Dar ne-am întâlnit din întâmplare, am băut o cafea…” „Te-a invitat ea?” Santiago a tăcut subit. Montse îl lovise unde-l durea mai tare. A amuţit şi a rămas în urmă. Brusc, Montse s-a oprit, s-a întors

şi i-a trântit-o: „Sunt însărcinată! Da, însărcinată! Şi nu mă întreba dacă sunt sigură, că te trimit la… Aşa că acuma ştii! Nu vreau să te mai aud, nu vreau să te mai văd, nu vreau să mai ştiu nimic despre tine. Mi-ajung câte am pe cap acum!” Santiago a rămas mască, înfipt în trotuar, cu ochii la Montse, privind-o cum se îndepărtează, fără să se mai uite înapoi. Şi atunci a observat că lumea de pe stradă se oprise ca să-i asculte; parcă se dădeau în spectacol.

Pe doctoriţa Cambra n-o mai impresionează de mult restaurantele de lux şi atenţiile bărbaţilor. Sofisticăriile o plictisesc, chiar dacă îi fac plăcere. L-a lăsat pe Pere Fenoli, traumatologul, să aleagă restaurantul, vinul şi locul mesei. Era ceva în bărbatul acela care o înduioşa, dar erau şi lucruri care-i displăceau. În realitate, nu mai era în stare să discearnă: ce era bine şi ce era rău? Se ştia frumoasă, la peste patruzeci de ani, în stare să cucerească un bărbat, dar i se făcea lehamite când trebuia să-şi folosească farmecele, în plus, Pere nu era un interlocutor prea agreabil. Vorbea despre spital, despre specialitatea lui, despre problemele sistemului sanitar. Când Montse reuşea să schimbe vorba, el devenea brusc foarte important, de parcă faptul că ducea o lingură la gură ar fi fost rezultatul unor acţiuni de o importanţă covârşitoare. Era un bărbat atrăgător, cu bun-gust şi maniere desăvârşite. Asta îi plăcea, dar îi şi displăcea lui Montse. Uneori cocheta cu el, dar când îl vedea prea receptiv, devenea mai ponderată.

Doctoriţa Cambra presupunea că noaptea respectivă avea să se sfârşească în patul bărbatului din faţa ei, a cărui imagine îi parvenea acum filtrată, prin vinul din pahar. Se simţea uşor ameţită de băutură. Îşi lăsase înadins pastilele acasă şi îmbrăcase cea mai frumoasă rochie. I se părea că Pere câştiga mult dacă tăcea. Nu era un

amant bun, dar ei nu-i trebuia neapărat asta. Şi l-a amintit în chiloţi şi nu şi-a putut stăpâni un zâmbet.

— Te amuză ce-ţi povestesc?

De fapt, Montse nu mai asculta de mult ce-i povestea traumatologul. Reuşea cu mare uşurinţă să nu mai urmărească o conversaţie, fără ca asta să se observe.

— Adevărul e că nu. Mai degrabă modul în care povesteşti, a încercat ea să se justifice.

Pere s-a îmbujorat. Montse i-a susţinut privirea, până când el şi-a îndreptat-o spre pahar.

— Iartă-mă, s-a scuzat traumatologul. Toată seara am vorbit numai eu şi aproape că nu te-am lăsat să scoţi un cuvânt.

— E foarte interesant tot ce spui. Nu vreau să te întrerup. În plus…

Pere Fenoli şi-a ridicat privirea şi a aşteptat, nerăbdător, sfârşitul frazei în ochii lui Montse.

— În plus?

— În plus, cred că vinul mi s-a urcat la cap şi nu vreau să spun tâmpenii.

— Ei, n-aş fi zis! Arăţi de parcă acum te-ai fi sculat din pat.

Montse a zâmbit şi a căzut pe gânduri. Terminaseră cina şi ştia că, mai devreme sau mai târziu, Pere avea s-o întrebe dacă voia să bea un pahar la el acasă. Ea avea chef de vorbă. Gândul că se va întoarce acasă, izbindu-se de tăcerea pereţilor şi a amintirilor o îngrozea.

— Nu te-ai gândit niciodată să renunţi la serviciu pentru o vreme? l-a întrebat Montse. Să zicem trei luni, şase luni, un an.

— O întrerupere temporară?

— Da, ceva de genul ăsta.

— Nu, nu m-am gândit. Poate mai târziu, când o să fiu…

— Bătrân? Voiai să zici bătrân?

— Când o să fiu mai obosit: asta voiam să spun.

Montse şi-a îndepărtat părul de pe faţă. Vinul îi provoca într-adevăr o stare euforică pe care o credea de mult uitată.

— Ei bine, mie mi-ar plăcea. Trei luni, o jumătate de an. Nu ştiu. Poate c-o s-o cer.

— Şi ce-ai face în timpul ăsta?

— O mie de lucruri. Aş citi, m-aş plimba, aş călători. E fantastic să călătoreşti în afara sezonului.

— Singură?

— Ai veni cu mine? a întrebat ea imediat, de parcă tocmai asta ar fi aşteptat.

Pere i-a zâmbit. S-a îmbujorat iar.

— Depinde. Dacă m-ai ruga… O să mă rogi?

— Nu, n-o s-o fac. Stai liniştit. Deocamdată nu-i decât ceva foarte vag, care mi-a trecut prin cap.

Pere Fenoli a profitat de sinceritatea femeii ca să lanseze întrebarea de mult pregătită.

— Vrei să vii la mine să bem un pahar?

Montse i-a zâmbit, încercând ca surâsul ei să pară spontan. A încuviinţat din cap, dar n-a putut să se prefacă surprinsă de întrebare.

După plata consumaţiei, abia dacă au mai scos câteva vorbe. Au părăsit localul oarecum încordaţi şi au urcat în maşina traumatologului. Era frig. Montse şi-a ridicat gulerul paltonului şi s-a făcut comodă pe pielea tapiţată. Îşi dorea ca drumul să fie lung, ca să se încălzească în timp ce asculta Wagner.

— Eşti obosită?

— Nu. E vinul, Pere, asta e tot. Mă simt foarte bine.

Traficul era foarte aglomerat la ora aceea. Montse privea distrată oamenii de pe trotuare, iar Pere vorbea iarăşi despre serviciu. Deodată i s-a părut c-o vede pe Fatma. Mergea singură, cu părul acoperit cu o melfa roşie.

— Opreşte o clipă, Pere, te rog. Am văzut o prietenă.

— Aici?

— Doar o clipă. Nu-i nevoie să parchezi.

Pere a tras maşina pe dreapta. Era iritat. Reacţia aceea bruscă a lui Montse i s-a părut un capriciu aiurea. Ea a coborât din maşină şi i-a apărut Fatmei înainte. Sahariana s-a mirat s-o vadă. De fapt se întâlniseră cu trei zile mai înainte. S-au îmbrăţişat şi s-au luat de mână. Şi-au pus tot felul de întrebări, de parcă nu se mai văzuseră de mult.

— Copilul e bine?

— Bine, foarte bine. E un copil foarte bun.

Cele două femei nu păreau să se grăbească. Şi atunci, Pere Fenoli, nerăbdător, a început să claxoneze. Fatma s-a simţit îngrozitor când şi-a dat seama că cineva o aştepta pe Montse. S-a gândit c-a reţinut-o. Şi-a luat rămas bun. Au stabilit să se revadă cât de curând.

Pere avea un aer grav când Montse s-a urcat în maşină. Doctoriţa Cambra părea contrariată. S-a abţinut cu greu să nu-l dojenească pentru comportamentul lui.

— Vai, Montse, a zis pe un ton ironic, nu ştiam că ai aşa nişte prietene exotice!

Montse şi-a muşcat buza.

— Exotice? Te deranjează că am prietene exotice?

— Nu, nu. Dimpotrivă. Cred că trebuie să avem relaţii cu oameni din toate clasele sociale.

Lui Montse nu i-a plăcut tonul cu care o spusese. Înainte de a porni maşina, a deschis uşa. A coborât şi a zis:

— Ştii ce, Pere, n-am crezut c-o să spun asta cuiva, dar nici nu mi-am închipuit c-o să mă culc vreodată cu unul ca tine. Du-te dracului!

Pere Fenoli a rămas cu gura căscată. Ştia că stricase totul, dar acum era prea târziu ca să mai repare ceva. A rămas în maşină, ascultând Wagner, în timp ce Montse se îndepărta cu paşi mici pe trotuar, probabil înjurându-l.

*

Când se scoală străina, deja nu mai e nimeni în jaima. Se simte iarăşi prost că s-a trezit ultima. Mătuşa Laylei găteşte ceva la bucătărie. Se salută în arabă. În fiecare zi deprinde tot mai repede obiceiurile locului. La micul dejun serveşte cafea cu lapte de capră, pâine cu gem şi o portocală. Mâncarea o revigorează. Sahariana încearcă să-i explice lui Montse că Layla e în ţarcurile din împrejurimile taberei Bir Lehlu. Abia o înţelege. Copiii zburdă peste tot, profitând de vacanţă. Când o văd pe femeie, aleargă în întâmpinarea ei. E dimineaţă, dar soarele începe să dogorească.

Montse are chef să se plimbe. Îşi acoperă capul cu o basma, ca să n-o bată soarele. Copiii joacă fotbal. Unii se bat: vor să se urce pe unica bicicletă. Deodată, atenţia îi e atrasă de un copil care stă izolat, la o oarecare distanţă de ceilalţi. La început nu prea îl bagă în seamă, dar apoi îşi dă seama că e băiatul chior de ieri. Puştiul o priveşte. Stă pironit locului. Ea se apropie încet, de parcă s-ar plimba pe acolo. Când e aproape de el, îl salută. Copilul nu răspunde. Are capul plin de semne, de la ploaia de pietre abătută asupra lui. Nu vrea ca puştiul s-o ia la goană, de aceea păstrează o oarecare distanţă. Nepoatele Laylei o iau la fugă. Apropierea puştiului chior pare să le sperie. Montse îl întreabă cum îl cheamă, dar nu primeşte niciun răspuns. Până la urmă se hotărăşte să-l lase în pace. Totuşi, după câţiva paşi îl aude zicând ceva:

— Spaniolă? Spaniolă?

Se întoarce şi se opreşte, fixându-l cu privirea.

— Da, spaniolă. Tu, saharian?

Copilul se ridică în picioare şi se apropie de femeie. Montse înţelege de ce-au tulit-o copiii când îl vede de aproape, cu orbita goală. Puştiul îşi bagă o mână în buzunar şi-i întinde o hârtie. Ea o ia şi în clipa aceea saharianul o zbugheşte, intrând parcă în pământ. Montse e atât de curioasă, că

aproape rupe hârtia când o despătureşte. E o foaie în pătrăţele, precis dintr-un caiet de şcoală. Caligrafia e barocă şi foarte îngrijită.

Dragă prietenă:

Îi mulţumesc lui Allah că te-a lăsat în viaţă. Vestea mă umple de bucurie. Am călătorit până aici doar ca să te văd. Am noutăţi care te-ar putea interesa foarte mult. Cred că spaniolul tău se află în continuare printre ai noştri. O să-ţi spună Mohamed unde mă găseşti. E băiatul surorii mele. Nu vorbi cu nimeni despre mine, te rog.

Aza

Lui Montse îi tremură mâinile. Abia poate să citească ce scrie. Când îşi ridică privirea de pe hârtie, nu-l mai vede pe puşti. Îl strigă pe nume. O ia pe unde l-a văzut dispărând. Sunt copii peste tot, dar niciunul nu e Mohamed. Aleargă printre toate jaimele, dar apoi renunţă. Păstrează hârtia, după ce o citeşte de mai multe ori. O bagă în buzunar, dar ţine mâna pe ea. Porneşte hotărât spre ţarcuri, căutând-o pe Layla.

De cum o vede pe Montse, infirmiera îşi dă seama că e grozav de tulburată. Îi arată hârtia şi Layla o citeşte pe îndelete. Se uită la străină, apoi la hârtie şi o citeşte încă o dată. Îşi trece mâna peste frunte, apoi plescăie din limbă.

— Nu era niciun vis, Layla. Ţi-am spus că Aza exista în realitate.

Infirmiera tace mâlc. Se uită primprejur, verificând dacă le urmărea cineva. Sunt singure. Montse pare acum mai liniştită.

— Dar nepotul a dispărut. Nu ştiu dacă o să-l găsesc, Layla.

Infirmiera zâmbeşte. Chipul ei destins contrastează cu crisparea lui Montse.

— Eu n-aş fi chiar aşa de sigură. Mă înşel eu sau e cel care se ascunde după pietrele alea?

Montse se uită în direcţia indicată, dar nu vede nimic. Layla începe să-l strige pe Mohamed, adresându-i-se în hasania. Copilul apare imediat. Era chiar în locul unde-l văzuse sahariana. Mohamed se apropie ruşinat. Layla îi arată hârtia şi schimbă câteva cuvinte cu el. Pare contrariată. Montse îi cere să-i traducă repede.

— Da, e adevărat. Mătuşa lui e Aza. Se află la Edehedeina.

— Unde-i asta?

— Nu e departe. E o daira din Smara; îi arată un punct la orizont unde nu se văd decât pietre şi nisip. E cale lungă până acolo, de străbătut cu paşi mari.

— Vino cu mine, te rog.

— Pe jos? Nici prin gând să nu-ţi treacă. Ai ajunge deshidratată.

Brahim conduce cu amândouă mâinile sus pe volan. Pipa îi atârnă de buze. Montse stă la mijloc, iar Layla lângă uşă. Mohamed stă în spatele cabinei. A refuzat să se aşeze între femei. Brahim vorbeşte cu Layla. Pare bosumflat. Montse o întreabă pe infirmieră dacă e supărat că a trebuit să le ducă, dar ea neagă.

— Nu, nici pomeneală. E încântat să ne ducă, dar îi place să bodogănească. Dacă bărbaţii nu bombăne toată ziua, nu sunt bărbaţi adevăraţi.

Montse râde din toată inima. Brahim o priveşte acum zâmbind; nu pricepe nimic.

Nu e nicio deosebire între Edehedeina şi Bir Lehlu. Peisajul cu jaime şi case din chirpici e identic. Mohamed sare din camionetă şi o ia la fugă. Brahim îl urmează, fără un cuvânt. Trebuie să fie foarte atent cu copiii care ţâşnesc din toate părţile, alergând după câte o minge de plastic. În sfârşit se opreşte în faţa unei locuinţe din chirpici. Cele două femei intră şi se descalţă. Layla intră prima, salutând toate femeile din casă. Aza se ridică, îşi acoperă faţa cu amândouă mâinile, îşi loveşte fruntea, duce o mână la inimă şi o

îmbrăţişează pe Montse. Parcă s-ar ruga. Vorbele ei sună a litanie tânguitoare, ca bocitul la un mort.

— Prietenă, prietenă, zice în spaniolă. Ai baraka, prietenă. N-am nicio îndoială.

Prezentările durează aproape o oră. Aza o prezintă întregii familii din Edehedeina. Montse îi face cunoştinţă cu Layla. Cele două femei stau îndelung de vorbă în hasania. Brahim se strecoară afară. Intră imediat în vorbă cu vecinii. Pare să-i cunoască pe toţi. Femeile din casă îi oferă ceai lui Montse. Îi dau parfum ca să-şi răcorească mâinile şi faţa. Fetele îi dăruiesc coliere, brăţări, inele de lemn, ornate frumos. Ea se lasă răsfăţată. Layla vorbeşte cu toţi, de parcă i-ar cunoaşte de când lumea.

— Nu mi-ai povestit că ai avut un iubit legionar, zice Layla după ce a ascultat cu multă atenţie.

— Nu m-ai întrebat, glumeşte Montse şi izbucneşte în râs. Asta n-are nicio importanţă, crede-mă.

Aza şi Layla zâmbesc. Montse simte c-a venit vremea să vorbească despre Santiago San Roman. De fapt, acum se simte jenată că toată lumea îi cunoaşte povestea. După tot ce a îndurat, orice ce e legat de Santiago i se pare foarte îndepărtat.

— Cred c-am dat peste bărbatul despre care mi-ai vorbit, îi explică Aza şi aşteaptă reacţia străinei. Aici au venit numeroşi spanioli ca el, dar cei mai mulţi au murit deja sau au plecat în Mauritania.

— Am impresia că povestea asta te-a marcat. După atâta suferinţă, văd că n-ai uitat nimic din ce ţi-am povestit.

— Absolut nimic. Mama m-a ajutat. E foarte bătrână, dar are o memorie bună. Ea i-a dat de urmă.

— Nu sunt convinsă c-aş vrea să-l văd acum.

Layla şi Aza se privesc; sunt decepţionate de reacţia spaniolei.

— Ţi-ai pierdut minţile, o dojeneşte infirmiera. Trebuie să afli dacă nu te-a uitat în tot acest timp.

Montse zâmbeşte. Are senzaţia că cele două sahariene trăiesc povestea ei ca pe o telenovelă.

— Bine, fie, consimte în cele din urmă Montse. Spune-mi ce ştii.

— În Ausserd e un spaniol care a fugit odată cu refugiaţii. Era soldat. Trăieşte în La Guera, ca şi mine.

— Ştii cum îl cheamă?

— Nu-i ştiu numele adevărat. Dar cred că acum se numeşte Yusuf sau Abderrahman, nu sunt sigură.

— L-ai văzut?

— Îl cunosc, dar nu ştiam că e spaniol. Pare unul de-al nostru. Nu l-am mai văzut de mult. Copiii lui au fost la şcoala mea.

— Eşti învăţătoare?

— Da.

— Câte surprize mai ai de gând să-mi faci?

Aza tace şi zâmbeşte. Layla plescăie din limbă.

În timp ce merg printr-o hammada fără drumuri sau urme, Montse încearcă să înţeleagă ce-l poate face pe un om care nu s-a născut în deşert să rămână atâţia ani în acel colţ pierdut de lume. Frumuseţea peisajului, generozitatea şi ospitalitatea saharienilor nu i se par motive suficiente. Nici măcar dragostea.

Brahim conduce tăcut, cu mâinile sus pe volan. Cele trei femei s-au înghesuit în cabina camionetei. Drumul se prelungeşte din cauza terenului abrupt. La Guera e la fel ca şi celelalte tabere. În mijlocul dairelor se zăresc clădiri albe: sunt şcolile. Par corăbii împotmolite pe fundul unei mări fără apă. Aza îi arată lui Brahim cum să ajungă la ea acasă. Felul în care sunt primiţi seamănă foarte mult cu cel din Edehedeirla. Mama Azei e o bătrână aproape oarbă. Vorbeşte spaniola de parcă ar scotoci prin memorie. Face orice ca să-şi răsfeţe oaspeţii. Brahim începe imediat să discute cu bărbaţii. Montse ştie că va trebui mai întâi îndeplinit ritualul ospitalităţii şi abia mai

târziu va întreba despre spaniolul din La Guera. De aceea nu zice nimic.

Mănâncă cu toată familia. Pe Brahim l-au invitat în jaima vecinilor. În timpul mesei, Montse află mai multe despre Aza şi familia ei. Tatăl ei fusese primarul fostei Villa Cisneros[38] şi deputat în Parlamentul spaniol. Când a avut loc invazia marocană şi mauritană, a căzut prizonier la mauritani. Aza era foarte mică. Au stat acolo mai bine de zece ani. În cele din urmă i-au lăsat să se alăture poporului saharian în hammada algeriană. Mama Azei îşi evocă bărbatul mort, cu o emoţie abia stăpânită. Îi explică din nou fiicei cum să dea de bărbatul căutat.

Montse e teribil de tulburată. Mâncarea i-a rămas în gât. Câteodată i se pare că trăieşte un vis. Şi-a imaginat în multe feluri o posibilă întâlnire cu Santiago San Roman. Dar îşi dă seama că ce se întâmplă acum nu seamănă cu niciunul dintre visele ei. Dintr-un grup de bărbaţi care stau de vorbă cu Aza, se desprinde deodată un saharian care-i întinde mâna lui Montse şi o salută într-o spaniolă cu puternic accent arab. Poartă turban negru şi derraha albastră. Are pielea la fel de tuciurie ca toţi saharienii. Ochii la fel de roşii că ai lor şi dinţii pătaţi de ceai. Privirea la fel de pătrunzătoare ca cea a oamenilor deşertului. Vârsta nedefinită, ca la majoritatea bărbaţilor trecuţi de treizeci de ani. Montse simte că mâna aceea care i-o strânge acum pe a ei o arde. Aza îi vorbeşte în spaniolă, iar el răspunde fie în hasania, fie în spaniolă.

— Da, am fost legionar, îi spune lui Montse. Dar au trecut mulţi ani de atunci.

Montse e aproape sigură că bărbatul acela nu poate fi Santiago San Roman, dar când îl priveşte fix în ochi, şovăie câteva clipe.

— Mă numesc Montse. Mi s-a vorbit despre dumneavoastră şi nu voiam să plec fără să vă salut.

Bărbatul se simte nespus de măgulit. Surâde întruna, îl surprinde toana acelei femei. Le invită pe toate trei la ceai, la el acasă. Layla se scuză. Îi spune că trebuie să se întoarcă la Smara. Bărbatul insistă. Montse e acum convinsă că nu e el. Dar n-o rabdă inima să nu-l întrebe.

— Aţi cunoscut un tânăr care se numea Santiago San Roman? Era militar, ca şi dumneavoastră.

Spaniolul cade pe gânduri. Îşi dă turbanul uşor pe spate. Din pânză se ivesc câteva fire de păr încărunţite.

— Poate că da. Erau acolo mii de soldaţi ca mine. Precis s-a întors acasă când a fost demobilizat. Eu am rămas.

— Şi el a rămas.

— Unii au murit sau au căzut prizonieri, a explicat bărbatul zâmbind mai departe.

Montse ştie: căutările ei nu vor da roade. În adâncul sufletului e liniştită că nu se află în faţa lui Santiago San Roman. E o senzaţie contradictorie.

La întoarcere, Brahim conduce mai încet. Aza a rămas în La Guera. Montse i-a promis că va trece pe la şcoala ei peste câteva zile. Cele două femei sunt tăcute. Soarele a rămas în spate. Treptat, cerul se pătează într-un roşu aprins, uluind-o pe Montse. Când se apropie de Smara, îl roagă pe Brahim să conducă mai încet. Încearcă să reţină în pupile frumuseţea acelui asfinţit. Layla priveşte peisajul indiferentă. Deodată îi arată ceva lui Montse. Lângă urmele roţilor de maşini se află un dromader mort. E un spectacol care o impresionează pe străină. Îi cere lui Brahim să se oprească. Saharianul o face, fără să comenteze. Înţelege ce efect poate avea imaginea aceea asupra unei europene. În zare se văd jaimele din Bir Lehlu.

Trupul unui dromader mort în deşert e ca o pată roşie pe o pânză albă. Montse nu-şi poate desprinde privirea de pe animal. Nu există muşte sau păsări care să se înfrupte din stârvuri. Brahim

fumează, sprijinit de camionetă, în timp ce femeile se opresc la câţiva metri de cadavru. Nici măcar vântul nu profanează liniştea înserării. Layla încearcă să ghicească ce anume o uimeşte pe prietena ei. Montse ridică ochii şi priveşte în zare. Undeva departe, pe un dâmb, se văd câteva pietre.

— Ce e acolo, Layla?

— Cimitirul. Acolo îi îngropăm pe-ai noştri.

Montse simte că moartea în deşert face parte din natură, ca vântul şi soarele. Fac amândouă câţiva paşi, apropiindu-se morminte. Sunt doar nişte pietre puse la capul şi la picioarele mortului. Nu există semne, care să le deosebească între ele. E foarte puţină lumină. În curând o să se înnopteze. Pe Montse o trece un fior. Vrea să se întoarcă la camionetă când, deodată, zăreşte o mogâldeaţă la mică distanţă. Tresare înspăimântată. La început crede că e un câine, dar chipul îngrozit al Laylei o sperie. Infirmiera trage un ţipăt şi se lipeşte de Montse. Un saharian se ridică de pe jos; e pe jumătate îngropat în nisip. Chiar dacă e puţină lumină, îşi dau seama că e aproape gol. Omul îşi ia hainele şi, înfăşurându-şi turbanul pe cap, o ia la fugă. Brahim a venit într-un suflet, alarmat de ţipătul Laylei. Când vede ce se întâmplă, începe să arunce cu pietre după nebun.

— Ce făcea acolo bărbatul acela? îi strigă Montse Laylei.

— Nu ştiu. Nici eu nu-l văzusem.

Brahim îi zice ceva logodnicei lui. Layla îi traduce lui Montse.

— Zice că-i bătrânul amărât pe care l-am văzut aseară. Demonul. Bietul om nu-i zdravăn la cap.

— Să mergem, o roagă Montse, tulburată. Începe să se întunece.

*

Văzut de pe acoperişurile cartierului saharian Zemla, oraşul părea un vapor gata să se scufunde

într-o mare de nisip. Până acolo răzbea zăpăceala din zona modernă a oraşului El Aaiun. Foarte puţini erau cei care ştiau ce se întâmpla, de aceea se deplasau cu toţii temători, încercând să evite problemele unei evacuări care se dovedea a fi haotică.

Consternarea domnea în Hata-Rambla. Nimeni nu-şi putea imagina ce avea să se întâmple cu oamenii rămaşi în oraş. Fără a fi total convinsă, populaţia presupunea că, mai devreme sau mai târziu, o păştea o mare nenorocire. Saharienii din cartierele periferice căutau vehicule ca să părăsească oraşul cât mai repede. Intuind pericolul invaziei, cei mai pesimişti se hazardau în deşert cu o căruţă trasă de un măgar, în care abia încăpeau proviziile necesare pentru a supravieţui câteva zile. Cine avea o maşină era privilegiat. Poliţia Teritorială patrula prin dreptul intrărilor şi ieşirilor din oraş, mai ales pe drumul spre Smara, şi îi obliga să se întoarcă pe toţi cei care încercau să fugă. Dar deşertul era greu de păzit şi în crucea nopţii debandada devenea de-a dreptul dramatică.

Santiago San Roman îşi petrecea dimineţile pe acoperişul casei lui Lazaar. Se simţea precum pasărea aşezată pe colivie. Cartierul ajunsese o adevărată închisoare în care era greu şi să intri şi să ieşi. Deşi nu exista niciun saharian care să nu se descurce, deplasându-se prin oraş sau înşelând vigilenţa soldaţilor, cei din Zemla nu voiau să plece din cartier, lăsându-şi în voia sorţii femeile şi copiii mici. Ştirile transmise de televiziunea marocană erau îngrijorătoare. Deşi invazia Saharei de către marocani se anunţase a fi paşnică, cei care veneau din nord aduceau veşti alarmante. Peste zece mii de soldaţi se aflau deja în provincia spaniolă, întinzându-se ca o pată în drumul spre capitală.

Sid-Ahmed l-a găsit pe Santiago cocoţat pe casă, cu picioarele atârnând deasupra faţadei şi fumând o ţigară. De când se întorsese, legionarul

nu mai fusese acelaşi om. Se dovedea puţin interesat de cele din jur, neînţelegând parcă ce se petrecea. Stătea toată ziua pe acoperiş şi urmărea ce se întâmpla pe stradă. Negustorul s-a aşezat lângă el şi şi-a aprins pipa.

— Am nevoie de tine, prietene, i-a zis Sid-Ahmed. Tu eşti singura persoană care mă poate ajuta.

San Roman a zâmbit, amintindu-şi când îi solicitase ultima oară ajutorul. Dar n-a dat glas gândurilor sale, ci a rămas tăcut, cu ochii în zare, privind deşertul.

— În noaptea asta vreau să ne scoţi, pe mine şi pe tatăl meu, cu maşina ta.

— Poţi s-o iei când vrei. Ştii foarte bine unde sunt cheile.

Saharianul îşi căuta cuvintele, dar nu ştia cum să înceapă.

— Ştiu, prietene, dar mie nu-mi trebuie maşina ta. Vreau să ne duci tu. După aceea, te poţi întoarce.

— Tu n-o să te întorci?

— Nu, nu; fireşte că n-o să mă mai întorc. Plec pentru totdeauna.

— Atunci poţi să păstrezi Land Roverul, i-a răspuns, laconic, Santiago. Nu cred că Armatei o să-i pese prea mult.

— Nu, nu m-ai înţeles. Vreau ca după aceea să te întorci în oraş cu maşina. Copiii şi nevastă-mea or să rămână aici. Vreau ca tu să ai grijă de ei. Nu pot să-ţi explic mai multe acum.

Santiago a ieşit din starea lui de apatie. Cuvintele lui Sid-Ahmed i s-au părut sincere. Brusc, a revenit la realitate. Saharianul era serios, cât se poate de serios. Rareori îl văzuse aşa. Pentru prima oară nu s-a mai simţit în dezavantaj faţă de el.

— Unde vrei să mergi?

— Nu ştiu încă. Vreau doar să ne scoţi din El Aaiun. O să-ţi spun mai târziu unde să ne laşi.

Dimineaţa o să fii iarăşi înapoi. Am vorbit despre asta cu familia mea şi cu Andia. Ei sunt de acord. Aici nu pot să fac nimic, şi poporul meu are nevoie de mine.

— Poporul tău?

— Da, prietene, poporul meu. Pe mine nu m-ar lăsa să ies, dar dacă plec cu un legionar, n-o să fie probleme, înţelegi?

Santiago San Roman înţelegea. Chiar în seara aceea a umplut iar radiatorul cu apă, a verificat dacă mai era motorină în rezervor şi s-a pregătit să-l scoată pe Sid-Ahmed şi pe taică-său din oraş. Au aşteptat să se întunece bine şi s-au despărţit de întreaga familie. Nevasta saharianului plângea înăbuşit, încercând să nu facă zgomot. Andia l-a sărutat pe Santiago şi legionarul s-a despărţit cu greu de ea. Deşi părea sobru, era fericit s-o vadă pe fată aşa de emoţionată. Despărţirea a fost în final scurta şi reţinută.

Caporalului San Roman nu i-a fost prea greu să iasă din cartier. Soldaţii care păzeau gardurile de sârmă ghimpată erau cu gândul în altă parte. În ciuda ordinelor, paza nu era prea strictă. Când au văzut galoanele caporalului, n-au oprit maşina. În loc s-o ia pe drumul spre Smara, Santiago a urmat instrucţiunile lui Sid-Ahmed. Părea că saharianul ştia foarte bine încotro mergea, chiar dacă iniţial nu lăsase să se înţeleagă acest lucru. Au căutat albia Saguiei şi au mers în continuare împotriva curentului. Râul abia dacă mai avea puţină apă. În lumina lunii se puteau distinge bălţile roşietice. Saharianul cunoştea toate drumurile, toate ieşirile, toate pistele.

— Dacă o să mergem foarte departe, o să rămânem fără motorină, l-a avertizat Santiago.

Sid-Ahmed n-a luat în seamă acel avertisment. Santiago a mai condus două ore fără să ştie prea bine încotro mergea. Nu existau nici şosea, şi nici urme de drum. Land Roverul înainta prin mijlocul deşertului, luând-o uneori pe urme vechi de roţi,

iar alteori croindu-şi drum pe terenul pietros. Santiago, care admirase întotdeauna spiritul de orientare al saharienilor în timpul nopţii, înainta acum pe drumuri întunecate, fără a putea deosebi nordul de sud. Dar siguranţa cu care îl îndruma Sid-Ahmed îi dădea încredere.

La vreo treizeci de kilometri de El Aaiun, vehiculul a rămas fără combustibil.

— Şi te-am prevenit, la naiba, ţi-am spus doar! Gata călătoria!

Sid-Ahmed stătea impasibil lângă el şi fixa linia vagă a orizontului.

— Allah o să ne ajute.

San Roman auzise de nenumărate ori fraza asta, dar niciodată nu i s-a părut aşa de nepotrivită ca acum. Încerca să nu pară dezolat. Era o tăcere mormântală. Nu adia deloc vântul. Saharianul şi-a ajutat tatăl să coboare din maşină. L-a aşezat lângă un salcâm şi s-a dus să caute ceva în maşină. A revenit cu un ceainic, pahare, zahăr şi apă. Văzând toate astea, legionarul s-a resemnat încă o dată în faţa ciudăţeniilor acestor oameni ai deşertului. Privindu-l pe Sid-Ahmed cum pregătea instrumentele pentru ceai, a înţeles că nimic rău nu li se putea întâmpla în locul acela atât de neprimitor. Începea să se lase frigul. Saharianul s-a îndepărtat câţiva metri şi a smuls nişte ierburi uscate. A tăiat apoi vreascuri albe dintr-un salcâm. A făcut o gaură în pământ şi a aprins focul. În timp ce apa fierbea şi bătrânul încerca să se încălzească, Sid-Ahmed s-a apucat să vorbească despre fotbal. Santiago nu ştia ce să facă – să râdă sau să ţipe.

Au băut tustrei ceai şi ar mai fi continuat să bea dacă nu s-ar fi zărit o luminiţă sus pe o colină. Legionarul s-a ridicat în picioare speriat şi i-a alertat pe cei doi saharieni.

— Nu te ridica. Stai aici, prietene, nu se întâmplă nimic.

San Roman s-a conformat. Nici nu putea face altceva.

După un timp au început să se distingă bine farurile a doua vehicule. Văzuseră, fără îndoială, focul. S-au apropiat foarte încet, orbindu-i cu faza lungă. Sid-Ahmed nu se mişca şi nu zicea nimic. Maşinile s-au oprit lângă Land Roverul Trupelor Nomade. Au coborât trei sau patru bărbaţi şi s-au îndreptat alene spre salcâm. Pe măsură ce înaintau, recitau pomelnicul de saluturi, iar Sid-Ahmed le răspundea cât se poate de firesc.

— Yak-labess.[39]

— Yak-labess.

— Yak-biher.[40] Baracala[41].

— Baracala.

— Al jamdu lih-llah.[42]

Odată ce s-au apropiat de foc, Santiago a simţit că-i sare inima din piept. Cel care mergea înaintea tuturor era Lazaar. Era îmbrăcat în uniformă, dar nu în cea a Trupelor Nomade. Saharianul zâmbea cu toată gura. Caporalul San Roman n-a mai fost în stare să se ridice în picioare. Lazaar l-a salutat plin de respect pe bătrân, i-a pus mâna pe cap, după care l-a ajutat pe Santiago să se ridice. L-a strâns îndelung la piept.

— Prietene! Ştiam c-o să ne revedem. Mulţumesc.

— Pentru ce-mi mulţumeşti?

— Fiindcă ai grijă de familia mea. Mi-au povestit totul.

— Povestit? Cine ţi-a povestit?

— Ştiu că ai fost închis fiindcă ai colaborat cu noi. Andia e foarte mândră de tine.

— Andia? De unde ştii tu ce crede Andia?

— Îmi scrie. Ea îmi povesteşte totul. Mai mult, Sid-Ahmed ne ţine la curent cu toate.

Santiago a renunţat să mai pună alte întrebări, de teamă să nu pară prea naiv. Sid-Ahmed era în continuare liniştit, de parcă întâlnirea aceea ar fi fost lucrul cel mai firesc cu putinţă. A mai făcut un ceai. În noaptea aceea nimeni nu era grăbit, cu excepţia lui Santiago, pe care-l apuca disperarea

văzându-i atât de calmi pe toţi. Ore în şir au vorbit despre frig, vânt, tâlhari, puţuri, capre, cămile. Şi pentru prima oară Santiago le-a fost recunoscător văzându-i că nu discutau în hasania, ci în spaniolă. Între timp, tatăl lui Sid-Ahmed aţipise, străin de tot ce se întâmpla. Frigul a devenit tot mai pătrunzător, dar nimeni nu se văita. Când discuţiile au părut să se sfârşească, Lazaar i s-a adresat lui Santiago San Roman.

— Ai venit până aici nu numai ca să-i aduci pe Sid-Ahmed şi pe tatăl lui. Eu am ţinut să-i însoţeşti.

Santiago ştia că orice întrebare ar pune, ar însemna să întârzie răspunsul aşteptat. De aceea nu l-a întrerupt, chiar dacă era curios să afle mai multe amănunte.

— Trebuie să te rog ceva, San Roman: vreau să-mi scoţi familia din El Aaiun şi s-o duci la Tifariti. Ne strângem acolo cât mai mulţi cu putinţă. Legionarul s-a abţinut să pună întrebările care-l frământau. Suntem invadaţi prin nord şi, dacă informaţiile pe care le deţin sunt adevărate, mauritanii vor să pătrundă şi ei în teritoriu.

— Vrei să-i duc la Tifariti? Pe toţi?

— Da, prietene, pe toţi. Pe mama, pe mătuşa şi pe fraţii mei. Şi pe nevasta lui Sid-Ahmed. Fiii lui sunt deja cu noi.

Pe Santiago îl depăşea o asemenea misiune. A înţeles pentru prima oară cât de serios era acel război. Gândurile i s-au învălmăşit în cap şi a avut senzaţia că pe umerii lui atârna o povară prea grea.

— Nici măcar nu ştiu dacă o să fiu în stare să mă întorc. Rezervorul de motorină e gol, a zis el naiv.

Lazaar continua să zâmbească.

— Asta o s-o rezolvăm noi.

— Şi o să ştiu să ajung la Tifariti?

— O să te îndrume Allah.

— Eşti sigur?

— Bineînţeles. Dacă n-aş fi, nu ţi-aş cere nimic.

Legionarul n-a închis un ochi toată noaptea. Îi intrase frigul în oase. În vreme ce saharienii strângeau totul cât se poate de calmi, el avea un nod în stomac. Au făcut plinul maşinii, trecând motorina cu un furtun din rezervoarele celorlalte vehicule. Când a venit clipa despărţirii, Santiago a vrut să fie sincer, cu riscul de a părea un neajutorat.

— Cred că n-o să găsesc drumul de întoarcere. Toate tufele mi se par la fel. În plus, aseară nu se vedea absolut nimic.

— Uită de aseară, i-a zis Sid-Ahmed. Am venit pe o scurtătură, dar tu poţi să te întorci pe lângă râu.

— Care râu? Aici nu-i niciun râu.

— Uite, ia-o spre colina aceea. O vezi? Treci de partea cealaltă şi mergi în direcţia soarelui. O să dai de o albie secată. Ştii să recunoşti o albie secată?

— Sigur, firește.

— Mergi pe lângă ea spre nord, fără s-o pierzi din ochi. După zece kilometri o să găseşti apa. O să dai de Saguia. Ţine cursul apei şi n-o să te pierzi.

— Şi Tifariti? N-o să rătăcesc drumul?

Lazaar a tăiat o surcică de salcâm şi a aşezat două pietre pe jos. A tras o linie şi i-a indicat direcţia.

— Să nu mergi deloc pe şosea. Numai şi numai prin deşert. Dac-o ţii tot spre răsărit, n-o să te rătăceşti. Caută mereu s-o iei spre Smara, iar când dai de urme de roţi care o cotesc spre sud-est, te ţii de ele. Tot timpul după urmele de roţi. Deşertul e însemnat de oamenii care fug la Tifariti. Toată lumea goneşte într-acolo. Peste trei zile o să ne vedem acolo. Şi să nu treci prin nicio aşezare, chiar dacă ţi se pare mică: ar putea fi deja ocupată şi ar deveni extrem de periculos.

Santiago s-a îndepărtat, fără să-şi dezlipească privirea de pe oglinda retrovizoare. Când celelalte

vehicule nu s-au mai văzut, s-a concentrat asupra colinei. Nici când fusese prins cu explozibilii asupra lui nu fusese atât de speriat ca acum. A urmat cu strângere de inimă indicaţiile lui Sid-Ahmed, încercând să conducă la fel de calm precum ceilalţi saharieni. Încrederea investită în el i se părea excesivă. Dar după două ore de drum, când a zărit în depărtare casele albe din El Aaiun, cu acoperişuri-cupole, s-a gândit că nimic nu-l putea împiedica să ajungă la Tifariti cu familia lui Lazaar.

Acasă a fost primit de parcă lipsise câteva luni. A povestit cu lux de amănunte întâlnirea cu fratele mai mare. Mama şi mătuşa lui Lazaar îl ascultau fără să clipească. Când au aflat că trebuiau să plece, au şi început să pregătească fuga. În camera cea mare se strângeau de toate: cutii cu alimente, haine, fel de fel de obiecte al căror rost îi scăpa lui Santiago San Roman. Nevasta lui Sid-Ahmed s-a mutat de tot la ei. Legionarul a încercat să organizeze deplasarea, făcând pregătiri ca de manevre militare. Mai întâi a trecut în revistă trupa: trei femei adulte, patru fetiţe şi şase băieţi. Cea mai mică puştoaică avea trei ani, iar cel mai mare dintre băieţi împlinise optsprezece. Să călătorească paisprezece persoane într-un singur vehicul era prea de tot. I-a spus asta Andiei, încercând să nu dramatizeze lucrurile, dar fata n-a prea dat importanţă unui detaliu atât de neînsemnat.

Santiago s-a hotărât să coboare în oraş ca să fure o maşină. L-a însoţit cel mai mare dintre fraţi. Dar nu i-a fost deloc uşor să se mişte pe străzi. Pretutindeni erau legionari înşiraţi pe trotuare, pregătiţi parcă de defilare. Poliţia Teritorială oprea maşinile în care se aflau mai mult de două persoane sau care erau prea încărcate. Pe bulevarde circulau puţine maşini, iar pe trotuare nici vorbă să existe vehicule parcate. Unele aveau parbrizele sparte sau încuietorile forţate. Altele

rămăseseră fără piese de rezervă şi îşi etalau motoarele muribunde sub capota deschisă. La o intersecţie, Santiago s-a oprit brusc, obligându-l şi pe saharian să se lipească de zidul unei case. La numai câţiva metri de ei se făcea un control: nişte saharieni fuseseră daţi jos dintr-o maşină şi erau percheziţionaţi. Soldaţii spanioli cu carabina în bandulieră îi puseseră pe toţi cu spatele la zid, cu mâinile şi picioarele depărtate. Dar ceea ce l-a făcut pe legionar să dea înapoi a fost glasul unui sergent, dureros de familiar: Baquedano. Într-o secundă i-a revenit totul în minte şi s-a speriat. Sergentul îşi ieşise cu totul din minţi. Urla la saharieni ca la nişte fiare sălbatice. Brusc, i-a ars o palmă celui mai tânăr dintre cei reţinuţi de l-a trântit la pământ. Băiatul a încercat să fugă, dar Baquedano i-a pus un bocanc pe faţă şi a început să-l calce în picioare. Santiago San Roman şi-a dorit din tot sufletul să fi avut o armă asupra lui. Frica s-a transformat în furie.

— Îl omor, i-a zis fratelui Andiei, dar saharianul l-a oprit.

— Trebuie să ne duci la Tifariti. Noi singuri nu putem ieşi de aici.

S-au întors în Zemla, decişi să plece a doua zi, pe înnoptat. Bagajele întregii familii depăşeau capacitatea maşinii.

— Nu putem lua toate astea. Nu încap în Land Rover. Unde o să intrăm noi?

— Sus pe maşină, i-a răspuns Andia cât se poate de firesc. O să ne înghesuim.

Santiago ştia că asta era imposibil, dar nu voia să-i dezamăgească. N-a zis nimic, deşi toată noaptea a avut un coşmar îngrozitor: se făcea că persoanele, bagajele şi animalele intrau şi ieşeau pe geamul maşinii într-un fel de joc care nu se mai sfârşea niciodată. În dimineaţa următoare a încercat să procure motorină. N-a fost deloc uşor, dar a reuşit să umple trei bidoane în schimbul unei capre. Dar problemele abia începeau. La început

au fost doar zvonuri vagi, care veneau din partea nouă a oraşului. Dar vecinii le-au confirmat apoi. El Aaiun fusese din nou închis. În acea primă zi de decembrie s-a descoperit o încărcătură cu explozibili la Hotelul Naţional. Deşi iniţial s-a crezut că Polisario se afla în spatele afacerii respective, s-a aflat ulterior că atentatul eşuat fusese pus la cale de un ofiţer spaniol şi un sergent artificier. De fapt, încărcătura cu explozibili a apărut lângă nişte butelii cu butan, într-o curte a Hotelului. Şi aşa s-a răspândit vestea: reprezentanţii Marocului şi ai Mauritaniei erau găzduiţi acolo, fiind pregătiţi să înlocuiască administraţia din teritoriu. Măsurile de securitate s-au înăsprit drastic. Oamenii erau reţinuţi la întâmplare. În acea zi de decembrie era imposibil de circulat prin El Aaiun fără a fi oprit şi percheziţionat de vreo patrulă. Santiago a fost nevoit să recunoască în faţa întregii familii că era imposibil să iasă din oraş.

Planul legionarului era să fugă pe jos, în zori, trecând râul. Cu puţin noroc puteau trece cu toţii, inclusiv copiii mici. El se va întoarce apoi, încercând să iasă cu Land Roverul din oraş, îmbrăcat în uniforma de caporal. S-a străduit să le explice că nu-l vor lăsa să iasă cu toate cutiile alea şi cu oamenii cocoţaţi pe maşină. Dar mama lui Lazaar avea atâta încredere în legionar, că nu s-a îndoit nicio clipă că el putea să-i scoată din oraş. Totuşi, după vestea atentatului, fuga a devenit imposibilă. San Roman n-a avut încotro; trebuia să aştepte un moment mai prielnic ca să poată ieşi. Ştia că, dacă încerca atunci, n-avea defel sorţi de izbândă. Oricum, deja era imposibil să ajungă la data stabilită la Tifariti.

Zilele s-au scurs într-o incertitudine cumplită. Toţi îl întrebau pe legionar ce aşteaptă de nu pleacă şi, în ciuda precauţiilor lui justificate, nu reuşeau să priceapă de ce Santiago nu se ţinea de cuvânt. Pe 10 decembrie, unul dintre zvonurile

care circulau prin oraş s-a adeverit. La postul de radio mauritan s-a auzit limpede vestea:

Armata Mauritaniei invada provincia spaniolă Sahara prin sud. El Aaiun devenea aşadar o adevărată cursă de şoareci. Când i-au spus asta lui Santiago, legionarul a deschis capota maşinii şi a început să i se adreseze motorului ca unei persoane. A controlat în câteva rânduri bucşele. A curăţat bornele bateriei. A verificat nivelul uleiului şi al lichidului din radiator. A redus presiunea pneurilor. A ieşit apoi să dea o raită prin oraş. S-a întors înainte de miezul nopţii. Era negru de supărare: le-a spus tuturor că venise vremea să plece. Nimeni nu dormea. Parcă saharienii ar fi ghicit ce urma să se întâmple.

— Totul trebuie să se petreacă cu mare repeziciune. Cu toţii în maşină! O să plecăm cu maşina de teren.

— Şi paza?

— Nu mai există pază. Oraşul e deschis. Se întâmplă ceva grav.

Lui Santiago nu i-a venit să creadă când a văzut cum au încăput cu toţii, oameni şi bagaje la grămadă, în maşină. În cabină au urcat cele trei femei adulte. În spate erau Andia şi cele trei surori ale ei. Pachetele ocupau restul spaţiului. Copilele stăteau lipite de geamuri. Cei şase băieţi s-au urcat sus pe maşină, ţinându-se bine de barele de fier de care era prinsă prelata şi de restul bagajului. Cel mai mare stătea în faţă, în chip de tampon pentru ceilalţi, ca să nu cadă la vreo frână bruscă, iar al doilea făcea acelaşi lucru în partea din spate. Legionarul n-a mai zis nimic, deşi i se părea o nebunie să călătorească în asemenea condiţii. A urcat şi, când să învârtă cheia în contact, a simţit ceva mişcându-se la picioarele lui. A dat să ţipe. Erau două găini. La picioarele femeilor a mai văzut o mogâldeaţă care părea un câine. A recunoscut imediat capra. Mama lui Lazaar i-a

zâmbit legionarului, nefiresc de calmă în condiţiile date.

— Fără mâncare nu putem ieşi din oraş.

Santiago n-a mai comentat nimic. Maşina s-a urnit din loc cu chiu cu vai. Legionarul era convins că avea să se oprească până în capătul străzii. Dar n-a fost aşa. Au ieşit pe un drum pustiu, pietros, şi au înconjurat cartierul, într-adevăr, nu exista nici picior de soldat spaniol. Land Roverul avansa greu, scoţând un fum foarte negru. A căutat cu farurile stinse drumul spre Smara, ca să iasă din oraş. Înaintau atât de încet că aproape puteau merge pe jos, ţinând pasul cu maşina.

San Roman şi-a amintit sfatul lui Lazaar: să nu circule deloc pe şosea. Când terenul a devenit mai drept, a pornit-o prin deşert. Cauciucurile călcau pe pietre ca pe muchii de cuţit, dar maşina nu se oprea. Ştia bine drumul acela, cel puţin până la intersecţia care dădea spre minele de fosfaţi din Bu Craa. Deşi nu se mai vedea şoseaua, Santiago se orienta după crestele dunelor. Făcuse adesea traseul respectiv; copacii rari şi orizontul conturându-se în faţa lui i se păreau chiar familiare. A durat peste trei ore ca să ajungă la intersecţia de unde începea drumul spre Smara. Era o distanţă pe care în alte condiţii ar fi străbătut-o în puţin mai mult de jumătate de oră. Vehiculul înainta foarte încet. După urmele de roţi care se vedeau, era clar că mulţi saharieni se hotărâseră şi ei să se îndepărteze de şosea. Deşi înainta încet, Santiago nu-şi putea desprinde nicio clipă privirea de la drum. Orice dună putea fi o capcană fatală. Rula pe nisip pentru a evita pietrele ascuţite, dar maşina se afunda în el şi pneurile patinau. Atunci băieţii săreau din maşină şi începeau s-o împingă sau să dea nisipul la o parte de pe cauciucuri. Nimeni nu scotea o vorbă. Se uitau cu toţii în zare, ca şi cum folosindu-şi privirea ar fi putut avansa mai repede. La intersecţia dintre Edehera şi Gaada, Santiago s-a

hotărât să meargă pe şosea, renunţând la terenul prea pietros. Altfel, avea senzaţia că se va rătăci foarte repede. Avea impresia că înainta în deşert într-un zigzag neliniştitor. Dacă mai mergeau aşa, nu le mai rămânea motorină pentru cei aproape patru sute de kilometri până la Tifariti. În mod inexplicabil, maşina de teren îşi continua cursa, deşi era încărcată peste măsură.

Şoseaua părea un cimitir de maşini. La fiecare câţiva kilometri dădeau peste vreo maşină sau vreun camion abandonat, toate în drumul spre Smara. Ştiind cât de importante erau piesele de schimb, Santiago se tot oprea. Dar proprietarii maşinilor sau alţi şoferi avuseseră şi ei mai înainte aceeaşi idee, deci nu mai erau bune de nimic. Poate mai aveau câte o roată, dar şi aceea spartă. Rezervoarele erau fără combustibil. Maşini fără baterii, carburatoare, faruri, chiar şi fără volan. Cei fără noroc îşi abandonau vehiculul şi-şi continuau drumul pe jos. De-a lungul drumului se vedeau grupuri mici, care poposiseră la o oarecare distanţă de şosea; se odihneau ca s-o poată lua iarăşi din loc. Uneori îi depăşea câte un camion sau câte o furgonetă, dar niciun vehicul nu circula pe şosea. Se vedeau familii cu tot avutul cărat de un măgar şi cu capra mergând în urma lor. Dar San Roman nu s-a încumetat să părăsească şoseaua. Oprea maşina la fiecare oră şi ţinea capota ridicată, ca să se răcească motorul.

În zece ore nu înaintaseră mai mult de cincizeci de kilometri. Până la prânz, Santiago a înţeles că nu puteau ajunge astfel la Tifariti.

— Trebuie să mai aruncăm din lucruri. Maşina stă să se dezmembreze.

Nevasta lui Sid-Ahmed a dat din cap, în semn că nu. Pe Santiago îl exaspera încăpăţânarea tuturor, inclusiv a Andiei. A încercat să mai umple o dată radiatorul cu apă, dar unul dintre băieţi l-a sfătuit să renunţe.

— Dacă mai torni apă în radiator, o să murim de sete. Mai bine să moară maşina.

— Dar dacă moare maşina, o să murim şi noi.

A trebuit să se certe cu toţi şi abia l-au lăsat să mai toarne o jumătate de litru. Până la urmă a decis că în ziua aceea nu mai puteau avansa. Era mult prea cald. Tabla maşinii era încinsă, iar roţile stăteau să se înmoaie, deşi erau în decembrie. Atâtea maşini abandonate pe marginea drumului i-au convins pe toţi. S-au îndepărtat un kilometru de şosea şi s-au instalat în spatele unei dune. În timp ce Santiago controla cauciucurile, familia a improvizat un cort. Fiecare părea să ştie foarte bine ce avea de făcut. Santiago transpira cel mai mult. Când a văzut cum îi ţâşnea apa din trup, a hotărât să nu mai umple motorul până nu se asigura că exista vreun puţ prin apropiere.

A înţeles imediat: capra era vitală. Întregul grup s-a hrănit cu laptele ei şi curmale. Apoi s-au întins la umbră şi nu s-au mai mişcat pentru a nu-şi consuma energia. Nici măcar vântul nu le tulbura odihna. Santiago a căzut într-un somn adânc.

O boare uşoară a mai atenuat căldura şi a adus un zgomot bizar. Saharienii l-au alarmat pe Santiago şi el a ciulit urechea.

— Sunt camioane, a zis San Roman.

A urcat pe dună, dar a rămas cu trupul lipit de pământ şi cu ochii ţintă înainte.

Dinspre Gaada venea o coloană de maşini militare. Când le-a văzut, a înţeles ce se petrecea.

— Se îndreaptă spre El Aaiun. Vin din nord. Nu pot fi decât marocani.

— Ce ne facem acum? a întrebat Andia, care se întinsese lângă el.

— Nu ne putem mişca. Dacă ne văd, ne întorc din drum. Asta în caz că nu ne iau prizonieri.

Au aşteptat nemişcaţi, până s-a întunecat de tot. În zori au demontat cortul şi au pornit iarăşi la drum. Acum nu mai aveau de ales; trebuia să meargă prin deşert. Şoseaua era prea periculoasă.

Le-a luat şase zile să străbată cei două sute douăzeci şi doi de kilometri până în oraşul sfânt Smara. Ca prin minune, au avut doar o singură pană. Când a început să se vadă oraşul, Santiago a răsuflat uşurat. Acum avea o altă grijă. Trebuia s-o ia spre sud-est, către graniţa mauritană. Teama lui era să nu dea nas în nas cu invadatorii vecini din est: mauritanii. Din când în când îi mai depăşea câte o maşină sau dădeau peste familii care mergeau pe jos. Unii plecaseră din El Aaiun de mai bine de o lună. De câte ori se produceau asemenea întâlniri, se opreau, ridicau corturile, pregăteau ceaiul şi aflau ce se mai zvonea într-o parte şi alta a Saharei. În timpul ăsta, Santiago se plimba agitat, nehotărât, îngrijorat. Era tot mai ros de remuşcări, pentru că nu se ţinuse de cuvânt. Le promisese saharienilor că familia lor va fi în Tifariti în trei zile, dar în ritmul ăsta nu vor mai găsi pe nimeni când vor ajunge acolo.

Şi încă nu se întâmplase ce era mai rău. La miezul nopţii, o furtună de nisip a şters urmele roţilor. S-a trezit brusc înaintea unei coline imposibil de ocolit. S-a întors pe acelaşi drum şi s-a rătăcit. Acum nu-şi mai găsea nici propriile urme, ca să se orienteze după ele. Mai mult; terenul devenea din ce în ce mai abrupt. Când a înţeles că trebuia să oprească, era deja prea târziu. I-a sărit inima în piept când a auzit un zgomot deosebit la motor. L-a sesizat în ciuda vântului. Radiatorul rămânea fără apă. A coborât din maşină, dar nisipul îl orbea. Nu putea deschide capota, iar când a reuşit s-o facă în sfârşit, nisipul a acoperit toate piesele motorului. S-a prăbuşit în genunchi şi a început să repete o rugăciune arabă, învăţată pe de rost de cât o auzise.

Furtuna nu s-a potolit până spre dimineaţă. Cel puţin nu mai era aşa de cald. Maşina era aproape îngropată în nisip. Femeile s-au apucat din nou să improvizeze tabăra, iar băieţii au adunat beţe uscate pentru ceai. De peste două săptămâni se

hrăneau cu lapte de capră şi curmale. Fratele mai mare al lui Lazaar a rămas lângă legionar ca să-l ajute la maşină.

— Nu mai putem umple radiatorul.

— De ce?

— A plesnit pe undeva. Chiar dacă am turna toată apa rămasă, s-ar scurge din nou.

— Fără maşină şi fără apă. Nu, nu se poate, prietene.

Santiago s-a lăsat păgubaş; înfrânt, s-a culcat pe nisip.

Lângă el, Andia îi ştergea sudoarea de pe frunte. Fata era convinsă că legionarul îi va scoate de acolo. Judecând după zâmbetul ei, nu mai încăpea nicio îndoială.

Când şi-a mai revenit din oboseală, a încercat în primul rând să se orienteze. Băieţii au luat-o pe jos, iar el s-a ţinut scai de ei. A durat o vreme, dar într-un târziu au dat de urmele roţilor altor vehicule. Se îndepărtaseră cu patru sau cinci kilometri. San Roman a încercat să-şi păstreze calmul. Mai aveau de mers câteva zile până la Tifariti. A hotărât că se vor odihni şi vor porni la drum, abandonând bagajele. Atunci a înţeles: capra era unica lor şansă de supravieţuire. Mergând pe jos, puteau ajunge într-o săptămână. Prea mult timp pentru copiii mici. Când se gândea cum să propună asta familiei, i-a venit o idee.

S-a întors în tabără, a căutat un bidon de motorină care era deja gol şi a început să urineze în el. Mama lui Lazaar era foarte serioasă, dar prichindeii nu se mai opreau din râs, ca şi cum legionarul ar fi înnebunit. Apoi le-a cerut tuturor să urineze şi să umple bidonul. Iniţial, ideea li s-a părut o tâmpenie, dar după ce l-au înţeles, au căzut cu toţii de acord că spaniolul ştia foarte bine ce face. Într-o oră, Santiago a strâns urina de la paisprezece persoane şi, cu ajutorul unei pâlnii, a umplut tot radiatorul. Din fericire, acesta nu se golise de tot. Astfel şi-a putut da seama cam pe

unde plesnise. Ca într-un joc, toţi copiii au început să se uite pe sub motor, până au găsit locul exact. A fost uşor. Jos se formase o singură băltoacă, chiar pe locul în care se scurgea lichidul. Santiago a scos o bucată de săpun de casă şi s-a băgat sub maşină. Nu-şi închipuise niciodată că putea aplica bazaconia aia povestită de saharienii Trupelor Nomade. A frecat săpunul în radiator, până a făcut o pastă.

Aproape două ore a întins pasta respectivă, până i s-au iritat degetele de la soda caustică. A frământat-o apoi pe toată în palmă. A ieşit la soare şi s-a întins pe jos. Era epuizat. Saharienii se zgâiau la el ca la un spectacol de neînţeles.

— Acum trebuie lăsat să se usuce câteva ore. Şi apoi toată lumea la urinat.

Le-au trebuit două zile ca să umple tot radiatorul. Dacă nu beau multă apă, nu puteau urina mult. În sfârşit Santiago a băgat cheia în contact, a răsucit-o şi s-a auzit motorul. A aşteptat puţin, până s-a asigurat că nu pierdea lichid. Andia râdea întruna, strigându-i ceva în hasania lui Santiago. În mai puţin de o oră, au demontat cortul şi au umplut iarăşi maşina.

După cinci zile, peisajul a început să se schimbe. După numărul de maşini şi de oameni care mergeau pe jos, părea că Tifariti nu era foarte departe. Au ajuns pe 24 decembrie, după treisprezece zile de drum îngrozitor; cea mai cumplită călătorie pe care o făcuse Santiago vreodată. Întârziase aproape o lună. Cu mult înainte de Tifariti, trupele Frontului Polisario încercau să menţină ordinea în acel haos. Îi luau în camioane pe cei care soseau pe jos, îndepărtau de pe şosea vehiculele avariate, ofereau apă celor care nu mai aveau şi le spuneau pe unde s-o ia. Santiago San Roman o lăsa pe mama Andiei să discute cu soldaţii. Era convins că tunsoarea lui perie şi statutul de legionar nu putea trezi simpatia militanţilor Polisario.

Armata spaniolă părăsise piaţa din Tifariti. Saharienii se instalaseră în centru şi în barăcile mari ale soldaţilor, înjur, pe kilometri întregi, se aşezau nou-veniţii. Nomazii din zonă îşi oferiseră jaimele acestor oameni. Fiecare familie încerca să se organizeze cât de bine putea. Au fost improvizate ţarcuri pentru animale. S-a ridicat un spital foarte precar pentru copiii mici. Soseau mereu camioane şi maşini de tot felul. Soldaţii nu izbuteau să adăpostească atâţia oameni. În ciuda calmului pe care încercau să-l afişeze faţă de nou-veniţi, saharienii care se aflau deja de două luni acolo o porneau treptat spre răsărit, căutând siguranţa în neprimitoarea hammada algeriană, dincolo de graniţă.

În seara când a ajuns Santiago la Tifariti s-a iscat o furtună de nisip cum nu văzuse în tot anul de când se afla în Sahara. Vârtejuri de vânt smulgeau jaimele şi ridicau în aer nori grei de praf. Cortul improvizat s-a prăbuşit în câteva minute. Femeile au săpat o groapă în nisip, şi-au băgat în ea copiii şi s-au aşezat peste ea, încercând să se acopere cu melfele. Nu se vedea nimic la o distanţă mai mare de trei metri. Santiago a rămas în Land Rover, împreună cu Andia. Vântul şi nisipul se strecurau prin toate crăpăturile. În lipsa vaporilor de apă, a început să i se usuce globul ocular. Era o senzaţie îngrozitor de neplăcută. Chiar dacă uneori încerca să clipească, iar alteori se străduia să-şi ţină ochii închişi, avea impresia că rămânea fără lacrimi. I-a spus-o Andiei, speriat. Fata îi lingea pleoapele ca să-i mai ajute ochii, dar imediat aceştia i se uscau la loc. La un moment dat, Santiago s-a gândit c-o să orbească. Uscăciunea era insuportabilă. Andia a încercat să-l calmeze. În zori, când s-a potolit în sfârşit vântul, Santiago nu-şi mai putea deschide ochii. S-a culcat în cortul ridicat de băieţi şi acolo a rămas, îngrozit, simţind însă permanent mâna Andiei strângându-i braţul.

Fraţii lui Lazaar l-au căutat pe cel mai mare dintre ei peste tot, dar acesta dispăruse. Trei zile întregi s-au deplasat dintr-un loc în altul. Era într-adevăr foarte greu să găseşti pe cineva acolo. În fiecare zi sporea numărul saharienilor sosiţi în tabără. Deşi era imposibil de făcut un calcul, erau cam cincizeci de mii de refugiaţi. Nisipul dogorea peste zi, iar pe înserat un frig aspru pătrundea în oasele celor nevoiţi să doarmă aproape sub cerul liber. Armata procura apa din puţurile care nu fuseseră otrăvite, dar mâncarea era insuficientă. În asemenea condiţii, tot ce fusese adus cu maşina de teren devenise acum o comoară. Cele câteva ouă pe care le făceau găinile şi laptele de capră au hrănit familia. Ceaiul a fost şi el util, până s-a împuţinat, ca şi zahărul de altfel.

Când i-a revenit vederea, Santiago era slăbit din cale afară. Era singurul căruia apa din puţ îi provoca o diaree îngrozitoare. Andia nu se mai dezlipea de el. Până la jumătatea lui ianuarie, corpul lui nu s-a putut adapta la asprimea deşertului. Şi tocmai când era convins că n-o să-l mai vadă niciodată pe Lazaar, saharianul a apărut împreună cu fraţii lui, într-o dimineaţă friguroasă, cu un kalaşnikov pe umăr. Şi-a sărutat mama, apoi l-a strâns pe Santiago îndelung la piept.

— Am auzit c-ai fost bolnav.

— Aiurea, vorbă să fie! Apa din puţurile astea şi vântul sunt de vină, fiindcă nu sunt eu obişnuit.

Lazaar şi-a privit sora, zâmbind mai departe.

— Te îngrijeşte bine Andia?

Santiago era de-a dreptul emoţionat. Ochii i s-au umplut de lacrimi care-l usturau.

— Mai bine ca oricine… a rămas cu vorba în gură. Nu m-am putut ţine de cuvânt. Ţara ta n-are drumuri aşa de bune cum crezi tu.

Lazaar l-a îmbrăţişat iar.

— Uite cine-i aici.

Santiago a trebuit să facă un efort ca să-l recunoască pe Sid-Ahmed. Vederea lui nu mai era

aşa de bună ca înainte. Un aparat de fotografiat atârna de gâtul negustorului.

— Îmi faci o poză, Sid-Ahmed?

— Chiar acum, dacă vrei.

— Sid-Ahmed lucrează acum pentru Polisario. Sarcina lui e să povestească tot ce se întâmplă aici, ca să ştie toată lumea.

— Aşezaţi-vă acolo, în faţa maşinii.

Cei doi prieteni s-au aşezat unde le-a spus Sid-Ahmed, în faţa maşinii. În spatele lor, vântul umfla corturile de piele ale beduinilor. Santiago şi-a aranjat derraha azurie şi şi-a desfăcut turbanul, lăsându-l să-i cadă pe umeri. Şi-a netezit mustaţa care-i crescuse în ultima lună. A luat apoi kalaşnikovul lui Lazaar şi l-a ridicat în sus cu mâna stângă. Saharianul şi-a ridicat la rândul lui mâna, făcând semnul victoriei. S-au luat pe după umeri şi şi-au lipit capetele, zâmbind întruna, temându-se parcă să nu iasă din cadru.

În cortul care ţinea uneori şi de jaima le-a povestit în noaptea aceea lui Lazaar şi lui Sid-Ahmed, cu lux de amănunte, cum trăiseră teribilul exod. Lazaar şi-a informat familia despre situaţia în care se aflau acum. Populaţia sahariană fugea care încotro spre deşertul algerian. Mulţi plecau pe jos. Se ştiau foarte puţine despre cei rămaşi în oraşe, dar nu-i invidia nimeni, chiar dacă înduraseră atâtea în timpul exodului.

Când s-a mai potolit vântul, s-a instalat o linişte mormântală în toată tabăra. Nici câinii, nici caprele nu se auzeau. Mult timp după aceea, cineva a zis că liniştea aceea părea să prevestească ce a urmat. Dar adevărul e că nimeni nu-şi putea imagina ce le rezerva ziua următoare.

La ora nouă, în dimineaţa de 19 ianuarie, nimic nu te făcea să crezi că ziua aceea va fi altfel pentru cei care fuseseră nevoiţi să abandoneze totul. În afara absenţei vântului, dimineaţa aceea era ca oricare alta din ultimele luni. Noaptea fusese aspră şi rece până se oprise vântul. Fraţii lui Lazaar

căutau deja apă şi făceau ordine în jaima improvizată. Santiago încă mai dormea în braţele Andiei, încercând s-o încălzească. Fata era trează, dar îi plăcea să stea aşa, liniştită, până deschidea ochii legionarul. Pe neaşteptate însă a auzit ceva care a făcut-o să tresară sub pătură. Santiago s-a trezit.

— Ce-i cu tine, Andia? Vrei să te scoli deja?

— Nu, nu. Ascultă, Santi.

San Roman nu înţelegea la ce se referea. Se auzea doar sfârâitul ceainicului şi zgomot de pahare. La răstimpuri, câte o capră tulbura şi ea liniştea. Dar Andia ştia precis ce auzise. Cunoştea bine zgomotul avioanelor.

— Aud un avion foarte departe.

Santiago a încercat degeaba să audă ceva. Şi-a dat seama de gravitatea situaţiei abia când unul dintre fraţii saharienei a apărut în jaima ţipând.

Atacul a pornit din nord. Avioanele au apărut din spatele stâncilor, neputând fi văzute decât când au ajuns deasupra lor. N-au făcut nici măcar un zbor de recunoaştere. Păreau să cunoască foarte bine ţinta. San Roman a ieşit în goană, punându-şi mâna streaşină la ochi, ca să le vadă. Erau trei Mirage FI franceze. Le ştia bine: cele mai bune aparate ale Armatei marocane. S-au apropiat vertiginos, aruncându-şi cu precizie încărcătura mortală. Când au căzut primele bombe, tabăra a fost cuprinsă de panică. Bombele cu napalm şi fosfor alb au început să măture jaimele şi pavilioanele, ca şi cum ar fi fost de hârtie. Zgomotului exploziilor le-au urmat pălălaia flăcărilor şi curentul de aer fierbinte care nimicea tot ce-i ieşea în cale. Primul raid a avut un impact teribil în tabără, provocând o rană hâdă, de foc şi moarte. Ştiau cu toţii că avioanele acelea se vor întoarce. Fiecare a fugit pe unde a putut. Craterele căscate de bombe erau atât de mari, că în ele putea intra o persoană în picioare. Uneori focul împiedica fuga. Santiago s-a uitat în jur după

Andia, dar nu era nicăieri. La o sută de metri, a văzut mai multe dune arzând. Brusc s-a făcut foarte cald. Mirosul de ars era greţos. A luat-o în sens invers şi abia atunci a înţeles ce se întâmpla. Avioanele aruncau iarăşi bombe cu napalm asupra oraşului Tifariti. Cei care se aflau aproape când exploda bomba mureau instantaneu, iar melfele femeilor luau foc din pricina căldurii aerului. Unii, arşi din cap până în picioare, izbuteau să mai alerge câţiva metri înainte de a se prăbuşi fără viaţă, carbonizaţi. Nimeni nu ştia încotro să fugă. Se împiedicau unii de alţii. În plină nebunie, Santiago s-a oprit şi a privit cerul. Abia atunci a simţit pământul fugindu-i de sub picioare. A fost aruncat de suflul unei explozii. S-a prăbuşit cu faţa în jos şi n-a mai putut să se ridice. Îşi simţea trupul foarte greu. Ştia că avea faţa arsă. Glasurile din jur s-au stins până a asurzit de tot. Şi-a văzut braţul stâng arzând. S-a întors să-l privească şi a văzut o masă de carne şi sânge, îi lipsea mâna şi jumătate din antebraţ, dar aproape că nu-l durea. Şi-a dat seama că n-avea rost să se ridice şi să încerce să fugă. Cerul era roşu de foc. A simţit apoi că-l lua cineva de gât, încercând să-l ridice. Era Andia. Pe chip i se citea groaza. Plângea şi ţipa întruna, chiar dacă el n-o putea auzi. I-a zis c-o iubea, să nu-şi facă griji; şi propriile lui cuvinte sunau în piept ca într-o cutie goală. Andia şi-a lipit faţa de pieptul lui şi s-a strâns toată în el, încercând parcă să-l susţină pe buza unei prăpăstii. Apoi Santiago San Roman n-a mai simţit nimic.

*

Cu siguranţă că Alberto era ultima persoană cu care şi-ar fi dorit să se întâlnească pe coridoarele administraţiei spitalului. Montse a ieşit din biroul directorului convinsă că luase o hotărâre foarte importantă. Ştia acum: conştiinţa ei avea să se opună, dar era deja obişnuită cu acele conflicte

interioare. Se simţea bine, de parcă ar fi scăpat de o povară; cu gândurile uşoare, imponderabile. Pentru prima oară după multe luni privea cu optimism viitorul. Poate că asta era buza prăpastiei despre care tot auzise vorbindu-se. Şi-a făcut planuri: să intre într-o gogoşerie, să mănânce împărăteşte, s-o sune pe soră-sa, să se uite pe îndelete în mersul trenurilor, să facă o listă cu lucrurile necesare călătoriei şi, în fine, să caute o destinaţie. I se părea că intră într-o clădire căreia îi cunoştea doar faţada, dar care o atrăgea ca un cântec de sirenă. Şi atunci i-a trecut prin minte un gând sumbru. Nălucile plecau şi veneau adesea, şi era deja obişnuită. Dar năluca aceea era adevărată.

Alberto, soţul ei, ieşea din lift cu o servietă diplomat într-o mână şi cu mobilul lipit de ureche. Când a zărit-o pe Montse i-a zâmbit, vorbind în continuare la telefon. A simţit că tot optimismul ei se ducea de râpă. Pulsul i s-a accelerat. Mereu reacţionase cu întârziere. A vrut să facă stânga-împrejur, întorcându-se pe unde venise, dar simţea că intră în pământ de ruşine numai la gândul ăsta. Era prea târziu. Trebuia să prevadă că se putea întâmpla asta. Alberto se îndrepta acum spre ea, despărţindu-se de cineva la telefon. Zâmbetul lui – dezarmant. Îmbrăcat impecabil, ca de obicei. A sărutat-o pe Montse pe obraji, cât se poate de firesc. L-a lăsat, încercând să-şi ascundă tulburarea. Tot ce-şi dorea era ca întâlnirea aceea să se termine cât mai repede, ca să revină la dispoziţia de mai înainte: să simtă că pluteşte, să-şi imagineze buza prăpastiei. Dar Alberto nu înţelegea sau nu voia să-şi dea seama prin ce trecea Montse. Au schimbat câteva fraze de politeţe. Ea încerca să-i susţină privirea, dar era foarte greu. Trebuia să recunoască: era un mare cuceritor, dar ea îi ştia deja toate trucurile. Când Alberto a întrebat-o ce căuta acolo, Montse a vrut să vadă reacţia celui care-i mai era încă bărbat.

— Tocmai am comunicat la Personal că am solicitat o întrerupere temporară.

Alberto nici măcar n-a clipit. Şi-a exersat zâmbetul cel mai fermecător.

— Vai, Montse, dar asta da noutate! Ai obosit de muncă?

— Dimpotrivă: sunt prea odihnită. Am nevoie de experienţe mai… ofertante.

— Da, da. Poate că e o idee bună. Să nu crezi că nu m-am gândit la asta de atâtea ori! Poate îţi urmez exemplul. O să călătoreşti?

— Da, asta am de gând.

— E fantastic să călătoreşti în afara sezonului.

Fraza aceea parcă a lovit-o în moalele capului. O deranja să gândească exact ca Alberto, să aibă aceleaşi idei; îi fura gândurile, chiar şi frazele. Asta făcuse de când se cunoscuseră. Mult timp crezuse că Alberto o influenţa în aşa măsură încât ajunsese să nu mai fie stăpână pe propriile cuvinte. S-a despărţit de el brusc, ştiind că era gata să-şi piardă cumpătul, să clacheze din nou. Alberto era ca un ecran care o împiedica să vadă realitatea.

Drumul cu liftul i s-a părut nesfârşit. Simţea că nu mai avea aer. A ieşit, aproape alergând, în stradă. Avea pastilele în geantă, dar refuza gândul că întâlnirea aceea o putea obliga să le ia. Îi venea să verse. S-a sprijinit de o maşină. În ciuda frigului, era toată transpirată. Nu-l iubea pe acel bărbat; de-asta era sigură. De multe ori se îndoia chiar că l-ar fi iubit vreodată. Dar tocmai ea crease o relaţie de dependenţă faţă de el, relaţie care depăşea cu mult limitele iubirii. Alberto avea o influenţă inexplicabilă asupra persoanelor din jurul lui. A avut-o asupra părinţilor lui Montse, asupra surorii ei, Teresa. Asupra fiicei. Asupra amantelor care îi trecuseră prin pat, în timp ce ea căuta explicaţii imposibile când descoperea urmele trădărilor. Nimeni n-o influenţase atât de mult în viaţă ca bărbatul ei. Nimeni n-o manipulase atât şi nu-i făcuse aşa de mult rău.

Întotdeauna Alberto păruse mai mare decât era în realitate. Montse l-a cunoscut în primul an de studenţie, când Alberto era bursier în ultimul an, la specialitatea predată de doctorul Cambra. Tatăl ei nu-şi adusese niciodată studenţii acasă. Dar Alberto era deosebit. La douăzeci şi patru de ani vorbea ca un profesor cu experienţă, sigur pe ceea ce spunea. Era frumos, elegant, educat şi cult. A cucerit inima doctorului Cambra şi a soţiei sale. Chiar şi Teresei îi străluceau ochii când apărea bursierul pe acasă. Alberto era atent cu toată lumea, dar mai ales cu Montse. Era atât de diferit de Santiago San Roman şi tot ce vedea la el o ajuta să îngroape pentru totdeauna amintirea băiatului mort.

Vestea morţii lui Santiago fusese mai dureroasă decât izolarea în Cadaques şi tăcerea părinţilor după avort.

Montse şi-a reînceput studiile la universitate, fără a se putea concentra la ce făcea. Se hotărâse să nu le spună nimic părinţilor despre sarcină până când devenea imposibil s-o mai ascundă. Nu i-a fost deloc greu să-i refuze lui Santiago iertarea implorată. Era atât de furioasă, că nu prea îşi dădea seama ce făcea. În decembrie, când n-a mai sunat-o, s-a liniştit. Credea că în anul lui de armată avea să-l uite. Dar situaţia ei s-a înrăutăţit când nu şi-a mai putut ascunde şoldurile, pântecul şi sânii care-i creşteau. Când părinţii au înţeles că Montse era însărcinată, casa a intrat într-un doliu ce nu permitea nici măcar tragerea draperiilor. Montse a plâns mai puţin decât se aşteptase. Abia dacă îi mai rămăseseră lacrimi. Presată de tată, a mărturisit că în vară cunoscuse un băiat de care se îndrăgostise. Doctorul Cambra a vrut să afle mai multe detalii, dar ea n-a mai avut nimic de adăugat. Simplul gând că taică-său ar fi putut vorbi cu Santiago San Roman îi făcea rău. Nu-şi dorea o căsătorie de convenienţă: ştia că părinţii nu l-ar fi acceptat

niciodată pe băiat. Înainte de Crăciun, Montse a plecat la Cadaques ca să-şi petreacă iama şi primăvara departe de Barcelona. A însoţit-o Mari Cruz. A fost cel mai trist Crăciun din viaţa ei. Toţi o făceau să se simtă vinovată, chiar şi menajera. Şi-a neglijat studiile. Doctorul a inventat pentru Montse o călătorie în Germania, care-i justifica absenţa, iar minciunile familiei s-au tot adunat, luând proporţii inimaginabile.

Între timp, iarna petrecută la mare s-a scurs încet, monoton, plictisitor. Familia venea la Cadaques la fiecare sfârşit de săptămână, dar Montse abia aştepta ziua de luni, ca să rămână singură. În muţenia ei, se gândea la Santiago. Acum se simţea vinovată fiindcă nu-i mai oferise ocazia să se explice. Uneori se amăgea, gândindu-se că poate o sunase acasă, dar nimeni nu-i aducea veşti sau scrisori. Când încerca să afle dacă fusese sunată la Barcelona, Teresa nu voia să discute nimic pe tema asta. Parcă şi soră-sa era împotriva ei.

În februarie a început să aibă contracţii şi să piardă sânge. Taică-său a venit de la Barcelona împreună cu un medic de încredere. După două zile, doctorul a trebuit să intervină, dar copilul n-a supravieţuit. Totul a fost foarte dureros, dar Montse s-a simţit uşurată. Familia a păstrat o tăcere ranchiunoasă. Montse a rămas la Cadaques până la Paşti. Când s-a întors, refăcută, deşi încă slăbită, cei mai mulţi au crezut că venea din Germania, ca să-şi continue facultatea. A încercat să-şi reia studiile, dar abia a reuşit să ia un examen în iunie. În vara aceea, familia n-a mai plecat la Cadaques. În timp ce Montse se pregătea pentru examenele din septembrie, ceilalţi se mişcau parcă îndatoritori prin casă: fata să înveţe, să nu fie deranjată. Ori de câte ori suna telefonul, tresărea speriată. Montse învăţa de frică, fără chef, fără nicio plăcere. Cărţile şi planşele parcă erau nişte lespezi, gata s-o strivească. Dar se temea atât de

mult de părinţi, c-ar fi făcut orice ca să le intre în voie. Cu timpul, imaginea lui Santiago a început să se deformeze. Ea trecea de la dor la ură, de la ură la melancolie, de la melancolie la disperare. Deja era convinsă c-o uitase cu totul. Uneori îl visa şi se trezea lac de sudoare, nervoasă şi speriată. Încerca mereu să-şi închipuie ce făcea el în clipa aceea. Acel exerciţiu de imaginaţie o îngrijora şi mai mult. Până s-a făcut octombrie.

Alberto a apărut odată cu toamna. Prezenţa lui a fost un adevărat balsam în tristeţea din casă. Chiar şi firea doctorului Cambra se schimba când îi vizita tânărul. Avea un talent anume de a cuceri oamenii. Chiar şi Mari Cruz, menajera, a fost cucerită de el. Când venea Alberto la masă, se dădea peste cap la bucătărie, pregătind cele mai alese bucate şi folosind cel mai bun serviciu de masă. Dar pe Montse nu reuşea s-o cucerească aşa de uşor. Poate tocmai de aceea Alberto a început să se arate atât de interesat de fată. Ea era indiferentă la atenţiile lui, nu asculta ce povestea; era cu gândul aiurea când era el de faţă. De câte ori putea, găsea pretexte să se retragă în camera ei. Atâta indiferenţă l-a rănit pe Alberto în amorul propriu. Astfel încât a ajuns să fie obsedat de Montse. Doctorul Cambra îl privea cu ochi buni, dar preocuparea lui majoră era ca Montse să înceapă noul an fără a fi distrasă de nimic.

La sfârşitul anului, Santiago San Roman încă mai era în căpşorul şi inima fetei. Ştia că, mai devreme sau mai târziu, avea să se întoarcă la Barcelona. În câteva rânduri fusese tentată să se ducă în Barceloneta, la tutungeria maică-sii, dar se simţea prost numai la gândul că Santiago ar fi putut afla că ea trecuse pe acolo. În primele două luni din 1976, Santiago tot nu dăduse niciun semn de viaţă. Asta a făcut-o pe Montse să-şi mai revină. Adesea îl compara cu Alberto şi-şi dădea seama că mai bine de un an fusese oarbă.

În cele din urmă n-a mai putut rezista şi s-a dus la debitul de tutun al mamei lui Santiago. A fost o decizie dificilă. Nu ştia ce avea să zică. În ultima clipă, şi-a inventat o scuză: să înapoieze inelul de argint dăruit de băiat. Dacă într-adevăr aparţinuse bunicii lui, avea fără îndoială o valoare sentimentală.

Din prima clipă a văzut că se schimbase ceva. Uşa prăvăliei era nouă. A intrat, nehotărâtă. Deşi a remarcat câteva schimbări, a fost surprinsă că mama lui Santiago nu se afla în spatele tejghelei. În locul ei era o pereche la vreo cincizeci de ani: oameni bonomi, durdulii. Montse s-a oprit, nemaigăsindu-şi cuvintele.

— O caut pe patroana tutungeriei.

Femeia a devenit atentă, crezând că voia să-i vândă ceva.

— Eu sunt patroana. Ce doreşti?

— Ştiţi, eu căutam o doamnă care ţinea debitul ăsta acum… Mai demult.

— Da, da. Fata lui Culiverde. Era bolnavă. A murit. Montse a încercat să nu pară surprinsă. Nu se aştepta la asta.

— Dar băiatul ei? Avea un fiu care se numea Santiago. Precis s-a întors din armată de o lună sau două. Era la Zaragoza. Ştiţi, trebuie să-i înapoiez ceva care aparţine familiei lui.

Montse i-a arătat inelul din palmă. Bărbatul a ieşit de după tejghea, ca s-o vadă mai bine pe fată. Devenise grav. Un client a intrat înăuntru.

— Santiago îl chema? a întrebat omul. Da, mi se pare că aşa-i zicea.

— O nenorocire, a intervenit femeia. A murit într-un accident în Sahara.

— În Sahara?

— Da, când cu Marşul Verde. Nu-i aşa, Agustín? Agustín era clientul care tocmai intrase.

— Despre cine vorbiţi? De băiatul lui alde Culiverde?

— Da. Tânăra aceasta întreabă de el.

— Bietul flăcău! A apucat toată nebunia aia cu Hassan de anul trecut. Se zice că i-a explodat o grenadă în faţă.

— N-a fost o grenadă, l-a corectat patronul tutungeriei. A fost un tanc dintr-alea; a trecut peste el.

— A fost o grenadă. Că doar a apărut şi-n ziare, cu toată tevatura de rigoare.

— Bine – grenadă, tanc, ce mai contează? a tranşat chestiunea femeia. Treaba e că fata asta întreabă de el.

Montse auzise totul ca de undeva de foarte departe. N-a simţit nimic. N-a zis nimic. A rămas cu mâna întinsă, cu inelul în palmă.

— Ia să vedem, fata mea, lasă-mă să văd.

Femeia a luat inelul de argint şi l-a ridicat la nivelul ochilor. L-a examinat cu atenţie. Când a văzut că nu era prea valoros, a fost tare decepţionată. I l-a înapoiat lui Montse. În timp ce fata ieşea, cei trei s-au luat la harţă, nereuşind să cadă de acord în privinţa morţii lui Santiago San Roman.

Abia atunci a început să răspundă Montse avansurilor lui Alberto. Dar au mai trecut doi ani până a acceptat să iasă în oraş cu el. Cariera tânărului a fost fulminantă. A obţinut un post în spital la o vârstă când majoritatea medicilor încă mai studiau manuale grele pentru a da concurs pe post. Doctorul Cambra n-a văzut cu ochi buni faptul că părăsea universitatea care-i putea oferi un viitor strălucitor. Dar a încercat să nu-şi exteriorizeze dezamăgirea. Tânărul acela fără îndoială că avea să fie genial în orice domeniu.

Ayach Bachir a sunat la interfon şi Montserrat Cambra l-a poftit sus imediat. Saharianul a ajuns, tot numai un zâmbet. I-a întins mâna ca de obicei, lăsând-o moale şi uşor înclinată. Parcă era un ritual prin care-i aducea mulţumiri. Montse l-a întrebat despre serviciu, despre familie, despre Fatma,

despre prunc, despre maşină, despre frigiderul care se stricase. Ayach i-a pus şi el întrebări, zâmbind la fiecare răspuns. De fapt trecuseră doar două zile de când nu se mai văzuseră. Montse i-a oferit un ceai la plic, dar Ayach a preferat o cafea.

— Te-am căutat la spital, i-a zis saharianul. Credeam că eşti de gardă, dar mi s-a spus că n-o să lucrezi în următoarele zile.

— În următoarele luni, Ayach. Am cerut o întrerupere temporară.

Doctoriţa Cambra a pregătit mai departe cafeaua, în timp ce Ayach vorbea de toate. Era sigură că bărbatul venise ca să-i spună ceva important. Dar ştia că nu se grăbea: mai întâi trebuia să răspundă atenţiilor gazdei, să bea o cafea, să fumeze o ţigară. Abia apoi va spune ce are de spus. Obiceiul acesta o şi amuza, dar o şi enerva; dar se obişnuia repede cu orice.

— Trebuie să-ţi spun ceva urgent, a zis în cele din urmă Ayach.

Montse a pufnit în râs. Abia acum înţelegea ceea ce citise undeva: numărul de infarcte şi angine pectorale e neobişnuit de mic în rândul saharienilor.

— Te ascult. Ce e aşa de urgent?

— Uite ce: peste cinci zile pleacă un avion de la Barcelona la Tindouf. Dacă vrei, pot să-ţi reţin un loc. Mai sunt încă trei locuri.

Montse a tresărit în fotoliu. Soarta o punea iarăşi la încercare.

— La Tindouf? Eu?

— Da. Tindouf e un oraş sigur. E foarte departe de Alger. Terorismul nu ajunge acolo. Într-o oră poţi ajunge în taberele sahariene.

Montse încremenise. Pentru prima oară, după multă vreme, îi străluceau ochii. Nu era sigură de nimic. Ayach Bachir i-a respectat tăcerea. A privit-o fix în ochi. Într-un târziu, Montse a zâmbit.

— Chiar e serioasă treaba pe care mi-ai zis-o?

— Bineînţeles; doar n-o să vin până aici ca să fac o asemenea glumă. Ei, ce zici?

— Nu ştiu ce să zic.

— Ai paşaportul în regulă?

— Da.

— Atunci tu hotărăşti. Eu am nevoie doar de datele tale pentru viză. Altceva nimic.

Montse a simţit că-i fuge pământul de sub picioare. S-a ridicat şi a ieşit din cameră. S-a întors cu paşaportul în mână. Grozav de tulburată. Într-adevăr, nu expirase. L-a lăsat pe masă, apoi l-a băgat iarăşi în buzunar. Ayach Bachir zâmbea, încercând să nu pară nepoliticos.

— Dacă te hotărăşti, o să vorbesc mâine cu taică-meu. El trebuie să plece în Libia peste trei zile. Chestiuni politice. Dar o să trimită pe cineva să te întâmpine. Sora mea îţi poate oferi jaima ei. E modestă, dar ar fi foarte mândră să aibă un asemenea oaspete.

— Nu sunt sigură, Ayach. Nu ştiu ce să spun.

— Lui Yusuf i-ar plăcea să te vadă. Precis n-a putut uita o femeie ca tine. Sau trebuie să-i zic Santiago?

— Eşti o comoară, Ayach. Dar simplul gând că plec mă face să intru în panică.

— Ţi-e teamă că nu-şi mai aduce aminte de tine?

— Nu, bineînţeles că nu. Sunt sigură că nu-şi mai aminteşte de mine. Sau poate că da? Nu ştiu… Lasă-mă să mă mai gândesc.

Saharianul şi-a mai turnat puţină cafea. A încercat să n-o forţeze să ia o decizie; dar când Montse i-a cerut părerea, a fost sincer.

— Tu ce-ai face în locul meu, Ayach?

— Eu aş merge. Dacă Allah vrea să dai de el, o să-l întâlneşti chiar dacă rămâi aici şi te ascunzi în gaură de şarpe. Iar dacă El nu vrea…

Montse şi-a scos paşaportul şi a căutat o hârtie şi un creion într-un sertar.

— Ce date îţi trebuie pentru viză?

*

La prânz se stârneşte un vânt aşa de puternic, că zgâlţâie zdravăn toate jaimele, punându-le la încercare trăinicia. Nisipul pătrunde prin toate crăpăturile. Străina e uluită de schimbarea peisajului. Câinii latră furioşi, parcă înnebuniţi de vânt. Montse a stat toată dimineaţa în bucătărie, ajutând-o pe mătuşa Laylei. Când iese, trebuie să-şi acopere faţa cu o broboadă şi să închidă ochii. Uneori nisipul trece prin haine, intră în nas şi în urechi. Deşi ţine gura închisă, simte nisipul pe cerul gurii şi printre dinţi.

După masă, jaima se umple de vecine care vin să vadă telenovela. Montse nu vrea să piardă spectacolul. Se aşază în spatele tuturor şi observă cu atenţie fiecare reacţie a saharienelor. Layla doarme în plină zarvă, ghemuită, cu melfa acoperindu-i chipul. Imaginea respectivă i se pare lui Montse de o frumuseţe nemaipomenită. Deodată vântul se opreşte şi tăcerea nefirească de afară îi atrage puternic atenţia. Behăitul animalelor se aude iar. Încetul cu încetul, o cuprinde toropeala. Îşi simte picioarele moi şi pleoapele tot mai grele. I se pare că aude vocea Teresei, fiica ei. O aude undeva departe, parcă ar fi în cealaltă cameră. Ştie că nu-i decât rodul imaginaţiei ei. Dar acum amintirea ei n-o mai doare ca altă dată. Teresei i-ar fi plăcut să cunoască locul acela. Lucrurile pe care fata n-a mai apucat să le cunoască îi trec vag prin minte.

Sonorul televizorului i-a risipit gândurile. Undeva, departe, aude un fluierat. E un cântec popular. Nu-l recunoaşte, dar ştie că l-a auzit de mai multe ori. Refrenul face parte din adolescenţa ei. Iese din letargie, aproape involuntar. Tresare. Fluieratul nu e o închipuire a ei. Chiar îl aude cu adevărat. Nu e nici de la televizor. Cineva fluieră afară. Încearcă să recunoască melodia. E un paso-

doble, e sigură. Când recunoaşte refrenul, inima îi sare în piept. Femeile n-au auzit nimic. Sunt atente la programul algerian. Layla doarme, străină de toate.

Montse se ridică şi iese din jaima. Nu observă nimic. Nu e nimeni afară. Vântul nu mai bate. Nu mai fluieră nimeni. Fire de nisip mai plutesc încă în văzduh; parcă ar fi nori sau o ceaţă uscată. Cerul e acoperit. Căldura uscată şi sufocantă. Montse nu înţelege de ce brusc se simte agitată. Nu reuşeşte să stea locului. Se hotărăşte să dea o raită. Departe, pe o colină, se vede şcoala pentru handicapaţi. Vrea s-o pornească într-acolo, în plimbare. Prima oară a văzut Bir Lehlu de acolo, de sus, şi priveliştea i s-a părut de o frumuseţe neasemuită.

Merge cu ochii în pământ, privindu-şi picioarele. De aceea nu-l observă pe bărbatul care stă aplecat, cu spatele la ea. Când îl vede, se opreşte. Şovăie: să se apropie ori să treacă mai departe? Se gândeşte că poate se roagă. Dar omul se ridică pe neaşteptate şi Montse se sperie. Cu mâna îşi ţine derraha înfăşurată pe talie. Saharianul n-a văzut-o. Albeaţa feselor sale contrastează cu pielea măslinie a celor din rasa lui. Se jenează la gândul că bărbatul acela ar putea s-o descopere acolo, zgâindu-se la el. Când vrea să se întoarcă, e deja prea târziu: bărbatul a văzut-o şi se îndreaptă spre ea. Se opreşte la cinci metri de ea.

— Musso mussano? Musso mussano?

Îl recunoaşte imediat şi se linişteşte. E Demonul. Nu i se mai pare aşa de bătrân acum. E ars de soare şi are buzele crăpate.

— Le bes, le bes[43], îi răspunde Montse. Sunt bine.

Când o aude, saharianul face ochii mari. Derraha îi atârnă ca o cămaşă de noapte.

— Spaniolă? întreabă cu puternic accent saharian.

— Da, spaniolă.

— Eu mulţi prieteni. Spanioli mulţi.

Văzându-l astfel, lui Montse i se pare inofensiv. Dacă n-ar fi expresia ochilor, n-ar pune la îndoială inteligenţa acelui om. Saharianul îi spune ceva în hasania. Parcă ar recita un vers. Montse îl întrerupe ca să-l întrebe cum îl cheamă.

— Nu-mi amintesc. Uit lucruri. Spaniole foarte frumoase.

Montse îi zâmbeşte. Se teme să nu fie nepoliticoasă cu omul acela dacă îi întoarce spatele. Saharianul îşi ridică anevoie derraha. Montse crede că vrea doar să-şi arate goliciunea şi i se face frică. Dar se înşală. Saharianul caută ceva în buzunar şi apoi se apropie de străină. Îi întinde mâna, cu o piatră în ea. Montse o ia. Abia atunci observă că-i lipseşte un braţ. Îi vede ciotul ivindu-se din derraha cam la nivelul cotului. Încearcă să nu-l privească fix. Montse ţine în mână o piatră foarte frumoasă. E un trandafir al deşertului.[44]

— Pentru spaniolă, zice bărbatul.

— Shu-cran, îi mulţumeşte Montse. E foarte frumoasă.

— Spaniole frumoase.

Saharianul are privirea pierdută. Montse îşi dă seama că nu pe ea o priveşte. Mintea bărbatului e în altă parte. Pentru o clipă se simte nesigură. Ţine cu amândouă mâinile trandafirul deşertului.

— E foarte frumoasă, repetă ea, oarecum crispată.

Saharianul îi întoarce spatele şi pleacă fără un cuvânt.

Acum îl poate studia mai bine. Nu-i poate ghici nicidecum vârsta. Încearcă să-şi facă o idee despre cât de greu trebuie să-i fie unui debil mintal să supravieţuiască într-un mediu atât de ostil. Nu-şi poate scoate din minte imaginea ciotului răsărit de sub haină. Montse priveşte cadoul primit de la necunoscut. Apoi îşi continuă drumul spre şcoală.

Şi atunci parcă pogoară iarăşi în vis: fluierăturile de adineauri, auzite în jaima, revin. Dar acum se aud limpede. Se uită în jur şi nu vede

pe nimeni. În ciuda arşiţei, un fior îi străbate tot trupul. Melodia aceea veche, fluierată stângaci, o transpune într-o seară de august, cu mulţi ani în urmă: o piaţă plină de oameni, o formaţie cântând pe un podium metalic şi nişte ochi negri, frumoşi, care nu se mai dezlipeau de pe ea. Cea mai frumoasă privire din lume.

Scurtă istorie a Saharei Occidentale – Lupta pentru independenţă

1884 începe dominaţia colonială. Spania întemeiază protectoratul; rebelii saharieni se opun;

1940 Se descoperă fosfaţi;

1956 Marocul îşi câştigă independenţa. Încep dispute pentru teritoriu;

1957 Mauritania revendică teritoriul;

1957 – 1958 Războaiele îmi Forţele franco-spaniole înving rebelii saharieni;

1958 Spania creează provincia Sahara Spaniolă. Saharienii continuă să se răscoale;

1966 Autodeterminare. ONU cere ca saharienii să voteze pentru viitorul teritoriului;

1973 Se înfiinţează Frontul Polisario. Saharienii reiau luptele împotriva Spaniei;

1975 Curtea Internaţională de Justiţie spune că nici Marocul şi nici Mauritania nu au drepturi asupra teritoriului. Acordurile de la Madrid. Spania cedează teritorii Marocului şi Mauritaniei; Polisario continuă lupta pentru independenţă;

1976 Republica Democrată Arabă Sahariană. Refugiaţii se retrag în Algeria. Polisario proclamă Statul Saharian şi intensifică atacurile;

1991 Armistiţiu ONU. Marocul şi Polisario încetează ostilităţile; referendumul asupra teritoriului este însă amânat;

2003 Planul Baker. Marocul respinge compromisul cu privire la participarea la referendum.

În prezent, cu sprijinul Consiliului de Securitate al ONU, continuă eforturile pentru găsirea unei soluţii acceptabile pentru toţi.

Traducătoarea mulţumeşte KNW – Kunststiftung Nordrhein Westfalen – şi Europaische Ubersetzer Kollegium, Nordrhein Westfalen din Straielen, Germania, pentru bursa acordată.

Note

[←1]

Las Corsarias – un spectacol muzical şi umoristic din Spania anilor ’20. În cadrul acestui spectacol se cânta un paso-doble dedicat drapelului spaniol, dansat de domnişoare înfăşurate în steagul ţării, în timpul dictaturii lui Franco, acest paso-doble, interpretat cu numele de *Banderita,* era folosit la marşuri militare, defilări şi sărbători populare. După moartea lui Franco, el a fost dat uitării. (*n.t.*)

[←2]

Skifak – ce faci? (*n.t.)*

[←3]

Esmak – cum te numeşti? *(n.t.)*

[←4]

melfa – ţesătură cu care femeile sahariene se înfăşoară din cap până în picioare. Este o pânză foarte subţire, în culori vii, care măsoară doi metri când este întinsă. (*n.t.)*

[←5]

hammada – o parte din deşert, cu sol pietros şi stâncos, *(n.t.)*

[←6]

saharian – locuitor din Sahara Occidentală. Am preferat această variantă a termenului s*ahrawi,* considerând-o mai adecvată în limba Romană şi mai apropiată de denumirea deşertului Sahara. *(n.t.)*

[←7]

hasania – limba oficială din Sahara Occidentală, reprezentând 80 din araba clasică, *(n.t.)*

[←8]

Baraka – har divin cu care e înzestrată o persoană *(n.t.)*

[←9]

Tomografie axială computerizată *(n.t.)*

[←10]

La Tindouf, unde se află taberele, există un loc numit Rabuni, considerat a fi centrul politic al taberelor de refugiaţi. Aici se află diverse ministere: Ministerul Transporturilor, Ministerul Justiţiei etc. Toate ministerele sunt grupate în jurul unei clădiri care reprezintă sediul Preşedinţiei, *(n.t.)*

[←11]

Construit pentru a separa zona ocupată din Maroc de teritoriile eliberate de Frontul Polisario, un zid de nisip de 2.000 de km străbate Sahara Occidentală, *(n.t.)*

[←12]

jaima – locuinţă a păstorilor nomazi. Cort demontabil, care iniţial se făcea din piele de cămilă, *(n.t.)*

[←13]

wilaya – împărţire teritorială a taberelor de refugiaţi saharieni. Echivalentul unui cartier în care locuiesc de regulă 50.000 de persoane, *(n.t.)*

[←14]

wali – primar sau persoană cu o funcţie publică, *(n.t.)*

[←15]

Frontul Popular de Eliberare Polisario – armată şi mişcare politică, reprezentând poporul saharian, care luptă pentru obţinerea independenţei Saharei Occidentale de sub ocupaţia marocană. Secretarul general este în prezent Mohamed Abdelaziz. *(n.t.)*

[←16]

Frontul Polisario a întins o cursă Armatei spaniole la Agyeyimat; s-a produs o ambuscadă şi s-au înregistrat numeroase pierderi în rândul legionarilor, *(n.t.)*

[←17]

Consiliul – o adunare tradiţională sahariană, care se întruneşte pentru a lua decizii politice şi sociale, importante pentru comunitate. *(n.t.)*

[←18]

Saharienii exilaţi au un regim politic special. Pentru a invita pe cineva la ei acasă sau pentru a părăsi ţara, trebuie să facă anumite demersuri, care uneori se dovedesc a fi extrem de greoaie şi de lungă durată. Cel care invită pe cineva la el acasă formulează o invitaţie prin care îşi asumă răspunderea de a se ocupa de oaspete, *(n.t.)*

[←19]

Henna – vopsea vegetală, folosită de femei pentru a-şi înfrumuseţa mâinile şi picioarele, *(n.t.)*

[←20]

Salama aleikum sau *Aleikum salama* – Allah fie cu tine, formulă de salut *(n.t.)*

[←21]

Asmahlim – Iartă-mă *(n.t.)*

[←22]

Barjaban – Bine ai venit *(n.t.)*

[←23]

Shu-cran – Mulţumesc (*n.t.)*

[←24]

Fahem – înţelegi? *(n.t.)*

[←25]

Menfadlak – Vă rog. *(n.t.)*

[←26]

Ins'Alah – Dacă vrea Allah! *(n.t.)*

[←27]

Derraha – haină bărbătească, de obicei albastră, cu marginile aurite. Uneori este albă. Este un fel de halat, care atârnă până la călcâie, marcând identitatea saharianului *(n.t.)*

[←28]

Al-la yarja mmum – Blestemată fie ideea! *(n.t.)*

[←29]

Babuchas – încălţăminte uşoară – ca nişte papuci – purtată de arabi *(n.t.)*

[←30]

Marşul Verde – o strategie a Marocului de a anexa Sahara Occidentală, iniţiată pe 6 noiembrie 1975. Marocul a mobilizat 350.000 de cetăţeni şi 25.000 de soldaţi prin deşert ca să sprijine anexarea, organizată de regele Hassan al II-lea în timpul crizei politice din Spania, în ultimele zile ale regimului Franco, *(n.t.)*

[←31]

daira – împărţire teritorială mai mică decât o *wilaya.* Mai multe *daire* alcătuiesc o *wilaya. (n.t.)*

[←32]

Frontul Polisario – trupe de gherilă care luptă din 1975 pentru independenţa Saharei Occidentale. După ce parte din teritoriul Saharei Occidentale a fost ocupată de Maroc, luptătorii Polisario au organizat taberele de refugiaţi ca pe nişte comunităţi eficiente, sperând că într-o bună zi vor guverna în Sahara Occidentală. Frontul Polisario a creat ceea ce în momentul de faţă poate fi considerată o naţiune în miniatură, *(n.t.)*

[←33]

Jaif - ţi-e frică? *(n.t.)*

[←34]

Nibguk igbala – te iubesc mult.

[←35]

Paralelo – bulevard din Barcelona (*n.t.)*

[←36]

Saharienii nu au ambasadă în Spania, ci Delegaţii ale Frontului Polisario în câteva oraşe spaniole. Aceste Delegaţii funcţionează ca nişte ambasade sau consulate ale Republicii Arabe Sahariene *(n.t.)*

[←37]

Musso mussano – expresie fără nicio semnificaţie *(n.t.)*

[←38]

Villa Cisneros – în prezent Dajla sau ad-Dajla, un oraş din Sahara Occidentală, cu o populaţie de aproximativ 30.000 de locuitori, la 550 km sud de El Aaiun. *(n.t.)*

[←39]

Yak-labess – Ce faci? Care-i treaba? *(n.t.)*

[←40]

Yak-biher – Bine, mă bucur, *(n.t.)*

[←41]

Baracala – Şi eu mă bucur, *(n.t.)*

[←42]

Al jamdu lih-llah – Sper că şi familia e bine. *(n.t.)*

[←43]

Le bes – E în regulă, *(n.t.)*

[←44]

Trandafirul deşertului – o piatră formată prin cristalizarea nisipului; numele ei e dat de forma acestei pietre, ca o floare cu petale. Pare într-adevăr un trandafir sculptat în piatră, *(n.t.)*

Table of Contents

Observații

Table of Contents

Observații 242